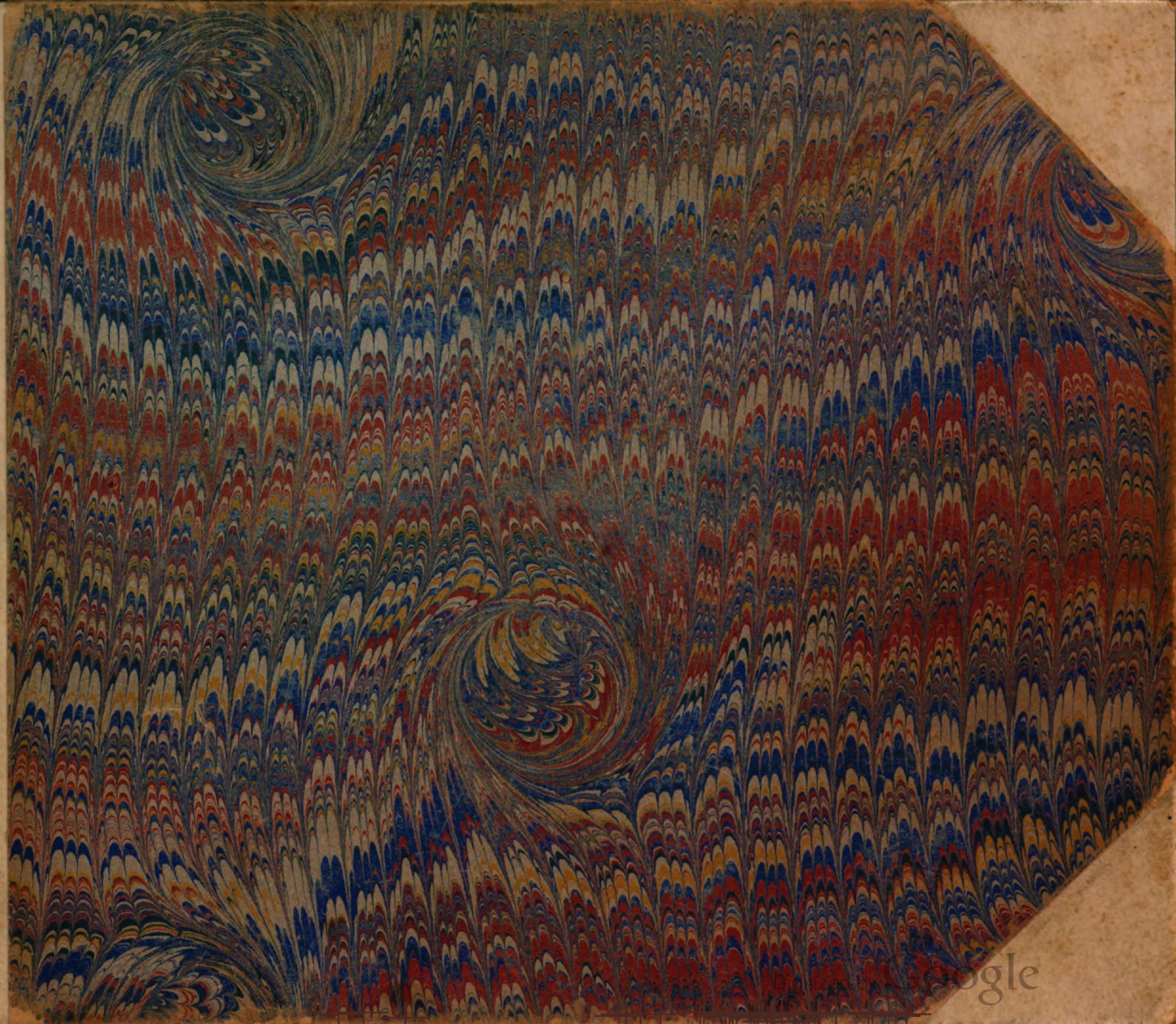

975
~~972~~

O 62-2242 Exemplant ontbreekt (bij fol. 51)

Tiile, Schaeffer, pag. 29 (daar pl. P)

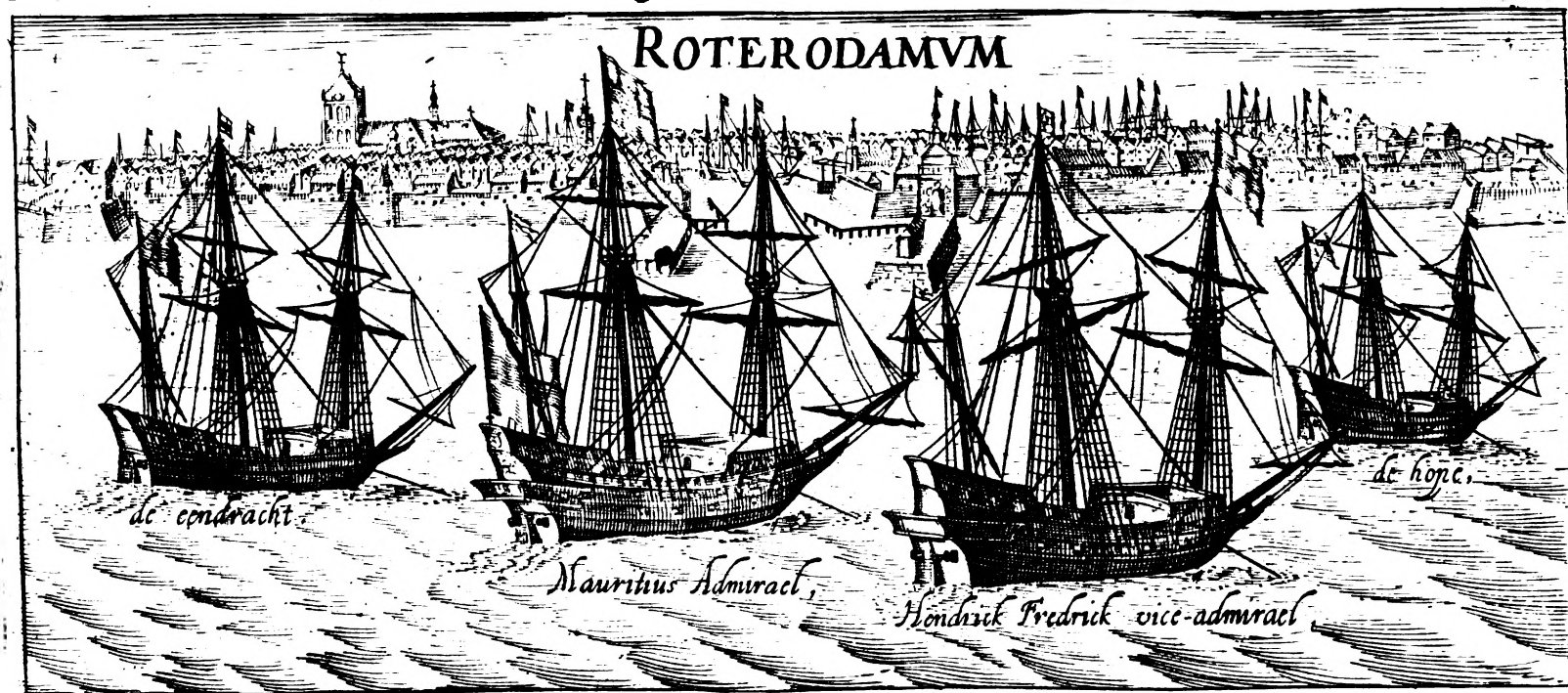
Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

01 2998 7046

Beschryvinghe vande Voyagie om den geheelen Werelt Cloot/gbedaen door Olivier van Noort van Vrecht, Generael over vier Schepen/te weten: Mauritius als Admirael/Hendrick Frederick Vice-Admirael/de Eendracht, midtgaders de Hope, op hebbende tsarrien 248. man/om te zeplen door de Strate Magellanes, te handelen langs de Costen van Cica, Chili en Peru, om den gantschen Aerden Cloot/ende door de Molucques wederom thups te comen. Te zepl gegaen van Rotterdam/den tweeden Julij 1598. Ende den Generael met het Schip Mauritius is alleen weder ghekeert in Augusto/Anno 1601.

Daer in dat vertelt wort zyne wonderlijke avontueren, ende vremdigheden hem bejagent, by hem ghesien, ende die hem vvedervaren zijn, Met vele Copere Caerten ende Figueren afgebeeld, by hemlieden nieulicx gheteeckent ende mede ghebracht,

Tot Rotterdam.
By Ian van Waesberghen, ende by Cornelis Claesz tot Amstelredam, op't Water
int Schryfboeck, Anno 1602.

SONNET.

DE laetste is dese, van vier cloecke Zee-Helden,
Die de Wereldt omvaren, het Aertrijk hebben om-
ringt,
Met opghespannen Zeyl, opt dryven vandē wint;
Door stormen en tempeest, schromelick te vermelden.

Fernandus d'eerste was, Magelaen, die de Straet vint,
Noch nu na hem ghenoeemt, met zijn Schip de Victory,
Al bleef hy op de Reys, hem blyft nochtans de glory,
Van d'eerste dieder oyt, van sulckx nam het bewint,

D'onlaechelijc Franchoy's Draec, de tweede int versoeck,
Gheluckelijck volbracht, alsulc een omvaert mede,
Vercryghende groot goet, also de derde ooc dede.

Thomas Candisch genoemt. Dan dees vierde Zee-Ridder
cloeck
Een Hollander vailliant, cloecmoedich van zede.
Wist die Spaengiaerts t'ontmoeten, waerder anders ghebleven
sonder rede.

SONNET.

VVAer nu Homerus hier, wat waer hem noot te
droomen,
Vliffes wt zijn hooft, die hy so verre bracht,
Onder wilde menschen wreet, daermen nu me-
de lacht:
Met zijn Ciclopse helen, t'is niet om te verschoonen.

Iae Hercules vvaer hy hier, zijn Colommen groot gheacht,
Die hy tot Cadiz plante, hy soue nu vveer halen,
De plaets is seer vergrōot, over de naeuve palen:
Die sy d'Aerrbodem gaven, met dyvalende ghedacht.

De vvaerheyt van dees Reys, haer stormen en tempeesten,
Vremdicheden van volc, van Steden en van Landen,
Nieuwvicheden ongehoort, van onbekende Stranden.

Penjckels van Lanr, Zee, en Martiale seesten,
Zijn vveerdigher ghelefen, dan die Ciclopse tanden,
Fabulen van Circe, Charibden en quacy Sanden.

FINIS.

Bradunc

IN
OLIVARI SEPTENTRIONIS
DIARIA .

Carmen.

*Hoc valde placuit in- comparabili Heroi IOSEPHO SCALIGER. O. Et est nomen proprium apud Roma- nos quod bis ter in veteribus in- scriptioni- bus legitur.
Vestrio(ciuus)* SEPTENTRIO, vester VLYSSES
 A MAGALLANO gurgite salvus adest.
 Per vada, per scopulos, per in hospita litora vectus,
 Perq; tot ignotæ cæca pericla viæ:
 Saluus adest, vento multum jactatus & alto,
 Lactarus linguæ turbine, salvus adest,
 Ite SABVRATI procul hinc, procul ite MALIGNI:
 Non ego vel tantum murmura vestra moror.
 Altior Invidia meus hic NEPTVNIVS HEROS,
 Cui si dicendo par mea MVSA foret:
 Non ego mellitum canerem, mea gaudia, IANVM;
 Oscula nec DOMINÆ deliciosa meæ.
 Vellem his sepositis noua gaudia dicere, vellem
 In laudes tanti protenus ire viri.
 Hic vir hic est nostris nova lux exorta Theatris,
 Hic decus, ô, Tabulis est(A BRAHAME)tuis.
 Et nunc exit ovans. Totus comitatur ovantem
 Orbis, & invisæ tot nova regna plagæ.

IN
INAVDITÆ DESCRIPTIONEM
NAVIGATIONIS D.OLIVARI
ANOORT, VNICI NOSTRI SÆ-
CVLI ARGONAVTÆ.

Sæcula nulla hominem Baravum maria omnia circum,
 Circum Hellepontos, isthmus, terrasq; natantes
 Errantem genuere; prius quam natus ad oras
 Vltrajectenles OLIVARIVS, Hic mare nostrum,
 Nec nostrum qui conspexit, Septemq; Triones
 Linquens, qui Mundi per climata, per regiones
 Vela dedit cunctans, MAGELANI qui quoque portum
 Atque PALAMBOÆ lustravit, qui frera nostris
 Nunquam nota viris peragtavit. Dicite quare
 Felices BATAVOS hunc qui genuere, quibusque,
 Scire licet quid agant, quibus hæc incognita Terra est.

H. VENBVRCH.

Gravine

DEN DOORLVCHTIGEN HOOGGEBOREN VORST ENDE HEERE MAVRITIO BYDER GRATIENGODES, GEBOREN PRINCE VAN ORANGIEN,

GRAVE VAN NASSOV, CATZENNELEBOGHEN, DIEST, VIANDEN, MEVRS, &c.

Marckgrave vander Veer ende Vlißingen, Heere vander Leck ende Polanen, &c. Gou-

verneur der voorsz Nederlanden, ende Admirael generael vander Zee.

VOORREDEN.

Also ick tot mijne manliche Jaren gecomen zijnde, en hebbe ic noyt nagelaten (sonder beroemen te spreken) mijnen geringen dienst ons algemeen Vaderlant te presenteren/ en lijf/goet en bloet daer by op te setten. Ten laetsten na vele gedane reysen/genegen zijnde om sommige vreemde Landen / vele banden onsen/tot noch toe onbekent geweest zijnde/te versoeken: So ben ic metten *Gerlamen Pieter van Beuere*, Generael vander Graeflijchept Munte van Holland/*Huych Gerreisz vander Buys, Jan Benning Coopman tot Amsterdam*, en eenige andere (die te samen een compagnie gemaect hadden) overcomen: om deur de Strate van *Magellane*, voorsz by de *Custe van West Indien*, ober de *Zuytsee*, en so voorts (waert doentlijc) om den geheelen *Aerthodem* om te seplen/en alomme te traficqueren en eenen Journael daer van te willen beschryben/geleijc by desen geschiet is: Alles naer luyt de Instructie/by hunluyden my daer van mede ghegeven. Tot welke verre reyse de voorsz. Compagnie hadde toegerust/so met coopmanschappen/virtualie, als alderhande ammunitie/twee schepen/het eene geheeten *Mauritius*, en het ander *Henricus Fredericus*, met noch twee Jachten/daer van het eene genoemt was de *Eendracht*, en het ander de *Hope*, daer te samen op waren 248. mannen/so ionc als out: En hadde geordonneert dat *Mauritius* soude weesen het schip vanden Admirael/*Henricus Fredericus* vanden Vice-Admirael / ende op de *Eendracht* soude Capiteyn wesen *Pieter de Lint*, en op de *Hope*, *Jacob Iansz. Huydecooper*, Van also soodanigen verre en langduerighe reyse/sonder Commissie van zijner Exel. als Admirael generael vander Zee/niet en behoofde te geschieden: So hebben wy gesamenderhand seer Instantelijc versoecht, dat zijnder voornoemder Exel. soude believen ons te consenteren/soodanigen reyse als hier vozen is verhaelt / te mogen aenbaerden. In alle hee welcke sijne Exel. ons favoza belicken heeft geassisteert. Ende heeft onder andere my (hoe wel een geringe persoon) vercolet om te wesen Admirael en Capiteyn Generael vande voorsz verre varende Vlote. Sulckx my geschiet zijnde/so wast sonderlinge van noode/dat op de selve Vlote goede Scheeps discipline gehouden worde/ende alle Rebellen en misdoenders behooflic ghestraffen welcken sijne, de voornoemde Campaigne eenen Artickelbrief hebben geconcepiceert/en zijner Exel. verthoont, die den selven op den 17. Aprilis 1623 heeft ghesonfirmeert/en dien volgende hebben ooc mede de Edele Heeren gecommitteerde Raden vande Admiraliteyt, ten versoecke vande voorsz Compagnie/my als Generael en voorts alle onse Capiteynen/Commisen/Officieren en Soldaten/op den 28. Juny daer aen volgende binnen de vermaerde Coopstadt van *Rotterdam* doen vergaderen/en den voorsz Artickelbrief voorsz doen lesen / den welcken plieder alle te samen ten selven dage eendrachtelijc by eede hebben bevesticht/en daer na ons bereyt gemaect om de voorsz

reple te aenbaerden/ende metten anderen te leven en te sterfē. Aldus gedelibereert zijnde/zijn wy opten 13. Septembrijs 98. wt de Goeres t'sepl ghegaen/ende voorsz Engeland, *Francryck*, *Hispanien*, den de Eplanden van *Canarien* gheseylt / ende verballen op de custe van *Barbarien*, daer wy van daer voorsz voeren/ende oock verbielen voorsz *Guinea*, doende nochtans ons wterste beste om deur de *Linie Equinoctiael* te passeren / zijn eerst ghearriveert op 1ste de *Principe*, om soet water te betomen / dat ons de Inwoonders van dit Eplant niet en wilden consenteren/waeromme wy genootsaect waren met gewapenderhant selfde te halen/daer ober mijn broeder *Cornelis van Noort*, onder andere dootghebleven is. Dit ongheluck ons alhier zijnde wederbaren / soo zijn wy voorsz ghebaren / ende op den 9. Januarij 1599. zijn wy de *Linie Equinoctiael* voorsz de eerste reple ghepasseert/ende voorsz *Cabo de Lopo Goncalvo* onsen cours gheset op *Rio de Lavatto*, legghende op de Custe van *Bresilien*, alwaer wy meyn den beter onthaelt te sullen worden/als op 1ste de *Principe*, maer zijn daer noch arger ghetrackteert/want den Gouverneur vant selfde quartier/ons met zijn grof geschut van Landt hiel/so dat wy verlatende dese kust/onnen cours namen na d'Eplant van *S. Sebastiaen*, onder weghe opghedaen hebbende/twee onbekende en onbewoonde Eplanden/daer van wy het eene (want wy daer menichte van *Mosselen* bonden) genoeemt hebben/na de voorsz *Mosselen*/het *Mossel Epland*/en het ander daer niet dan *Palmites* boomien wieschen/het *Palmites Eplant*. Op het Eplant van *S. Sebastiaen* bonden wy seer goet versich water/ende menichte van *Visch*/ooc mede ongelooflike groote *Walvisschen*: Ende alhier van *Visch* ende *Water* ons wel hebbende versien/ende siende dat ons den wint niet en wilde dienen/om na de Strate van *Magelane* te zeplen / soo hebben wy metten anderen gesloten/om te kieslen d'Eplant van *S. Helena*, dan op dese reple wesende/soo is ons de wine weder contrarie gevallen/missende het Eplant van *S. Helena* voorsz/die ons ghebracht heeft opt Eplant van *S. Clara*, gelegē onder de custe van *Brazil*: daer wy nootfaeckelick moesten landen/want wy maer 8. oft 10. ghesonde mannen inde heele Blote overich hadden. Hier dan/hebben wy ons tamelicker wyle verberst/ende de cranken wat gebetert zijnde/(nae dat wy niet gemeen aduijs de *Eendracht* hadden doen verbranden) zijn wy weder t'scheep gegaen/ende andermael aent Eplant van *S. Sebastiaen*, ghearriveert/ende van daer op *Porto Desire* daer wy menichte van *Pinguins* voghels bonden/die wy bonghen ende ghelouten mede boerden. Item op dit Eplant bonden wy ooc so veel Eperen vande selve vogels/dat wyle met vijf of 6000. teffens t'scheep brochten om te etē. Item noch bonden wy daer veel *Sepulturen* oft graven/maer geen mensche. Van *Porto Desire* quamien wy weder aen een wilt ende onbekent Eplant/ dat wy noemden *Corinex* Eplandt/hier hebben wy *Capiteyn Huydecoper* begraven/ende noch drie vane volc verlozen/die vande wilden/(die seer groot van gestalte en wreet van gesichte zijn) als sy om versich water upwaren/doot werden gheschoten. Vant voorsz Eplandt zijn wy gheseylt na *Cabo Virgine*, liggende op de hoochte vande Strate *Magellane*, daert wel 7. baden op en neder vloeyt/dat seer schrickelick is om t'aenschouwen: Ende comende voorsz *Cabo Virgine*, so hebben wy opgedaen de vermaerste/maer de alderoerhlicke Straet van *Magellanes*, gelijck wy allegaer gewoorden zijn/ende met ons *Sebalds de Wirt*, *Capiteyn* van een vande schepen van *Sr. Jacob Makin*, die te rugge moest keeren/na dat hy wel 20. mylen deur de strate hadde gheweest/ende seer bromelick byde 4. maenden Schip en goet met alle zijn volc inde selve strate hadde geabontuert. Wy nu voorsz de voorsz strate gecomen synde (al gereets ontrent 14. maenden op de reple geweest zijnde) tot opten 4. Novembrijs 1599. met 2. Schepen ende een Jacht/noch op hebbende in als 155. man/sonck en out/want wy op de reple alreets dooz siechte ende anders 93. man verlozen hadden/hebben noch ontrent 4. maenden doende geweest eer wy dooz de voorsz Strate condon geraken/dese strate is lanck in als 95. mylen/overmits de continuele stormen ende contrarie stercke Winden/die wy hebben gehad/ zijnde seer moepelick en quaet om deur te comen/dat wy daer ober wel byde hondertmael ondersepl zijn gheweest/ende ten bydemael daer voorsz ende ten laetsten deurgesepl/al meyn dende ende keerde/ vande eene Cape ofte Bape tot de andere/ waer van wy noch sommighe

somtinghe (die byde vermaerde Zeehelden *Magellanus, Candisb.* ende *Draec*, niet ghenoomt en zijn) bekend ghemaecte hebben: Als namelijk: *Het Canael, de Baye van Mauritius, Henricus Baye, Oliviers Baye, Meniste Baye, Geuse Baye, Papisle Baye, &c.* Men wederzyde vande voorsz. strate woonen anders niet als Wilde ende onghetenide menschen/daermen niet mede om ean gaen / soo dat wy hier weseude/onfen nootduft naulichx condon cryghen. want daer anders niet en zijn als *Pinguins* Vogels/ende *Mos* isien/ende waterkerste om te eten. De Bergen leggen aen beyde zyde vande Straete met sneeu bedecte / ende dat is siter in Januario (alst aldaer midsomer is) so dick dat wyt wel 10. vadem diep aenden gront boeden liggen. Hebbende nu deur sonderlinge genade Godes Almachtich ongelooftelick en onnysprekelicke periculen/ (honger ende groote coude niet uytgesondert) deurgestaen/ so zijn wy opten 29. february 1600. de voorsz. sozchlycke strate deurghecomen/ achterlatende *Jacob Claesz. van Vspendam*, onsen Vice-Admirael/ die byden Crijchstraet was gecondeinnert om aen Lant geset te wordē/ binne de voorsz. strate. Voorts bukten de Straete byde Geuse Bap ontrent *Capo Desirado* hondē wy heel cleynē Eplanden/ leggende langs de Custe van *Chili*, daer wy deur ende voorsz. seyliden/ tot dat wy quamen aende Eplanden *La Mocha*, ende *s. Maria*; maer onder wegen op de 46. graden/ verlozen wy tschip *Hendericus Fredericus*, daer *Pieter de Lindt* (nae het deponement vanden voorsz. van *Vspendam*) Vice-admirael was opgemaect: den welken wy met alle zyn bole nopde rzedert meer hebben vernomen. Op *La Mocha* hebben wy ons tamelijc verbercht/ ende aldaer ooc eenige mangelinghe teghens alderhande eetwaren/ die wy hoornoodich van doen hadden. ende zijn daer niede gheseyt nae het Epland van *s. Maria*, alwaer wy een Spaens Schip vonden/ ende verbolchdent ende cregent/ volgende onse commissie/ die niede brochte dat wy de Spaengiaerts ende Portuguesen alle afbyc souden doen/ also sy ons over al belettē wilden niet hun bequamelic te Negotieren. Dit voorsz. schip hiet *Bon Jesus*, ende den Capiteyn hiet *Francisco de Iberra*, hebbende geladen 3. last Gouts/ maeckende clamen byde 11000. pont/ r gene hy (soo opt voorsz. Epland van *s. Maria*, als aent vasse lant van *Chili*) betomen hadde/ maer siende dat hy hent gebangen moest geven/ so heeft hy al selve Gout deur Commandement vanden Paus/ ende de Koninc van Spaengien (t Sacrament daer op ontfanghen hebbende) overboort ghewoopen / t welc ons vertelde de Pilot ende de 2. swarten die wy vant voorsz. schip niede namen/ na dat wy den voorsz. *Iberra* by ghelaten hadden/ om dat hy *Dirck Gertelz. van Eeckhusen* (een seer ervaren Schipper) die metten synen te *Lyma* ghebanghen lath/ goet tractement soude doen.

Dit geluc ons nu gemist synde/ zijn nochtans ebenwel langs de selve cust gebaren tot inde Bape van *s. Jagō*, ghenaemt *Val Parrisse*, daer wy wederom een Spaens Schip betoverden/ en noch twee andere/ en de selve by resolutie vande Crijchstraet aen byant staken/ want den Koninck van Spaengien expresselic hadde verboden/ datmen gherne schepen soude laten rantsoeneren/ maer liever laten verbyanden/ etc. So wy nu daer inde Bape van *Valparisse* qualicken huys gehouden hadde/ en respecte vande Spaengiaerde/ so en wast vooz ons geen tijt/ om aldaer langer te peysieren/ maet onse reyse te borderen/ en te sien of wy vooz by *Porto del Guasco*, aen *Cabo s. Francisco* condon comen/ daer alle de schepen die van *Lima* na *Panama* en *Hexapoco* willen/ vooz by moeten varen/ om aldaer ons profijt te doen/ want alle de gheheele cust van *Chili* ende *Peru*, (die wy nu by de twee maenden lant gebaren waren) was niet Spaensche Soldaten beset/ die van onse coemste waren veradbertert/ (soo sy selve hebben bekend) al eer dat wy uyt Hollant seyl ginghen/ soo dattet ons onmogelick was om aldaer niet hurt te handelen/ ofte eenighe Coopmanschappe te doen/ niet teghenstaende dattet de Rijcke Landen zijn vande gantsche werelt/ ghelijck wy daer synde/ mette waerheyt coude verstaen/ waeromme wy alhter eenighe plaatsen sullen noemen die de vermaerste zijn/ in *Chili* en *Peru*, als de Stadt van *Baldvie*, gelegen int gesontste en vruchtbaerste lant dat onder de Sonne is/ daer doen ter tijt openbaer oorloge was tusschen de Spaengiaerts en de Indianen. Als ooc mede de Stadt *Imperial*, weseude vande voorsz. Indianen so vast belegerd/ dat de Spaengiaerden in een Jaer tijt van die van binnen geē spdinge hadden ghedaet.

gehadt/ en alhier hadden wel eertijts de nombze van 20. Spaengiaerden (so onse Spaengiaerden die wy gebangen hadde hun selver beroemden) ontrent 200000. Indianen omgebracht/ twelc scheen ongelooflijc te zijn. Noch leyt daer een Dalepe die se noemen *Tucabel*, daer het gout in groote menichte gegraven en gebonden wort/ en hier woonen meest alle de Indianen die regens de Spaengiaerts oozlogen: maer dese plaetse is seer ongeluckich geweest vooz *Symon de Cordes* met den zijnen/ die altesamen aldaer omgebracht zijn/ en de hoofden op staken gestelt/ overmits dat sy meynen dattet Spaengiaerden waren/ hare ersvanden. Noch is aldaer een Stadt diese de *Conseptie* noemen/ daer wel het meeste gout valt van het goudtrijcke *Continckische* van *Chili*, en tot *S. Iago* de beste Paerden. Nu comende in *Peru*, daer leyt *Arica*, daer alle het Silber vanden *Continck* van Spaengien dat van *Potosi* comt/ geladen wort. En te *Pataca* en *Pisca*, dat de Haven zijn vande Stadt *Ica*, daer vallen de beste Wpnen van geheel *Peru*. Item int lant daer *Lima* de Hoofstadt van *Peru* inne gelegen is/ daer heeftmē tweemaal sjaers alderhande vruchten diemen bedencken mach: en daer is ooc de Haven diese noemen *Callai de Lima*, daer alle de Schepen vande gantsche Zuidzee arriveren/ al waer *Dierck Gerrijsz* voozsz/ met den synen gebangen is/ gebrocht na dat hy vooz hongers noot hem opt Lant hadde moeten begeven/ en zijn Schip verlatē. Noch so icker in *Peru* voozsz een drooge Dalepe/ diese noemen *Las Salinas*, daer het sout met groote Sacken van daer gheboert wort/ ende terstont wederom seer menichvuldich aenwaest. Voozts tot *Santa* wort veel Silbers vergaert/ daer nae so roemmen tot *Panama*, daer alle de Schepen die met gout en Silber geladen zijn/ om na Spaengien te voeren/ aencomen. Item tot *Acapulco* (twelc is de Haven vande groote Stadt *Mexico*) daer bintmen alderhande costelicheyt van Gout/ Silber en andere waren/ comende van *China* ende *Manille*.

Gelijc voozder van al ons gepasseerde int lange is blyckende by desen mijnen Journael hier na volgende/ waer toe ic my ben refererende/ den welken ic in groote dansegginge en verschuldigingē van syne *Pr. Excell. favorable assistentie/ t' mijnen vertrecke/ vooz een bereytinge/ t' mijnder wedercomste* (God danck) niet en hebbe connen nalaten/ in Dynck wt te laten gaen: En aen zijne *Pr. Excell.* vooz eerst te dediceren/ omme daer inne tot believen van utwe *Pr. Excell.* te mogen speculerē/ als wensende ons warachtich gepasseerde. Verhopende syne *Pr. Excell.* t' selve aengenaem sal wesen/ So ter eeren van Gods wonderlijcke Werelt/ als ooc allen anderen liefhebbers ten besten/ die genegen sullen zijn/ so vooz haer selven/ als tot welkaren vande ghemeene *Nederlanden*, hier inne eenich voozder profijt en goede abontuere te soecken/ misschien veel beter als wy ghehadt hebben/ twelck ick van herten alle beminders ben wenshende/ ende vooz mijne ghedaene costen/ ende groote moeyte/ desen belangende/ de goede gonste/ vooz de gifte te willen ontfanghen.

Hier mede/ Vooz luchtige/ Vooch-gebozen Prince/ Voozt en Heere Widdē den Almogende utwe *Princelicke Excellencie* te *Spanen* ende bewaer/ in alle voozspoet ende ghelucksalighe ghelontheyt/ ghedaen in *Rotterdam*, den 25. *Januarij*. *Mins* 1602.

Vve *Princel. Excellencie*

Onderdanighen Dienaer,

Olivier van Noordt, van Wrecht.

Beschryvinghe vande Voyagie / ghedaen door

Olivier van Noort, Generael van vier Schepen / als te weten: het Schip Mauritius Admirael / Hendrick Frederick Vice-Admirael / het Schip de Eendracht, midtsghaders de Hope, Wel gemonteert van alle Ammunition van Oorloge en victualie / op hebbende 248. man / om te gaen door de Straet Magellanes, en voorts de gantsche Floot des Aertbodems om te zeplen. Afgelept van Rotterdam.

Anno 1598. den 2. Iuly.

En tweeden Iulij zijn sepl ghedaen van Rotterdam / het Schip Mauritius mette Eendracht, om te gaen naer het Goereetsche gat.

Den 18. dito zijn de voorszende Schepen ghecomen int Goereetsche gat / ende hebbent daer gheset voor Hellevoet-slups.

Den 18. dito heeft de Generael gheordonneert de Maent-gelden inne te gaen over de gantsche Floot.

Den eerste Augusti van Hellevoet-slups te sepl gegaf naer de Dunes in Enghelandt / om te verwachten onse andere Schepen van Amsterdam / als het schip Hendrick Frederick mette Hope, de windt was noorde oost.

Den 13. dito ghearriveert in Dunes mette twee Schepen van Rotterdam / ende aldaer gheset neffens het middelste Casteel.

Den 22. dito seplden upt de Dunes voorsz by Dorveren / met een noozdelijcke wint / om te gaen in Pleymupen / ende daer voorts de Schepen van Amsterdam te verwachten.

Den 27. dito quamen in Doortlandt / de wint w. ten n. Den Generael heeft doen de groote Sloep afgesonden met de Stierman en eenich volck / om te sien waer de schepen bleven diemen verwachten / ende zijn ghesepit mette Sloep tot inde Maes.

Den 18. dito worde gheresolueert wederom te seplen naer het Goereetsche gat / door dien de schepen van Amsterdam niet en quamen / de wint w. ten n. waerde een storm / ende was groot perijckel op de Cust te blijven ligghen / ginghen daerom van stonden aen sepl.

Den 31. dito des avonts quamen weder int Goereetsche gat / en de Generael is opgevaren nae Rotterdam: daer comende vernamen dat ons andere Schepen ghetomen waren int Deerse gat in Zeelandt.

Den 13. September zijn wy met eenen Noorttoosten wint upt het Goereetsche gat sepl ghedaen / en alsoo wy de lengte hadden van Zeelandt / quamen de andere twee Schepen van ons Compagnie mede upt / en quamen

sepl upt
het Goereet-
sche gat.

2 Anno 1598. Schipvaert ghedaen door de Strate Magellanes September.
 quamen des naemiddaech ontrent vier uren byden anderen in Zee / met groote blytschap vanden Generael
 ende ons allen / door de langduericheyt dat wy nae de Schepen van Amsterdam ghewacht hadden / ende setten
 ons cours nae Pleymupen / overmidts een Enghels Diloot / ghenaeamt Capiteyn Welis / die met Mr. Thomas
 Candisch de Wopage gedaen hadde / in Pleymupen zijn saken hem noodich fynde / moest met nemen.

Comen in
 Wicht. Den 16. dito quamen wy in Wicht door contrarie wint. De Vice-Admirael raecte daer aende gront byde
 oock hoek / alwaer hy nae gebleven hadde / ende heeft ontrent drie uren vast gheeten / maer quam daer noch on-
 beschadicht weder af.

Comen in
 Pleymupen. Den 18. dito was de wint 3. o. ende ginghen smorghens slepl upt het Eylant van Wicht / met noch wel 80.
 Schepen die naer Westen wilden / ende hier opte Kee ghelegghen hadden verwachtende de goede windt.

Den 19. dito des naemiddaech ten een ure comende in Pleymupen / was de wint 3. o. met harde coelte.

Ginghen te
 sep upt
 Pleymupen. Den 21. dito des morgens voer daechs / quam de Generael mette Capiteyn Welis af boort ende hebben ons
 Anckers ghelicht om onse Wopage inden Name Godes te vorberen / hadden een stercke n. o. wint / ende setten
 onsen cours 3. w. ten w. Des smorghens bytent gar wesende / sagghen dat de groote Sloep vande Vice-Admi-
 rael (daer ses man in was) achter bleef / alwaer wijs op de Eywoyen: Ende by ons quam een Enghels Wp-
 bypter / die seiden datse niet wilden comen en dattet schelmuck waren / waer over wy weder ons cours ginghen.

Den 23. dito quam de wint byten 3. 3. o. met een labbercoelt. en mochten niet hoogher zeplen al w. 3. w.

het Kant-
 soen word
 uptgevest. Den selfden dach heeft de Generael gheordonneert het Kantsoen upt te deelen over de gantsche Woot / als
 te weten: peder man jonck ende oudt een half pondt broodt / met een kanne water ende twee Morgens Wijn
 daechs / ende liet een schoot schieten tot een teeken van dien / hy liet oock een Ghebede doen tot Godt Almach-
 tich dat hy ons wilde verlenen gheluck ende behouden Vess.

Den 25. dito was de wint westelick / deden onsen cours 3. 3. w. ende waren op 44. graden een haif.

Den 26. dito des smorghens quam de wint n. o. met edelijcke coelte / gingen ons cours 3. w. ten 3. waren op de
 hooghte van 44. graede.

Comen by
 twee Bis-
 capers. Den 27. dito was de wint ende cours als vozen / quamen by twee Biscapers / die de Generael dede strijcken
 ende daer naer weder het wech varen haren cours / waren op 43 graden 10. minuten.

Comen by
 vier schepen
 upt Barba-
 ren. Den 4. October continuerden de wint ende ons cours als vozen / ende quamen by vier Schepen / comende
 upt Barbarie / daer van d'een was een Hollants Woot van Amsterdam / met twee Francken ende een Engellsch /
 verstoncken van haer datter een groote sterfte geweest was in Barbarien / iae alsoo / dat inde Stadt van Maroo-
 ke in weynich tijds 250. duplent zielen waren ghestorven. Wy waren op de hooghte van 32. grade / setten we-
 der ons cours als vozen.

Seyden
 boort de E-
 lantien van
 Canarien. Den 6. dito seiden wy tusschen het Eylant van groot Canarien ende Teneriffe / met een n. n. o. wint en mope
 coelte. Dese Eylanten liggen op de hooghte van 28. graden / gingen ons cours zuden aen.

Den

Den 8. dito was de Wint n. o. ginghen ons ronts als vozen: des nachts verloor de Vice-Admirael zijn Sloep die achter af zijn Schip sleepte/ alwaer een man in was: wy verwachtten hem langh inde Ryp tot op den dach/ maer vernamen hem niet/ overmits hy door de donckerheyt vande nacht ende harde windt afgheraecte was/ waren doen op de hoochde van 44. graden 40. minuten.

Den 9. dito nachts verbielt wy op de Cust van Barbaryen, op de hoochde van 22. graden/ en soudent nachts opt landt gheseylt hebben/ hadde het de Wacht niet ghewaer gheworden ende quam door dien d' Enghele Capiteyn belast hadde 3. ten w. aen te gaen/ en overmits wat zuydelijker aenghegaen werde/ verbielen opt landt/ dat wy daer boven een half mijl niet af en waren/ wesende op vier baden. Wy seilden weder t' Zeewaert/ boven den hoek stonde hy noorden Cabo Blanco, gingen weder ons cours 3. 3. w. ende 3. ten w. t' landt int ghesicht houdende.

Verbielt op de Cust van Barbaryen op 22 grad.

Den 13. dito saghen wy een Schip achter ons uyt op de hoochde van 17. graden 26. minuten / de windt en cours als vozen.

Den 14. dito weselede op de hoochde van 11. graden/ quam ons de wint contrarie uytten 3. westen/ met een harde Reghen/ waerom ons volck veel water vergaderden.

Den 3. November was de wint noch zuyelijck / ende hadden vande elfden October al weste ende zuyelijcke winden/ daer mede wy ghelaveert hadden tot op desen dach: smorghens saghen wyt landt van Guinea o. n. o. van ons/ drie ofte vier mylen daer af weselede/ op de hoochde van drie graden 40. minuten/ weselede wel 30. mylen bynten onse gissinghe / soo dat wy vermoeden door de stroom om de oost verleydt te zijn: want onsen ganck al meest 3. o. gheweest was/ de wint al continuerende 3. 3. w.

Dege Guinea op 3. gr. 40. minute.

Den 4. December waren wy recht neffens de Cabo de Palma, drie mylen van landt / ende ons quamen negen Canoas aenboort/ peder hadde twee naecte mannen in/ ende hadden stilte/ daer na een coelte uytten zuyden/ ende seilden langs t' landt/ deden onsen ganck o. 3. o. Dese Cabo de Palma leyt op 3. en een half graden/ hadde hier veel stilte ende labbercoelte uytten zuyden ende 3. 3. w. ende deden niet dese scharpe wint al ons devoir om door de Linie te comen/ daer wy wel op een half graet by quamen / maer de windt en wilde ons niet dienen / seilden alsoo die beste Bough vooz ende quamen te met om den oort.

Op Cabo de Palma quamen ons negen Canoas aen boort.

Den 10. dito des smorghens saghen wyt Eylant van Insule de Prince o. n. o. van ons / waerom groote blyschap was inde Bloor / overmits wy (om de contrarie wint) dus langh hier gheswermt hadden. De Generael heeft mette Krichsraet ghesolbeert in Insule de Prins te loopen / door dien de Commies Daniel Gerritsz seide daer gheweest te hebben/ ende datter verberchinghe ghenoech was/ dies wy onsen cours daer nae toe geset hebben/ overmits de siecke onder ons volck ende ghebrock van water.

Den 11. dito setten wy mette Schepen vooz de Van ost Habt van Insule de Prins op 16. baden/ liggende aende n. w. yde van Eylant. Snachts hadde de Generael een Sloep mette Commies afghesonden om nae de Haven

Comen in 3 ste de Prins.

ven te sien/ende quam smozgens aen boort/seyde dat wy voor de Bay oft Haven gheset waren / daer sy in gheweest hadden/maer geen volck vernomen:dit Eylant leyt op de hooschde van een en een half graet by noorden de Linie.

Den Commies wederom i' scheep ghecomen zijnde / heeft de Generael mette Krijchsracdt gheresolvoert om mette Sloupen te gaen besichtigghen/hoe het daer ghestelt waer/ende heeft gharmeeert twee Sloupen met een Doek / wel ghemonieert/ met ontrent 40. man / daer de Generael tot Commandeur over ghestelt hadde Reynier Poppes Luytenant / versetst hapt zijnde met Capiteyn Pieter Esaias, Capiteyn Melis, Daniel Gerretsz, ende Cornelis, de Broeder vande Generael / met den Stuerman vande Vice-Admirael Hans van Bremen. Inde Bay comende/staeken een Vrede-vaen op : die vant Eylandt sonden oock een man met een Vred-vaen haer teghen/ende vraechde wat ons begherte was / hebben gheantwoort: alhier te willen veroversschen met vrientschap ende ghelt/sy seyden dat ons volck souden opcomen / souden van alles ghenoech vinden. Waer op Daniel Gerretsz (die de Vrede-vaen droech) eerst opt landt is ghevreden/ende wiert van een Negro die Portugueses sprack / seer vriendelijck ontfanghen / overmidts hy te voren op dit Eylandt gheweest hadde / ende den voorz. Daniel Gerretsz heeft teghen d'ander Officieren gheseyt datter goet volck was/zijn daerom met haer vier Persoonen inde Schans ghegaen/ende de Luytenant (door last vanden Generael) bleef inde Sloup/omt volck by malcanderen te houden. De vier Officieren inde Schans wesende / is haer te eten ende drincken voorgehet ende een goet ghelaet ghetoot/ende opte strand quamen eenige ghe Boden/die de Luytenant mede inde Schans wilden hebben:maer hy heeft hem gheuseert / seggende dat hy byde Sloup moest blijven/ende i' volck dat alreede opt landt was/heeft hy by malcanderen ghehouden. Ende siende datse gheen volck meer inde Schans en conden crighen/hebben verradelijck de voorz. Officieren verrast / daer sy van stonden aen die van overvieslen/te weten: Daniel Gerretsz Commis / Capiteyn Melis ende Hans van Bremen Stuerman / ende Capiteyn Pieter Esias ist ontfonghen / ende loopende naer de Sloup / sach ons volck dattet verraedt was/zijn inde Sloup gheloopen om te ontcomen/maer de Portuguesen vant Eylandt zijn tot aent water ghevolcht/daer sy twee man inde Sloupen doot schoten/te weten de Broeder vanden Generael/ende een ghenacmt Canter van Amsterdam. De Luytenant is mette reste vant volck mette Sloupen aent boort vanden Admirael ghecomen/brengghende tydinghe hoet haer vergaen was.

Ons volck
woort berra-
delijck ver-
moet.

Resolutie
habe heffs-
raedt op de
hooggaende
moet.

De Generael heeft stracks zijn Krijchsracdt aenboort ontboden / buyten op de Rce liggghende/ende vonden raetsaem met alle vier de Schepen binnen inde Bay te comen/ende liepen soo veer in als wy mochten/i' is een seer goede Bay om te liggen. De Generael liet i' Schip de Eendracht recht voor de Schans corten / ende liet 120. man veerdich maken / met haer gheweys ende i' vliegghende Vaendel/daer over Commandeur was de Luytenant Reynier Poppes, ende lietse met Sloupen tseffens byde Schans aen landt setten. Aen landt wesende/vernamen veel gewende soldaten / die langh teghen ons schermutseerden/ende wy meynden de Schans in te nemen / maer doot d'ongheleghentheit van een Bosshagie die wy door moesten/ ende een water daer wy over moesten/oock om dat de Portuguesen soo sterck op ons schoten / moesten afwijcken naer de Sloupen / daers mede wy weder aen boort voeren/ende van ons volck was een doot gheschoten ende seshien man ghequetst.

Den 12. dito tegen den avont heeft de Generael weder doen 30. man aen landt varen/recht wessens de Schepen over/daer een

Afconterfeptinge van Isola de Principe, liggende anderhalf ghaet by noorden de Lins
 daer den Generael moest aenbaren om het cranch bois te verberschen/ sendende drie Sa-
 lounen met beestich man aen Lant/ daer van vier op gingen met een Wydebaen/ de Woz-
 tugelen deden desghelick/ ons vragende wat wy begeerden/ daer op wy antwoorden dat
 wy verbersinge voor ons gelt begeerde/ daer op sy seiden datter genoeg was/ vragende

ons in harr Behans/ daer wy wel getracteret worden/ en sy senden boden naer onse Sa-
 lounen/ het volck datter in was ooc ontbiedende/ maar ons volck seide tot sulck geen bevel
 te hebben/ sy dit siende vachten die vier om den hals/ ende Capiteyn Pieter Elias/ die
 ontlept: Sy vervolghden ons tot in de Salounen/ daer de onse noch twee Mannen ver-
 lozen hebben.

Den Generael sulcx verstaenbe/ heeft sijne Schepen in de Bay ghesoot. A. Lijn de Schansen der Portugezen. B. Is een sehermuntinge die top met 120. Man deden tegen de Portugezen/maer de gelegentheyte die verhinderde ons dat top geen victoye boecht konden. C. Is een Schans by ons vouts noffens de Schepen ghemaecht/by een plaetse

daer water genoeg was/en den vyant en conde ons dat ooc niet beletten. D. Is een plaetse daer Capiteyn Cleerhagen hoog dese tijt menbe een Schanse te maken/want top vonden hier noch calck/streken/sparren/ ende deelen. hier vonden top tot onsen ongelucke een deel volck van S. Thomas/ die ons daer af dyven.

Afconterfeptinge bant volck op Hsole de Prince. A. Is een oberste onder haer/geschijckende een Rondas met een spietz/ en een Kapier opt lijf hangende. B. Is een gemeen Man/so hy dagelijc gaet. C. Zijn haer Vrouwen/omgojt met een doek om haer Davel/ tot beneden haer knie hangende/ met albusdantigen crommen mek in haer hand/ een Watermoster met een Crucifix aen haren hals/ so zijn van de Spaignaerts oft Portugesen so verre gebjaet/ dat sy de Weelden en t' crucifix weten eere ende reverentie te doen.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

een loopende Rivier was: want wy seer noodich water van doen hadden/ende heeft daer doen een Schans maken in spyt vande vyandt/alsoe wy tot ons contentement ons water inkregghen/ondertusschen dat wy hier de Schans hadden/is den Generael met een partje ghewapent volck ghemarcheert bovent Eylandt/daer de Suycker Molens staen/welcke hy somsmighe dede aen brandt sicken:maer de Portuguesen in Embuscade liggende/schoten een man uyt ons volck doot/en wy moesten de wijk weder naer de Schans nemen. Hier liggende/bevonden wy dat Capiteyn Cleerhagen op dit Eylandt ghesceest was/overmidts wy daer vonden eenighe Sparren/Calk ende steen opt Landt liggghen/sagghen oock een plaetse voor int incomen/daer de boomen afgheshouwen waren om een Casteel te maken/soo wy vermoeden:maer naet schijnt wast hem ghesallgeert/ende door de Portuguesen die daer op waren/belet/want hy van daer heeft moeten wijcken. De Generael liet mette Sloupen noch nae eenighe andere plaetsen roepen/daer seer schoone Bayen stonden:maer t'was over al beset/soo dat wy vermoeden seer veel volck op dit Eylandt te zijn/hoopten nochtans verversinghe te kregghen/maer en konden niet.

De 17. dito tegens den avont/heeft de Generael t'volck (met gemac uyt de Schans onbeschadicht) weder t'scheep doen comen:want wy wel versien waren van water/maer hadden noch veel krankken en gequetsten inde Bloot. Ons Anckers ghelicht hebbende/gingghen met een labbertcoeltgen tsepl weder nae Zee/nemende ons cours 3.en 3. ten oosten.

Daer weder tsepl uyt A. de Prins.

Den 21. dito vervielen wy weder aent vaste landt van Guinea,hebbende de hoochte van rechte onder de Linie Equinoctiael,hebbent daer die nacht geset op thien vadem/door oorlaeck dat de wint so zupelic was.

Den 25. dito quamē wy by de Cape Lope Consalvo,de winden wapen hier geniepmilit snachts uyt t'lant/en daechs upte Zee. Also wy byt landt quamen / lagghen daer twee dumsche schepen/en hebbent die nacht daer een stuc byten gheset. De Generael sont de Sloup mette Capiteyn Pieter Elias en Jacob Iansz Huydecooper aende schepen:t'ene Schip was van Amsterdam/de Schipper hiet Barent Dircksz:t'ander was uyt Zeelant / ghenaemt de Cat. Wy cregghen hier tydinge dat de schepen van Pieter Verhagen hier aende Caep geweest/en wel een maent gelegen hadden/hebbende aldaer 38. man begraven/en hadden noch veel krankken doen sy van daer schepden:wy cregen een man aen ons boort/die vande schepen van Verhagen ontloupe was/daer door wy alle ghelegghentheyt verstonden/hoe datse op de Rivier van Congo al gheweest hadden/en door noot wederom hier aende Caep waren gecomen/daerse ontrent veertien dagghen van daen hadden geweest/waren in meyminghe om naer het Eylant Anabon te gaen. Doorts verstonden ooc dat Capiteyn Cleerhagen opt Eylant van Isle de Prins was doot gebleven/met veel van zijn volck/ende de reste t'Eylant verlaten hebbende/zijn met t'Schip (daer sy mede ghecomen waren) wech ghesepl / met de ghene die noch int leven waren.

Comen by C. Consalvo

Den selfden dito heeft de Generael mette krijchstraet voor goet ghebonden aen lant te setten/eenen Hans Volckertsz van Hepligelandt Stuerman/door zijn oproerichheit ende schelmstucken/ die hy ober hem hadde.

Een Stierman werde van ons aen Landt geset

Den 26. dito des morgens/zijn wy weder tsepl ghegaen van Cabo Consalvo, om ober te strecken naer de

Cust van Brasilien, hebbende scharpe wind/ met eenparighe coelte/maer dooz dien de wint suachs vande Wal ende daerhs upter Zee quam / hebben soo voozt ghelaveert / ende hadden alcinet harden travailge met storm ende veel reghens.

Anno 1599, den eersten January.

Den 1sten Jan
Eplandt van
Anabon.

Den eersten January saghen wyt Eplandt van Anabon n.n. w. van ons namen des namiddaechs de hoochte der Sonnen op 2. graden/ de wint was 3.3. w. ende nae 3. ten 4. sop dat wy ons cours gingen w. ten 3. ende waren seer verblijt dat wy hopen dit Eplandt quamen.

Den 8. dito cregen wy de wint rym upen 3. o. gingen doen ons cours 3. en 3. w. ten w. met doozgaende coelte/ synde op de hoochte van 3. graden 40. minuten by zuden de Linie.

Den 12. dito des middaechs namen de Stuerlieden de hoochte van 5. en een half graet/ de windt 3.3. o. deden ons cours 3. w. Hier begonnen wy sieck volck te kryghen inde Vloot.

Den 20. dito setten wy onsen cours 3. w. ten w. alsoo wy vermoeden hooch ghenoech boven de Abroles te zijn/ de wint o. n. o. synde op de hoochte van 12. graden 40. minuten.

De Son
boven ons
hoof.

Den 28. dito hadden wy de Son recht boven Centrum van ons hooft / synde op de hoochte van 18. graden 10. minuten/ en passeerden dat wy de Son smiddaechs int n. van ons cregghen / de wint was 9. ten n. met harde coelte/ deden ons cours west zuydt west.

Den 3. February, zijnde op de hoochte van 29. gr. schaers/ gingen ons cours w. aen om het Landt op te doen.

Sagt die
sijn.

Des nachts int tweede quartier/ saghen wy landt vooz ons/ welck was laeg black landt/ wierpent loodt op 9. vadem / ende setten ons halven toe / loopende 3. o. ende o. 3. o. vande wal/ alsoo dat wy smozghens daer een stuck weechs af waren/ spraken als doen ons ander schepen/ en verstonen dat de Eendracht op twee en een half vadem was gheweest / sonder te weten dat hy so nae byt landt was / iae scheelde met veel of soude teghent Landt aenghelept hebben. Seylden ons cours weder zuydtwest/ den windt was noordtoost.

Comen by
Cabo S.
Tome.

Den 5. dito quamen wy by een laeg landt aende Cust van Brasil, ende strecken van een hooghe hoek af / met een vlatte ter Zee waert in / ende wy quamen twee of drie mylen van Landt / wierpent loot op vier en een half vadem: dese hoek is ghenaeamt Cabo S. Tome. van daer streckt de Cust van Brasilien naer Cabo Frio westelyck. Waren doen op de hoochte van 22. graden.

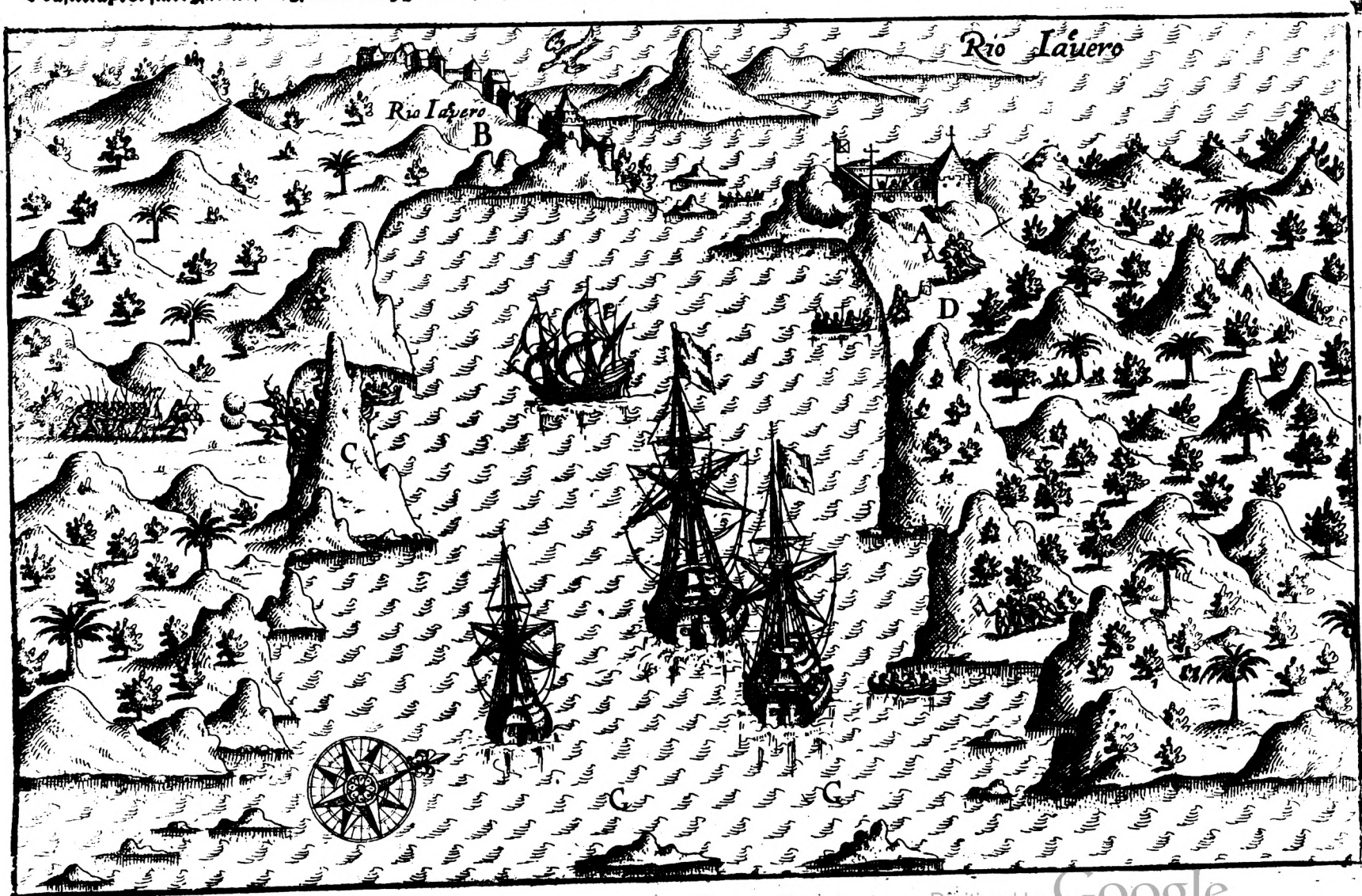
Seyt vooz
by Cabo
Frio.

Den 6. dito quamen wy by een groote Vape / ghenaeamt Baye Formose, ende seilden sabontes vooz by Cabo Frio, het welck een hooghe steple Caep is / wierpen het loodt een myl daer af / ende hadden gheen gronde. De Caep ghepasseert zijnde/ seilden west aen / ende cregghen een harde storm upen n. o. alsoo dat wy al ons seplen moesten innemen/ verlozen dien nacht malkanderen upt het ghesicht/ ende hebbent daer naer geanckert langhs de Cust/ de wint was seer variabel/ ende beponden de stroom ons teghens te loopen/ doch niet seer hart.

Den 9.

Wenterspytinghe van Rio Jabetto/liggende op 23 graden 15 minuten/ by zuyden de
 lioie/soeckende hier verberginge. **B.** Hier laghen wy met onse schepen eerst gheset. **A.** Is
 het Casteel der Portugesen / liggende op de nooytjghe van den ingaank. **D.** Tegen ober
 t Casteel lye de Stadt Jabetto. **C.** Is een Berch genaemt Supcherzoot/ daer wy met

70. man naer toe boeren/een gebangen Meestische met twee man te Lande sendende/wop
 den oberballen van een menichre die in boschagie lagen/ en gevangen wech gevoert/loo
 pende terstont naer onse Saloupen/sees schietende/so datter wel sefen oft acht vande onse
 bapper gquetst waren. **D.** Alhier losten wy onse ghevanghens tegen hare gewanghens.

Den 9. dito ontrent middach/ quamen in Rio laveiro, ende hebben geset buyten inde Bape / alwaet ons tou brack/leggende op 14. vadem/hy twee Eylanden die aende Noortzyp leggen/ de wint upten oosten/ met harde coelte/liepen het in Dobaert, settent op 9. vadem buyten het Casteel/ dat op de noortzyp vane gat ofte ingaanch leyt/teghen over leyt de stadt van laveiro, hier maecte het tusschen beyde een enghite/ en daer door hande/te Landwaerts in is een ruymne Zee/seer wijt/en daer loopen eenighe rivieren wt.

Comen in
Rio Janeiro
23. graden.
15. minuten.

De Generael heeft een kleyn Bootgen afghesonden/met een Stierman genaemt Barent Iansz met twee Bootsgezellen/de welke Stierman seyde dat hy daer wel bekent was/overmits hy daer over 4. oft 5. jaer gheweest hadde / merende daer wel versersingh te krijge/maer en conde die avont niet het Bootgen niet aen land comen / door de harde storm die wt de enghite quam.

Des anderdaegs smorgens / quam een groote Canoe aenboort/ daer 7. oft 8. man in was/met een Portugees die goet duyts sprac/ghenaemt Pieter Tack, en was mette Gouverneur vande Bape daer ghecomen/met wel 2. ofte 3. hondert Soldaten. Dese Pieter Tack seyde dat de Gouverneur hem ghesonden hadde/om te sien wat wy voor volck waren/daer op wy hem antwoorde Duytsche te zijn / begierende eenighe fruyten ofte verversingh voor gelt ofte waer / ende met haer wel wilde handelen/ en naer de Generael hem alle vrientschap bewesen hadde/is mette Canoe weder aen Landt ghevaren/ besloovende ons terstont bescheyt te brengen vanden Gouverneur.

Den 10. dits des namiddaeghs quam de selfde Canoe weder aenboort/ met de selfde Portugees/ ende bracht niet mede dan ontrent 50. of 60. Oranien appelen/ende weynich bescheyt vande Gouverneur/ de Generael mette crijf-raet merckende dat sy ons wilde treynerende houden/en de Portugees selfs te kennen gevende/dat wy want landt niet soude krijghen/ of moesten hem int Schip houden/soo heeft de Generael mette crijf-raet hem ghehouden / met een Meetsche ofte halfslach / met twee Slouen/sonden de Canoe mit het ander volck weder aenlandt / met een brief gheschreyent door Pieter Tack aende Gouverneur/dat hy ons eenighe fruyten sou beschickten/voor gelt ofte waer/ende bleven dese nacht aenboort.

Den 11. dito des smorgens vernamen moech geen bescheyt of Canoe, dan saghen veel Canoas over en weder vaeren / wt de stadt naet Casteel/de Generael mette crijf-raet resolveerde die Sloupen mit volck toe te maken om fruyt te haken/overmits wy seer noodich eenige verversingh gebreck hadden/ en zijn mit ontrent 60. oft 70. man gheroeyt in een Day/ neffens een hoogh bergh/ghenaemt t' supeler broot/aende juytzijde/overmits de Portugees seyde datter veel fruyt was / namen de Meetsche ofte half slach ghesloten mede/ende soude wijsen waer het fruyt was/maer aen landt comende laecher veel Volck inde Duse schade/ende ons volck somt twee man op/om te verspieden/de welke strac overvallen worde/ende namense ghevanghen/ ende schoten seer dapper met pylen inde Sloup/daerder wel 7. oft 8. of ghequest worden/ het Schip de Eendracht, welke onderseyt was om haer te bevyden/heeft mede moeten wijfelen/door schieten van Casteel/welcke respandert recht op de Bape / schoten twee schoten met grof gheschut/daer door sy een man int schip de Cop afschoten / en de hoofstuwen aensnuckten/ende de Sloupen quamen weder aenboort/latende twee man achter / die nae Rio laveiro ghevanghen ghebrachte werden / ende aenboort zijnde heeft den Generael een brief doen schryven aende Gouverneur/of hy begheerde ons volck te teranscenen/teghens die wy int schip hadden/ende heeft de brief ghesonden met een Slaef die aen landt swere/teghens den avont quamen die van t' Achter.

Wt haer
Casteel schijnt
een man
boort int
Achter.

Casteel

Casteel met een vreevaen staen wapen dat wyt sien mochten / en sonden stracx de Sloup daer nae toe / met een vreevaen / ende spraken met een Portugues, hy vraeghde waer wy onse ghevangenen wilde ghebrocht hebben / wy seiden recht nevens eschip / over / daer wy de hare oock soude brenghen.

Des snachts hadden wy een groote storm wten zyn den / soa dat wy in groot perijckel stonden van aende clippen te drijven.

Den 12. dito / smorgens vroeck saghen een vreevaen opte ghedestineerde plaets / de Generael heeft de Sloup afghesonden met volck / ende een Portugues, welck een half slach was / ende ons Stuerman Barent Iansz quam daer teghen wederom / de Portuguesen gaven ons seer goede woorden / seggende dat sy ons fruyt ende Verckens ghenoech soude vercoopen / maer de Portugues die wy ghevanghen hadde / seyde dat wyse niet ghelooven zouden / ende daer nae heeft de Generael de Portugues mette andere Slaven weder aen lant gesonden / belassende de Quartiermeester / dat hy op de diegge mette Sloup inde vloot soude blijven legghen / ende door het aenstoeten vande Zee en conden niet nae landt comen / heeft onse Corporael (ghenaemt Willem Potter van Delft) al zijn cleederen wt ghetrocken / ende mette Portugues aen Landt gheswommen / hoc wel hy daer geen last toe en hadde / ondertusschen is onse man aen boot gecomen / ende onse Corporael aen landt wesende / zijnder veel Indianen van wegghen de Portuguesen wt het bosch gesprongen / en hebben hem gevangen genomen al naect / onse Sloup heeft de Diegge laten staen / en zijnt ontroeyt / comende weder aen boot / latende de Corporael ghevanghen.

ons Corporael swemmt aen Landt / en wort gevanghen.

Seen tzepl wt Rio de Jero.

Den 12. February, de Generael heeft des doen een schoot schieten om tzepl te gaen / de wint zyn den / licht ten ons ancker / ende lauerde mette Ebbe daer wt / ende hadden hier ghemeenlijck seer variable wint / en veel reghen / ende seiden naert Eplant van S. Sebastiaen, ginghen aen west ende w. 3. w. langhs de wal.

Den 16. dito smorgens / lagen geset tusschen twee Eplanden / ende vermoeden hier S. Sebastiaen te wesen / want wyt niet condon bekenne / overmits het so groot is / en schijnt oft vast lant waer / want het niet verde of en leyt / de Generael sonde zijn Sloup of om selve te besichtigen / maer condon daer geen kennis hebbē / lagē geset buntē aē / daer twee Eplandē leggē / welck de Generael de naem gaf / t'ene vant Mossel Eplant / en tzeerwaerste Palmires eplāt / wy haeldē daer eenich Mossel water en Palmires, maer was seer quaet te becomē.

Corporaels te wesen aen f. Sebastiaen.

Den 20. dito smorgens / lichten ons anckers en gingē tzepl / ons cours na Zee / met een n.o. wint 3. 3. o. aē / ons reys te vorderen nae de strate Magellanes.

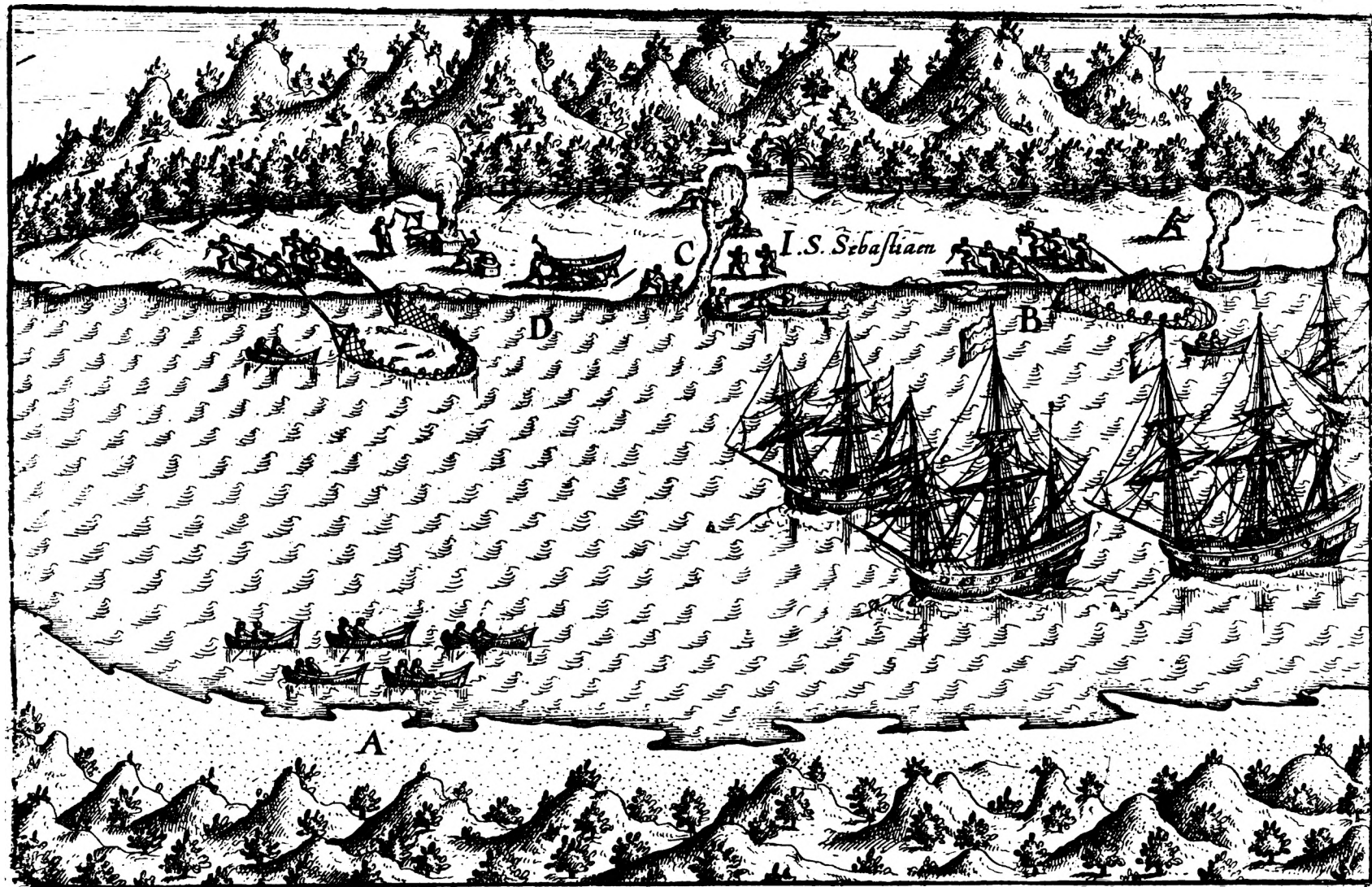
Den 21. dito / also wy een stuck weechs in Zee waren / quam de wint upten zyn den / met een harde storm / verspraken malcander / vonden goet wederom te loopen daer wy van daen geconien waren / om te sien oft Eplant van S. Sebastiaen was / daer de Stuerluyden aen twifelden.

Den 22. dito quamē byt voorsz Eplant / cregē kennis dat het S. Sebastiaen was / daarom zijn wy met onse schepen daer inne gesenit / tusschen twastelant en t'Eplant in / alwaer een seer goede Ree is / beschut voer alle windē / wantmen besloten int lant leyt / daer zijn veel schoone zantchapen / alwaer veel Vis is / maer wernich ander verversingh / want t'Eplandt is vol wilde geboomten / datmen niet mach inwaert gaen / en water iller genoech te becomen / wy cregghen oock wat Pieterceli / die maer op de Zeeant wast.

Den 27. dito

Afconterfeytinge van Wols S. Sebastiaen/ liggende op 24. graden by yppde de linie.
 A. Hier voeten ses man aan Landt van Capiteyn Huydecopers volck / die overvallen
 worden van de Indianen/ en haer boot stucken smeten/ dit geschiede als wy vertrecken
 wilden. B. Hier wasde so veel Vis gevanghen als de witten telcken maelcuden tijden.

C. Hier haelden wy ons hout en water. D. Hier Kalfaten wy onse Saloup/ bingen
 alhier oec veel Vis/ oec veel Merwen ende Papegapen/ die wy aten/ borden hiet u ede
 een Cruyt als willighe bladers/ dan bel saps/ t'elcke ghesoden en upt Nijn gegeten was
 anseen mederijn.

Den 27. dito/also wy hier laghen int Eylant Sebastiaen, is t' Bootgen van Capiteyn Hu ydecooper aen landt ghevaeren/ met 6. man/ en so drac zy aen lant quamen/ werden bespronghen van een groot deel Indianen / die int Bosch verborghen lagen/ waren hier gecomen van Rio Iaveiro, daer de Portuguesen woenen/ die ons hadden vervolcht om te verrassen / hebben twee man doot ghesmeten/ die wy opt strant saghen legghen/ ende de andere vier man werlmen niet waerse bleven.

Den 28. dito ontrent smiddaegs lichten onse Ancker/ gaende onder zepl/ also wy versien waren van water/maer weynich verderf/ overmits hier niet is te become dan Vis en hout/zeplde weder by oost t' gadt int/ hoe welmen om de west ooc mach wt seplen/ en street daer 3.3. w. wt/ alwaer een Eylant leyt ghenacmt Alcatresse, maer wy liepen russchen t' Mossel Eylant ende S. Sebastiaen, hier leyt t' boorz Eylant op 24. gradē/ supst by zyn den Equinoctiael, also wy in Zee waren/ hadden veel zynde winden/ en seer variabel.

Ban zepl
int Sebastiaen.

Den 14. Marry cregen een seer harde storm upen 3.3.0. so dat wy ons foc in namen/ en drebē sonder zepl/ en onse groote Bloup die wy achter aen sleepte/ worde so oversteyt vande Zee dat sy wilde zinckē/ en daer was 4. man in/ die wy daer ter nauwer noot bergde/ verlozen daer haer plumben en cleederen / en de Bloup is daer na vande Zee in stuckē gesmetē/ en gesonckē/ wy warē ons Vice-Admirael/ en de Hope wt t' gesicht/ drebē sonder zepl drie of vier dage/ met harde storm/ waren op de hooghte van 32. gra. by zyn den de Linie.

Wetste ons
grote bloup.

Den 17. dito/ de wint 3.0. met harde coelte/ dat wy ons schoeversepl maer mochte voerē/ cregē ons andere Schepē weder int gesichte/ comende by malcander daer wy seer af verbljē waren/ zeplde by oost af so veel twee schover Zeplē conde voerē/ t' Schip de Eendracht daer Capiteyn Pieter Esias op was/ quā achter de Admirael om/ en riep dat hy seer leck was/ en staegh moct pompen/ soo dat zyt qualijc condē boven houden.

De Eendracht
cregt en lae

Dē 19. dito de wint w. 3. w. met tamelijc weder/ Capiteyn Pieter Esias quā aenboort vādē Admirael/ clacch- de aende Generael datter veel broot in zijn schip nat gewordē was/ en zijn volc hē molestēde datse t' schip niet låger cōdē houdē/ dooz dient so seer lec was/ waerō de Generael de crijchfraet heeft doē aenboort comē/ en worde geresolveert de Eendracht te verlatē/ en t' goet daer wt te bergē/ so veel mogelic was/ des nachts drebē wy sonder zepls/ de wint w. 3. w. met storm/ smiddaegs namē de hoogte vā 32. g. 15. mi. by zyn dē de Linie.

Woeft gese
solbeert de
Eendracht
te verlaten.

Dē 20. dito des stormgens was de wint w. tē w. 3. w. met een storm/ en de Generael liet weder een schoot schietē/ dat alle de Capiteyns/ Schippers/ en Stuerhup/ mette crijchfraet weder vergaderde/ en siende dat het geē weder was om het goet/ als victualie, en ander gereetschap wt het schip de Eendracht te salveren/ en overmits de aenstaende winter/ en dagelijcsche storm/ en contrarie windē dat wy hier bebonde/ niet doornic en was om de Straet Magellanes te passere/ ofte dooz te comē/ en wy alre veel cranckē hadden / hebbs dooz goet gebondē generalijc niet onse schepē te zeplē naert Eylant S. Helena, van om aldaer winterlage te houdē/ en ons sieckē te verwerschē/ totter tijt het zaploen sal wēst/ en de crijchfraet rantsaem sal dunckē/ om vā daer ons vopagie te vorderen nae de Straet Magellany. Daer van de Generael by geschrifte een peder zijt goet duncken heeft laten stellen/ en hoopende t' Sint Helena coets te comē/ hebbs Schip de Eendracht noch

Wesolbeert
om na ydel
aan te seplen.

behouden/

befouden/ende de Capiteyn met het volck moet hebbende om tot daer toe te brengen/heeft de Generael tot assistentie daer noch meer volck op gheselt/door dien zijn volck seer liet was vant scheurbuyck/en een pder is weder aen boots ghebaren/hebbende de fock ghevelt/en ons cours gestelt o. ten n. de wint w. 3. w. met harde wint/namen des middaeghs de hooghte vande Zon op 31. graden 10. minuten.

Den 24. dito hadden de wint vanden o. 3. o. sepden zupden aen met goede coelte/smiddaeghs de hooghte van 31. graden 21. minuten by zupden de Linie/wp behielden nu al meest 3. o. wint/welcke seer scherp was om S. Helena te becomen/wenden dick ober den eenen houth en anderen/mits het rippen/of scherpen vande wint.

Den 30. dito is ghestorven van scheurbuyck Ian van Grol. Constabels maet opt Schip de Eendracht, welc de eerste man was/inde vloot van sieckte ghestorven/wesende op de hooghte van 30. graden/by zupden die Linie/de wint 3. o. sepden al ten naesten by o. n. o.

Den 2. April verminderde de Generael het water/als twee kan in drie daghen/seplende met wint en cours als vooren op 29. en een half graet.

Den 8. dito heeft de Generael doen visiteren die crans waren/door de Apotcecker en Chirurgijn, worde bevondt by man vant scheurbuyck seer cranch/en vier die wat ghebreck hadden/des avonts cregghen wester wint.

*Wint op
Rechtighe.*

Den 9. dito de wint noch west 3. w. ghelijck de voorgaende dach/ons cours o. en o. ten 3. smiddaeghs namen de Stuerlieden de hooghte op 29. graden 23. minuten/wp bevouden alhier t' Compas te declineren/ontrent 26 graet/noot oosteringe/want smiddaeghs als dese op zijn Meridiaen was bevondt te wesen n. 26 w. op de Compassen die wp wt ons land mede ghebrocht hadden/alsoo dat de rechte middach een streeck ruyen vant Compas scheelde.

*Wint op
Rechtighe.*

Den 12. dito veranderde ons de wint/en worde 3. o. met harde coelte/ende sepden om de n. o. met twee schoet herseps/smiddaeghs op de hooghte van 30. graden 24. minuten/ende na hebbent oock om de 3. ghewent.

Den 18. dito liep de wint weder westelijc/seplden oost ten noorden/met saemelijcke coelte/wesende op 31. graet 20. minuten. Dien dach stouf de eerste man op de Abnrael.

Den 20. dito de wint weder 3. o. en sepden ten naesten by o. n. o. met redelijcke coelte/des anderdaeghs coeldest seer hardt/weten o. n. o. dat wp sonder zepl dzeven.

Den 23. dito een w. 3. w. wint/de cours n. o. ten 8. met harde coelte/continuerende alle de nacht.

Den 26. dito de wint 3. o. met saemelijcke coelte ende mop weder/waren op de hooghte van 24. graden 8. minuten/gaende ons cours n. o. ten 11. ten naeste by/want wp seer om de oost moeten wesen/om S. Helena te becomen/en hier ons de wint seer contracieerde/ons volck begon hier veel te sterven van scheurbuyck/als 3. 4. man op eenen dach/de Generael voer op alle Schepen om de siecken te visiteren/hadde meestendeel sieck volck/ende laghen in groote miserie.

Den eerste May/de wint noordelijck en nae n. w. gaende ons cours n. o. ten 11. op de hooghte van 23. graden 26. minuten

26. minuten/en werden dito creghen weder een Ooste wint/welcke weder sechep was ghacnde / n. n. o. ten naesten bysmiddaeghs op 21. graden 25. minuten.

Den 5. dito heeft de Generael/de Vice-Admirael/meeste Capiteyns ende Schippers aenboort onthoden / om den besten bouch booz te wenden/dat wy S. Helena mochten betomen/ende de Vice-Admirael heeft gheseyt met zijn Schipper en Stuerliup/dat zijt Epland booz n. ten w. van haer hadde/en derhalve wel met e. n. ofte n. ten oosten ganck haben zeplen/en de andere Stuerlieds giffent daerment maer n. en n. ten o. van ons hadde: daerom worde geresolveert: dewijle de wint nu oostelijc/ende heel sechep was/omt Epland by oosten te beplepen / dat wy dese bouch soude houden tot sanderdaeghs/om de n. ende soo de wint niet en veranderden/dat wy n. n. o. mochten seplen/en niet hoogher als n. conde behouden/ daermen over den anderen bouch/om de zupden soude wende/daer op sy van malcanderen schepden/ende bleven om de n. ende n. ten o. sonder n. n. o. zeplende/ende meenden alsoo S. Helena wel te betomen.

Stafokurle
bende stree-
kinge van
S. Helena.

Den 8. dito quam de Vice-Admirael meeste Capiteyns aenboort/ende spraken met malcanderen/oft Epland wel te betomen waer met dese ooste wint/ende behouden met haer Caerten ende gissinge/datse by oosten t' Epland S. Helena waren.

Des nachts ginghen ons cours n. n. o. ten naeste by/de wint oost/de hooghte van de zuytsterre op 17. graden.

Den 9. dito des morgens/de wint oost/met redelijke coelte/ende gingt ons cours aen n. n. o. des smiddaeghs de Son op de hooghte van 16. graden 3. minuten/ende entrent aen half ver nae van den Son/schoot Capiteyn Huydecooper een schoot/meende dat hiet landt sach ten loef waert/van ons entrent a. n. o. ende wy meende dook alsamen dat het S. Helena was/want t' lach in een dijs/darmen niet secker conde bekennen / wy bespraken de Vice-Admirael/die terstont aenboort quam/en heeft de Generael gheseyt dat zijn opmerkinge/datmen geen landt waer/en dat S. Helena hoogh om de weste wiste van ons zijn/daer hem de Generael geloof in gaf hooft de andere/overmits hy gheselt was/als principael vande Zet-waert/ende alsoo gheresolveert. des avonts west aen te gaen/overmits hy de hooghte vanc Epland hadde/als op 16. graet / ende de Generael hegherde datmen hem soude volghen.

Stapende f.
Helena te G.

Des avonts int opstrecken vanc eerste quartier/heeft de Vice-Admirael zijn schoot afge worpen/ en de cours west aengheseyt/met clepne zeplen/ende hy haben hem ghevolcht/de wint oost.

Zeplen ons
cours west
aen.

Den 11. dito/de Vice-Admirael meeste Capiteyns/Schippers ende Stuerliup zijn aen boort gekomen vande Admirael/om met malcander te resolveren/ende siende dat wyt Epland S. Helena beneden waren/en geen hoope was te betomen/ende ooc de Caerte mette gissing vande Vice-Admirael ten eynde was/met ooc zelve van al de Stuerliup/nae dat wy drie etmael gheseyt hadden booz persuazi vande Vice-Admirael/die nu nae zijn gissinge het Epland niet conde betomen/waer booz de meeste stemmen gheschoot zijn / ende booz goet ghehouden/om te zeplen naer d' Eplanden van Martijn Vaaz, ofte Ascension, ofte die daer by liggen/en de cours aen te setten 3. 3. n. n. o.

Woe gheen
volgert te
zeplen naer
epland om
te woen.

om de hooghte vande boefz Eplandē te becomē/ende de selve niet vindende/op de Cust van Brasiliē aen te loopen / want wy waren ghenootsaecht t' Landt te soeken/door de menichte van cranchen die wy nu inde Bloot hadden/des avonts t' eerste quartier setten wy onse seplen by/ende de cours 3.3.w. aengegaen/als bestemt was/met een o. n. o. wint/eenparighe coelte.

comt by de
woest Epland

Den 21. dito een weynich voor middach/saghen landt 3.3.w. van ons/twelck twee Eplanden waren / t'ene westende een groote ronde Clip/t'ander een tamelijck Eplandt/daer wy nae toe ghezeydt zijn/meenende alhier ons cranchen te verbercken. Men vermoedet zelve t' Epland van Marijn Vaaz te wesen/ende daer by comende hebben met onse Schepen gheset/doch op seer quade Keede. Capiteyn Pieter Elias is met twee Sloepen met volck naert Eplandt ghegaen/maer daer by comende vonden niemant s plaets om op te comen/door de bermighe vande Zee/ende waren maer drie clippen: sy quamen met groote moeyte op een oort opt landt/maer konden niet voort opcomen/door de Clippen ende Bergen/soo datse ghenootsaecte waren weder te comen / nae datse wat bin het Eplandt gecroopt hadden/ende ghesien datse geen verbercingh nochte yet mogelijck was onse cranchen hier te bercken.

Dit Eplandt leyt op 20. graden by zyn den de Linie/vonden oock veel gheboghelte van Meuvven, die wy noemde malle Meuvven, sijn soo tametide veel / datmen al vliegghende met stocken doot smeten / wy waren gheschierd aende zuyt syde vanden Eplandt op 30. vadem/scharpe mont/ende also wy hier niet konden aencomē/vonden besloten verbercken van daer te seplen/doch te blyven legghen die nacht/ en smorggens te sien offer de seer bermaenheyt was aen te comen/maer des ander daeghs de Generael aenboort varende vande Vice-Admirael worde geresolveert te seplen naert Eplandt Assention, twelck de Vice-Admirael seyde hem bekent te wesen/leggende op de hooghten van 20. graet/noch westelijcker van ons/ende alsoo lichtende ons Ancker/ende sijn tzepl ghegaen/ons cours nentende w. en n. de wint n. n. o. met eenparighe coelte.

Als het daf-
erlandt van
Brasiliē.

Den 30. dito smorggens/de wint Oostelijck/seylde west aen/op middach/de hooghte der Sonne op 10. graden 20. minuten/naerent voor middach/saghen landt/twelc wy meende t' Eplandt van Assention te wesen/maer twas t'vaste landt van Brasiliē, daer wy noch wel meende 80. mylen af te sijn.

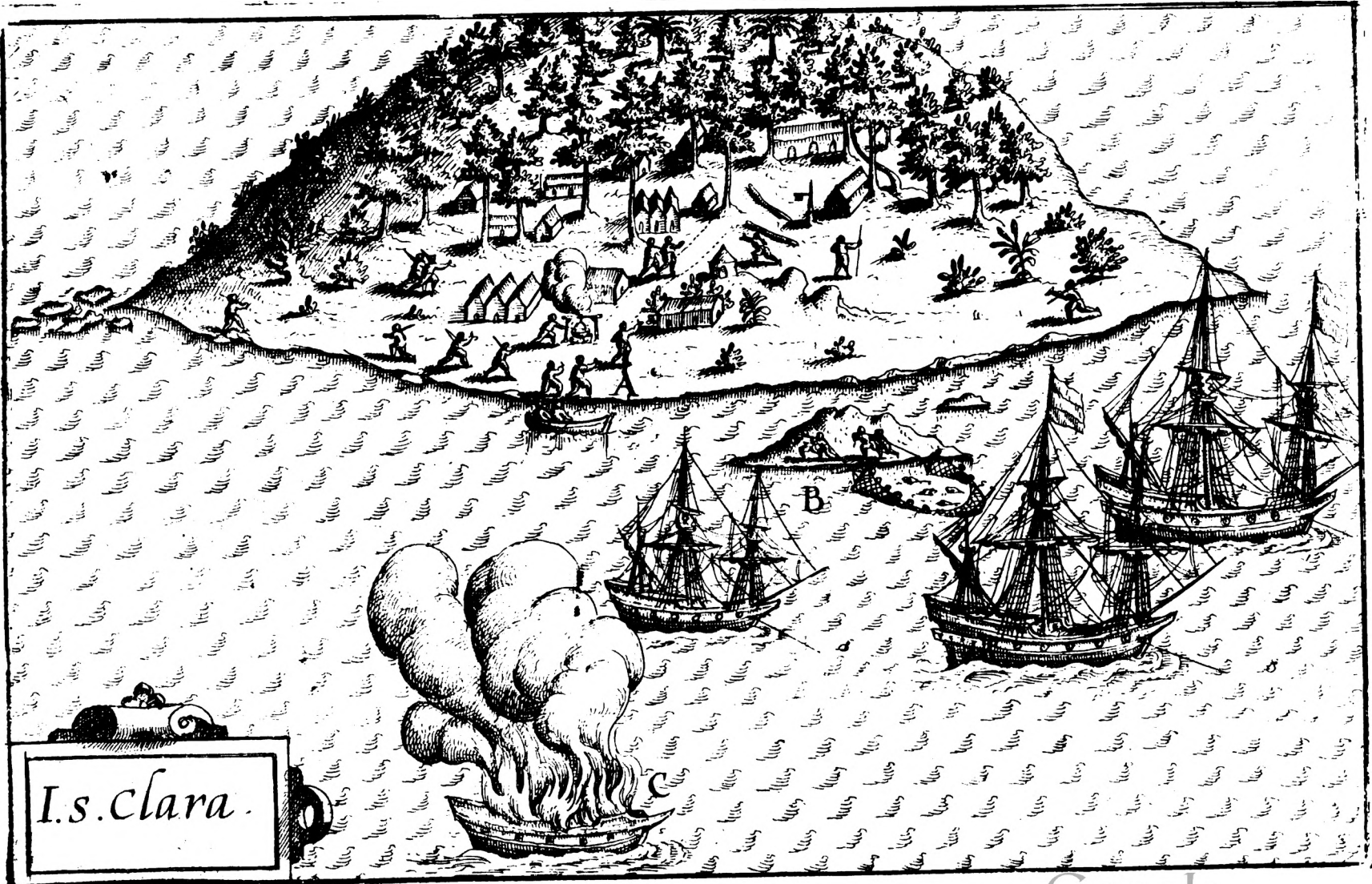
Gheset by
Rio Dolco.

Den eersten Juny/saghen gheschierd voor een plaets ghenaemt Rio Dolco, op 20. graden/de Generael heeft twee Sloepen af ghesonden/om te sien offer eenige bequaemheyt was om ons te verbercken/daer comende vonden daer veel Portuguesen waren/die ons niet wilden aen Landt hebben / maer moesten weder te rugghe aenboort herren / ende hebben den Admirael sulcx veradverteert/des nae middaeghs ginghen van hier tzepl/nemende ons cours om de 3.w. om een ander plaets te zoeken / daer wy zoude moghen verbercken / de windt noort noortdooft.

Den 2. dito smorggens wast heel calm/ende vermoeden een Eplandt te sien/aen Landt legghen/daer de Generael twee Sloepen heeft nae toe ghesonden/met meest het ghesondt volck dat op de Schepen was / saghen dat het

Wconterfeytinge vant *Eplant S. Clara*: hier byachten wy alle onse cranchen aan land die ghesont woerden in vyftien dagen / hoe wel het een *dag Eplant* was / dan bonden twee doornen met suere pypmen / ende pieter zeel de muer / dit was onse eenige medecyn. Den Generael die rechte een hutte op daer hy koecken apt deelde / gebende die selfs quamen hy

ten twee koecken daeghs / ende d'ander een koeck / dan om twee koeck te h hebben / quamen de siecken al cruppende booyts. *B.* Is een *Eplandeken* oft *Elyp* daer wy vele vis vingen *C.* Is het *Schip* de *Gendracht* dat hier verbyant werdt om dat het soo lech was dattet niet langer mede en moecht.

het t' Eplandt van S. Clara was / daer van 30 den Admirael tydingh brochten / ende zeilden met de schepen daer nae toe / ende teghens den avont daer by comende / liep de Vice-Admirael met de Eendracht aen de zuydzyde vant Eplandt / ende de Admirael mette Hope aende noordzyde / om op de Kee te comen / maer de Admirael raecte aende grondt / overmids het incomen aende noordzyde / ober de elf of twaelf hoet niet diep en is / daer de Hope was obergheseildt / ende wy saten wel drie oft vier uren vast / ende soo daer hol water ghegaen hadde / soudent Schip verlozen hebben / maer t'was heel Calm / ende was al Clippighe grondt / soo dat wy noch int eynde al schuerende langhs de grondt door liepen / ende quamien daer sonder eenighe schade af / daer wy Godt almachtich niet ghenoech af conde dancken / ende zijn alsoo by malcanderen ghecomen op seste half vadem / ende laghen het Eplandt naest / want het vaste landt droogh is.

Den Admi-
rael comt aen
gront.

Den 3. dito smorghens vroegh is de Generael mette Capitenns / met twee Stoupen aent Eplandt ghevaren / omt selve te besichtighen / offer goede ghelegentheyt was om aen te comen / t'was rontsom niet dan Clippen / ende vondt weynich water soo veel als wy soude moghen daghelick drincken / twelc wt eenighe cloven vant gheberchte quam / de Generael is weder aen boort ghecomen / heeft al de siecken doen opt Eplandt brenghen / waren meestendeel al zieck van scheurbuyel / ende sommighe mostinen met Taedel over hyssen in haer Kopen / welcke haer niet conde roeren / sommighe opt Landt comende zijn strack ghestorven / soo dat wy in een seer groote miserie waren / hebben daer Hutten ende een Legher ghemaect voor de cranden / ende met het ghesont volck wt de schepen aent Landt wacht ghehouden / dat de ziecken niet overvallen soudent worden / datter boech 7. oft 8. man alle nacht in yder Schip niet en bleeff.

De crande
wacht op f.
Clara aen
Landt ghe
boecht.

Op dit Eplandt S. Clara was anders niet tot veroversingh dan eenighe Palmites, ende bladeren / ende groen / welc een yder te lyf sloegh / ghecocckt ende anders / oock stondender twee boomen die eenighe zuere Puymen droeghen / welcke ons seer holpen / soo dat zeer miraculeus door Godes segghen wy daer gheholpen zijn / ende alsoo vant scheurbuyel ghenesen / dat gheen menschen zou gheloooven / laghen hier 15. daghen / en waren op dit Eplandt ondertusschen meest al ghenesen / weghesondert 5. man / die heel langh ghelegghen hadden / dese zijn ghestorven.

ghuymen
goet wech
scheurbuyel.

Het Eplandt is niet booven een myl int ront / ende ontrent een myl vant vaste landt / daer wy te veel volck op saghen / want de Portuguesen hier over al Meester zijn / ende dat heele Landt tot haer wil hebben / ende de Indianen tot haer dienst / daer se mede Dorloghen.

Den 18. dito heeft de Generael alle t' volck vant Eplandt Scheep doen comen / soo wel siecken als ghesonden / ende t' Legher op doen breecken om t' zeil te gaen / ende hebben dien dach hier noch ghelegghen / door contrarie windt / ende hebben Schip de Eendracht al hier gantsch gheloft / t' Gheschut / victualie ende anders / als Coopmanschap / ende Scheeps ghereetschap daer wt ghebercht / want wy iselve niet langher mochte mede voeren / als te voeren verhaelt is door zijn lechtheyt. Te wyle wy op dit Eplandt laghen / worden door de generael Rijckx-raedt ghecondemneert eenen Jan Claessz. Constabel

t' Legher wech
op ghehoelt.

ghewondenmeert eenen Jan Claesz. Constabel vande Admirael / ende Gerrit Willemsz Prins, Boffschietter op de Eendracht, om aen een vreemt landt gheset te worden / daer se eenighe dienste soude mogen doen / door de munitie ende schelmstukken diese bedieven hadden / en de Constabel eenighe verraderije voor hadde inde Vloot te doen.

Noch worde eene Gerret Adriaensz van Vlissinghen, met een Mes door de hant aende Mast gheset / tot dat hyt selve mes der af trock / door dien hy de Sijerman ghenaeamt Willem Gysen, met een Mes ghequeist hadde.

Staechen
schip d' E.
macht aen
byant.

Den 21. dito des smorgens / gingen met onse drie Schepen zepl / van het Eylant S. Clara, staeckent Schip d' Eendracht aen byant / liepen t' zuyder gadt wt / de wint o. n. o. om naer S. Sebastiaen te zeplen / om ons water in te nemen / ende onse vopagie te vorderen / dit Eylant S. Clara leyt op 21. graet 15. minuten by zuyden de Linie.

Comen de
moenael in
Sebastiaen.

Den 30. dito quamen op de reede vant Eylant Sebastiaen / tusschen vaste landt ende t' Eylant in / daer wy voorgaende ghelegghen hadden / hebben hier ons water inghenomen doch met goede wacht / om niet overvallen te worden / hadden noch eenighe crancken / maer condon anders geen verberfingh becomen als water ende Vis.

De die wt
Sebastiaen.

Den 9. Julp des namiddaeghs schoot den Admirael een schoot om tzepl te gaen / ende lichten ons anker / de wint zuyden / ende zeydent Noorder gat weder wt / waren langh doende eer wy daer wt quamen / overmits de stilte / ende laghen twee ofte drie dagen by de Palmities Eylanden / met stilte en variable wint / daer wy noch eenighe Palmities of haelden om te eten.

Resolutie
om te zeplen
naer Porto
Desiere.

Den 16. resoluerte de Generael mette krijchs-raede / aen te zeplen nae Porto Desiere, legghende op 37. graden / om aldaer onse Schepen te versien / en aldaer so verre wy van makanderé raete / de gestembde tijt te verwachten.

Op dien dach gingen wy tzepl vant voorsz Palmities Eylant / ons cours zuyden aen settende / wy hadden hier seer contraris winden / tusschen Porto Desiere, en S. Sebastiaen, wten zuyden ende zuywesten / met veel storm en onweer / soo dat wy veel moesten by legghen.

Den eersten Augusty, cregghen een harde storm wten 3. w. dat wy alle onse zeplen inne namen / dreven sonder zepl / wesende op de hooghte van 35. graden / ontrent Rio de plata, ende dreven totten 10. dito sonder zepl / doert cregghen wy een n. n. o. wint / gaende ons cours 3. w. ten w. met labbercoelte.

Den 15. dito cregghen weder een storm wten 3. w. dat wy sonder zepl moesten drijven / continuerende totten 18. dito doen wordent stil / de wint was seer variabel / waren op de hooghte van 37. graden by zuyden de Linie.

Den 26. dito / cregghen weder een storm wten w. n. w. met dpligh weder / waren al de nacht het Jacht wt ghesicht / tot lander dachghs / ende dreven sonder zepl totten 29. dito / cregghen een 3. o. wint / maecte zeplen / en gingt ons cours 3. w. ten w. wesende op de hooghte van 41. graden.

Den 30. dito / dreven weder sonder zepl / met een 3. z. w. storm / wesende op de hooghte van 42. graden.

Den 3. Septembris, de wint 3. z. w. maecte weder om zepl / cregghen daer nae w. ende n. w. winden / daer mede wy zuyelijck aen liepen / om te niet hooghte te becomen.

Den 16. dito smorgens / synde op 45. graden 15. minuten / wierpent loct wt / ende bonden diepte van 60. vadern / de wint

de wint liep noorden/ende wy gingen ons cours west aen/om de wal te genaecken/septden soo dyp etmael plat op de wal.

Den 19. dito smorghens wierpen wy loof op 38. baden/sagent landt ten w.3.w. van ons/ende merkten dat het landt met een groote Inham moest loopen/want t'street hem o.3.o.en w.n.w. septden ontrent twee mylen vanc lant o.3.o.aen/het is een seer laeg effen lant/witachtich aen te sien oft Engellant waer/daer en staet strupek noch boom/t'is een supbere Cust om by heen te seplen/met verscheyden hoecken en Inhammen. Des middaechs waren wy op de hoochte van 47. graden schaers.

Den 19. dito des avonts quamen by twee Clippen/welcke een Stuerman Barentgen septe dat Porto Desiere, hier lach/om dat hy inde laetste Dopagie met Mr. Tomas Candisch hier gheweest was/hebbent dien avont daer geset. Hier gaet ebbe en vloet/met seer harden storm/dat wy een Anker en tou verlozen/alsoo dat wy een ander moesten lach vallen. Liggende hier al de nacht/heeft de Generael de Sloep afgesondt/om te sien oft Porto Desiere was:maer quam wederom/segghende dat het daer niet en is dan een Inham/liggende achter de twee Clippen.

Den 20. dito smorghens lichten wy ons Anker/en gingen cours zuyder aen naer Porto Desiere toe/ontrent smiddaechs sagen wy de Haven van Porto Desiere, al waer sekere Eplandekens liggē aende moortzy/
die wy een goede spatie van ons gaven/hijsen also w. ten 3. en w. recht de haven in. Int gat toemende/quam
de wint so scherp/dat wy aen zuyder wal dzeven/liet ons anker vallen op 12. baden/en int swaepen dzeven wy achter tegens de Clip:maer Godt dank/raechte daer weder af/en waren in petijckel t'schip te
beriselen. De Vice-Admirael met tot Jacht laghen was intwaerts/t'waerby al de nacht een harde storm
wyt den n.w. ende w.n.w. Hier loopt een seer clare stroom in en wyt/ende bloeyter ontrent twee baden op
ende neder. Dese haven leyt op 47. graden 40. minuten by zuyden den Aquinoctiael.

Comen in
deyde Des
liere.

De Generael is met een partyt gewapent volcs tot diverse reysen aen lant gegaen/van heeft geen volc
vernomen/maer wel eenige Gaven/daer sy haer dooden in liggen/welcke stonden op hooge heuvelen van
Clippen/ahwaer sy veel stenen opt graf liggen/die al root gheverwet zijn/hebbende haer Gravenmet
raet bestrecken/als Pilen/Weiren ende andere vromdicheyt/welck haer gheweyt is.

Den 23. dito heeft de Generael beyde de Sloepen aen lant gesondt/naer een Eplandek aende moortzyde on-
trent 3. myl bytende haven/liggende o.3.o. alwaer wy verstonden(van die op de Dopagie van Mr. Tomas
Candisch geweest hadde)datter veel Pinguins op waren/en ons volc hebbender veel ghewonden/insgelijck
sae Zee Robben sonder getal/jae al wotmer heele schepen met laden/man sonder getwech broeden. Dese
Dogs kommen niet vliegē/hebben maer twee cleme vogelkens aende zijt hangen/of het lere laphens wa-
ren/zijn vande groote van een Gans/generen haen inde Zee:maet eerste in Zee comen/cammense met dan-
ken betrapen/wy sloegense met stoecken doot:mas nu inde rijt datse broede en Sperē leyden/so dat wy
in diverse

Pinguins
Dogs.

in diverse reysen wel vijftich duysent Vogels ende Eperen daer af haelden/waer mede wy seer gestet
werden/ende opte been quamen.

Onse schepen
schoon ghe-
maect.

En hant-
schep.

Den 29. dito seilden wy bet inwaerts de Haven/om onse Schepen aende gront te brengen: en ontrent
twee mylen inwaert comende/vonden een Epland/dat wy Coninx Eplandt noemden/aldaer wyt achter
geset hebben/zijnde goede clepgront/en hier gaet geen oft wepnich stroom:wy hebbē aldaer mette spring-
vloet onse Schepen op drooch geset/datmer rontom gaen mocht:want het hier seer bequaem daer toe is/
ende hebben onse Schepē daer schoon gemaect en geroet. De Generael liet een Smisse aent vaste Landt
setten/daer dagelijc wacht by was om die te bewaren/voort invallen vande Wilden. Wy hebbē ons hier
weder gantsch gheconfortert van alles soo veel moghelijc was.

Welc struyt
Vogels.

Den 5. October, is de Generael met twee Sloupen (gemonteert met volc en gewep) opwaert geroept/om
te sien hoe verre het hem op strecke/ ende hebben mette bloet een gantsch Ey gheroeyt / iae soo veer datse
met de Ebbe al drooch bleven sitten. De Generael is met een partyp volckx aen landt ghedaen/maer heb-
ben gheen volck vernomen/dan veel Begræfften/in manieren als bozen: ende vonden op een vande
Graven twee groote staven Hlers/twelc ons docht Spaens Hler te zijn/ende hebbē de selfde mede Schepen
ghebracht. Dit Landt is hier over al woest ende black/heeft gantsch gheen gheboomte / dan laegghender
wel eenich Wilt/als oft Hertten of Buffels gheweest waren/ende uptermaten veel Voghel Strupsen/doch
sy waren heel schou:maer wy vonden eenen Nest met neghentien Strups Eperen/daer de Vogel af liep/
ende namen de Eperen met ons.

Capiteyn
Huydecooper
per gesijdel.

Den selfden dito is hier ghestorven Iacob Iansz Huydecooper, Capiteyn op de Hope, naer dat hy een tijt
lanck cranck hadde ghelegghen vant Scheurbuyck ende andere sierte.

Den 1. dito heeft de Generael de voorsz Capiteyn doen begraven/en liet een Post opte Graff setten/daer
op in Coper gesneden wanneer hy ghestorven was/met zijn Naem/ ende heeft hem een eerlijcke Orbaert
ghedaen met het meeste Scheeps-volck/die nede gingen/de de oock al het Gheschut afschieten.

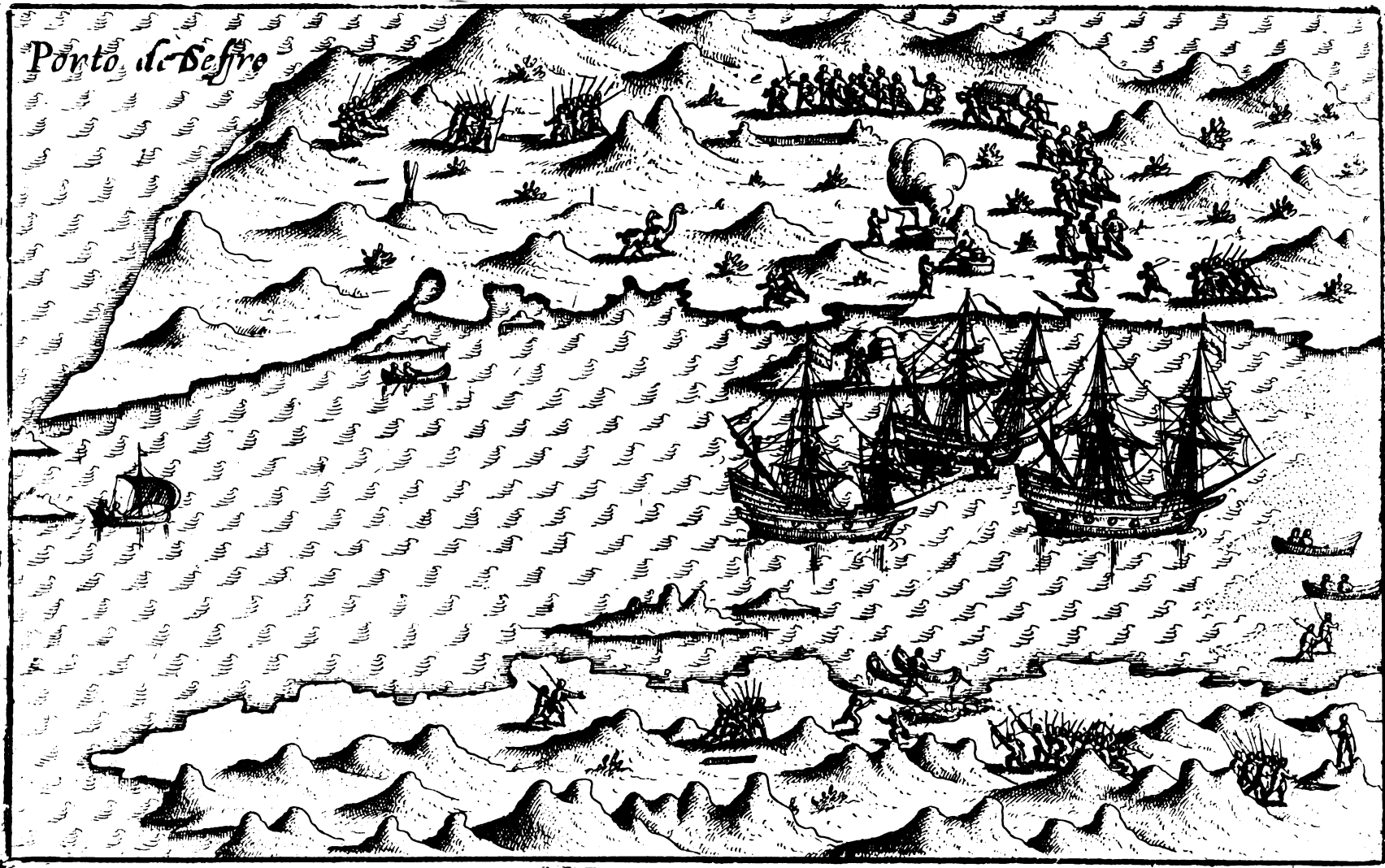
Den 9. dito is Capiteyn Pieter Esias de Lint (die Capiteyn ghewest was op de Eendracht) gestelt in plaet-
se van Huydecooper, ende t'schip-wiert den naem ghegheven van d'Eendracht.

Wy nae van
de Wilden
doot ghe-
schoten.

Den 20. dito hebbē wy eenich volc aen lant gesien aende noortzy/en de Generael is met 25. gewepyt man
met twee Sloupen daer nae toe geroept. Ende aen landt comende zijn opghedaen/ latende vijf man byde
Sloupen om die te bewaren/met laste dat sy opte Dreggh soudē blijven liggen/en niet aen lant comē. De
Generael met het volc is een mijl oft twee te landwaerts inne gegaen/maer hebben geen volc vernomē:
en twolc dat de Sloupen bewaerde/zijn midler tijt (boven last mette een aen lant gecomen/om haer wat te
vertreden/want het seer cout was) Daer over zijnder eenige Wilden (die verborghen lagen) op haer aenge-
comē/seer sel schietende met hare Bogen:maer ons volc na de Sloup vluchtender/zijnde drie doot geblevē
ende

Afconterfeptinge van Porta Defre/liggende op de hoogte van 47. graden 40. minuten/ by zuden de Linie/ een Land met wepnich geboorte/ by sigen hier sommige wilde Buffels en Hertan/ met veel voghel Scrapsen/ welck Eperen by 19. in een nest vonden/ die by mede namen/die mylen by zuden de Haven vonden by een Eplande daer sulcke

menichte van Pinguis en Zeerobben op waren/ dat wyder onse schepen wel mede sou- den hebben cormen laden ende waren infft int groten/ daerom by vele eperen vonden/ die ons seer wel quamen/ de Capiteyn Jacob Janfs. Bydecooper is hier gestopen/ende heerlick begraven.

Wilde een doort bern gequetstralso hi al inde Sloup wart/is de ongequetste metre Sloup vant lant afgedreue
ende daer na is de Generael weder byt water ghecomen/sonder eenich volk te landwaert vernomen te hebben/
maer sach terstont met een verwonderen/dat de eenie Sloup wech was/en d'ander ledich op de Dreegh lach/
die hi aen landt dede halen/ende nae dient hi geen Wilden en eenden vernemen/ obernits die al gheblacht
waren/zijn weder aen doort ghecomen/ende verstonden vande gheen die int leven ghebleven waren/ dat hi
oprent dertich menschen opt lant waren geweest/die seer groot van gestak waren/hebbende lant hant/en
het aengesicht geschildert/seer weet daer opt siende/ternept van Dupt/en hebben cleve Boghen met Wp-
ten/daer Harpoenen van seer seer subtiel aen ghemaect zijn/waer mede hi seer sel schieten. De dooden wer-
den door de Chirurgijns opgesneden/ende bebonden dats dweers doort Lijf geschoten waren/ door Hart/
Lever ende Longhe/hebben haerderhande hier anders gheen volck vernomen.

Den 24. dito is ghestorben Gilis Marisal, onder Commis opte Vice-Admiralt/ creeth een sabote sieckte
daer hi coets aen stierf/is eerlijck opt Landt begraven.

Den 29. dito zijn wy met al onse Schepen gereet geweest om seyl te gaen/naet dien wy hier verken wa-
ren van Pinguins en Zee-Rodden/so veel wy Sout hadden om te smaken. Des morgens ontrent acht uren
lichtten wy ons Ancker/en seilden naer de Zee met een w.n.w. wint/gingen oost aen/tot dat wy blieten in
Zee waren: Dit gat is seer goet om opt en in te seilen/ende is intrent een halve myl wijd/dan door af/ by-
cants midden int water/ligghen twee blinde Clippen/dienen met hooch water met siet en mach/en lieten
die aende noortzide van ons liggen/aende zuytzide ligghen vort enighen Schochten/de welcke zuydroost
in Zee strecken. Wypen wesende/letten wy ons cours zuydt oost aen/tot dat wy boden het Pinguins En-
landt waren/ende daer streck hem de wal zuydroost ende noort oost/letten doen onsen cours zuydroost
aen. Tegens den abont quam een harde bup opten zuyden/die seer variabel was/also dat wy door storm
ghenootsaecte waren de seilen in te nemen.

Den 30. dito dreeven noch door storm sonder seyl/waten des middaechs op de hoochte van 40. gra. 15. mi.
Des abonts de wint n.w. synde/maecten weder seyl/ende ginghen ons cours 3.3. west.

Den 4. November, des morgens was de wint w.n.w. en na noorden/waten doen ontrent vier mylen van
daer de Eust streck hier 3.3.0. ende n.n.w. tot aende Cabo Virgine toe/en is al laeg blac Lant/waerachtich oft
Egelandt waer/seilden voort na de Straet/waer des middaechs op de hoochte van 51. gr. 45. mi. welen-
de intrent twee mylen vante lant. Tegens den abont quamen wy neffens Cabo Virgine,twelck een hooge
witte Caep is/als oft Doeveren waer.vertoonden hem met ten dobbelen hoer/hebbent geset ontrent een
half myl vande Caep op 10. badem/en her vloeyt hier wel seven badem op en neder. Vande Caep Virgine
treck een laeg black Landt w.3. w. wel twee mylen langh. De noortz Caep leyt op 52. graden 40. minutē/
wy laghen hier al de nacht gheanchert/de wint was n.w.

Comen by
C. Virgine.

Den 5.

Den 5. dito smogghens was de wint noorden met noot wter. Het Jacht de Eendracht heeft een Ancker verloor een welck aen stucken ghebroken was door quade grondt/ende was een stuck weerchs het om de zuyt/daer hy weder gheanker lach.

Ontrent smogghens te ses uren/ginghen wy seyl in de des name/om de sozgelijcke ende vermaerde Straet van Magellanes in te seplen/daer wy 4. maenden over upt wat en gheweest/ende hadden wel hondert n. an verlozen/soo door armoede als door sieckte.

Vande voorsz Caep Virgine, streckt het landt w. 3. w. inwaert/ende de wint was n. w. met goede coelte; wy segen hier rechte regen over t' Land van Terra Fuego, we ende hier inde mont ontrent 7. myle wijt: wy seyl den met het Jacht inwaert aen/maer de Vice-Admirael heeft het w. derom geset byde C. Virgine, tot groote verwonderinghe vande Generael met wetende wat hem daer toe mocht moberen: wy seyl den ontrent 3. mylen bynen de Caep w. 3. w. de wint w. n. w. liep daer nae westlijk. Door contrarie wint en gheset welende/quam een uiter maten harden storm upten w. 3. w. so veel wy met twee Anckers condé houden, ginch knap water/laghen op 16. badem/water op neghen badem.

Den 8. dito smogghens/was de wint w. met dyplich moerich weert/laghen hier noch op te voorsz. plaets met een continuerende storm upten w. ende w. 3. w. smiddaelhs wiert het weder een wepnich handtsaem/den heeft de Admirael zijn Sloep afghesonden naer het Jacht/door dien hy zijn cleyn Boot naer ons toe sondt ende t'w. ter noch hol ginch. Dette Sloep aen boort vant Jacht weler de/heeft het weder soo hardt ghewaert datse niet zonden wederom comen waren daerom ghenoorlaecht daer te l. lyven/ende inachts is de Sloep die achter aen lach/vande Zee inde gront ghesmeeten/ende hebben die verlozen.

Den 9. dito de storm noch al continuerende upten w. 3. w. met soo harden windt als ons docht noch opt ghy hadt te hebben/laghen en reden vooz twee Anckers/ende ginch seer knap water. ontrent vier uren soo gheligen hebben de brack het tou vant rene Ancker aen stucken/ende het tweede Ancker ginch mede door/alsoo dat wy ghenoorlaecht waren het tou af te houden/om niet teghen de wal te dypven: want het niet moghelijk en was op te winden/delde de Focke daer wy effen mede boven de laghe hoek van Caep Virgine quamen. Comende weder byten de Straet byde Caep daer de Vice-Admirael lach/ende hebben by hem gheset/hebbende maer een Ancker vooz den Bouch/t welck wy lieten vallen/op 15. badem/maer lietent vallen oberindts byt onclag was/noestent daerom weder op winden/ende lietent doen vallen op 10. badem: alsoo wy gheset waren/liep de wint zupelijck ende 3. 3. o. laghen teghen een laghe wal/maer des abonis lichte wy het Ancker/ende hel bent het uptwaerts gheset.

Den 10. dito heeft de Admirael een schoot gheschoten/ende de Wlagghen laten wapen tot t'voermael/dat de Vice-Admirael sou aen boort comen/want wy gheen Sloep hadden. Zijn Schipper quam mette Sloep aen boort/de Generael seide hem hoe wy ghestelt waren/ende dat wy de Vice-Admirael wilde spreken/heeft den Schipper

Verloren
twee Anckers.

Schipper een Brief mede ghegeven aenden Vice-Admirael / hoe dat wy seer noodich een Ancker ende Tou van doen hadden.

Den 11. dito heeft de Admirael weder een Brief gheschreven aende Vice-Admirael / (sendende die met zijn Dienaar/ende het slep Boot vants Jacht/die mede in de Straet gheleghen hadde / ende hier by ons ghecomen was) daer hy hem in liet weten/dat wy sulcke groote schade aen Ancker ende Tou gheleden hadden / ende dewyl hy noch gheen schade gheleden heeft ons wel met een Ancker ende Tou helpen mocht. Daer op hy weder antwoorde / dat hyt niet van meeninghe was te doen / ende dat hy soo veel Meesters als de Admirael was / dewelcke het seer qualick heeft ghenomen/ende de Brief bewaert tot gheleghener tijdt.

Den 13. dito smorggens ontrent d'3 uren was de wint n. n. o. de Vice-Admirael schoot om slep te gaen ende seilden met ons drie Schepen weder de Straet in / t' Jacht was des avonts slep ghegaen / om te sien of hy ons Anckers soude lichten die wy in de Straet verlozen hadden: want wy hadden nu maer twee Anckers ende touwen van hondert baden / daer wy de Straet mede in seilden: maer alsoo wy ontrent vier mylen innewaert g'lesept waren/is de wint ghecomen upten w. n. w. met harde stozm ende ontpert/daer doo wy ghenootsaecht waren wederom te loopen/ende hebben weder gheset achter Cap Virgine, daer wy vooz dato gheleghen hadden: want het vooz dese wint raemelycke Reede is/liggende achter t'laghe land dat hem vande Caep af streckt/ anderhalf myl in Zee als vozen verhaelt/ hebben daer gheleghen met seer groote stozm/haghel en snee.

Den 15. dito was t' Jacht d' Eendracht van zyn Anckers ghespilt/dat hy gheen meer hadde te ankeren/ende moest onder seyl houden heeft het drie daghen by ghehouden / over en weder loopende / tot d'icht onder t' landt van Terra Fuego, t'welck hem hier heel zynelick strekt. De Capiteyn Pieter Elias was heel cranc vants Scheutbruyck. De Anckers waren als offer d'armen of ghesmolten waren gheweest.

Den 18. dato quam t' Jacht weder by ons/ende de Vice-Admirael heeft hem t' Ancker over ghedaen/ is daer mede gheanchert/ende t' volck dat wy den Admirael by haer gheweest waer/ quam wederom / was wat hant/sein weder/de wint noch upten w. 3. westen.

Den 21. dito ontrent smiddaechs / de wint noordelick / wy lichten ons Ancker / om de derdemaal de Straet Magellanes in te zeplen met onse drie Schepen / ende weder soo veer comende als wy te vozen waren / liep de wint n. w. ende na west/hielden te na t' by/ende laeterden vooz aen met een raemelycke coelte: wier alsoo wy wat seyl voerde/craekte de fockmast. ende sou tot drie steden ghebroken hebben / dan naemen de Spars seyls ende schooten byde windt/loopende alsoo weder op de Reede onser Cabo Virgine.

Den 22. dito ontrent smiddaechs quam de wint weder up t' noorden. De Vice-Admirael die wel anderhalf myl by zynden van ons lach (te weten binnent punt vants lage land/ende wy laghen reghen den hoek) zyn slep ghegaen/ende wy waren doende mette fockmast te repareren / ende zyn soo ten vierdemaal de Straet inghesep: waer weder in comende/quam de wint contrarie/dan bleef wy niet/daer wy mette vloet innewaert aen

laetteden om dooz de enghete te comen/welc lept ontrent 14 mylen w. 3. w. en 8. n. o. vande Caep Virginie, en ontrent een half myl wijs/wp quamen met t' Schip vanden Admirael tot inde enghete / maer dooz dien de stroom contrarie quam/conden niet voozder comē/zynde stil water. In dese enghete aende zuytzyde saghen wy gē man naer ons toe comen loopē/hebbende eenen mantel oft roe aen/daer dooz wy meyndē dat het eē Christen mocht wesen. De Generael heeft den Boot met volck daer naer toe gesonden/ en daer by comende/saghen dat het een Wildeman was met een rugghē rock omē Lijf/ stont en danste en spzongh. Dese Wilde was niet grooter dan een gemeen man in ons Lant:maer was in het Aensichte gheschildert/hy en wilde niet by ons comen/want hy was seer schou. Wy saghen noch veel volcks te landewaert in/daer wy wel vijft oft ses mael nae schoten/daer van de voozsejde Wildeman int eerste niet heeft gewekē/musschien niet wetende wat het was/maer is int eynde soetgens werch ghedaen / ende het Boot is weder aen voozt gekomen/en wy zijn dooz de contrarie windt wederom de Straet uytghelept / loopende byuten de enghete naer de Zuytwal/meenende aldaer te anchorē achter eenē hoec daer hem clant seer zuyelijc ontfalt/maer daer giingh eenen stercken stroom/dat also wy het Anchor lieten vallen/doozt schueren vande Cabel / den brand inde Betingh raecte/en doen het aen quam/brack het Tou als of het eenen draet gheweest hadde/verlozen aldaer soo ons Anchor/en quamen doen maer op vier vadem / waer dooz wy genootsaecte wierden wederom naer het diep toe te seplen. Het Jacht lach geanchert aende nootzyde/een goet stut weerchs van het Landt/daer oock eenen harden stroom ghingh:des nachts wiert het seer stil/dies wy mette bloet weder innewaert dreben.

En wilde
men.

Verlozen
het Jacht.

Seulen de
dyfdomen
inde Straet

Comen daer
de eerste
engte.

Comē daer
de tweede
engte.

Den 24. dito des morgens waft heel calm/ de Locht upten oosten/en de Ebbe beginnende upt te gaen/ seplden wy met het Jacht innewaerts aen/maer de Vice-Admirael was noch te rugge: ende ontrent den acht uren/also wy de nootwal naest waren/wierpen de Stueruyden het loot op 8. vadem/maer quamen coxts daer nae aende gront/alwaer wy wel drie uren vast laten/en meendē Schip te verliesen / doch also de bloet quam/raecten met een werp-Anchor (dat wy upt brachten) daer weder af/de windt was oostelijc met een luttelcoelt/seplende met het Jacht de Caep in/hadden nu twee Anckers en qualijc twee Cabels vooz den Bouch/raecten also met wyen weer dooz de eerste enghete / aldaer het qualijc een halve myl wy was/en dan wort het weder wijs met inbochten (als oft een sack waer) tot de tweede enghete / die ontrent anderhalf myl mach wijs zijn/en thien oft elf mylen veer vande eerste zuytwest ten zuyden. Ontrent west ten zuyder Son hebben wy het tusschen beyden geset op vijftien vadem goeden Anchor gront/de nootzyde naest/hier giuch weplich stroom.

Den 25. dito smorgens mette dach was de windt n. o. met wepinich coelte/wp lichtē ons Anchor/ en drebē mette bloet vooz de tweede enghete om/settent int incomē op 10. vad. goede ancker gront/daer nae seplde wy voozt aen dooz de selbe enghete/met tamelijcke coelte/en aende 3. zyde lach een Caep oft hoeck/daer hem t' Landt

hanc heel ontviel na r'3, welke genoemt worden de C. van Nassou, Daer twee myle w. 3. af ligge twee Epland/daer wy by quamen: en opt cleynste/welc het noordelijcke is/sage wy volc/daer wy met twee Boets al gewijt na toe roeyde/maer comende op de boert vant Epland/sagen wy de Inwoonders om hooge / die ons wisten dat wy souden wech gaen/worpende met Pinguins van bove neder / en also wy na erder quamen/schoten zy met Bylen: en boordier opt Eplandt comende, saghen wy datse ontrent heertich int ghesal waren/daer wy nae schoten/doch liepen wech en verberchden haer: wy werde een Byeloncke gewaert int hangen vant lant/daermen van boven niet mochte in comē/en van beneden stepl/akwaer een hoop mensche in satē/en werde haer seer langh met schieten/also datter by oft vier bande onse ghequetst werde/en hoe wel wy met gewelt toe haer aen quamen/wilden zijt ebentwel noch niet opgeven/tot dat wy de mans doot schoten/doen quamen wy daer by eenighe Vrouwen en kinderen/die al boven op malcanderen lagen / de Ouders op de kinderē om haer te bezynde/datse niet soude doot geschorē worde/daer warendet veel doot en ghequetst/wy namē daer vier knechtens/en twee meyskens/welcke wy aen boort byochten / hebbende daer na verstaē (doo een die de spjaer leerde) de gelegentheyt van haer lant/welc was in deser manieren.

Daermen enige wode-
den op het
Eplandt.

Dit gheslacht is ghenaeamt Enoo, bewoonende een landt welc sy noemen Colli, maer dit cleyn Eplandt is ghenoeamt Talcke, landere groote is ghenaeamt Castemmc, alwaer veel Pinguins op sijn/daer sy haer werf mede gheneerten / ende haer syys is : vande vellen makense haer mantels/die sy omt lyf hebben/ende sijn voort naect / woonende in helm inde aerde ghe-
maect. Naer ons duncken waren zy vant vaste Landt op dit Eplandt ghecomen / want wy saghen noch veel volcs opt punt vant landt/datter gheen half mijl af leyde/halende Pinguins voor haer eten. Noch zijnder aemt vaste landt veel Strups Voghels/diese noemen Talcke, welcke sy vanghen ende eten : oock zijnder noch andere Ghedierten / die sy noemen Cassoni, wy vermoeden dattet Harten oft Keen sijn. Dit volc hout hem al met Gheslachten by een ander / dies ons vermoeden is dat ter veelderhande sijn/houdende elck Gheslacht sijn woonplaets bysonder : want sy hadden kennis van noch vier Gheslachten / als te weten: Kennecetes bewoonen een plaets ghenaeamt Karay. Kennekas, bewoonen Karamay. Karaike, bewoonen een plaets die ghenaeamt is Morine. Dit is altemael volc van stature als dese Enoo, die wy becomen hadden vande groots als een ghemeyn man in ons landt / dan sy sijn seer breedt ende hoog van Dorst / schilderen haer int Aem ghesicht ende Voorhoofst met eenighe Berwen. De Wans hadden haer Schamelheyt met een draeghen voer toe ghebonden/ende de Vrouwen hadden eenen lap van Pinguins vellen daer voor / het hant dat de Wannen aen het Voorhoofst over hanght/is de Vrouwen afghesneden. Sy gaen al naect / alleentelijc hebbende een Pinguins oft ander Voghels vel om het Liff/die sy noemen Oripoggre,ende de Pinguins Compoggre,welcke soo seer wel aen malcanderen ghenoecht waren/al of het een Peller ghedaen hadde. Noch isser een Gheslacht te Landewaert in/ ghenaeamt Tirimenen, de welcke een Landt bewoonen/ghenaeamt Coin. Dit sijn groote Menschen als Reusen / zijnde thien oft elf voeten langh / welcke comen segghen dese andere Gheslachten Dorloghen/verwyten haer dattet Strups eters sijn / daer dese schijnt datse beter voetsel oft spijsemten als d'andere/maer wy vermoeden dattet al Mensch-eters sijn.

Welc volc
ghe-bande
sighen.

Den 26. dito laghen wy byt Pinguins Eplandt/ ende haelden daer noch ontrent 300. Pinguins. Meer men
sont by dese twee Eplanden/ in een djooghte/ liggende tusschen de twee engten: ende het Patagoms Eplandt/
welende het cleynste/ is het Eplandt naest/ ende quamen daer op ses baden: maer comende byt groot Eplandt/
ist weder diep/ laghen daer op 7. baden/ een Goring schoor van landt aende west: 3. de. Hier was gheen volck
op/ maer sagē wel teckenē datser 10: 15 gewest waren. Des namiddaechs was de wint n. w. lichten doen ons
Anckers ende gingen sepl om nae Philippi stad te loopen/ aldaer wy ons water souden innemen/ ende den
Duc-Admirael was noch te rugge: wy seplden 3. 3. w. aen/ ende de wint liep wt: selijck/ liepen wat hoogh naet
naest Landt/ daert hooghe landt heeft begonnen/ daer de snee op lach aen beyde yden. De wint contrayt co-
mende/ waren ghenootsaecht weder te loopen naer het Eplandt/ daer wyt setten aende noot: 3. p. op 10. baden:
wantmen rontom r' Eplandt mach ankeren/ ende hebben daer ghelegghen twee daghen niet een westelijcke
windt ende mop weer.

Eplanden van
Pinguins
Eplandt.

Den 28. dito gingē weder sepl met ek w. wint/ om naer vaste land te loopen/ sagē veel Walvisch/ also wy beyde
noot: 2. w. quamen ontrent d'le mylen vande Eplanden/ waren ghenootsaecht te setten op 11. baden/ goede
santgront/ want het nu over al goet setten is op veel plaetsen daermen wil: wy voeren aen land om naer water
te sien/ vonden een schoone Beek binnent Landt/ dweers heen loopen/ maer saghen den uptganch niet. Hier
stonden veel geboomen/ ende was een seer plaeyante plaets/ saghen oock cleynē Dapagapen/ daerom noemden
wy dese plaets de Somer-Bap.

Den 29. dito des morgens wast heel calm/ en mop weer met bloet/ lichtē ons Ancker om naer Porto Fami-
ne te loopen: want wy daer van meninghe waren ons water ende hout in te nemen: r' Landt streckt hem hier
zupelijck met een groot punt/ dattet schijnt of Terra Fuego en Patagoms landt aen in alanderen waer/ want het
noot: 2. p. malt anderen heen streckt. Benoozden de zupelijcke punt/ ontrent twee mylen lopt een groote Bap oft
Anham/ daer wy in hopen/ ende vermoeden selve Philippi stad te zijn/ daer wyt setten op 10. baden/ goede
streckgront. Voeren naert Landt/ maer en vonden gheen tecken daer de Spaengiaerts eertijds een stad/ (die
3. p. Philippus stad noemde) ghetimmer hadden/ overmits de selve nu al vergaen ende te niet ghecomen was:
want sy in dese sonde landen niet comen dueren. Hier is de Straet ontrent vier mylen wijs/ ende aen beyde y-
den hooghe gheberchten met snee bedeckt/ welke Winter ende Somer daer op blyft/ is vol gheboome ende
Bosschagie: wy haelden hier hout om de Sloup te timmeren/ want daer ghenoech te becomen is/ de schellen
vande boomen die hier wassen/ zijn soo sterck op de tongh als eenighe Specerij mach wesen/ daer van wy eeni-
ghe tot een munster mede hebben ghebracht.

Den eersten December, alsoo wy hier gheen bequame water plaets en vonden/ noch in twyfel waren oft Por-
to Famina of Philips stad was/ 3. p. sepl ghegaen de windt noordelijck met mop weer/ ghinghen 3. 3. w. aen/ ont-
rent twee mylen ghesepl welende/ wordent weder stil/ seplden noot: 2. p. een tamelijcke Rivier daer versich w-
ter

ter wt liep/tegens den stont hebben wy geset nicks een schoone blackte op 15. baden/hier was versc water ghenoch/veel gheboomte met schoone playfante Boschagie / daer rechte Boomen stonden / hebben daer een Boom af ghehouden / om de kiel van een groote Sloep te maecten / hebben hier des nachts ghelegghen met sloep wtter.

Den 2. dito / de wint o.n.o. met harde coelte / wy lichten ons Ancker meenende op een ander plaats Philips Bate te vinden/maer waerender at wy op seplende ons cours 3. aen / tot dat wy boven de hoek quamen / welck een langhe laghe punt is / ende van daer strect het Landt 3. w. tot dat wy quamen in een hooghe styls. *Cape* welck ghenaemt is Cabo Frouwaert, ende dat is de zuytliche *Cape* vande gheheele Straet / ende alsoo wy daer voortvoert landt wy quamen / worden de wint seer variabel / met sommighe overvallighe ende calme / dat wy dighen en swerghden dicke byt landt / dan c' is heel steyl en diep sonder eenighe voerskrant / ende c' gheberchte comt wt aende zessant/aen beyde zyden vol inern leggende / ende is ontrent vyf mylen wijd. Van dese *Cape* strect het landt n. w. ende quamen met variable winden verby/ontrent vier mylen verder laghen wy een groote Bap en inwonckelbaer wy ankerden op 22. baden / goede Ancker gront / hebben hier ghelegen met camelich weder winden parat water ghehaelt / oock eenighe crupden die langes t'blacke lande wallen / ghelijck oft water zoudt waer / want elcke wynd de schuerwyck / hier oer al stont veel gheboomte / tot aende wynt fant toe / daer wyden eenighe van onse gassen die eenich crup ghegeten hadden / ende waren of sy sot ofte dul waren / meer t'guch wtter oer.

*Come in by
Cabo Frouwaert.*

Den selfde dito waren vande vooz's plaats gheseylt om bequamer Krede daer wy soude moeghen een groote Sloep nummeren / maer de wint sijnde contrarie is ons Schip ontrent een myl vooz ghebeyen / daer wy met sekeren wien wynde open Bap / de Generael metten ruychstraet hebben gaet ghehouden om hier de Sloep te nummeren / ende een paer de wolen met gheweer aen landt te senden.

Den 9. dito herse de Generael de Timmerluyden ende een deel volct met haer gheweer aen landt ghesonden / ende aldaer een Tence ghemercht / ende wacht gheset tot beschernunghe vande Timmerluyden vooz de Wilben / ende hebben op dato den Sloep opgheset ende beginnen te nummeren / daer van de kiel 17. week lanc was / hebben oock een Smalle opgheset / om pfer werc te maken / daer toe wy de Colen selfs moest handten van Boschagien / hebben ons alsoo waeren behelpen / hebben hier ghelegghen 12. daghen / tot dat de Sloep vol nummer was / hebben de meest westelike wynden sommits harde storm dat onse Ankers vooz gingen / want her met een open Bap is / ende laghen op 20. baden wel by wy een half myl van Landt / de Wic-Admirael was noch achter ghebleven / dese plaats hebben wy ghenaemt Oliviers Bap.

*Timmeren
een Sloep.*

Den 13. dito streef Hendrick Hamenck, Coch op de Admirael die vande loop langh hadde franch gheweest.

*De Wic-Admirael
comt om
by ons.*

Den 14. dito des smogens de wint oost met camelich weder / alsoo wy hier laghen quam de Wic-Admirael metten by ons op de kiel / daer wy ons wynt seer by ons waren de Sloep was by nide vol nummer.

Den 15. dito /

Den 17. dito/sagen wy een byem seyl ten n.w. van ons/en liep daer achter een hoer/vermoeden dat het vande de Compagnie van Pieter Verhagens Schepen moest zijn/also wy daer byvonden/des abonts is de Wirc-Mand- rael na de boorsz plaats gheroep/daert Schip in gheseylt was/ont te vernemen watter voer en waer / des an- deren daeghs is hy wederom gecomé: seide dat het vande boorsz Schepen waer/het Schip zijnde vande Wyom van Rotterdam, daer Capiteyn op was Sybolt de Waert, hebbende met de Compagnie inde Zuyt-zee gheweest/ ende hy was met noch een Schip daer Schipper op was Svaric Tem, weder de stract ingecomé/de andere drie Schepen waren in zee ghebleven.

Den 17. dito heeft de Generael mette crijchstraet besloten ons vopage te vorderen naer de Zuytsee/ also wy wel versien waren van water ende hout. ende hy soo verre wy inde Zuytsee van malcanderen quamen te ver- strecken soude een pder ghehouden wesen te seplen naer Cplant S. Maria, leggende inde Caeris op 34. graet/ hy zyn den die Lintie aende Cust van Chile, ende daer malcander vervoeren den tijt van twee maanden, ter datmen van daer sal moghen scheyden/de Bloat niet by den anderen wesende.

De Generael is ghevaen mette meutwe Sloup naer boorsz Schip vande Wyom/om hem te spreken.

Om te by
Cabo
Galan.

Den 18. dito de wint 3. w. est 3. w. des middachs/lichte ons Ankers vā des plaats/genaemt Oliviers Wap/ en seylt nae de Wap daer de boorsz Wyom was/ontrent drie myle verder/daer wy de Sloup gestaanst hebben/ ende daer gheset in een goede Wap neffens een hooghe Caep/die genaemt is Cabo Galanti, hier hebben de vyf Schepen vande Compagnie boorsz meest de winter over ghelegghen/t is de beste Reede inde Straet/hier seyt of Cplant niet noch twee ofte drie cleine Cplanden daer over int midden vande Straet anders vintmen grē Cplanden als dese / ende Pinguins Cplanden inde Straet die int vaerwater liggen/ nimmer men mach daer genoegh by haen seplen sonder perichel/hier is hout ende water ghenoech te besomen/daer zyn veel Hosselen/ende son- mighe ronde Schelpen/die wy noemde Clipconte/die beter als Hosselen zijn/derl goede Bellen die aende hage wassen/daer inde wy ons meest spijde/so langh wy inde stract waren/want die over al genoegh te besomen is.

Den 19. dito quam de Capiteyn Sybolt de Waert af boort van ons Generael/die zyn Capiteyn en Officiers mede aenboort hadde/ende hebben also die gelegentheit verstaen/als dat hy by de 3. maanden inde Straet ge- legghen hadden/ende haer seer veel volck was afgeschon/ van sierte en armoede/welch hy verstaen gheleken.

Wat Schip van Sybolt de Waert hadt noch 38. man op hadde 110. man sterck gheweest/ende also hy met haer andere Compagnie wt de Straet gesept waren/creghen inde Zuytsee soo groeten storm ende ontrader / daer van malcander verdroepde/ende was ghenoodsaecht weder inde Straet te comen met twee Schepen / de andere beter beleyt zijnde hebben de Zee behouden/t ander Schip was door inde Straet in een Wap ghesopen / daer seer quaet ende diep was om legghen/daer door de Capiteyn vresde dat hy om den hals soude zyn geraect en was van hem gheseylt met verlies van twee Ankers/lacende zyn Boot oft Sloup by boorsz Schip / om de 2. Ankers te besomen/maer heeft het niet weder vernotten/des 18. boort ongeluck. Dese Boot was quadeck ge-
stelt

De Obermits i' gheboeck van virtualie ende volck dat te luttel was om soo groote bespagnie te volbrachten. Also dese Capiteyn aenboort was van onse Admirael daer ons Vice-Admirael mede was/so quam de wint yndelinge ende 3.3.9. met weynich coelte/de Vice-Admirael boort 3. is sonder verlos aen zijn boort ghebaren/haest een schoot gheschoten ende i' sepl ghegaen/maer is doot de stilte by nae aende wal ghebreven/daer doot wy bleven legghen/maer de Vice-Admirael is boort aen ghepeurt/ende de wint op coelende is voorts alleen doot ghegaen/socht ende noch wel drie of vier schoten/maer wy bleven legghen tot sander daeghs snaches/de wint heyn.

Den 20. dito smorgens ontrent 9. uren/de wint 0.3.0. met goede coelte/de Admirael liet een schoot schieten om i' sepl te gaen/ginghen metter nacht ende Sybolt de Wacrt samen onder sepl/ huyten de Caep welsende setten om tours w. n. w. also de straet alhier streck/ i' was mottich weer/en ontrent 6. uren ghesepit welsende/quam de wint i' w. n. w. de stroom quam ons teghen/ soo dat wy ghenootsaecht waren te anchoren aende noort side/ een groot Rutk van lande/souder eenich beschutsel/bleven hier by twee daghen legghen/bonden de stroom seer variabel/gaende Eb en vloet/maer geen seckere Op houdende/want temer heyn de stroom meer als 1. uren oter een kouten/dan weer e' ure twee ofte drie/dan weer contrarie/met diverse rabelingh vā stroom/onse groote sloep was lech ghenoyden/die wy aen lande repareerde/daer was een schoone Bay met veel gheboont.

Den 22. dito smorgens hebbe ons Anckers gelicht om mette stroom toe te laberen/de wint west/en was dat wy moesten op seplen w.3.w. ten 3. van dese plaats tot de Caep Mauritas, welck is ontrent 30. mylen/en van daer strecke hem de Straet n. w. tot inde Zuyt-zee/ wy laveerden tot dat wy quamen tot een Caep aende zuyt side vande Straet/daer een groote Bay leyt/en hebben op de west side geset/daer een cleyn roent Eylandeken leyt/daer goede Reede achter is/op 15. 16. 20. vaem/op beschutsel boort w. wint/maer inwaerts ist seer diep/en niet wel te Anckert/i' schip van Sybolt de Wacrt en conde die hoec niet haben laberen/moet te rugge blijven/en kerdt hae die Caep Galanti loopen/want het seer hard wten w. n. w. maeyden. Dese Bay heeft de Generael den nacht ghegaen Mauritus Bay is seer groot ende wijs ingaende/maer daer is nergens Reede dan huyten aende west side om naemende Eylande/dat 20. of 30. voer lenghts vant latit nocht of legghen/daer wy 1. of 2. daghen laghen inde haelden Schellen en Cluconten/hier is water ghenoech/de wint al verdelich.

Den 25. dito des smorgens moeyt weer/de wint westelich/wy hadden verhooren doot onse sloep die de Generael inghesonden hadde/dat de Vice-Admirael in een ander Bay gheanchert lach/ten myl weeghs herder/hebben ons Ancker ghelicht/3. daer nae toegheseyt/daer wy de Vice-Admirael vonden/hebben hier gheset/maer was geen goede Reede/laghen op 4. haeden/hadden weynich beschutsel tusschen de w. wint/de Vice-Admirael is met sommighe Stueren inwaert aenghecroep om liequand Reede te soeken/come wt of wyf wyf verder enige Bayen gesonden hebben/so dat na twee gloemen/want een was daer niet was bespagnie om legghen.

De 28. is int schip vande Admirael vergadert de ghele cranchen/alsoe zijn voorgedont seker nallinge ende

De Vice-Admirael
moet
gehangen.

ende in obediencien vande Vice-Admirael Jacob Claesz, streckende tot oproer vande gantsche Vloot/ daer voer goet ghebonden is/om de selve Vice-Admirael in apprehentie te houdē/ten eyndelijc daer nae zijn saken voer de crichstraet defendere. De Generael heeft de beschuldighen ende Articulen die hy op hem wiste by geschrift gestelt/ende des anderdaeghs aende crichstraet voer ghehouden/welcke gheordoneert hebben datmen de Copie daer van aende Vice-Admirael soude leveren/ende dat hy respnt sou hebben zijn defentie te doen binnen drie weken/daer toe hem gheordoneert is zijn Schryver Jan Fransz, om hem daer inne te dienen/ende de Vice-Admirael is by provisie in hechtenis ghebleven/de Generael heeft op de Vice-Admirael ghestelt een Lambert Biesman, opper Commijs, by provisie daer in toe te sien tot ghelegner tijt/ende daer afghenomen Jacob Iansz Smeyman/ut wiens plaetse ghestelt wert V Villem Ghyen.

Den 31. dito/also wy noch lagen in dese Bap/die wy noemde Hendericus Bap/hadden een harde storm wraen w. ende w. n. w. ende hadden wemich beschutsel/ende ons Ancker gingh door/daer na de laghe w. / daer wy souden opghedreven hebben / maar int eynde heeft het Ancker ghehouden op 30. badem / cregghen op den dach wat hantfaem weder/lichten ons Ancker om weder in Mauritius Bap te loopen/met een werp Ancker vande lagge wal coytende / en quamen daer soo ter nauwer noot wt/seplende naft Mauritius Bap / die ontrent een groot wyl daer by oosten lept/al waer wyt setten op 12. badem goede Ancker gront / de andere twee Schepen bleven noch in Hendericus Bap/maer zijn des nachts ghevokht/ende by ons gheset.

Anno 1600. den 2. January.

Den Generael
daer
door een
Cape.

Den 2. January is de Generael met twee Sloepen dese Bap Mauritius in ghevaren / om te besien hoe verre de selve sou strecken/vondent al 30. op loopen/met darsche Canalen/en groote Meeren van versch water / daer sy wtermaen veel gronden/welck nae ons duncken daer alre leyt/wantmen met een Rijn van 10. badem rucronde gronden/ was nu midden inde Somer/ende zijn voorts mette Sloepen daer heel door gecomen/tot weder inde straet/wtgaende teghens Caep Galanti, ende de Eplanden die daer ghelegghen zijn/ hebben voorts ghevoert tot inde Bap voer/aldaert Schip van Capiteyn Sybolt de V Vaert noch lach/de welke de Admirael daer heeft ghesproken/ende een nacht ghebleven/is weder mette cleynne Sloep door de selfde passagie aenboort gecomen/maer de groote Sloep is huften om ghevaren/daer wy mette Schepen door gesept zijn/wy vermoeden dat dit al ghezoken land is/met diuersche groote Eplanden aende supstede/hoe wel hetschijne doort hoghe gheberchte aen malcanderen vast te zijn.

Wy waren noch sterck in onse Vloot/sonck en ont 151. man/daer onder vier cranchen/ hebben hier ghelegghen met een w. n. w. wind/ende harde coelte/veel reghen/haelde temet Mosselen en Wessen die wy aten / die hier oec al veel visschen/ende hier is anders niet te haecomen.

Den 8. dito

Den 8. dito de wint w. n. w. met veel reghen ende bupen / ontrent de middach quam de groote **Slomp** van Sybolt de Waert aen ons boot/daer in was de Commijs mette Vaendrich, met noch drie ofte vier man / brengende een brief van haer Capiteyn aende Admirael/welcke luyde dat hy niet versien was van broot/ende seer begerde dat wy hem souden assisteren met twee maanden broot/want hy noch garren sijn wopagie wilde volbrengen/om hy sijn Compagnie te couren/maer de Generael heeft daer op geantwoort dat hy sulcx niet doen en conde/want hy noch een lange reys voor hande hadde/ende met meer als voer nooddrift voorsien was/want hier nieuwer broot te coep en is/ende conde selfs noch wel ghebreck lyden.

De Slomp van Sybolt de Waert comen ons an boort.

Des naemiddaeghs voer ons **Slomp** met het Voortgen vant Jacht naer lant om Rosselen/ende t' Voortghen wat voor wt gheroeyt zijnde waren opt Landt ghegaen/daer sy vande Wilden die wt een Embuscade quamen werden bespronghen / ende snecten twee man doot/en een ghequetst/de andere ontkwament int Boot/en alsoo die vande **Slomp** (die gheweert hadden) daer by quamen/sijn de Wilden wech gheloopt/nemende de dooden met haer/die wy vermoeden dat sy eten. Dese Wilden hebben voor haer gheweert groote swaere Enden/wiet een langhe zeel daer aen / daerse mede slaen /ende langhe houtc Hasegagen/die sy wt handt wapen / daer van weenighe vonden ende aenboort brochten/die doot waren/sijn ghenamt Harmen de Bitter, Stuerman/ende Tames lantz van langhen Dijt Bottelier / hebben daer nae met gheweert aen landt ghegaen/maer konden niemant vernemen/sy waren al gheslucht.

Stuerman hant wils doot geslagen.

Hier staet veel gheboomte / maer niet soo groot ende bequaem om te timmeren als om de oost doet / want nu voortaan de Straet wt alle hoogh woest gheberchte is/aen beyde syde met sneeu bedekt.

Den 14. dito de wint 3. o. met weynich coelte gingē 13. m. luytē de **Wap** zijnde/sette ons cours w. aen/ontrent 2. mylen tot een **Caep** die aende noortsyde leyt/welck ghenamt is Cabo Boluto, van daer streck hem die Straet recht w. n. west/ende men siet ofmen in Zee sach het gat wt / maer is noch wel 20. mylen langh: Hier is de wyte vande Straet ontrent twee mylen: also wy 10. ofte 12. mylen gesept waren n. w. aen/quam de wint twee w. n. w. met een harde Roym/dat wy gheswongen waren wederom te seple en kede te soecken/tegens den abont quam voor een clepne **Wap** daer wy in liepen met ons drie Schepen/maer ten wasser niet seer goet legghen/door dient niet wijt en was ende laegh/quamen so nae aende Cluppen/dat wy daer aen raette/hadde rebelyc beschutsel/maer groote overhalinghe van winden / was aen beyde syde hoogh ghebercht/dese **Wap** worde ghenamt de Meniste **Wap**/om datse leyden dat de Stuerman die de **Wap** mette **Slomp** oghelocht hadde Menist is.

Commende Meniste Wap.

Des onderdaeghs voeren met ons **Slomp** aen lant/sagen drie Canoas daer Wilden in waren/welcke na lang toe roeyden/ende daer wt liepen op een hoogh berch/daer sy haer Canoas onder leyden/daerse die beschermenden wylende ons volc Hasegayen ende knodden/wierpen seer sel met slinghers in onse **Sloupen**/ende wat ons volck sehoet konden haer verberghen achter de Cluppen/ende betwaerden also haer Canoas datter ons volc niet conde comen/roeyde wederom/ende waren eenighe met steenen opt hooft ende liff gheworpen.

Den 16. dito wat voer de middach/de wint 3. o. met een mope coelte/gingen weder 13. m. luytē de Meniste **Wap**/

zeplden ontreent 5. ofte 6. myl tot teghens den avont/quam de wint weder w. n. w. met harde storm en met reghen/soo dat wy genootsaect waren meder inde Meniste Bay te loopen/en lagen daer des anderen daeghs met een n. w. wint ende reghen.

Den 17. dito smorgens metten dach/de wint wten zundē/ den Admirael schoot om t'zepl te gaen ontreens smorgens te 5. uren/seplden wy mette drie Schepen wt de Meniste Bay, nae de wint 3. o. met mot regē/seplden ontreent 3. of 4. myl. met goede wint/doe wordet stil en regende hart/de wint quam wte n. w. met harde coelte/waer weder gedwonge Keede te soeckē/en seplde na eē ander Wap/genaent de Geuse Bay, was ontreent 3. myl. by w. de Meniste, was hier beter liggē als inde voorgaende bay/doch lagē voor 2. Anckers op 11. vadē en isser mede niet seer wpt. In dese Wap waer veel Gansen die niet connen vliegē/dan mette voete in water houdende/daer wy eenige van schoten/wy lagen hier al met contrarie wint / met harde storm en veel regē/haelden veel Hosselen.

Den 24. dito heeft de Generael de ghemeene crijchstraet doen vergaderen int Schip Mauritius, om te recht te stellen de Vice-Admirael / ende dat hy zijn saken soude defenderen/daer de Vice-Admirael in presentie ghecomen is/maer zijn onschuldigh niet suffisant ghekent zijnde/maer schuldich bevonden/is by de generale crijchstraet ghecondemneert hier aen landt gheset te worden/inde Straet Magellanes, eer wy vande plaets souden t'zepl gaen/welck Donnis openbaerlycke voor alt volck wordē ghelesen.

Den 26. dito is de executie vande voorz. sententie volbrocht/ ende de Vice-Admirael is mette Sloup aen landt geset/met wat broot en Wijn/maer en conde daer niemērs hern/want t'was eē woeste plaets/en most sterben van honger/ofte vande Wilden gegeten worden/t' selve gedaen wesenbe/ heeft de Generael een gemeen gebet laten doen over de gantsche Vloot/ende een peder vermaent daer exempel aen te nemen.

Den 28. dito de wint wten 3. ende nae 3. o. met labber coelte/gingen weder sepl wt de Geuse Bay, seplende mette goede wint tot ontreent n. w. Son/doen wordet heel stil/ende de wint heel variabel / en liep contrarie wten n. w. met harde storm/soo dat wy ghenootsaecte waren weder inde voornoemde Wap te loopen/daer wpt gheset hebben/op 9. baden met een n. w. wint.

De Generael heeft Capiteyn Pieter Elias ghestelt als Vice-Admirael/in plaetsē vande voornoemde Jacob Claesz, ende Lambert Biesman, als Capiteyn op de Eendracht.

Den 31. dito/des smorgens voor daeghs was de wint wten oosten/met weynich coelte/ghanghen weder tsepl/ende seplde mette goede wint 8. oft 10. mylen verder/laghen wel drie uren in stilte en dreeven / de handt liep westelijck/met mop weer/soo dat wpt by hielden onder sepl.

Den 1. February des smorgens/de wint w. n. w. met een storm/soo dat wy weder moesten Keede soecken/de groote Sloup was des anderen daeghs inde Wap geweest/ende aende noortspde daer wy mette Schepē in seplde/en so wy daer in liepē stiet de Admirael aen een blinde Clip daert weder af stiet/sonder eenige schade/hebbent

hebben inde bay geset op 12.13. badem was hier niet sere goet liggē voor een w. wint/want niet leyt tegens
 een lage wal/tegens de 3.0. hoer vande Bay/hebben dese Bay genaemt de Papiste Bay/hadden hier nader
 hant groote regē/storm en onweder/niet veel blizem/donder en hagel. In dese Bay was noch eē w. de Ca-
 nael intwaert aen/daer de Sloep gevocht wordē/en een overloop gemaect hebbe/hieldē hier veel spottelē.

Den 6. dito des smorgens de wint west/de Generael heeft de crijchstraet in zijn Schip vergadert/en haer
 lieden voorgehouden eenige particuliere commissie/so verre men de Straet niet conde door comen/van con-
 trarie wint ofte verloop des tijts/so hebben generelijc ingesien dat ons de wint niet wilde dienē/en de win-
 ter soude aencomē/daer door ons groote sterft en verderf mocht overcomē/als de Compagnie vande schepē
 van Verhagen gebeurt was/hebben geresolveert hier twee maenden te blijven/en by so verre ondertusschen
 ons de wint niet voeghde/soude als dan wt de Straet seplen/en voorts om Cabo de bona Esperance nae Oost
 Indien, om aldaer eenich profijt te doen/soo veer het moghelijck waer.

Den 12. dito de wint als voozen w. ende w. ten n. met veel storme ende regens/wordē geresolveert om wt
 dese Bay te seplen op een beter Kede/soo wt met eenighe windt condē wtromen/want wt hier in groot
 perijckel lagen/so ons Ancker ofte Cou niet gehouden hadde/om aen lager wal te drijven/bonden goet te
 loopen in Mauritius Bay, maer condē niet dese wint niet wt.

Den selfdē dach is gestorven Gerrit van Donckelay, Contersepter op den Admirael/hadde een tijt lanc van
 scheurbuck sieck gheweest.

Den 17. dito de wint n. w. met tamelijck weder/de Admirael die voor inde Bay lach is tzepl gegaen om
 naer Mauritius Bay te lopen/maer de andere twee Schepen condē noch niet wtcomē/des naemiddaech wor-
 dent stil/en quamen savents in Mauritius Bay, daer wt setten op 18. badem/ende was al de nacht caln.

Des naemiddaechs de wint oostelijc met mope coelte/de ander Schepen noch niet by ons zijnde / gingen
 tzepl/laverende wt de Bay/daer buytē zijnde wordent stil/ende snachts de wint contrarie zijnde/liepē we-
 der inde Bay/de andere Schepen quamen mede by ons/de wint w.

Dē 21. dito des smorgens de wint n. o. met tamelijcke coelte gingē weder tzepl/maer wordē weder caln/
 en de stroom gingh ons tegen/so dat wt boven Caep Boluto niet condē comen/liepē weder in Mauritius Bay,
 daer wt door strice by na tegen de wal aengedreevē hadde/costen door strice die nacht de Kede niet becomē.

Den 24. dito smorgens de wint hep oostelijc met tamelijcke coelte/wt dedē sē best om wtwaerts de straet
 te seplē/en seplde met goede wint/hopende nu wt te gheraechen/er was heel m. op weer/maer na de middach
 quam de wint weder wt dē westē/en warē tot by de Geule Bay gesepē/daer wt des abents inliepē/de plaats
 daer wt door daco gelegē hadden/daer wt veel Ganse in vondē/maer conde maer een ofte twee becomē/
 want yn dypcken onder water/des ander daeghs was de wint weer eē wt gort/daerom waren wt doende
 om tzepl te gaen/maer eer wt gort waren ist weder contrarie ghesloopen/waten genootsaecht te blijven.

Den 27. dito de wint noch westelijck/met seer goet weer en Sonneschijn/de Generael met de Capiteneys
zijn met een Sloup ober de Straet geroept/daer een groote Pl berch lach/de welcke sy hebben besichticht/
t welck seer hoogh en dick op malcanderen lach/ontrent een groote blacke plaets/de Straet mach hier on-
trent twee mylen wijt zijn/voort verwaert aen wyder / wy condon noyt vernemen of de vloet by 3. of by n.
liep/overmits t seer variabel comt vant zuyden wt sommighe gaten/met een dwerlingh/hier gaet niet seer
veel strooms/doch Ebbe en vloet/maer niet connende bemercken van wat Oort.

Comt t seyl
wt de Geyt
Bey.

Sondaeghs savonts ontrent 6. oft 7. ure/was de wint oostelijc/met moepe coelte en weder/also de Admi-
rael vande ander syde vande Straet mette Sloup weder quam/hebben ons Anckers gelicht/om t seyl te gaē
wt de Geuse Wap/en de wint continuerende seylde al de nacht ons cours n. w. aē/om de Straet wt te seylē.

Den 28. dito des morggens de wint 3. o. met mop weer ende clare Sonneschijn/seylende ons cours n. w.
aen/hopende met Godes hulpe de Straet wt te seylē/altemet stilte en luttel wint/seylde dien dach tot dat
wy des monts int ghesicht hadden Caep Desirado, liggende aende zuyt syde vande Straet/twelck een seer
hooghe kenbare Caep is/seer henbelachtich.

Comen nes-
sens Capo
Desirado.

Des nachts ontrent twee uren/comende neffens Capo Desiero, daer wy seer dicht by quamen/ende sa-
gender door de Maneschijn eenighe clepne Eplandekens af leggende/hier by wesende cregghen den windt
w. en 3. w. met harde coelte/ende seyliden n. w. aen.

Den 29. dito des smorggens metten dach waren wy van Caep Desirado ontrent 6. mylen 3. o. van ons/heb-
bende reygde de coelte wten zuytwesten/seyliden n. w. in Zee.

Wende noot syde vande Straet ontvalt hem t landt seer om de noort/soo datter geen kenlijcke Caep is/
maer daer leggen vier oft vijf Eplanden/vier ofte vijf mylen vant n. lant/welcke legghen 8. mylen n. n. w.
vande Caep Desirado, en wy seyliden daer t zeemaert om/byde Caep Desirado tot aende n. syde is de Straet
wel 7. mylen wijt/ende also quamen dese dach inde Zuyde-zee / daer wy Godt almachtich af loofden ende
daneten/seyliden voort dien dach n. w. aen/met scherpe wint.

Comen inde
Zuydsee.

Des avonts liep de wint n. w. des nachts wast een harde storm wten n. dat de Mars seyls in mosten/ en
laghen nae ons gissinghe ontrent 14. mylen vant Landt.

Den 1. Mary hadden een harde storm wten n. dat wy maer een Fockgen mochte voeren/sleepte de gro-
te Sloup die wy inde Straet getimmert hadden achter aen/daer nae de wint w. met harde storm/dat wy
geen seyl boerden/en de Vice-Admirael quam wt ons gesicht/schoten 2. oft 3. schoten/maer worden hem
niet ghewaert/seyliden al de nacht met twee schoverseyls/ender Nacht bleef by ons.

De 2. dito quam de Vice-Admirael weder by ons/woorde wat hantlaem weder/wesende ontrent op 53. gr.

Den 3. dito de wint westelijck/ende wy saghent lant o. n. o. van ons/welc wy vermoeden te wesen de n.
syde vande Straet Magellanes, want waer de voorgaende nacht veel om de noort geseilt/moesten onse seyls
by honden/

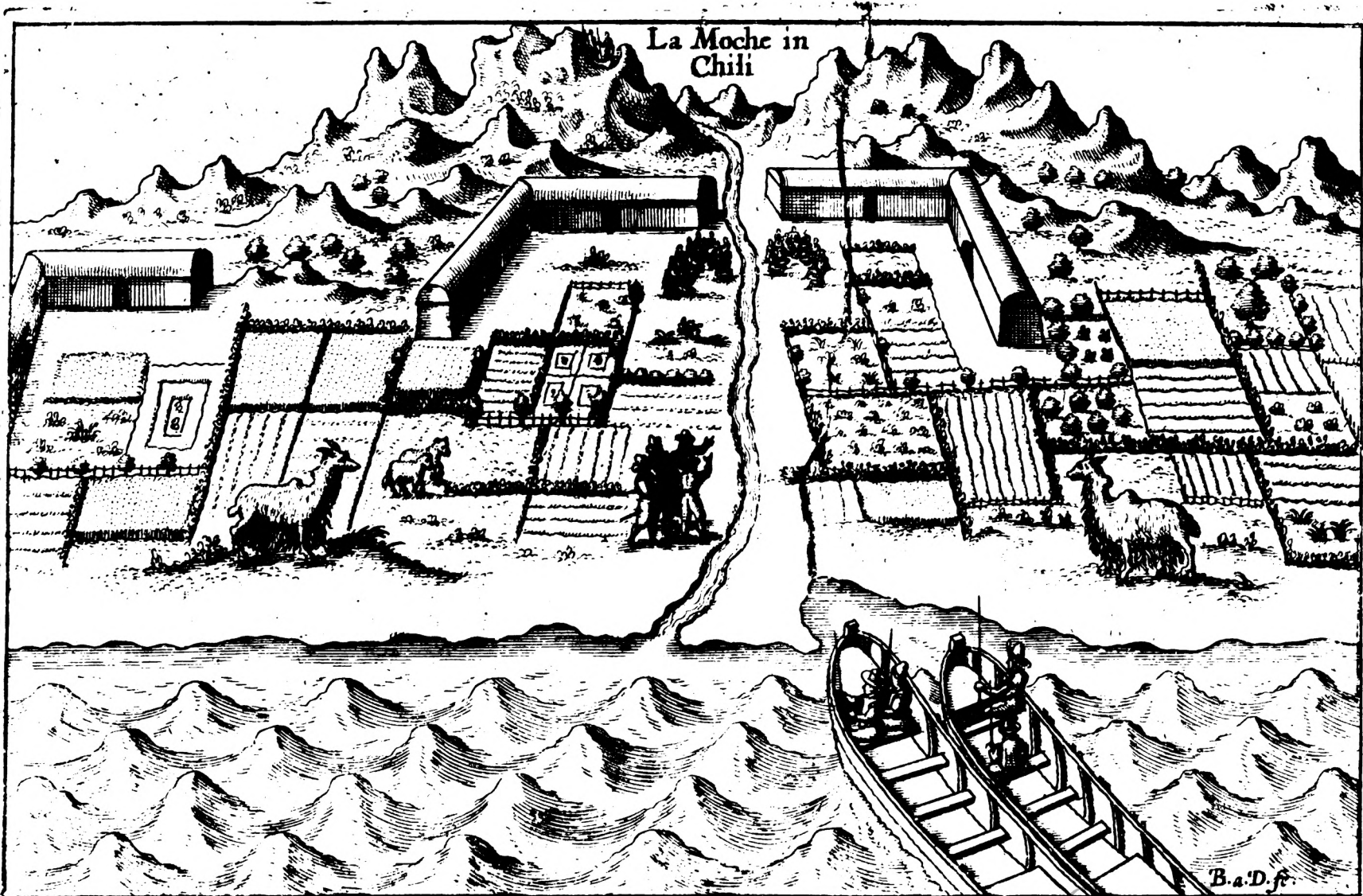
३५५

३५६

३५७

La Mocho in Chili een van haer Doopen / zijnde de huyzen voel aenden anderen / met
meer oft dyle ingangen / sp ontfingen ons seer bytenelic / dan in hare huyzen wilden sp ons
niet laten comen / sp gaven ons te dincen eenen danc van haer toozelen gemaecht / haer
Lam is wel bebout / hebbende overvloet van tweedeclep schapen / de eenen soorte als de onse

de andere soorte zijn grooter / de wolle soo langh tot op de aerde hangende / met lange hal-
sen / die zijn als by ons de Eys / haer lastdaghende beesten / van desen mochten wy niet
criffghen / maer van de andere ghenoech / vooz een Eij een Schaep / vooz een Mes twee
hoenders / etc.

Op houden/inde storm op te zijnde hondende / dat wylt landt vierden ende op t' ghesicht quamen. ^{Verloren de} Het was al ^{groot} doncker weder/dat wy gheen hoochte konden becomen.

Den 4. dito den storm noch continuerende upren westen / is de groote Slomp die achter aen liep te som ^{Verloren de} oberstolpt vant water/ende lech gheworden/dat wy ghenooftaecte waren de selve te verlaten / hebben vint ^{groot} daer up ghemomen met groote moeyte / ende voort de voorsz Slomp laten drijven. Hier ginch ster groote Zee/ ^{Slomp.} dies wy seer beducht waren niet dese wester wint op laghe wal te comen/maer arbeiden soo veel als moghelijk was om t' Zeewaerts te gheraken.

Den 6. dito was een zuvelijcke wint/seplende ons cours n. w. des middaechs de Son op 51. graden ^{Verloren de} op gisten ontrent 40. mylen n. n. w. vande Straet/des nachts was de wint noorden.

Den 8. dito de wint w. 3. w. zijnde/seplden wy ons cours noozd aen met goede coelte/des middaechs hadden ^{Verloren de} wy de hoochte van 49. graden.

Op desen tijt waren wy noch seck inde Bloot 147. man met drie Schepen/hopende dat Godt Almarhagh ^{Verloren de} ons goet gheluck verleenen sal op dese langhdurighe reys.

Den 12. dito des mogghens/was de wint west met harde coelte / ende seplden ons cours noorden ten oosten/ ^{Verloren de} ende na n. n. o. Des middaechs waren wy op de hoochte van 46. graden.

Des namiddaechs ontrent twee uren/de wint n. n. w. zijnde/hebben wy ghewent oter hoochboort/seplende ^{Verloren de} 3. w. ende 3. 3. w. met storm/de Vice-Admirael was wat achter/door dien hy lang naer ons hadde ghewent. ^{Verloren de} Tegen ^{Verloren de} ghens den avont quam een donckere nebel dat wy hem niet konden sien / verspent daerom op de lip ende waechten ^{Verloren de} wel onder half ure. maer werden hem niet ghewaar/daer door wy weder slaechs hadden/seplende cours w. ^{Verloren de} aen. De Vice-Admirael bleef op t' ghesichte/ ende verlieten hem van ons Compagnie / hadden dien nacht de ^{Verloren de} wint west/ende seplden noorden aen/ende n. ten w. Des anderdaechs was de wint w. n. w. ginch cours n. n. ^{Verloren de} a. Des middaechs creghen wy eenen storm upren n. n. w. so dat onse Schoke up de lijck waerde : reegen daer nae ^{Verloren de} de wint w. 3. w. seplden ons cours n. aen met harde coelte.

Den 17. dito was de wint 3. 3. o met goede coelte / deden ons cours n. n. o. De Sonne op 39. en een half graet/ ^{Verloren de} gisten ontrent 30. myl vant lande te zijn. De Generael heeft de Scherpen den laet ghegheven om aen Splants ^{Verloren de} van la Mocha te seplen/ende setten ons cours o. n. o. ende a. ten noorden.

Den 19. dito was de wint zuvelijck / deden ons cours o. ten 3. door dien wy seer om de Zijpde rochten / ende ^{Verloren de} hebben la Mocha sonder verballen/merende nae giffinghe vande Scherpen den laet al hy lande te zijn / daer door ^{Verloren de} wy vermoede dat het lanc vande Straet Magellanes tot hier toe oostelijck strect als noorden / en de Strom leyde ^{Verloren de} ons meer om de noot/als wy ons cours setten/seplden also. 3. o. vernamen harde rabelingh en stroom naer oost ^{Verloren de} giffinghe om den Noort loopen. Des middaechs waren wy op de hoochte van 37. graden 54. minuten. La Mo- ^{Verloren de} cha leyt op 38. graden stijf.

Sancti
de Chili.

Den 20. dito smorghens vernamen wy een dijs/ t' landt liggende oostelijck van onsthet was seer mistich
dusich weder/ de wint n. seplden naert landt/ daer wy ontrent smiddaerchs by quamen/ ende vernamen dat
het vaste landt van Chili was/ liggende tusschen S. Maria en la Mocha, seplden boorts jupden aen omt landt
van la Mocha te beplejen/ het was des nachts calm.

replant
la Mocha.

Den 21. dito des morgens/ seplden wy naet land toe/ en sagen een upthoer met ren groote inwijck/ t' welc
wy meenden een Eplant te wesen/ daer wy seer dicht by liepen/ tot ontrent een half mijl/ hadden 10. nabes
santgront/ daer wy doen vernamen dat het vaste landt was/ wy sagen veel holte opt Punt bergart/ te Daer
de rydetide/ en was een schoon plantant landt aen te siē/ sijnde op veel plaatsen bebout. Dit was de hoer van
Imperiael, welke stadt te landwaert in gelegē is. Wy hebben van daer gewent/ en sagen een Eplant ten
w. van ons/ ontrent 5. oft 6. mylen t' Zeevaert in/ daer wy na toe seplden en des abonts by quamen/ hebben
geset aende 0. ynde op 14. vade goede ankergront. Dit was t' Eplant van la Mocha, liggende op 3. s. gra. het
is een groot Eplant/ hebbende int midden een hoogh gebercht met een keep int midden doorgaende/ daer
aen verlich Rivierken afloopt/ en aende voet van desen Berch ist black ende effen landt tot aen wster.

De Generael heeft de Sloep aen landt gesondt met ee drel volc/ om te sien of wy met vrientschap conde handelen/ daer toe
emploierende ee Wan (genaemt Ian Clacisz) die verwesen was aen een vrent landt te gaē/ welke alleen opt Eylandt ghinc/ met
enige schendagien van Wessen/ Wyer en Paternosters/ welken sy seer vriendelijc ontfingen/ maer wesen dat het no laet was/
en dat sy op morgen soude weder comen/ dies sy wederom aenboort voeren. Wy vermoeden dat hier wel Vrientalie soude zijn te
betomen/ overmits dat wy veel Schapen ende Beesten saghen weyden/ met schoon ghebout Landt.

Des anderen daerchs smorghens zijn wy met twee Sloepen aen Eylandt ghevoaren met een deel Wylen en Dorenburgher
Wessen. Wy roeyden met den eenen boot dicht by Landt in een killeken/ want het overal seer strenich is: daer zijn d' In
woonders by ons gesomen/ die met ons ruyden/ voor elcke Vijl een Schoep/ voor een Wes een Heen/ iac somtijts wel twee/
en voorts andere Vrientalie/ als Mais/ Datattas wortelen/ Pompoenen ende andere Vrientalie die daer wassen: hebben ons
boots daer mede gheladen ende aenboort ghebrocht/ met twee vande principaeste Caliques ofte Heeren van Landt/ die mede
wy haer eyghen wille aenden Admirael quamen/ die haer seer wel ghetwoet heeft/ sy bleven dien nacht schep/ maer co
sen haer niet verstaen/ dan wesen ons niet tepleken/ dat tot Baldvie eenighe Epacngiaerts den hals afghesleden waren/
ende wisten de plaatsen te noemen/ als Arauco ende Tucapel, welc aldaer teghen over leyde aende Eust van Chili, als hier
nae breder sal verhaelt worden.

Wantsich
ghien in
la Mocha.

Den 23. dito zijn wy met een Boot weder aen Landt ghevoaren/ ende nae dat wy de Inwoonders met enighe schendagien
(als Hemden/ Hoeden/ ende andere dinghen) vercoert hadden/ ghinghen wy mede tot aen haer woonplaats/ daer een Dorp
stont van ontrent vijftich huysen/ welc van stens ghemacht zijn/ ende van santsen landt wepich/ met een Portael in midden/
maer sy wilden ons daer niet laggen ingaan/ noch by haer Dorenwonen/ die altemet wy haer huysen quamen/ ende door een
geroep dat de Wans deden/ sat op haer knien in twee oft drie hoopen. De Wans wesen ons te sieten op bloeten/ die int Belt
stonden.

De Inwoonders opt Eplandt La Mocho zijn ghecleet met Roken/ gemaect van de
 Wol van de lanchjal/ de schapen/ de Mans laten het hep; by t'hoofte lanch neerhangen/
 maer de Vrouwen bindeat achter in de neck te samen/ sy zijn haer Mans seer onderdanich
 en nemen so veel Vrouwen als sy voeden connen/ die worden haer van de Vaders vercoft

door Ossen/ Schapen/ en anders daerom die veel dochters heeft is rijc/ die een dootlach
 doet wordt effen alleens wederom ghedoot/ ten ware dat hy hem verfoende/ dat diewils
 gheschied met Circe jaetlic te geuen/ dat aldaer haren byanch is/ die van hare oude wyben
 gemaect wordt/ daer sy haer seer byolich in maken.

stonden. Daer quam een oude Vrouw by ons / die bracht een aerde Kan vol van haren Dranck/(welck sy Cici noemen: Wy droncken daer hartich van/ende smactten in ten supren. Desen Dranck wort ghemaect van Mais(welck haer Cerwe is) ende water/d'welck sy in deser manieren brouwen: De oude Vrouwen die qualijck tanden hebben / knauwen de Mais, ende doort quijl ende secceringhe vande oude Vrouwen/ so giijt oft gest de Dranck/die sy dan in Cuppen doen. Sy hebbender oock eenighe superstitie in/hoe de Dranck van ouder Vrouwen ghesnaut wordt / dies te beter is. Hier van drincken de Indianen droncken/ende houden daer hare Feesten mede/welcke gheschiedt op dese maniere: Sy doen alle het volck van het Doop by malcanderen vergaderen / ende daer staet een op eenen Pael om hooghe/die eenich gheluydt maect met Fluyten oft slaghen/ ende dincken soo rondom.

ghemer be
brouten in
la Mocha

Op dit Eylandt heeft eertijds een Spaengiaert gheweest/die met een Berck aende westzyde van het Eylandt ghebleven was/ende desen Spaengiaert was allen daer af ghecomen/ende hadde hem op Eylandt ghebercht / daer hy hem wel drie oft vier Jaren onthouden hadde:maer als de Inwoonders droncken waren/moest hy hem verberghen/ende en dorste dan niet by haer comen/want hy wel wiste wat vyantschap sy de Spaengiaerts draghen/hadde hem daerom bekent ghemaect met de suster van een vande principaelste/die hem dicke wils verberchde/ende daer door hem alder soo langhe onthouden hadde. Dese Indianen nemen soo veel Vrouwen als sy connen voeden/ende die veel Dochters heeft is rijk:want diese begeert/moetse vanden Vader coopen/voor Ossen/Schapen/Bee oft anders t' ghene sy estimeren:sy leven seer wy onder malcanderen/maer so daer yemandt doot gheslaghen wort / moghen de vrienden vanden doode selve wrecken met ghelijcke doot aenden Wifdabighen/ oft ten 30 dat hem den Dootslagher met haer versoene/ghedende daer Cice, welck hy Jaerlijcs moet betalen. Op dese manier leven meest alle die van Chili, die welcke onder het spaens ghebiet niet zijn/sy gaen hier ghecleet met rocken onder en boven/die sy maecten van Wol van groote Schapen. Dese voorsyde Schapen hebben seer langhe halsen/ende de Wol is hem so lang datse bycants aende aerde hanght: dese Schapen ghebruycken sy tot haren arbeit/ende om last te draghen / ende als die moede ghearbeit zijn/earmense niet slaen niet voordr cryghen/ende keerent hoest nae u toe met een groote stanck/diese van harr geuen. Sy en wilden ons dese Schapen niet vercoopen/maer ander/die van falsoen zijn als de schapen in ons Lant/wesende seer vet en schoon:wy cregghen hier oock Hoenderen/schapen ende veel derhande Fruyt/voor Wylen ende Messen/want zijt gemaect yser seer begeren/overmits sy ten diersten aent vaste Landt weten te vercoopen.

Schapen in
Chili.

Den 24. dito smorgens/was de wint n.o. zijn weder aen lant geuaren/halende noch eenich Fruyt: maer die vane Eplant wesen ons wech te seplen/en wy zijn met alle vrientschap van daer gheschepden. Alsoo wy hier wel redelijck versien waren/heeft de Admirael een schoot doen schieten om tseyl te gaen/hebbende ons Wickers ghelicht/seplende naer het Eplant S.Maria, welck lept noort noort oost/ende zuydt zuydt west 18. mylen van la Mocha, de wint was noorden/ende labeerden uytwaert aen. Dit Eylandt van la Mocha leyde op 38. graden sijf ontrent 5. oft 6. mylen vane vaste landt/ende de gront tusschent lant is 12. baden diep/ en is heel blacke gront. Enacht's waft heel calm.

Geen tseyl
van la
Mocha.

Den 25. dito smorgens de wint zuydt/en weseende een stuc te Zeewaert/sette ons cours n.o. naer Eplant

van

van S. Maria, welke lept op 37. graden 15. minuten by zuiden de Linie Equinoctiael. Des middaechs namen wy de hoochte van 37. een half graden/wesende ontreut drie mylen vant vaste landt/ende ses oft seven mylen 3. ten westen van S. Maria.

Septem 1600
Spaens
Schip nae.

Des namiddaechs quamen wy byt Eplant van S. Maria, ende daer nae toeseplende/saghen een Schip op de Reede liggen/t'welc wy meende de Vice-Admirael te wesen/die wy in Zee verlozen hadde/daer wy van verblijt waren/maer daer op een half myl na by comende/sagen dat het een Spaens schip was/d'welc zijn Fock velde om ons te ontloopen:maer wy hebben ons best gedaen om hem te volghen/hy hiel zijn Boot af daer een Ancker in lach/om beter te seplen/en seplde aent lant hemen:aende n. o. 3pde ligghen sekere Rursen en Clippen wel een myl vant Landt/daer hy tusschen door seplden/anders soudent wy hem betrapt hebbē/en wy zijn oock tusschen de twee blinde Clippen/die effen boven water saghen/door gheseylt. Maer hy liep daer nae ten naesten by ter Zeewaert in/meenende ons aende wint te ontloopen/want dese Schepen seer wel by de windt seplen.

Den 25. dito/vervolchden wy noch het Spaensche schip/doch conden hem wepnich achterhalen/de wint was 3. 3. w. met harde coelte/soo veel de seplen inden top conden verdragen. En hoe wel ons ghedestineerde plaets was den Vice-Admirael twee maende opt Eplant S. Maria te verwachten/waren nochtans genootsaert dit schip nae te iaghen/om dat hy geen advijs van ons soude brenghen/dies wy hem al den dach vervolchden/tot des avonts/dat onse fockmast craecte/en moesten onse seplen innemen/ineenende den Prijs te verlatē:maer coets daer nae inde Maneschijn/siende dat het Spaens schip voor de wint hiel/en ons Jacht daer Capiteyn Biesman op was/hebben weder sepl ghemaect/ende zijn oock voor de wint ghevolcht/al de nacht midts lichte Maneschijn. Opt landt worde seer ghevpert/principael tegen overt Eplant op de punt/t'welck ghenacmt is Lavapie.

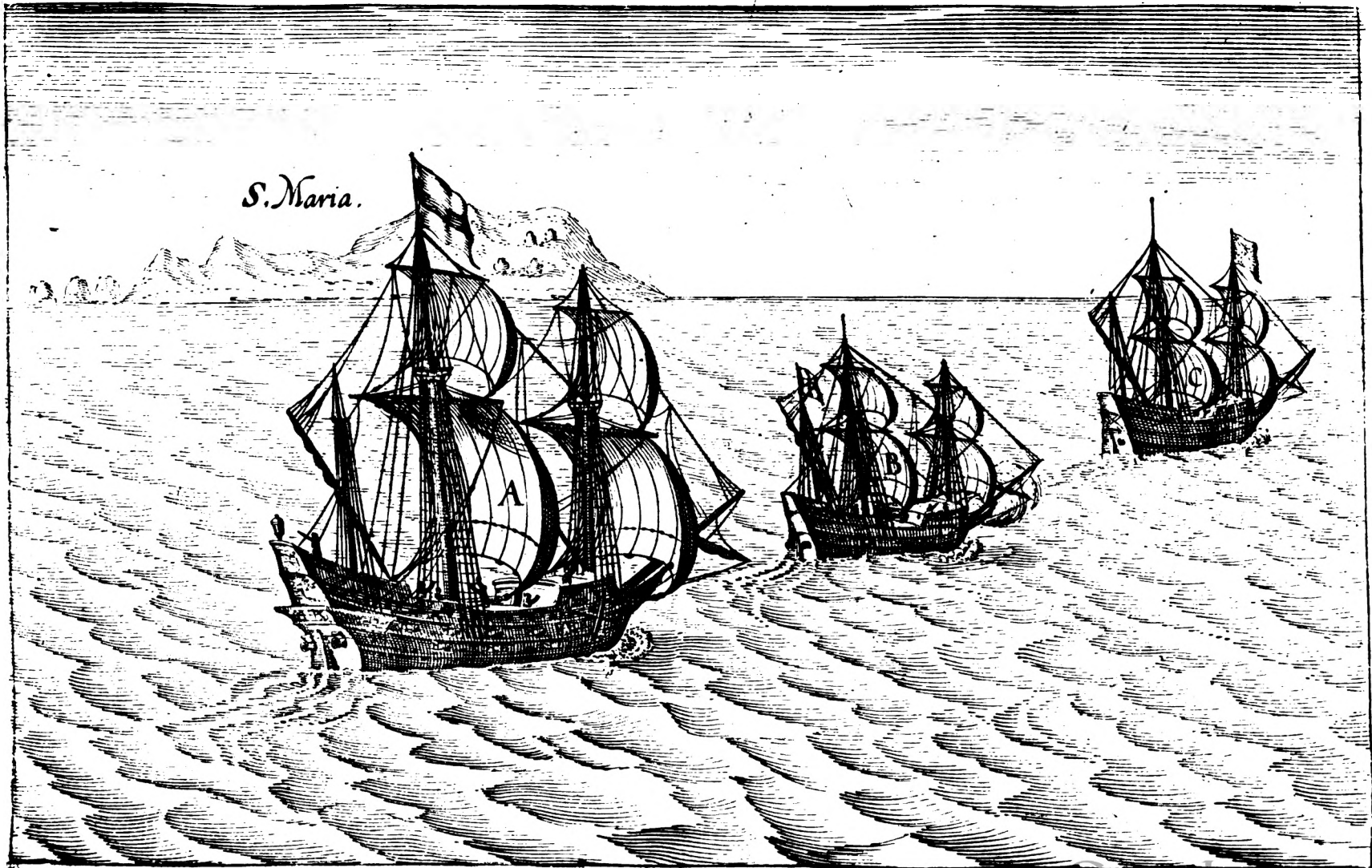
Desen 1600
Spaens
Schip.

Den 26. dito sinozgens/waren wy noch int achtervolgē vant voorsz schip/seplende voor de wint n. n. w. aē/ontrent te 2. oft 9. uren quam ons Jacht daer by/dat hem achterhaelde/en heeft tegen gheschoten: Het Spaens schip dat twee Metalen stucken op hadde/schoot wederom:maer int eynde heeft het opgegeven/aende wint leggende/tot dat de Admirael daer by quam. De Generael heeft van stonden aen de Capiteyn mette Pploot en Contra Meester doen aenboort comē:want de Schipper was opt Eplant gebleven. Aen boort comende vanden Generael/zijn hem te voet gevallen/die hun het leven geschoncken heeft/bleven also op de ly liggen. De Generael heeft haer doen examineren/sp seplden dat het een Coninc schip was/sijnde gesonden om die van Arauco en Conseprie te spysen/met Meel en Speck/door dien de selve groote Oorloch hebben tegens d'Indianen int landt/hadden noch ontreut 30. sacken Meel/en t' Speck soudent sy ober een dach oft twee inghenomen hebben/om daer mede naer Arauco toe te loopen/welck vier mylen boven S. Maria lept aende Cust van Chili, daer de Spaengiaerts een Casteel hebben aende watercant.

Den self-

A. Is onsen Admirat. B. Is ons Jacht. C. Is een Spaens Scheyphen ghenaeemt
 Van Iesus/commende bene Plant. D. Maria/iaechbent daerom na/om dat sy van ons
 com te niet sou den boot schappen: Eer dat wy't bequamen so hadde den Capiteyn doen
 overdoopt sin Jken s. kaffkens/ick van vper Kroben met gout/met noch vyf hondert te

ghels/ick wegen de acht/thien ende twelf ponden/sonna datter in gout gewest is thien
 duysent twee hondert ponden/det wyshet wy naedech int wiss/als den Capiteyn los gelaten
 werde met sijn volck om D'rick Gerritsz. te lossen/hier over waren wy niet wel te byden
 dat wy sulchen heerliken buyt moesten missen. Leest bysder int Journal.

Den selfden duto heeft de Generael de Pilot doen examineren/ of wy beneden S. Maria zijnde/ t' selve wel weder souden connen becomen/ heeft geseyt neen/ dooz de zundelijke winden die hier wapen / en waren ontrent op 31. graden/ die wy hier bevonden met harde coelte: want seyde/ dat sy upt de Consepctie na S. Maria te seplen wel driemaal doende geweest waren/ en telcken wederom moesten dooz contrarie wint/ en om dat het Roer in stukken brack. De Capiteyn ende de voorsz Pilot verclaerden ooc dat sy hier opte macht gestelt waren/ om ofter eenighe schepen dooz de Straet quamen/ t' selve de schepen van (Ozloch) die in Lyma ligghen/ te adverteren/ datter ooc twee schepen van Ozloch lagen in Arica, zijnde het eene de Vice-Admirael. Den Generael mette Schippers ende Stuerlieden siende dat wyt Eylant van S. Maria niet konden becomen dooz dien de wint contrarie was/ hebben geresolveert te zeplē naer de Haven van S. Iago, genaemt Val Paraiso, liggende op 33. graden/ aldaer wy ons cours na toe seplden/ o. n. o. aende wint met harde coelte/ en quamen alsoo vande Compagnie van ons Vice-Admirael/ dooz dien wy hem hier niet vernamē/ vermoeden dat hyt Eylant S. Maria sal gemist hebben/ overmits het inde Caerten en Schriften van Petrus Plantius lepto p 36. graden by zuden de Linie, en wy bevonden t' selve te liggen op 37. grad. 15. minut. want hadden wy de Schriften niet gehad vande Engelsche/ Capiteyn Delis soude selve mede ghemist hebben: oock was eenen Dirck Gerretiz vande Compagnie van Verhagen mede daer dooz verleydt/ alsoo by zijn Brieven blyckt/ die den Generael daer van heeft.

Den Spaenschen Capiteyn metten Pilot hebben ons oock te kennen ghegeven/ als datter twee Schepen van Verhagen oent Eylant S. Maria gheweest waren/ daer de Generael op was Symon de Cordes, de welcke sy seyden dat arnt vaste landt met ontrent 23. doot ghesmeten was vande Indianen: te weten / teghen over S. Maria leyt een Punt/ ghenaemt Lavaple, daer sy op ginghen/ meenende daer eenighe Victualie te becomen/ dooz een verloschent Spagniaert die byde Indianen was/ ende haer opt landt lofte in schijn van vrientschap / hebbense overvallen ende doot ghesmeten/ tot ontrent 23. man/ daer de Generael de Cordes by was. De Indianen niet wetende dattet Hollanders waren / meenden dat sy dese victorie hadden teghen de Spagniaerts ghehad / zijn daerom met groote triumphie voor de Consepctie ghecomen / draghende de Hoofden op haer Spietsen/ daer sy de Spagniaerts (die inde Consepctie haer Gouvernement hadden) mede troosten. De voorsz twee Schepen (waer van het grootste de Admirael was / ende het ander was het schip van Iacob Quack) alsoo in dit verlies hadden ende seer qualijck verversinghe konden becomen/ zijn naert Eylant S. Maria gheseyldt / daerse meenden met vrientschap te handelen/ om virtualie te crighen: maer de Gouverneur die hem inde Consepctie onthielt/ heeft haer goede woorden ende beloften ghedaen / daer toe een Capiteyn ghesonden / die haer eenighe Vereckens ende Frumt soude doen hebben / midts dat hy haer mochte treynende houden/ want sy konden anders wel vermeerteren: dan desen Capiteyn heeft hem (nae het schijnt) wat te buyten ghegaen/ ende doort goet tractement dat hem ghedaen worde/ wat meer virtualie laten volghen als yonen last was/ ende oock eenighe woorden laten ontvallen: want den Gouverneur hadde naer Lima gheadviseert van dese schepen/ overmits hy wiste dat haer voornemen was alhier twee maenden te wachten/ naer haer andere Compagnie / ende datse

seer slap van volck waren/om het voorsz verlies/dies men haer wel soude overvallen/want de Schepen hadden in alles boven esfich man niet op/ende gheen oft seer wernich broodt ende Victualie/soo zijn dese Duytsche schepen van S. Maria t seyl ghegaen/niet wetende waer zy henen liepen. Daer nae zijnder vier schepen van Dorloch ghecomen van Lima, daer dit een Jacht mede af was/brenghende inde Conscriptie over de seven hondert Soldaten / om de Indianen te beoorloghen / meenende des voorszde Hollandische schepen hier te vinden/maer waren al wech:de Capiteyn die inde schepen gheveest waer/wiert gevanghen ghenomen/ende binnen Lima ghebrocht als een Verrader. Tot Lima hadden se al advertissement over een Jaer van ons comst/met naem ende toenaem vanden Generael/soo dat het gantsche landt in roere was/ende haer schepen van Dorloge ghereet hadden om ons waer te nemen/dies wy wel sagen dat wy hier niet veel en souden connen uytrechten/want mette spaengiaerts te handelen niet moghelijk is om doen/door het verbodt vanden Coninck.

Den 28. dito des moorghens quamen wy by een Punt/ghenaemt Punte Coronne, welcke leyt 2. mylen van S. Iago oft Val Paraiso, en den Spaenschen Pilot seide datter twee schepen soude inde Haven ligghen daer wy na toe seilden:maer ontrent de Haven gecomen zijnde/wiert het heel calm/ ende die vant lant sagte ons comen van eenen hoogen Bergh/ daer wy een man te Deerde op sagen ryden/so dat sy het beste goet upt de schepē hebbe geloft. En dewyl wy mette schepē niet condē binnen comen/en siende een groot Schip mette nae int erupē liggen/met noch drie ander schepen die toemaecte/en een wat dat daer lach/ heeft de Generael 2. Bocken afgesonden/met ontrent 20. Mulquettiers/en den Generael heeft op den hoeck geset op 30. baden/maer het Jacht en den Prijs bleven ondert zeyl dryben. De cleynste Boet/in hebbende acht man/ is by het schip gecomen dat op de Reede lach/en heeft hem gheentert/daer sy veel volck in sagen/maer waren al Indianen/want de Spaengiaerts meest gevluht waren met al het beste goet dat vooz de handt lach: en ober comende/stelde eenige vande voorsz Indianen haer ter weer/die ons volck(om haer te verskeren) meest al doot sloeghen/ende ober boort iacghen die daer in waren/want daer waren na onse gissinghe wel over de veertich personen op/daer onder eenighe Capiteyns ende Officiers waren/also wy verstouden van een Heptken dat haer verbozghen hadde/ende goet Spaens sprack.

Den anderen Dook met ons volck is naer de andere schepen geroept/daer geen volck in was/want sy lagge op zyd om te calsaten en roeten/haelden van lant het Boot/daer de Spaengiaerts t goet upt de schepē thede geblucht hadden. Ondertusschen isser noch een Berck dicht ondert landt seyl ghegaen / daer de Admiraal nae schoot/en het genomen schip onder S. Maria, daer by onsen Generael als Capiteyn op ghestelt was Claes Pieterz Schipper heeft hem becomen/maer waren gestrant / ende de Dook was ledich eer zy niet het Boot daer by quamen/dien sy mede namen:de Generael woode de Plagge vant schip aenboort gebrocht/het welck ghenaemt was Los Piccos, groot zijnde ontrent tachtentich Lasten / en heeft daer terstont volck in gheschickt/met last datmen de schepen die toemaecten en ledich waren/stracks souden in brandt stecken/ende het tou van het ghenomen Schip afhoutwen ende by hem comen/t welck terstont gebaen worde/ende

Comen inde
Haven van
S. Iago.

Comen een
Spaenssch
Schip.

Comen een
Spaenssch
Schip ghe-
naemt Los
Piccos.

en staken twee schepen aen brand/ en metten schip Los Piccos quamen sy byden Admirael/ die seide men soude nae Zee loopen/ hy woude stracks volgen: ondertusschen is een vande brandschepen comen dypen naet het schip van onsen Admirael/ want de wind de Wap seer hart uptquam/ twelck hier naemiddach gemetlick gebeurt/ tselve brandtschip quam met een groote opgaende vlam aen dypen/ ende soude recht voor de Bouch ghecomen hebben: maer wy hiewen onsen Cabel af/ ende lieten Ancker staen / gingen also onder seyl/ ende de andere Schepen zijn ghevolcht.

Brandtschip
comt dypen.

Een troep
upt wal
Paraiso.

Op de Piccos heeft de Generael verrijen man gheset/ om tselve te regeren: de Lysten ende Coffers/ die voor de handt stonden / waren gheopent ende het goet meest uptghevulcht / als voien verhaelt is. Wy vermoeden datter veel Gout ende andere kostelijckheyde in gheweest was/ maer wasser al upt ghenomen/ ende tghene daer het Schip mede was gheladen/ was Schapen roet/ Wijn in Potissen/ Appelen/ Corduaensche Bellen/ Olyven in Potissen / Manteque de Porco, Coquos Noten / ende drie Paerden/ die wy over boort smeten. Dese Haven van Val Paraiso leydt op 33. graden by zyden de Linie / ende de Stadt van S. Iago leit achtien mylen te landwaerder in: hier staet maer een Logie / daer de Coopluyden haer goet in ligghen / het ghene dat sy van hier af schepen/ de Wijn ende andere Waren setten sy opt strandt/ want het hier weynich reghent. Daer wass in S. Iago veel Wijn/ die van couleur en de smaect is als roode Fransche Wijn / oock veel Hollandische Appelen ende Querseren/ daer zijn wytermaten veel schapen/ die sy slachten alleen omt Roet/ daer se heel schepen mede af laden. 't is een schoon vruchtbare landt van veelderhande vruchten.

Den Generael heeft eenighe Vrienen becomen van eenen Dirck Gerritsz Kapiteyn op het Vlieghende Hart vande Compagnie van Verhaghen gheschreven/ welcke in Duytsch gheschreven waren aen zyne Vrienden / hoe dat hy seer desoelact was in ghecomen in Val Paraiso, hebbende maer neghen ghesonde mannen op / ende was selver met een Breevaentgen sonder eenich gheweys aen het landt ghegaen / begheerende al vrede ende vrientschap om met haer te handelen: maer te landt comende/ wiert hy vande Spaengiaerts door het dief van zijn Ween gheschoten / ende binnen S. Iago met zijn volck ghevanghen ghebrocht/ ende alsoo daer gheen ghesont volck scheep en was/ hebben de Spaengiaerts het schip ende goet ghenomen/ ende naer Lima ghesonden/ houdende de voors. Dirck Gerritsz met zijn Schipwer (dat een Jonghman upt den Haghe is) seer miserabel gevangen/ welcke oock met het ander volck naer Lima gesonden zijn/ waer door genoegh blijft wat handelingsmen met de Spaengiaerts doen can. Dese Dirck Gerritsz wass Eylandt van S. Maria ghewist / schrijft in zijn Briel/ dat hy groote miserie gheleden hadden/ hebbende gheen Broot oft Victualie meer / daer door sy moesten van armoe sterven / of se haer hier in handen gheven.

Den eersten April tegens den abont ontrent vier uren/ quamen wy in een groote Wap/ genaemt Porto la Gualco, liggende op 28. graden 30. minuten/ by zyden de Linie/ t welc een seer goede Reede is/ achter eenige Clippen die bukten aen liggen/ ende daer loopt een Rivierken van versck water/ ghenaemt la Gualco/ maer daer is quater water halen. Hier en staen geen Hupsen/ maer te landwaert in/ daer oock alderhande vruchten wassen/ het is een Landt met weynich gheboomten.

Comt in
porto la
Gualco.

Des anderen daechs quam den Generael int schip Los Piccos, om te visiteren wat het gheladen hadde/ ende rupm gheopent zijnde/ wiert daer in ghebonden veel Balen Schapen Engelen/ daer het rupm meest mede afge-
 stoupt was/ oock sommighe packen met Corduaensche Wellen/ ende veel Kisten met Nederlandtsche Appelen/ veel
 Potcrisen met Wijn ende Olie/ insghelijc oock Perckens sijnck/ het welck de Generael altemael dede uyt lossen/
 houdende een deel tot onsen nootdrift/ ende lieten de reste over boort worpen/ soo dat wy hier niets creghen tot
 profijt vande Compagnie/ dan eenighe plunderinghe van cleeren ende ander dinghen van weynich waerden/
 want de beste Bupt ghelicht was eer wyt Schip creghen/ hebben hier ontrent vier oft vijf daghen ghelegen/
 om ons Schepen wat te versien/ houdende noch ghevanghen de Capiteyn met al zijn volck vant ander schip/
 hy S. Maria ghenomen. Den voorsz Capiteyn was ghenaemt Francisco di Buarra, ende den Pilot Iuan de S. Aval,
 met noch leven oft acht man met twee slaven/ die noch hy haer eerste propoost ende intententie bleven/ als dat
 sy anders niet geladen hadden/ dan te vozen van hun was beleden. Den Generael heeft het schip van haer voorsz
 desen ghenoech doen visiteren/ maer heeft anders niet in ghebonden dan 30. sacken Weel/ ende eenich brande-
 hout. Het Schip was ghenaemt Bon Iesus, wesende derich lasten groot.

In dese Haven van Lagasco liggende/ meynden wy met ons Boot water uyt de Rivier te halen/ maer con-
 den metter Boot daer niet hy comen/ doort aenvallen vande Zee/ ende is een drooghe Rivier/ daermen niet
 gheen schuyt en mach incomen. Eenen Soldaet vande Spaigniaerts haelde 4. oft 5. mple int lant eenige vruch-
 ten/ als Deloenen/ die schoonder en delicateser sijn als in ons lant/ wacht oock Druyben/ Wyghen/ met sommighe
 Hoenders ende Eperen. Hier zijn de Indianen altemael onder de subiectie vande Spaigniaerden.

De Capiteyn
 van dit
 Schip Bon
 Iesus wort
 uyt gelaten.

Den 5. dito heeft den Generael de Capiteyn Franciscus di Buarra met zijn volck ontslaghen/ hem doende groo-
 te vrientschap ende schenckagien/ om dat hy weder soude alle faueur doen aenden ghevanghen Dirck Gerriusz/
 binnen Lima, het welcke hy beloofde. Den Generael heeft hem hier aent landt doen setten met zijn volck/ maer
 heeft hy hem behouden den Pilot met twee swarte slaven/ ende twee Jonghers/ dat Westische oft half slach-
 ten waren/ ende wy en wisten op desen tijdt noch niet vande groote partye Gouts die in dese Bon Iesus ghe-
 weest was/ het welcke den voornoemden Capiteyn hadden laten over boort worpen/ alsoo wy hier naer ver-
 namen.

Den 6. dito
 op het Schip
 ghevanghen
 sijn.

Den 6. dito heeft den Generael de krijtschraet doen vergaederen/ om recht en Justitie te doen over eenen mis-
 dadigen/ genaemt Iacob Dircksz van Lepden Boortghel/ die welcke beschuldicht was van diefte/ als dat hy
 het scheeps volck haer Boot/ ende uyt het rupm een Potcris Olie ghestolen hadde/ ende noch andere dieverien
 hem op ghelept/ het selve bekenet hebbende/ is ghecondemneert ghearquibuseert te worden/ welke Sententie
 publick is voorghelien ende gheerecteert.

Den selfden dito heeft de Generael mette Capiteyn Lambert Biesman, en Claes Pieterz Capiteyn op te Bon Ie-
 sus, besloten onse Vopagie te vozeren/ hebben daerom doen examineren den Spaensche Pilot Iuan de S. Aval,
 de welke

de welcke verclaerde dat binnen Lima, drie des Coninckx Schepen van oorloghe al ghereet waren / om soo drae sy eenich aduys van vzeemde Schepen vernamen / daer terstont na toe te seplen, want hem de Dierop des Coninckx binnen Lima onthout / ende aldaer de meeste sterckte is van gantsch Peru ende Chili, oot de gantsche Zuyt-zee / welcke Schepen seer machtich zijn / ende hebben wel 24. Metal: n stucken / en over de 300. man by / soo dat wy ons daer seer vooz hadden te wachten / ende vonden gheraetsaem de Cust langhes te loopen tot op 15. graden / en als dan te sehouwen / tot benede Lima op 8. ofte 10. graden / want de vooz3 hoofstade Lima 12. graden 30. mi. en die Stadt Arica leyt op 18. gr. 40. mi. daer meest al Silber geladen wort dat wt Pottoisi comt / ende van daer op Lima ende andere plaetsen geboert: hier lagen oock twee Schepen so hy seide / om t Coninckx Siloet te laden, soo werde vooz goet ghebonden ons cours te nemen tot by de Caep van S. Francisco, legghende op de hooghte van anderhalf graet / by n. de Linie / alwaer alle Schepen comende van Lima, Panama en Acapulco, aen ende vooz by moeten / hier wapen alle eenparighe winden wt den zuyden langhs de Cust.

Desdies om hoort te seplen nae de Caep (wt Francisco.

Des nachts int tweede quartier sijn wy t' zepl gegaen wt dese Haven van Lagasco, leggende op 28. graden 30. minuten / op de Cust van Chili, de windt wt t Landt / niet weynich toelte. settende ons cours n. n. o. alsoo hem de Cust meest van hier streckt tot Arica, daer streckt het Landt weder n. w. ende 3. o. tot by Lima, ende de ghelegentheyt van dese Custen van Peru ende Chili is als hier nae volcht: / welck de vooz3 Piloot heeft aenghedient / en te kennen ghegeven door de examinatie aen hem ghedaen.

Beschryvinghe vande Cust van Chili ende Peru.

Chilue leyt op 44. graden by zuyden de Linie / t' is een groot Eylant leggende in een Inham vol Eylant / dat rontom is bewoont vande Spaengiaerden / die een Gouverneur daer hebben / maer int een iaer en hebben de Spaengiaerts gheen tydingh ghehad hoe sy haer houden / t' is d'uytste plaets in Chili, daer zijn veel Schepen ende wol / daer sy cleederen of maccken / de beste in gheheel Chili.

Osorne is een Stadt gelegen Lantwaert int vaste landt / leyt op 42. graden / is groeter stad als Baldivie, bewoont door de Spaengiaerden / die daer een Gouverneur hebben / men maect hier veel Lijwaet ende wolle cleederen.

Ville Riche leyt mede Lantwaert in / oostwaert van Baldivie ontrent 20. oft 30. mylen / daer woenen oock Spaengiaerden / men maect daer veel Lijwaet ende andere Indiaensche cleeren / welck in Landt verhandelt wort / wort oock ghebrocht in Coquinibo ende andere plaetsen.

Baldivia leyt op de Rivier / streckende 4. mylen inwaert / leyt op 40. graden / daer woenen Spaengiaerden onder de Gouverneur Alonzo del Campo, ende is Commandeur over de vooz3 plaets / hier wort veel Gout gemineert / ende werden veel Desken ghesaecht / die nae Lima ende andere plaetsen ghevoert worden.

Des

Deze stadt Baldvie hebben d'Indianen vant lant van Chili, int Jaer 1599. in November overvallen/ende afte de Spaens
giacris doot ghesmeten/Is nu door de voorſz Gouverneur ende ontrent 200. Spaengiaerden bewoont.

Tuſſchen Baldvia en Imperiael is een gheslacht van Wilden/daer 3. oft 4. Spaengiaerts Commanderen / dit volck heet
Toltya, ende waren nu opwoerich tegens de Spaengiaerden/daer wert oock veel Laecken ghemaect/maer seer slecht.

Imperiael is een stadt/doen de Spaengiaerts daer eerst inquamen vondent seer bewoont/met wel 300. duseſt Indianen/
daer 20. Spaengiaerde wel 200000. ombrachten/ende sy meynden dat de Spaengiaerts onsterfijck waren. De Spaengiaer-
den hebbender een Biſſchop gehadt/maer is nu ghedestruert/ doort revolteren vande Indianen/hebbender in een Jaer gheen
tydingh gehadt/want de Spaengiaerden seer beleert waren/ende vermoeden gantsch gedestruert te zijn. In Imperiael valt
mede veel Gout/heeft een Rivier inde Zee wilsopen/ die voor inde mont droogh is/so datter geen schepen in connen comen/leyt
5. oft 6. mylen inwaerts/op de hooghe van 30. graden 30. minuten.

Angol leyt ontrent 30. mylen van Imperiael, 12. mylen van Conceptie/daer sijn wel 200. Spaensche Soldaten in/ daer
Commandeur af is Don Guan Rodolpho Lusperge. sijn Vader was van Wittenberge/men maect hier Indiaensche kle-
deren/daer valt oock veel Gout/maer door d'oorloghe canment niet mineren.

Tucabel is tuſſchen La Mocha ende t'Eylant S. Maria aent vaste landt/heeft weynich Aerde/dan op de vlacke Cust daerme
ghenoech mach Anderen/hier sijn gheen Spaengiaerts / maer d'Indianen houdent voor haer / want de Spaengiaerts daer
niet connen incomen/door de vroomheyt der Indianen/leyt op 37. graet 30. minuten/de punt van Lavapie is de hoek teghent
Eylant S. Maria ontrent twee myl verſcheyden/is niet bewoont/daer binnen is Aerde voor een 3. wint. Hier worde Symon de
Cordes met zyn volck doot ghesmeten.

Arauco leyt 30. ende n.w. van S. Maria ontrent 4. myl/weleſ bewoont is vande Spaengiaerden/hebben een Fort / waer in
sijn ontrent 80. Spaengiaerts, maer hebben weynich vyheyt daer bunten/vande Indianen die haer groote vyant sijn.

S. Maria is een Eylant/leyt op 37. graet 15. minuten/ontrent twee mylen vant vaste lant/ondert gebiet der Spaengiaerts.

Conceptie leyt aende zeekant/is een goede Aerde voor de Schepen/daer onthout hem de Gouverneur van Chili, daer leyt
een Fort alwaer nu wel 700. Spaengiaerts ghecomen waren/doort revolteren vande Indianen om daer tegens te oorloghen/
de Gouverneur is ghenamt Don Francisco de Quinsones, hier valt soo veel Gout als in eenighe plaets.

Silian leyt Lantwaerdt in/ ontrent 30. mylen van Conceptie, aldaer hem onthouden 30. Spaengiaerts ende een Capiteyn
ghenaemt Michiel de Chilue, daer valt weynich Gout/maer daer is vruchtbaer Lant van Wynen / en andere vruchten / daer
sy haer mede ghenecten/is een plaets bycans ghelijck S. Iago, tot hier toe hebben de Spaengiaerts oorloghe om eenighe inwaſ
vande Indianen.

S. Iago is een stadt 18. mylen int Landt ghelegghen / heeft een Haven ghenamt Val Paraiso, legghende op 33. graden / is
de principaelſte plaets van Chili, daer is een Biſſchop/ende de Luytenant vande Gouverneur is ghenamt Biscarre, hier valt
veel Wyn/ Zalfich/ Nederlantsche Appelen / ende alderhande fruyten van Spaengien / meniche van Coom/ende overvloet
van Doel al du Landt door sijn meniche van Paerden/lae die int wils loopen/ sy oorloghe veel te Paert mette Lancie.

Coquimbo

Coqumbo de Stadt leyt ontrent 60. mylen van S. Iago, op 30. graden/is bewoont met Spaengiaerts, die hier al de Wilden ende Indianen hebben omghebracht/so datse geen volck hebben om Gout te mineren/hoe wel datter veel rijke Wynen zijn/ende Coper Wynen/daer valt veel Wijn/ende alderhande vruchten.

Guasco leyt op 28. graet 30. minuten/t welck een Bay is onbewoont/ende inwaerts worden sommighe vruchten en Wijn gheplant/ooch seet delicate Melonen/soo goet als in eenighe plaats van Europa.

Morre Morrene leyt op 23. graet 30. minuten/is onbewoont/maer eenighe van ontrent 12. mylen Landwaerts in/comen daer in Zee visschen/de welcke sy droogen/ende die van Portoisi comen de Visch coopen.

Rio de Loa, heeft ooch een Visschery/leggende op 22. graden/daer eenige Spaengiaerts in zijn/hier woont arm volck/die anders niet doen als Visschen.

Terrepaca leyt op 21. graet/heeft een Haven ghenaeemt Icaile. hier is ooch Visschery/ende daer valt ooch Peck/dat seer goet van reuck is/t welck die van Aricca daer halen.

Pissago is een Haven en seer goede Bay op 20. graden/hier wert Wijn ghebrocht/t welck die van Portoisi daer comen halen/met sommighe andere waren/ende is onbewoont.

Aricca leyt aende Zeecant op 18. graden 40. minuten/hier wort des Conincs Silber gheladen van Portoisi, daer leyt een Fort daer drie ofte vier stuken gheschuts op staen/als twee groote ende twee cleynen/is bewoont met Spaengiaerts/en daer is Commandeur Martyn de Vallet, Meistro del Campo.

Punta de Hile plach certys de Haven te zijn van Portoisi, daer sommighe woonplaatsen zijn/ende daer wort Weel ende ander victualie ghehaelt.

Ciloca is een Port daer een Killeken leyt/seer nau in te comen/tusschen hooghe gheberchte/en is de Haven van Arequipa, twelck een groote Stadt is vol Spaengiaerts/ende daer is een Caveller Commandeur/daer valt Wijn/ Tarwe/ende voort als derhande vruchten/veel Indische Schapen en Muplen/leyt op 17. graden 30. minuten.

Camana leyt 6. mylen verder langens de cust/hier waft veel Wijn/ende alderhande frugt/is bewoont vande Spaengiaerden ende alle goeden worden van daer nae Chilca ghebracht.

Oconghe is een plaats ende Baley daer seer veel Wijn valt/en is bewoont vande Spaengiaerden.

Les Lomes de Artico, daer sietmen een groote heudel/daer achter eenighe Reede is/al waer leyt Accary een bewoonde plaats.

La Nasca leyt by de Porte S. Nicolaes, welck een goede Haven is/ende al bewoont met Spaengiaerts/die daer een Commmandeur hebben/hier valt de beste Wynen vant gantsch Landt van Peru en Chili.

Paraco en Pilco zijn twee Havens/by den anderen op 31. graden 30. minuten/ende 18. mylen landwaerdt in leyt een Stadt ghenaeemt Ica, daer valt de meeste Wijn in gheheel Peru, geeft wel taertlic 300. dussent Portoisen,

Chinca is een Have vervolgende de cust/heeft ooch een Commmandeur der Spaengiaerden/daer valt overvloedich Quicksilver. Cangueta heeft ooch een Commmandeur/daer valt veel Tarwe/Wais/Laes/en alderhande vruchten.

Lima leyt op de hooghte van 12. graet 30. minu. by 300 den de Linie/dit is de hooft Stadt van geheel Peru, daer woont de Viceroy, genaemt Don Lovvys de Valasco, en Anchiepiscopo, commanderende over gantsch Peru en Chili, het is een groote onbesloten Stadt/vol volck van allerley natie/ende de Schepen van oorloge vande gantsche Juyt-zee houden hier residentie/ende hier arriveren al de Schepen vande gantsche Cust/te weten inde Haven ghenaemt Callau de Lima.

De Generael vant Eriichvolck te water /is ghenaemt Don Guan de Valasco, Swagher vande voorsz Viceroy, hier te Lande en reghent het nemmermeer / want soo langh die Spaengiaerts hier verkeert hebben / ghedenekt haer niet dat het oyt gheregent heeft/is nochtans seer vruchtbaer van Coorn ende alderhande vruchten/want een ader Earwe gheeft wel tweemaal soo veel als in Spagnien, hebben tweemaal siers Earwe/te weten in sulcke manier/dat 20. mylen Lantwaert in/ als men daer jaeyt/so maeyntmen byde watercant/ ende als men te Lima jaeyt/ so maeyntmen Landtwaert in / so dat sy seer overvloedich hebben van Coorn/ende broot is seer goet coop.

Les Salinas leggen 18. myl van Lima, daer valt seer veel Sout in een Daleye daer geen water by en comt/ het is in groote harde stucken/die een yder mach comen afhoutwen die wil/ende groeyt weder aen.

Guavre is een Haven leggende twee mylen beneden de Salines, daer valt veel Earwe en Honich/hier wonen Indianen en Spaengiaerden/die daer een Commandeur hebben.

La Barancque is een Haven op 11. graden/daer valt veel Earwe/ende heeft een Spaens Commandeur.

Guarmey, daer wonen niet dan Indianen/daer zijn niet dan houtcolen te coop.

Santa is een Stadt daer Spaengiaeres wonen/hebbende een Commandeur/daer valt Earwe/Mais, honich/suycer/ende andere vruchten/hier te Landtwaert in hebbense in corte Jaren Silver Wynnen ghevonden.

Truchille is een Cust/daer legghen drie ofte vier Steden/daer Truchille de hooftstadt af is/de Havenen zijn eenige Dagen daer laedmen honich/conserve/Spaensche zeepe/Lect ende alderhande waren.

Chorepe daer wert dit voorghenomde goet gheladen.

Paita is een Stadt daer de Schepen van Panama arriveren/die nae Lima willen om daer te veroversschen / de Passagiers reysen van hier te Landt nae Lima, daer valt oock veel Visscherij/hier is oock een Commandeur der Spaengiaerts.

De Rivier van Guaiaquiel, daer binnen leyt het Eylant Puna, de Stadt is genaemt S. Iago de Guaiaquiel, daer werden veel Schepen gemaect/nv stonde daer twee groote schepen op stapel/hier leggē de Soldaten tot bewaringe van die/en te lantwaert in wert het touwerck/en allerley scheeps gereetschap gemaect/hier leyt noch een plaets genaemt Vieio, grooter als Porto Guaiaquiel, twelc de eerste plaets was in Peru bewoont. De Spaengiaerden vonden hier groote Esmirauden, die de Indianen aenbaden. Dese Cust voortaan van Guaiaquiel toe Panama toe/is weynich bewoont / dan met sommighe Indianen / daer niet sonders ghetracteert wort.

Panama is een stadt daer de schepen van de Coninc aencomen / die Silver en Sout brenghen wt Peru ende Chili, ende van daer te lande gevoert na Nombre de Dios, en na Spaengien met s'Conincs schepen / het heeft een Haven twee mylen van daer/onder eenige Eylant/de President aldaer woonende is genaemt Don Alonso de Sotta Mayor, en eertyts geweest Gouverneur.

Gouverneur van Chili, en Capiteyn inde Nederlanden/over een Cornet Ruyters. In Panama maectmen ooc veel schepen.

Acapulco is de principaelste Haven van gantsch Nova Hispania, daer de schepen af varen nae de Philippinas, ende weder aende selve plaats arriveren/en leyt op 17. gra. 30. mi. by noorden de Linie/en is de Haven van de groote stadt Mexico, die 30. mylen te lande in leyt/in Acapulco leyt een Casteel tot bewaringe vande schepen/en daer leggen 15. oft 16. stuken geschut op.

De Generael heeft eenighe brieven gheintercipieert/inde Bay van S. Iago, daer eenich relaes in stont/belangende d'oorloghe van Chili, ala dat haer de Indianen revolteren tegen de Spaengiaerts/ende hebben opten 24. November. Anno 1599. de stadt van Baldvie overvallen/de stadt geraescert / veel Spaengiaerden ende Vrouwen doot ghesmeten / ende ghevanghen genomen/daer mede sy te landwaert in vluchten/ende hebben de stadt so verlaten/ondertusschen zijn daer weder 200. Spaengiaerte in gecomen van Lima, welke mette andere over gebleven Spaengiaerden de stadt weder bewoont hebben / ende noch hebben de Indianen belegghert de stadt Imperiael, soo datter de Spaengiaerts die daer inlegghen seer benaut zijn / en connen gheen ontfet van victualie becomen / dat sy by nae van hongher sterven / hebben Paerde vleys moeten eten / soo dat nu te versmoeden is dat de Indianen t'selve al in haer ghewelt hebben.

Dese zijn seer vrome Erijslieden/ende waren wel 3000. man sterck/daer onder wel 3000. te Paerde met Lancien/daer sy wel mede weten om te gaen/hadden by de hondert Roers ende 70. Harnassen/welc sy vande Spaengiaerts becomen/en hebben coets groote victorie gehad/daer sy seer in glorieren/ende zijn uyttermaten groote vyanden der Spaengiaerden/ want als sy gmandt doot smyten/ smyden sy hem op/ende byten hem int hart/nemen oock haer Deckeneel vande Cop / daer sy makanderen wt te drincken geven/tot een wraeck van Tyrannie ende Slavernie daer haer de Spaengiaerts onder brengen willen/doende onder makanderen groote treffelijcke Drieten/tot vermaningh van haer vyheyt/ende vyantschap der Spaengiaerden/die sy noemen Viracocha, dat soo veel te segghen is als Zee schuym.

Sy hebben een overste velt. Heer die sy onder haer kiezen in tyde van oorloghe/ende doen sy eerst tegens de Spaengiaerden opstonden/ende sy haer Capiteyn soude kiezen/namen een groote Balck die sy op haer schouderen leyden/die welke het langhste mocht herden soude Capiteyn zijn/soo waren daer eenighe diet 4. 5. 6. uren droeghen / maer int eyndt quam daer een diet 24. uren droegh/ende dese wert Capiteyn/door dese beroertr der Indianen waren van Lima gecomen wel 700. Spaengiaerts teghens dese Indianen/ om die selve te onderbrengghen tot Slaven / ende daer sonden noch eens soo veel Soldaten ghecomen hebben/tot 1500. toe/maer door dien de Hollantsche Schepen op de Cust waren/zijn de reste binnen Lima ghebleven/daer waren vier Schepen van oorloghe die dese Soldaten ghebroecht hadden/ de welke oock advys hebbende vande Schepen van Symon de Cordes, en hebben die daer niet ghevonden/als vooren verhaelt is/daer van de Indianen op de punt van Lavapie 23. man hebben doot gesmeten/meenende dat het Spaengiaerts waren/daer door dees Schepen groot verlies hadden/ overmits sy heel swaek van volck waren/ende een weynich versien van victualie.

Dit Landt van Chili, van S. Iago tot Baldvie, is dat vruchtbareste Landt dat onder de Son mach wesen/ want al watter gheplant wort groeyter in groote overvloet/en het Landt is soo uyttermaten gesont/datter weynich volck sieck wert/en de Lucht is daer soo subtyl/dat soomen een Rappier heel nat vande Douwe inde scheede steect/het sal daer niet af roesten/het Cooren

Sij

Mais

Overbrengt
der Indianen

De marines
om te Capiteyn
repen de hies
sy in Indië.

mais, Verdens/Paerde/Coeyt/Doct/etc. groeyer in so grooter menichte/dat het niet is te compareren wat het int wilt loopt/en en schort maer dat het gebout en geplant wort/voort vade gouterijse mynt en lande die daer gevonden wordt/is niet te beschryven.

Alsoo de Indianen Baldvie overvielen/hebben sy al de Huisen/Kercken/en Cloosters verbrant / ende de Deelden met de Papen hielden sy thoost af/seggende nu hebben de Spaensche Goden een eynde/en namen Gout sloptent inde Spaengiaerts monden/seggende ghy Goutgierighe menschen/versaet u nu met Gout/daer ghy ons soo om trawaleert / ende nemmermeer af versaet en jist/met meer andere waerde die sy seer wreedelijc over de selve namen/maer en moghtent so wreedelijc niet doen oft als de Spaengiaerts haer Meester werden/doen immers soo groote wreedheyt aende selve Indianen.

Den 7. April, des smorgens waren wy bupten de Bap Lagualco, dooz dient al de nacht calm was/het Schip Los Piccos staecte wy des nachts int wtseplen aen byant/en daer was noch de halve ladingh aen roet in/so dat hee gantsch inde gront verbrant was. Bupte de Bap zijnde cregen 3.3. w. wint/met goede coelte/seplende ons cours langst de wal/de welke hier streck 3.3. w. en n. n. o. en seplden voorts ontrent drie ofte vier mylen vanc lant.

Den 11. dito waren wy nebens een grooten hoek/ghenaemt Morre Gorch, ende 10. mylen verder mochten wy sien de hoet van Morre Morrene, welc schijnt oft een Eplant waer/haddē weynich coelte/de wint als voozen.

Den selfde dito waren ontrent Morre Morrene, welc leyt op 23. graet 30. minutē/by zuden de Linie/is cē seer wtghestrechte hoek/daer by noorde is een goede Reede voor de zude winden/in een Bap welke gheenaemt is Mexillones, het is hier gantsch onbewoont / van dit Morre Morrene noortwaert streckt de Cust n. s. tot Aricca, en zyn op dese gheheele Cust tot de Caep S. Francisco altyt eenparighe winden wt de zuden/en gemeenlijck heel coelten/maer een goet stuck in Zee loopende/heeft men anderē wunden.

Den 17. dito/hadden de hooghte van Aricca ontrent 18. gra. 40. minu. wesende ontrent 5. ofte 6. mylen vanc lant/van hier streckt de Cust n. w. en 3.0. setten ons cours n. w. aen/de wint als voozen.

Den 20. dito was een donckere nebel ofte mist/soo dat men gheen steen werp sien en conde/het welck was een droogh stof/als oft wit Weel was/ende al ons cleeren waren gelijk offer t' Weel met handen vol opgheworpen was/t welck ons seer verwonderde/maer de Spaensche Piloot seide dat het hier dickmael ghebuerde/en noemde dit selve Arcnales, ende het duerde de gantsche dach/dooz dese donckere nebel raette wy de andere twee Schepen wt het ghesicht/schoten daerom eenighe grove stucken/maer en conden haer niet vernemen.

Des abonts wat dooz de Sonne onderganck/saghen t' landt daer wy geen myl af en waren/dit Landt streck hem n. w. ende 3.0. tot een hoek genaemt Porto Formose, leggende op de dooghte van 15. graden/en bleef noch even bisigh/wy setten ons cours west/om naer Zee te loopen/des anderdaeghs sabonts quamen de andere twee Schepen weder by ons/setten ons cours te samen westelijck / tot dat wy gisten te wesen ontrent 20. myl vanc Landt/en doen ginghen wy n. ten w. ende n. n. w.

Den 25. dito smorgens wart ontrent op 12. graden hebbende de Stadt Lima omt oost van ons/Claes Pieterfsz Capiteyn op bon Iesus quam aenboort vande Admirael/dooz dien hy hem noodich wilde sprecken / ende gaf te kennen

Seplen wt
de Bap van
Lagualco.

Comen ont
trekt Morre
Morrene

De Cust
van Peru.

kennen hoe dat een Negro ghenaemt Emanuel die opt schip Bon Iesus mede ghenomen was / heeft verclaert hoe dat hy gesien hadde datter drie Boots met Gout gelade/ int voorſch ſchip van Eylandt S. Maria hy het ſelve had helpen in dragen/en bearept/en ſelve Gout door Capiteyn Francisco di Buarre was late overboort werpe/ inde nacht also wy hem achtervolgde/ ſiende het niet te connen ontcome/ om dat wy daer geen geniet of soude hebbe.

Den ſelfde dito/op deſe informatie heeft de Generael doer examineren den Piloot/en een Negro genaemt baſtiaen, die beyde int voorſch ſchip genomen waren/ en hebben ſelve int eerſt gelochent/maer na wat geyprucht ſynde/ hebben alle ſaken openlijck bekent/de Negros ſeyden datter drie Boots vol Gout/ſo veel ſy lieden conden draghen/int voorſch ſchip gheladen waer/twele ſy ſelver als Slaven zijnde op haer ſchouderen hielpen draghen/de Spaens Piloot heeft mede t' ſelve bekent waer te zijn/ſeyde datter waren 52. Kaſſens/elic van 4. Aroben met Gout/noch 500. Eegels/elic wegende 8.10.12. pont gewicht/ ſomma dat ter ſoude gewerſi zijn 10200. pont ghewicht Gouts/welc een yder mach rekenen wat een wigghenomen ſchat dit was / welck de Capiteyn voorſch altemael heeft laten in Zee werpen/want bekende alſoo daer eenighe waren die noch ſommige partje onder de wuſter hadden begraven/twele de Capiteyn ghewaer wordende/lieet op graven/en overboort werpen/ſoo datter niet een geyn mocht in blyven/hoe wel de Piloot met weynich vant volck daer tegen was/heeft niet gewelt ghewilt/daumen wech ſoude werpen/dies hebben weder t' ſchip doen beſoecken/maer niet gevonden/dan vonden alleenlijck inde Piloots Doren een bondelken Gout/dat niet een pont woegh/ende was aen cleyne ſtuertens/in een ſaecten toeghebonden.Deſe Piloot verclaerde dat hy met twee Schepen van oorloghe in Compagnie geſeylt was/wt de Haven van Lima, welcke genaeme is Callau, hadden geladen 2500. Annegues Meel/en 200. Soldaten/die ſy inde Conceptie gebrocht hadden/meeende ooc de voorſch Schepen van Symon de Cordes daer te vinden/maer alſo die wech waren / zijn de ſelve wederom gheſeylt naer Aricca, om aldaer t' Coninck Siloer te laden/datter ghereet lach/en dit ſchip genaemt Bon Iesus ſoude aen Eylandt van S. Maria t' Gout laden / en daer op de wacht le gen/ tot op den 3. marry, om of hy eenighe onraet van Schepen vernam/tſelve te comen adviſeren binnen Lima, want het een vernaemt ſchip was van zeplen/en naer den 3. marry ſoude loopen in Arauco, welck ley 24. mylen tegens over S. Maria, aldaer ſoudeſe de 30. ſaecten Meel loffen/ende t' Gout datter was mede inladen / daer mede ſy nae Lima ſoude loopt/maer is door ons als vooren verhindert/hoe wel wy daer gheen proſſijt af en hadden/doch onſe minſte gedachten waren dat dit Eylandt ſo veel Gout ſoude wt leveren/twele eerſt binnen drie Jaer gheopenbaert was/en daer waren niet boven 3. ofte 4. Spaengiaerts opt ſelve Eylandt/met ontrent 200. Wilden, die anders geen geweer hebben dan Bogen en Dylen/noch heeft de Piloot voorſch beleden als dat hy overgecomen was mette Capiteyn/doen hy vyf gelaten worde in Lagualca, dat hy ons ſoude raden te loopen naer de Caep S. Francisco, ende onderuſſchen de Capiteyn naer Lima ſoude adviſeren dat de ſchepen van oorloge ons daer ſouden vervolgen/darom heeft de Generael des anderdaeghs onthoden de criſchſraet/en de Piloot mette 2. Negros hebben dit vywillich en openlijck bekent/waer over hebbe met malcander gereſolveert om niet ande Caep S. Francisco te verwachten/en ſelve maer int geſicht hebbende langes de Cuſt te zeplen/ſonder vertoeven naer een Eylandt ghenaemt les Coques liggende ontrent 5. graet by noorden de Linie/gingen voorts ons cours n.n.w, tot op de hooghte van ontrent 9. gra. by zyden de Linie/naer ons giſſinghe ontrent 30. mylen van Landt.

ſpeſſel dat
het gout int
Bon Iesus
over boort
ghelapen
was.

Sien twee
Schepen.

Den 29. dito/smoorgens saghen wy twee Schepen te westwaert van ons t'eene was wel twee mylen van ons/ t'ander een groot half myl/daer wy nae toe hielden / ende laeberden de gantsche dach om de loef / van de voorsz Schepen te becomen/maer en conde daer niet op winnē/des avonts hadde het Jacht hē int vaer watter/en also de Maen een ure ofte twee onder bleef/is t'voorsz Schip oned onckert/ende een ander cours ghegaen / soo dat wy daer af verstacken waren.

Deze Schepen inde Zuyt-zee/seplen seer wel aende windt / want sy worden erpres daer op ghemaect/door dien de wint alrijt eemparich waeyt/en die van Panama nae Lima seplen/moeren alrijt aende wint half/daer doorginghen wy des anderdaeghs ons cours w. ten n. aen/ende waren op de hooghte van 7. graden 22. minuten/de wint 3. 3. o. met tamelijcke coelte.

Den 1. May, des smoorgens heeft de Generael Lambert Biesman, ende Claes Pieterfz Capiteyn aen boort ontboden / welcke Claes Pieterfz seide dat wy nae zijn opinie te bert vant Landt liepen / ende nae syn gissinghe wel 24. mylen van Landt waren/ende onse Jplood gissent maer op 10. oft 11. mylen/ende hebben voer goet ghebonden ons cours te volghen langs de wal/tot aende Caep S. Francisco, die int ghesicht hebbende/ ons cours over te stecken naet Epland Des Coques, leggende op 5. graden/des naemiddaechs hadden wy de hooghte op 6. graet 30. minuten/de wint 3. o. ende ons cours noorden.

Den 9. dito/de wint continuerende als vooren/ons cours o. n. o. en sijn wel soo oostelijck aenghegaen / om dat wy in langhe t'landt niet int ghesicht ghehadt en hadden/liepen/so oosterlijc recht nae de wal toe/ de wint zuytlijck/snachts de hooghte van 10. minuten/by zuyden de Linie.

Seplen nae
Eplandt de
Coques.

Den 10. dito/des smoorgens alsoo wyt landt noch niet en sagen/ ende hadden wel een etmael ofte twee daer na gheseyt/heeft de Admirael de Stuerman ghevraeght of hy wil moet hadde t' Eplandt les Coques te becomen/sonder de Caep te sien/waer op hy antwoorde iae/ende de Generael heeft hem belast terstont syn cours daer nae te setten/wy seplden noch tot smiddaeghs naert lant/maer selve niet siende/ hebben ons cours gheset naert Eplandt de Coques n. w. ten n. wesende op de hooghte van ontrent 10. minuten / by zuyden de Linie / naet ons gissinghe ontrent 15. ofte 20. mylen vant Landt.

Passert die
Linie.

Het voorsz Eplandt de Coques leyt op 5. graden stijf/by noorden de Linie ontrent 110. mylen vande Caep S. Franciscus, hier is veel water ende Coques ende Noten te becomen/des snachts passierde wy de Linie Equinotiael/voor de tweedemaal.

Den 11. dito/de wint zuyden/ende 3. 3. w. waer over de Stuerluyt goet bonden/dewyle de wint hier dus naet westen hielt/het Eplandt Des Coques vande westen aen te doen/setten ons cours west n. w. aen / alsoo wy soude seplen op 4. graet 30. minuten ende dan opt Eplandt aen seplende/des middaechs de Sonne op 20. minuten.

Den 15. dito/de wint 3. met tamelijcke coelte/des middachs op de hooghte van 3. gra. 30. minn. de Stuerluyden hebben weder goet ghebonden/overmits de 3. wint/tvoorsz Eplandt om den oost aen te soecken / ginghen ons cours

ons cours n. en n. ten o. daer nae de cours noot aen/om het Eplandt aende oost syde aen te doen.

Den 16. dito de wint 3.3. w. met harde coelte/ginghen ons cours n. des middaeghs de hooghte der Sonnen op 4. graet 30. minuten/maer de andere Schepen hadden min/er verscheelde wel 45. minuten / daer nae ginghen wy ons cours w. aen om t' Eplant Des Coques te befeplen/des avonts creghen de hooghte der Cruiser op 4. gra. 40. minuten by noorden.

Den 18. dito de wint 3.3. w. ons cours continuerende w. met eenparige coelte/ons hooghte op 4. graden 40. minuten/de Spaensche Pilot dooz seerkere examinarie/ende wt zijn eyghen vyse wil heeft ons te kennen gegeven/dat vande vijf Schepen van oorloghe die in Lima waren/twee soude gaen nae Panama met het Silver van Peru, ende d'ander drie souden vervolghen de gantsche Cust/tot aende Caep. Acapulco, om ons daer waer te nemen.

Den 20. dito des tinozgens/de wint zuyelijck/vervolgende ons cours w. aen/naert Eplant Des Coques/maer de Stuerman heeft de Generael aengedient dat zijn besteck wt was/met zijn gissingh omt Eplant te becomen/ende t'selfde niet wiste te vinden/daer dooz de Generael de crijschraet heeft ontboden / en de Stuerman met haer Caerten insiende de ghelegentheyt/als dat het niet raetsaem was de Cust van nieu Spaengien aen te doen/overmits t'vervolch vande Schepen van oorloghe/als vooren verhaelt / hebben sy gheresolvert ons cours over te setten nae de Philippines, ende ondertusschen eerst aen te doen de Eplanden de Ladrones, ende resolutie genomē om aen te soecken t' Eplant Bona Vista oft Guana, leggende op de hooghte van 13. graden by noorden de Linie/ontrent 250. mylen vande Philippines, welcke legghen van Peru 2400 myl/soo hebben wy ons cours aengegaen des middaeghs w. n.n.w. wesende op de hooghte van 5. graden 13. minuten.

Den 1. Iuny, de wint variabel/met veel stilte/hadden t'sedert den 20. Passade meest 3. w. winden ghehad/ met veel stilte en variable winden/waren nu op de hooghte van ontrent 30. graden/by noorden de Linie/ gissen hier boven 20. mylen niet te wese vande Cust Nova Hispania, dese wint continueerde hier seer variabel / met veel stilte ende reghen/soo dat wy gantsch niet konden vorderen/oft om de west comen/noch qualijck gins noch weder/t welck ons een groot verdriet was/hadden veel regens/so dat ons volck water vinghen om te drincken / want en waren anders niet ghewatert dan inde Straet Magellanes.

Den selfde dito/hadden noch al caln variabel weer/en noch wepnich geboort/waren ontrent 15. graet 30. minuten/de Generael heeft het genomen Schepken/genoemt Bon Iesus/ daer Capiteyn op was Claes Pieterfz, gheassisteert met eenich broot/ende andere behoeffemissen/want wy hoopten tselve te brengen tot inde Philippines maer was seer leek/dooz dien het niet versien en was tot sulcken reps/noch hebben wy binnen Schreps hoozt een Sloup ghetimmerd/en dooz dien wy ghebreck van Raghelen hadden/hebben de selfde int Schip dooz een Smit ghesmet / met een wepnich Colen en ghereetschap die wy mede hadden / daer wy ons ten naesten mede behulpen.

Vermaent
Eplant des
Coques niet
te comen
becomen.

Resolucie
nae de Phil-
ippines.

Stellen
Smit int
Schip op.

Den

Den 6. dito hadden noch calnte ende wepmich ghebozbert / synde ontrent op de voorszeyde hooghte / somtynighe honden goet het om de zuyt te loopen / daer wy meenden beter wint te krijgen / ende soo ons de wint op 12. graden contrarieerde / soude genootsaect zyn t'vaste Landt by Caep California aen te soecken / maer wy konden qualijck aen d'een cant ofte aen d'ander comen.

Den 12. dito de wint west / ende waren ghecomen op de hooghte van 12. graden / derhalven overmits voorszeyde gheresolveert was / soo de wint ons hier niet voechde / de Cust van Nova Hispanien te kiesen / hebben ons cours gheset w. n. w. ten naeste by / ende was al den dach een harde storm / wt de 3. w.

Den 14. dito / des middaechs liep de wint n. n. w. waren daer dooz ghenootsaect te wenden / om de w. 3. w. hebbende tamelijcke coelte / wesende ontrent 14. graden van hier / regen redelijcke coelte / maer seer variabel / somtijts o. ende n. w. somtijts calm / soo dat wy een goet stuck om de west gheraecte / gisten nu wel te hebben de lengte van de Caep California.

Den 27. dito de wint oost / met harde coelte / en mop weer / ons cours west aen / des abonts wordet stil met veel regghens / welck een dach ofte twee continueerde.

Den 30. dito de wint n. n. o. met harde coelte ende regen / de Generael heeft met advys van de krijchfraet doert overboort werpen de Spaens Piloot: want hoe wel hy inde Capwt at / ende de Generael hem alle vromtschap bewees / seyde tegghens cenighe daemen hem vergeven hadde / overmits hy hem wat qualijck gheveelde / t'welck hy in presentie van alle de Officieren bekende / en sustineerde alsoo hy hem niet wel ghevoelde / datmen hem vergeven soude hebben / waer dooz de Generael mette Officieren voornoemt / hebben vooz goet ghevonden om hem te depecheren / overmids hy hadde soecken te oncomen / en andere Negros daer toe heeft willen brenghen / oock de Spaensche Jongers / selve voorgehouden / hebben hem overboort geworpen / ende in Zee laten verdrincken / op dat hy ons geen verraderij meer soude doen.

Voorts heeft ons de windt by ghebleven in o. 3. o. met harde coelte / en goede voortganck / daer wy seer in verblijt waren / want wy over de twee maenden aende Cust van Nova Hispania meest in stilte ghedzeven hadden / met veel regghens ende variabel weer / ginghen voorts west / ende west ten zuyden / wesende ontrent op 14. graden.

Den 6. Augusty, de wint ende cours als vooren / met eenparige harde coelte / wy hadden een groote Boek achter aen slepen / die wy op de Cust van Chili becomen hadden / in S. Iago, dese dreef after of / dooz dien het tou brac / maer bequamen hem weder.

Den 11. dito de wint en cours als vooren / met harde coelte / hebben gheresolveert ons hooghte te houden op 13. graden 30. minuten ende 14. graden / om de Eplanden van Ladrones niet te missen / hebben naer gissingh gheveest ontrent 25. mylen van Ladrones, andere gisten maer op 300. wesende op de hooghte van 13. graden 40. minuten.

Den 15.

Dit is een van de Eplanden Labrones/ daer wy neffens seilden. De inwoners qua-
men wel over de 100. Canoes aen elf om ons Schip/ in eich Canoe zijnde 34 of 35. man
sees den anderen berdingende/ roepende hiezo/ hiezo/ welck is pfer te segghen seer ghe-
wiltich by haer luden. Op aldus rontsom t Schip dijinghende/ seilden wy daer v-
been/ dan sy en byaechden daer niet nae/ ende hadden haer Canoen ter stont wederom om
hooghe/ die moeten toere Eplanden zyn/ want en byaechten gheen bei verffchinghe dat te
reduden was. Dit Eplandt leyd ontrent 250. mylen vande Philippinas.

Den 15. dito is het Schip Bon Iesus zijn Roer achter aen stukken ghebroockt/ende de haecks ende vingher-
kinghen aen stukken/ende t' Schip soo leck dat het niet moghelijk was boven te houden met pompen/ i' welck de
Capiteyn den Admirael aendiende/die daer zijn Schippers ende Timmerluy heeft inghesonden /maer siende
dat sy t' selve niet konden repareren/hebben ghemoetsaecht geweest t' selve te verlaten/hebbende de victualie niet
twee Weke stukken daer wt ghehaelt/en t' Schip laten dypen/welck al half vol waters was/et wy daer van
schepde/soo en hebben wy van dese groote schat die daer in gheweest is /gheen nut ghehad. De Generael
heeft de Capiteyn opt Schip de Eendracht ghestelt als Schipper/ en t' ander volck is op de Schepen verdeckt/
dien dach bleven wy op de Lp legghen/om dese saecken te vorderen/des avonts weder ons cours west aenghe-
gaen/de wint oostelijck/niet harde coelte/spnde op de hooghte van 14. graden 15. minuten.

Den 28. dito/des smorghens inde dagherast verloozen wy die Spaensche Wock/om dat sy aen stukken ach-
ter aen sleepte/twek wy wel 2500. mylen hadde ghoudt/hadden nu maer een Sloup die binne Schets boort
ghetimmer was/want wy dese reys veel Bloupen en Booten ghespijt hadden/des avonts meende wy Landt
te sien maer des anderdaeghs vernamen dat het geen lant was/want des snachts dreven wy op de Lp/om t' sel-
ve niet voorby te seplen.

Den 1. September de windt als voozen / met styve coelte / ginghen ons cours west ten zuiden / ende maerks-
ten snachts cleyn sepl/ overmits de Stuerluy meenden dat wy by de wercke waren / ont Landt van Ladrones
te beslepen.

Den seifden dito heeft de Generael gheen water laten deelen/ende een yder heeft zijn drinckwater moeten gaes-
sen/want het regghende hier daghelijck veel / en hebben voortaan snachts meest op de Lp ghesmeeten / en clept
sepl ghemaect / dooz dien de Stuerluyden meende byt Landt te zijn / waren ontrent op 14. graden / ende wy
begonnen weder seer gheplaeght te worden vande Scheurbuyck/soo dat wy seer verlanghte om inde Ladrones
te comen.

Den 15. dito des smorghens/de wint o.n.o. ons cours w. ten 5. de voozgaende nacht de hooghte op 13. graden
40. minuten/des middaeghs de hooghte der Sonne mede op 13. graden 30. minuten.

Des naemiddaeghs ontrent drie uren/saghen wy t' Eplandt w. 3. w. van ons/t' was een laegghatich Landt
mer sommighe heuvelen / t' welck scheen oft al Eplanden gheweest waren / des avonts quamen wy ontrent 3.
mylen by het Eplandt/namen ons Ders sepls in/houdende de nacht ten naeste by/et aen/om des anderdaeghs
daer niet beneden te zijn.

Den 16. dito smorghens/quamen dicht byt Landt aende oost styve / ende alsoo wy daer noch wel een myl af
waren / quam een Canoe aen ons boort / daer nae noch veel anderen / bringende eenighe vruchten/ ende visch
te weten Coques, Bonnanas wortelen / Sinskerriet / t' welck wy van haer rupden vooz outt Hiet / want
sy seer boghertich nae Hiet zijn / ende welck te noemen int Spaens Hirro, overmits de Spactiaerts daer
laestijck

Costen byt
Eplandt
Ladrones.

Stonden nae
de Ladrones
aan.

Annus 1600.

Schipvaert ghedaen door de Strate Magellanes

September

laetliken aensomen / wy seylde alsoo langhes t'eylandt / t'welck hem streckt zuydt ende nooydt wel 7. of 8. mylen naer ons gissingh / wy liepen om de 3. hoeck / daer wy een laghe punt saghen af legghen / al waer wy meenden te Ankeren / en de Canoas quamen van alle canten met ons ruplende / daer waren wel over 200. Canoas in yder 2. 3. 4. 5. man / en maecten een groot ghetzangh ende ghetier met roepen Hiero, Hiero, t'welck is Hier te seggē / ende doort gedrangh seylde wy daer wel een oft twee inden gront / onder de kiel door / maer vraghen daer seer weynich nae / want sy zijn sepe swemmers / tonnen haer Canoas weder op helpen en daer incomen / met alle goet dat daer by is.

Deze Eylanden hebben haer rechte naem Ladrones, want t'volck is altemael soo Diefachtich en subtyl in steelen / dat het wonder is / door dien sy ons in diversche manieren bedrogghen int handelen / leggende een hant vol Xps boven op een Toif van Coques schellen ghemaect / ende t'schijnt datter veel in is / maer int ophalen vinden daer onder bladeren oft ander rugghie / want int handelen legghen sy achter of ter zyden met de Canoas, ende comen niet inde Schepen / so moeten een stuc Yser aen een Eoode binden / ende t'gene sy daer voor geven weder op halen / sommighe quamen over inde Schepen / daer wyse t'ien ende te drincken gaven / ende eē siende ons volc een Kappier inde hant hebbe / heeft zijn slach gesit / en hem tselve ontruict / daer mede over boort springende / en ondert water duyckende / en wy schoote naer sommighe anderen die yet gestolt hadden / maer sy sprongē al overboort / om niet gheraect te worden / maer die andere die geen schult hadden trocken haer tselve niet aen. Dit volck can soo wel opt water leven als opt Land / naer ons vermoeden / door dien sy soo meesterlijck duycken / soo wel vrouwen als mannen / twele wy saghen / smytende vijf stuken Ysers inde zee / heeftse een man alle vijf weer opgehaelt ondert water / daer wy seer af verwondert waren / haer Canoas zijn seer fray ende polst ghemaect / iae als wy eenighe in al de Indos ghesien hebben / wesende ontrent 25. of 20. voeten lanck / ende ander half voet breed / weten daer seer wel mede om te gaen / seylen heel scherp tegen de wint / ende als sy laveren wenden niet / maer seylen weer met het achterste voor / latende t'zyl staen / welck belansche wys ghemaect is van Riet / daer quamen oock sommighe vrouwen aen boort heel naect / ghelijck als de Mants / maer hebben een groen bladeken voor haer middel / draghen het hayz lanck / ende de Mants cort / t'welck is als of men Adam ende Eva, in ons Landt gheschildert saghen.

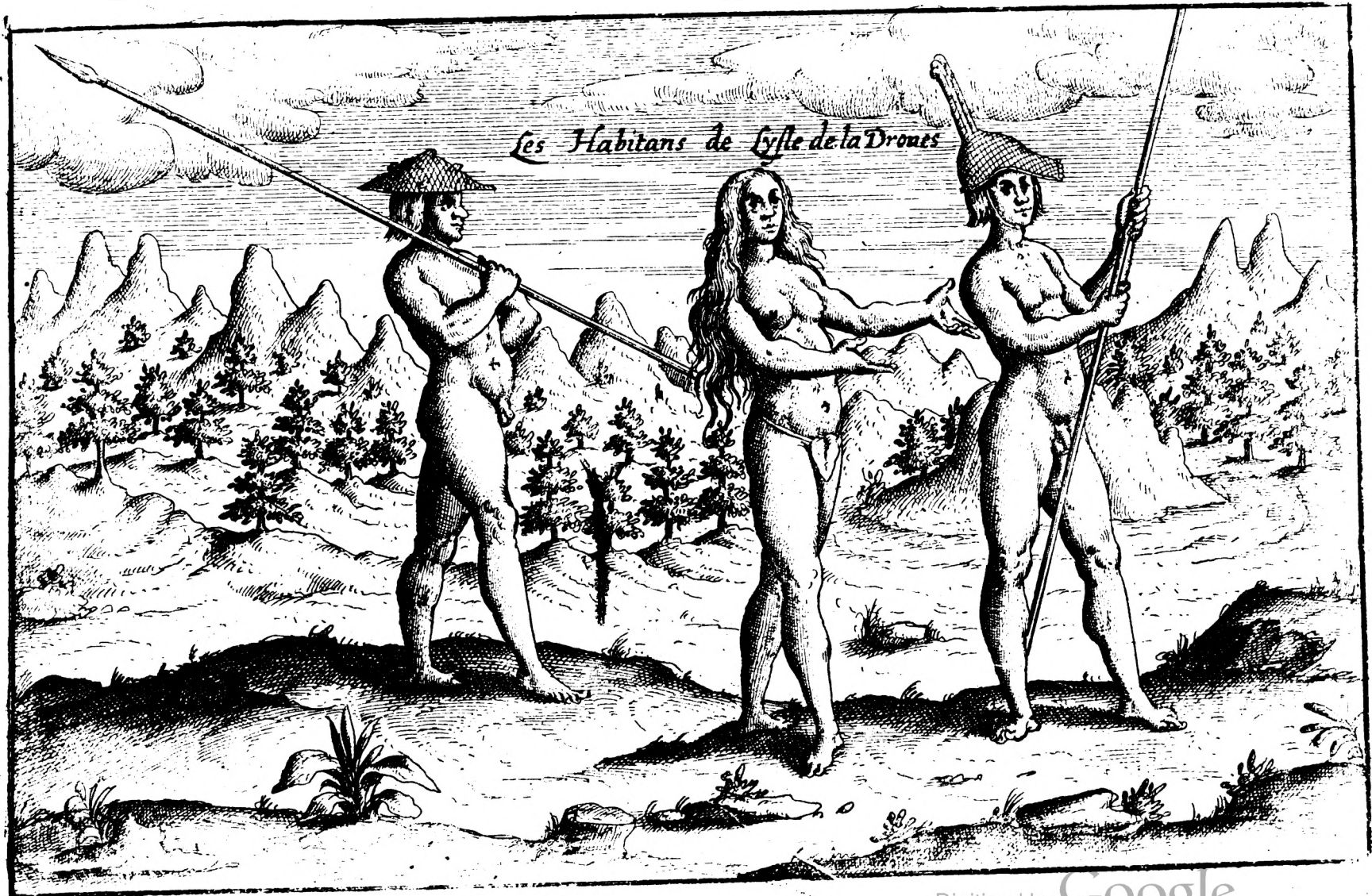
Deze Ladrones zijn van een taneyte colour / schynen seer luxurius te wesen / ende sonder Wet / mette vrouwen int ghemeyn te doen hebbende / want daer warender veel die heel qualijck ghesiet waren aen haer regiment / sommighe t'aensicht mette Noes vande Docken heel opgegeten / dat sy maer een cleyn gaetken inde mont hadde / wesen mette vingers dat het vande Docken gescomen waer / alsoo wy merende by de 3. v. hoeck van dit Eylandt te setten / vonden daer gheen Anker gront / soo dat wy ghemootsaect waren by te houden / om onse verversingh te ruylen / ende het was weynich te beduyden dat dit volc aen boort broech / sommighe hadden maer een Coques of twee in / brochten meynich water in eenighe Calabassen, de Xps was noch in Volster / doch was niet veel dat sy brochten / des avonts seylde al de Canoas weder naer Landt / wy hielden ten naesten by / af ende aen / om des anderdaeghs noch meer verversinghe te becomen / de wint was o.n.v.

Den 17. dito smorgens alsoo wy ontrent een half myl vanc Landt waren / quamen die vanc Eylandt met haer

Beschryvunge
vande
Ladrones.

Afcounterfeytinge hant holt op de Eplanden Labjones / fynde albus van gefalte / gaen
al naecht / alleen dat de Djorwen een bladen hebben boor haer fchamel / ende sonder
het / ende loopen tot den anderen als beesten. Het fijn upter maten cloethe fweemmes en
Dupkers / want het haer alleens is offe opt Landt dan int water; fijn / fponden ons vijf

Arcken wfer die top int water wierpen / van den diepen gront ophalen / oock fijnst see
diefachtich / fponamen ons hals een Kapier upt der hant / daer mede ober doopt fpyngende
en wech dypkende. Met hare Canoentens comen fpon felen sonder werden / fcherp ghe
naech aen de wint: Leest byader int Journael.

haer Canoas, brachten weder Coques en ander frucht/gelyck de voorszeden dach/maer brachten seer werplich ende alsoo wy redelick ververscht waren/siende hier niet veel te betomen/is vooz goet gevonden ons reps voort te bozderen nae de Philippines, welcke legghen ontrent 250. mylen west van dit Eplandt / welck wy meenden te zijn Guana, is een groot Eplandt/wel 20. mylen nae ons gissinghe int ront/ende wy sagen anders geen Eplanden meer hier ontrent/hoe wel de Spaengiaerden schrypde dat hier veel Eplandē leggē/dese verversinge quam ons hier seer wel te pas/want de schuerbuck seer regneerden/ende soudent qualick langer hebben mogen harden/maer van dese fruchten die wy hier cregghen/waren wy meest al te reche ghetomen.

Den 17. dito/middaechs setten wy ons cours van dit Eplandt west aen/naer de Philippines, de wint oost/met stercke coelte.

Den 18. dito / de Generael mette crichfraet hebben gheresolveert ons cours te setten aende Caep Spiritus Sanctus, welcke leyt op 13. graet/aende oostsyde vande Straet Manilie, inde Eplanden Philippines, ende soo de Straet in te loopen / nae een Eplandt ghenaemt Capul, ontrent 25. mylen binnen de Caep/ende aldaer te Ankeren/tot dat gheresolveert werden ons cours voort te setten/t'wozde calm teghen den abont.

Den 20. dito de wint w. n. w. merharde coelte / mochten niet hooger seplen als 3. w. ten w. des middaechs de hooghte van 13. graden/hadden veel reghen en contrarie wint/twelck wy meest hadden tot dat wy aende Philippines quamen/hebbende veel 3. w. wint/met veel calme ende reghen/wy vergaderde ons water wel 6. weerken/daer wy ons dranch af cregghen.

Den 14. October des smorgens ontrent 6. uren saghen wy Landt/twelck seer hoogh was/w. n. w. van ons ontrent 9. oft 10. myl daer af/twelck wy meenden te wesen de Caep Spiritus Sanctus, leggende op 13. graet/want de voorszeden dach hadden de Stuerluyden de hooghte op 13. graden 7. minuten/maer gingen des nachts w. n. w. wy ginghen daer nae toe/sagen een openinghe aende zuyt syde/twelck wy meende de Straet Manille te zijn/seplden daer nae / en des middaechs quamen op de Keede aende hoeck vande noozt syde vande openinghe/daer wy achter een Clippe saghen op 12. vadem/tamelijcke Keede / t'was hier ontrent drie mylen wyt / streckende soo diep in als wy sien konden / daerom hielden vooz secker dat het de Straet was/maer bonden daer nae wel anders.

Den 15. dito smorgens metten dach hebben wy vande voorsz. hoeck dat een Eplant was om inmelwaerts aen te loopen gesept w. ten n. in/ontrent 8. mylen daer wy aende 3. syde gheset hebben/aende noozt syde lach een seer hooghe scherpe Dyck / maer west waert aen saghen wy al vast lande sonder eenighs openinghe.

Also wy hier lagen hebben wy aende zuyt syde met een Boot in een schoon Kibierken aen Land gheroep/het was beset met gheboonute aen beyde syden vol/daer bonden wy sommighe Indianen in Dypskens/doch heel arm volrken/wy hebben heur wat spwaets ende eenige Delskens gegeven dan sy maeckender wepnich wercks af/doch daer nae quamen se weder aenboort vanden Admirael/wat fruchten mede blyngende.

Septen van
de Latijones

Resolucie
vande Caep
Spiritus
Sanctus.

Comt int
Cap la
Caep ghe
naemt.

Den 16. dits smorghens isser een groote Canoe oft Bally aen boort vanden Admirael ghecomen / met noch andere Canoes, daer Indianen in waren / inde groote Canoe was eenen Spaengiaert die drie schooten met syn Roer dede / waer op wy hem van gheleijden antwoorden / dan het Schip mettet volck siende en dorste hy niet aen boort comen / daerom hebben wy een Spaensche Blagghe laten wapen / daer en boven dede de Generael eenen man vant Schip sommighe Moninckx cleedde en aentrecken / om de voornemde Spaengiaert aen boort te locken / daer door heeft hy hem noch verstout over in ons Schip te comen / daer hem de Generael seer willecom hiet / hem seggende dat wy Franchoylen waren / vanden Coninck commissie hebbende / ende dat ons voornemen op Manille was / dan door de langhduerighe reyse grootelijck wat vervoersinghe van doen hadden / ende voermits dat ons Pilotoot doot was / soo waren wy daer in ghecomen / sonder te weten waer wy waren / daer op heeft de Spaengiaert gheantwoort / dat wy in een groote Bay waren / Bay la Baye ghenacmt / 7. oft 8. mylen by noosden de Straet van Manille wesen / dattet een seer vruchbaer Landbouw / soo van Ays als andere victualie was / voorts so heeft de selve Spaengiaert de Indianen geseyt datse niet Ays / Hoenderen / en Vercken aen boort soude comen / diele sy deden / soo dat wy van alles ghendich tot onse groote contentement kregghen / al wast soo dat wy alsamen met Silveren Gelde coopen moesten.

Men enghen
te niet wyl-
dicheit om
Spaengiaert
om boort.
Men enghen
te niet wyl-
dicheit om
Spaengiaert
om boort.

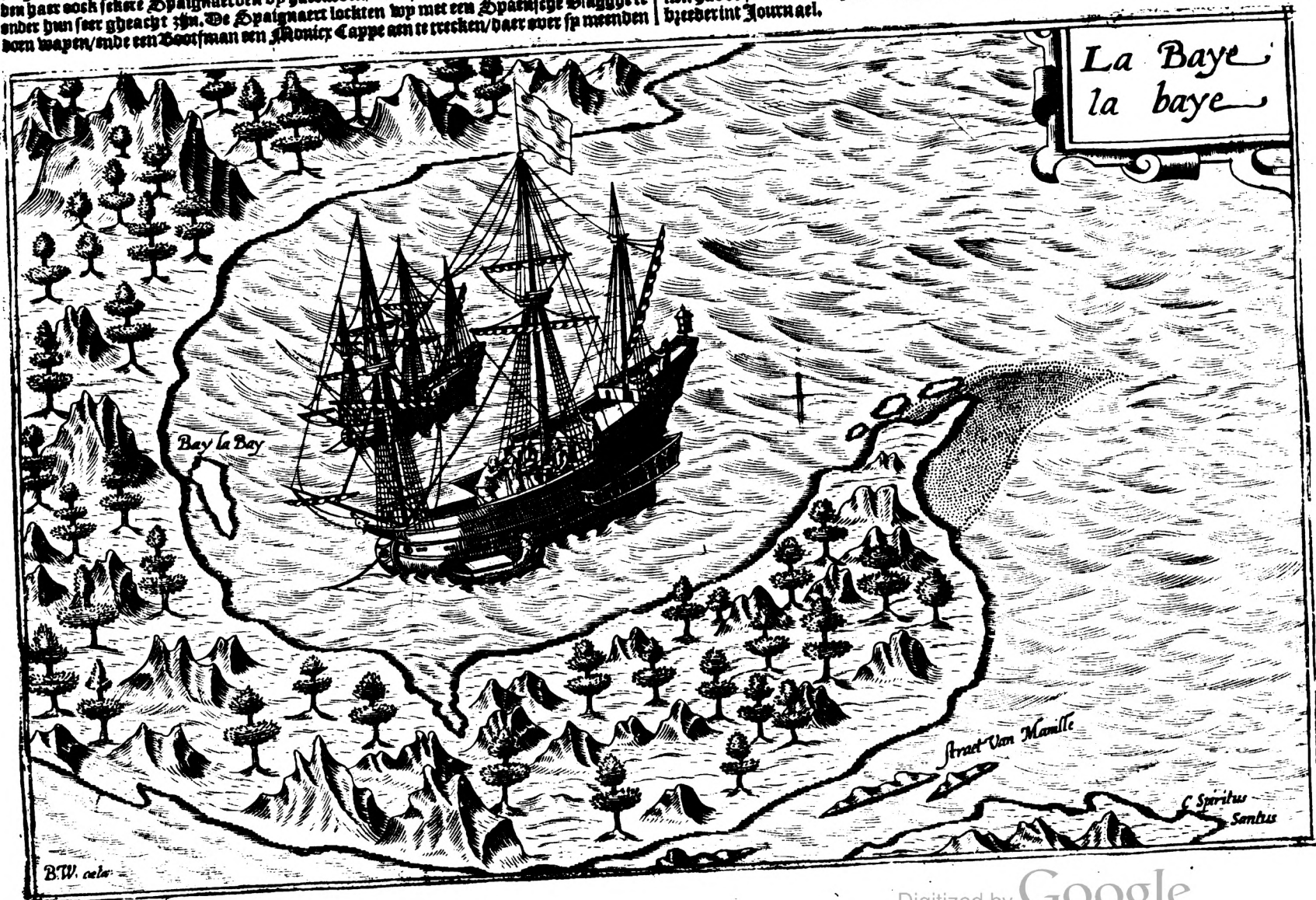
Den 17. dits des smorghens isser noch eenen Spaengiaert aen boort gecomen / met een overdeckte Bally oft Canoe, een Helles boorde by hem hebbende / hy was een Sergiant over die Landen / Francisco Rodrigo gheheeten / ende d'ander voorij was Henrico Nunes ghenacmt / wy hebben daer noch eenigheruchten als Ays / Hoenderen / ende Vercken aen boort ghetrogghen / de welcke de Generael betaelde tot goeden coop / te weten een Vercken tot eenen halven Real van achten (dan sy en sijn de grootste niet) het Coppel Haenderen eenen Real / ende groote Gester Ays / wel 60. pont weghende / voor 6. Realen / oft 30. Siquera een Silber / want hier en is niet aenghenamer als Silber. Dese Indianen gaen meest naect / doch sommighe hebben eenen linnen eloot sint lyff / oock warenden veel ghespagnoliseerde / die hadden eenighe Broecken ende linde Roeyens aen / dan noch sijn de voornemste Indianen die certys vande Overster afcomste waren / op het naect lyf seer aerlich / fraey en onselijck ghespagnoliseerde / want door dien dattet niet en yser daer in ghegraveert is / so en gaet nimmermeer af / voorts sijn slechte lieden / sonder eenich ghewet / soo dat de Spaengiaerden over al dese Eylanden wyt en breec domineren / doende hun tribuyt betalen / te weten voor elck hoest iij Wan oft vrouw / die binnen de 20. Jaren out is / 10. enckele Realen / ende in elck ghewest en sijn maer eenighe Spaengiaerden in cleyn ghetale / met enen Paep dier in grooten aensien ende estime ghehouden wert / waer door sy dit arm volckten door haer slechticheit den toom inden mont crighen / ende weten te berypden / want ten ghebrecke maer aen Papen datse alle de onliggende Eylanden tot haren wille niet en hebben / nochtans synder noch veel plaetsen daer gemen Paep noch Spaengiaert woont / die even wel onder tribuyt sitten / van welcke Landen alsamen Manille de Hoofstade is / daer hem de Gouverneur van wegghen de Coninck van Spagnien sijn Hoff.

Noch eenen
Spaengiaert
om boort.

Des naemiddachs heeft de Generael den Spaengiaert Henrico Nunes, met een van ons volck Iacob Lock ghenome (een Bosschietier die goet Spaens sprac) aen Land gesonden / den selven Spaengiaert heeft de Generael veel vereeringhe ende schence

De Landt Spieghe van Cap le Ray is byzichbaer/ ende de Lantschap altemael ghe-
 Spaignaerts gehoossem/ die sy rhyns moeten geuen/ sy bjachten ons van haren bja-
 ten genoech/ ende widen geen coopmanschap maer al silber ghele hebben. Daer onthou-
 den haer oock sekere Spaignaerden by haerliden/ met sekere Gheselike personen/ die
 onder hun seer gheacht sijn. De Spaignaert lockten wy met een Spaense Vlachte te
 doen wapen/ ende een Bootman een Houwer Cappe om te trecken/ daer over sy meniden

dat wy namen van a Capulco/ vercrighende also van haerliden berversinge ghenoech
 Dan als eenen Oversten in onsen Admirael quam om ons beschept te sien (eggende van
 wegen den Viceroy beiaft te sijn met ghere byemde te handelen op hooghe pene) so heeft
 den Admirael hem sijn beschept van Prince Mauricius getoont/ maer so heeft hy die ge-
 sien hadde soo was den handel upt/ ende en conden geen berversinge meer crighen, Aest
 byder int Journael.

B.W. cel.

de schenckaghe ghedaen / overmits sy ons victualie toevoren deden / die wy uitermaten seer van doen hadden / doch sy meyn-
den dat wy commissie vanden Coninck van Spaengien hadden / want in dit gheweste noydt gheen Schepen gheweest
waren.

Den 18. dito ontrent den 9. uren isser een groote overdeckte Canoe aen boort ghecomen / inde selve was eenen Capiteyn met
eenen Paep / die den Generael lieten vraghē oft sy aen boort mochten comen / daer op hun gheantwoort wert iae / doe quam de
Capiteyn int schip aenden Admirael / maer de Paep bleef inde Canoe, de Capiteyn inde Capuyt comende / heeft den Gene-
rael nae zijn commissie ghevraecht / seggende dattet gebodt vanden Coninck was / datse met gheen vreemde natie handelen en
mochten / noch hun eenighe victualie doen / de Generael sulck hoorende heeft den Spaengiaert de commissie van zijn Pr. Exel-
lentie ghetoont / die daer seer af verwondert was dat wy wt Hollandt quamen / want sy meynden eerst dat wy van Acapulco
wt Nova Hispania wart / dan sagen wy wel in wiens handen datse waren / dan also wy een man van ons vole aen land hadde /
heeft de Generael eenen Spaengiaert met eenen brief af ghesonden / meldende dat sy van stonden aen onsen man senden sou-
den / oft wy wouden desen Capiteyn in zijn plaetse met ons voeren / hy was Capiteyn Roduguario Chiron genoemt / wy hielen
hem al de nacht aen boort / ende noch den selven nacht / siende dat onse man niet weder en quam heeft de voorst Capiteyn noch
eenen brief om hem gheschreven.

En Capiteyn
vande
Spaengien
den coninck
antwoort.

Den 19. dito voor de middach quam een groote Canoe weder want Landt aenden Admirael / daer de Paep wederom
in was / de selve schreef een brief dat den Generael zijn handschrift soude sende / met zijn Segel / op gelofte dat wy hem de Capiteyn
soude wederom senden / soo soude hy onsen Man eerst schicken / het welcke alsoo gheschiede / de Boschierter Jacob
Lock quam wederom / daer nae liet de Generael de voornemde Capiteyn oock gaen / nae dat hy hem eerstmael eenighe
schenckaghe ghedaen hadde / met goet tractement / doch van dier ure af en erregen wy geen victualie meer aen boort / deshalven
vorderden wy ons om de Bay wederom wt te loopen / ende inde Straet Manille te zeilen / want wy hadden eenen Indiaen op
die totiet Eylandt Capul besent was / dus hebben wy onse Ancker ghelicht / seylende naer de noortijde vande Bay / daer wy sel-
den door contrarie windt / op 10. vaden.

Die capiteyn
die hy ons man
wederom / ock
lieten de Capiteyn
gaen.

Den 20. dito des smorghens / inden nacht isser wederom een Canoe aen boort ghecomen / die daer in waren / riepen aen
den Admirael ofse vysecht aen mochten comen / waer op hun gheantwoort wert iae / doe zijnder twee Spaensche Sol-
daten aen boordt ghecomen / brengende eenen Brieff van heuren Capiteyn die daer aen Landt lach / de selve
schreef dat hy daer vanden Generael over die Provincien ghesonden was / met eenighe Soldaten / tot verskeren
ghe vander plaetsen / ende alsoo hy verstaen hadde dat wy met twee Schepen hier in dese Bay ghecomen waren / niet
wetende wat wy voor volck waren / door dien datter eenighe Enghelesche voor handen waren / soo hadde hy om de rech-
te sterckheydt te hebben dese Soldaten ghesonden / presenterende ons grooten dienst met zijnen Persoon ende volck /
waer op de Generael gheantwoort heeft dat hy haer seer bedankte / ende was hier ghecomen om met hunlieden in
alle vromschap te handelen / soo verre sy ons sulck bewesen / ende dat hy voort met zijn Schepen in Manille
wilde wesen.

In die nacht
comen twee
Spaensche
soldaten aen
boort.

willde wesen / met dit bescheet synse wederom nae Landt ghevaren / nae een plaetse of Dorp datter lach / Tabacco genoemt / daer de Vaep woonde.

Alsoo wy tamelijcken wel versien waren / soo van Rijs als Derckens / oock dat wy twee Indianen in hadden die tot Capul bekend waren / hebben wy metten dach ons Ancker gelicht om na de Straet Manille (die ontrent 7. oft 8. mylen by zuyden dese Bay la Baye, op 14. graden schaers leyt) te zeplen. In dese Straet is oock Capul boornoot gheleghen / dan het wordt heel calm / met veel variabele winden / soo dat wy den gantschen dach geen 3. mylen vertiert waren / en noch des avonts hebben wy contrarie wint halven aende noot wal op 25. badem gheset / daer lach een blinde Clippe niet veer van ons / die wy ghewaert worden / boorts herwaert uyt en woont gheen volck meer / ende is een seer woest Lant / niet Roosen / Cluppen / en wilt geboomte beset / daer wy verscheyden plaetsen wel eenighe Rivieren van versich water comen loopen / des avonts wert de wint n.o. soo dat wy wederom tzepl ginghen om uyt de Bay te comen / maer de wint liep om / soo dat wy dooz contrarie wint / niet veel winnen en connen.

Contrarie
wint begin
dierse.

Den 21. dito waft noch al ongestadighe wint / doch wy hielent al den dach onder zepl / het Jacht de Eendracht quam by een Barck / nae de welcke hy met zijn Boodt roepde / dan en vonder gants gheen volck in / sy waren al ghevlucht dierder in gheweest waren / en hadden de Barck aenden Ancker laten liggen / sy was ontrent 3. oft 4. Last groot / waer in sy ontrent 25. Sesters Rijs / ende 70. Hoenderen bonden. Middeler tijt iler eenen so vzeelelijcken storm ende bupen opghecomen / dat de Harssels uyt de lyck woepen eer wyse conden in crighen / so dat wy meyn den Mast en sepl af gesept te hebben / doch wy tregen te nauter noot de sepl noch in / dees bup quant soo plots ende onversiens / dat wy de gheheele reple dierghelijcke niet gehad en hebben / de wint quam wyten o. 3. o. wy liepen naer de noot wal om Keede te soecken (want aende zuyde en is geen Ancker grond) daer hebben wy op 30. badem ontrent een halve myl van landt gheset / de storm wat gheresteert zijnde / is Capiteyn Biesman mette veroverde Barck aenden Admirael ghecomen / die het goet / dat virtualie vooz ons volck was / daer uyt dede lossen / ende boorts de Barck inde gront houwen / de Indiaensche Pilot septe dat de selve Barr eenen Spaengiaert toequam / die met dit Rijs ende dese Hoenderen / met noch eenighe plancken diese onderwegghen soude laden / nae Manille seplen wilde / hier hebben wy dooz contrarie wint al den nacht gheleghen.

Den 22. dito de wint n.o. zijnde / zijn wy smorgens wederom tzepl gegaen om uyt de Bay telaberen / dan wy hadden al den dach meest stilte / soo dat wy niet veel en conden vorderen / ontrent den avont wert de Zee soo hol gaende / nochtrans heel calm zijnde / dat wy naer de zuyd wal toe sackten / alwaer een seer groot Rif af strecke / wel 2. mylen 3. o. in Zee / op het welck het water seer hart bzant / inden avont waren wy daer heel dicht by / sonder Ancker gront te vinden / hadden oock geenen wint om daer af te comen / soo dat wy mit wyterste perijckel stonden om daer op te drijven / waer op wy met Schip en volck alsamen hadden moeten blijen / dan loot Godt gaf dooz een cleyn coelken wt den o. hebben wy het Schip vooz de wint om ghewent.

Wy verijckel
om op een
Rif te comen.

Den

Den 22. dito/alsoo wy van dese droochte aende zuydrzyde van Bay la baye liggende/verloft waren/wierdet wederom stil/ende de dinginghen schorten ons nae de wal toe/soo dat wy daer noch eens niepden ghebleven te hebben:want daer en was geen Anckergrondt/ende het was daer vol steenen ende rootsen/doch ten laetsten quamer noch een coelte upt den n.o. mette welke wy wederom af laveerden/ende met sommighe variabelen winden midden inde Bay raecte/doch hebben wy dien nacht seer veel stilte ghehad/soo dat wy gins ende weer dreven.

noch eens in
groot perijle
sat.

Den 23. dito inden moezghenstont/zijn wy aende noozderwal ontrent twee mylen binnen den upersten hoek gheraecht:daer na zijn wy op de Keede byden noozdhoek vande Wape gheromen/ter plaetsen daer wy eerstmael int incomen ghelegghen hadden. De Admirael is hier met een deel volcks aen lant ghewaren/daer sy wat waters haelde:dit was al samen oock woest onbewoont landt/vol Clippen ende wilde gheboomten. Het is gheschied doen wy aen dit Landt eerstmael gheromen zijn/datter ons volck eenighe Palmites aten/ende vant water droncken/doch seer weynich/dieder al samen seer sieck af gheworden zijn:dan wy en konden niet weten oft dese siecke ons aen quam/door dien wy in langhe niet aen landt gheweest en waren/oft wel door het eten en drincken voorszeyden.

100 el wind
lat gheschiet.

Den 24. dito des moezghens inden opganck der Sonnen/wert de wind n. o. met weynich coelte. Wy hebben ons Anckers ghelicht/ende zijn slepl ghegaen/verlatende dese Keede/die ontrent een vierende el van een myl binnen den noozdhoek vande Bay la baye op 14. graden schaers leyt. Wy seyliden ter Zetwaerts in 3.0.aen/om het bovenste rif vande zuydrzyde boven te zeplen:daer boven zijnde,stretchet naer de strats Manille zuyden aen/ontrent ses mylen. Wy zijn inde strate wat na middach gheromen:int midden van de selve leydt een clyp Epilandeken/dar wy aen baghyboort lieten ligghe:maer die vande Caep de Spirito Sancto comen/die lagent aen Anckrboort ligghe/t'is aen weerzyden twee oft drie mylen/wy seyliden zuydt west aen/vernemende seer groote wympelinghe van stroom.

Welck d'by
hoek van
Baye in
Wape.

Comen inde
strate Manille.

Dien avont zijn wy metten doncker by het Eplant Capul getomen:dit leyt ontrent seven mylen inde straet/dar noch eer wy daer quamen/werden wy sulcken wympelinghe van stroomen ghewaer/die al groot en verscheyden waren/als oft et al droochten geweest hadden/evenwel en konden wy gheenen gront werpen. Inden nacht hebben wij aende westzyde vant Eplandt ontrent een paer Cabell lengten van Lant op 25. vadem gheset/achter een hooft daer een groote sandshap lach/daer een Dapp stont.

Comen by
het Eplant
Capul.

Den 25. dito des morgens/hebben wy ghesien datter volck te landwaerts in ghevlucht was upt de huylen ende Dorpen. Ons Indiaens Pilot heeft daer aen ghevoepen/maer niemandt vernomen/dan alsoo wy hier noch in eenen harden stroom laghen/hebben wy ons Ancker ghelicht/ende zijn na een ander Wap ontrent een halve myl verder gheseylt/want men can rondom dit Eplant wel ankeren/het welke vier oft vijf mylen in ronde heeft. Hier hebben wy alle het Gheschut boven gheset/het Schip verliet ende dan huyten schoon gemaect/

maecht/ook ons loer gherepareert/vant welcke het Loo af ghegaen was.

Den 27. dito/doen wy sagen datter geen volck vant lant te voorszijn en quam/soo heeft de Generael een deel volcks aen landt ghesonden/schietende mette groote stucken op de hupsen/om heur eenen schrik aen te waghē/maer dit gheluyt is eenen Chinee's upt een ander Dozp by ons volck ghecomen / die hem aent boort van den Admirael brochten/maer wy en konden hem niet verstaen/dan met veel wylens ghaf hy te kennen dat hy op mogghen met eenighe verberfinghe wederom soude comen/daer over heeft hem de Generael eenighe verteringhe ghedaen/ende bewelen dat wy hem contentement van Ghelde soude geven/vant grne dat hy bynghen soude/daer op is hy weder aen Landt ghevaren.

En Cyl.
men van
Capit come
en boort.

Ons volck zijn met de Bloupe weder aen boort ghecomen / sy hadden eenen Span achter ghelaten / ghe-naemt Ian Calcevey van London, hy was een Speelman ende goet Musicien : wy en weten niet hoe hy wech ghecomen is/dan wy vermoeden dat hy vanden Indianen overballen is gheweest / overmits dat hy hem vanden hoep wat begaf/sy hadden oock een vande Indiaensche Pilots (die wy aen Landt sonden om verberfinghe) ghehouden. Dit deden sommighe die haer opt Krant presenterden.

Den 28. dito/den voorgaenden nacht was d' andere Pilot (die wy in Bay la baye mede ghenomen hadden) aen lant geswommen en wech geloopt/ met tegenstaende dat hem de Generael alle goet tractement gedaen hadde: De selve Indiaen was Francisco du Telo genoemt/na den naem vanden Gouverneur van Manille, die hem inde Bonte geheven hadde/het welcke sy doen om datse de Indianen tottet Papen gheloofte soudē bynghen / ghevende also sommighe onder dien pro forma eenighe schofte commissie/oft ydelen grooten naem.

Wy en
Indische
Pilot met
loopt.

Den Generael is wederom selfs in persoon met tweendertich Mannen aen Landt ghevaren / daer sy eenighe Doppen aen brandt staken/dan al het volck mette Waeren en Goet waren daer upt ghevlucht / soo datse niet in ghebonden/noch eenighe Indianen vernomen hebben. De hupsen zijn heel slecht van Wattey ende Stroos ghemaect / eens Mans lenghde vander aerden verheven/om de selve staen veel Coquos boomen/daer d' Inwoonders meest hun voetsel af cruyghen : de onse schoten eenighe Derkens dese aen boort brochten. Op desen dach heeft den Generael mette Capiteynen / Schippers ende Scherchuyden resolute ghenomen om van daer te seplen naer Manille, om aldaer de ghelegheuyt op te sien/ende te aenmercken oftet oorhaer soude wesen inde Bap oft Haven te loopen oft niet. In somma/om raedt te nemen naer den noot ende de appaentie om dien te helpen/aenwylen soude.

Wy sijn
sicht
op Capul.

Den 30. dito/den voorgaenden nacht / is de swarte Emanuel ghenoot/(die op het Schip van Capiteyn Bieckman was) wech geloopt : hy was inden Boot ghevallen/metten welken hy aen landt ghevaren is/niet tegenstaende de groote beloften en woorden die hy gesproken hadde/om bytmilich by ons te sijnen / daerom de Generael den anderen Negro (die in ons schip was) Bastiaen ghenoot heeft laten examineren/de nachte bekende dat hy des aenslachs kandich was/dat zijn kameerde wech loopen soude/jae dat hy mede sulck in sin hadde/de/dag

Wel Negro
ontloopen/
de onse ge-
schiet heeft

de van dese gheleghentheyt en docht hem niet goet zijn. De Generael merckende de snoode vilapmitheyt deser Swart en dact niet tegenstaende alle de bekeftheyt diemen hem thoonde/ gaende ende staende/ soo vye en liber als eenich van ons volck/ nochtans sochten ons te verraden/ heeft hy desen Negro Bastiaen laten Arquebuseren/ om sonder verraderie upt de vyese te staen/ de welcke noch doot zijn sterbe bekent heeft / dattet Gout daer van hier voer verhaelt in int Schip son Iesus was/ het welcke doot den Capiteyn Francisco di Buatta over boordt is ghesmeten/ sonder int Schip yet ghelaten hebben.

En staen
voet gheen
quibusd.

Den 31. Into iler noch een partje van ons volck aen landt gebaren om victualie te soecken: sy hebben in een plaetse ontrent 31. Delters Rys verborogen gebonden/ doch en hebben geen volck vernomen/ want de selve hie-
len hiet al int Bosch verborogen / waer doot wy hier noch vier Dozpen aen byant staken / elck Dozp van 50.
oft 60. hyphen/ upt de welcke als ghelept is/ het volck al ghevlucht was.

Hier schen-
te den byant
in 4. Dozpt.

Den eersten November des morgens metten dach/ de windt vanden zyde oosten / hebben wy ons Anckers ghelicht ende zijn t' zepl ghegaen vant Eplandt Capul, om naer Manille te zeplen. Hier om de west kghhen noch veel Eplanden / seer verdeckt van makanderen/ soo darmen qualijk wret wat gat upt passeren / principalich voot de gheene die der niet bedreven is. Wy namen onsen cours noot west ten westen / aende yde vant Eplandt Manille dat hem tot hier toe streckt / ende leydt noch tachtentich mylen van Capul. Alsoo wy nu onder zepl waren/ wierdet heel stil/ de stroom wasser hart innewaerts aen/ soo dat wy over ende weder over byde Eplanden heenen dreden / doch het was daer diep ghenoech sonder eenighe Doochte. Wy dreden al den nacht in stilte.

Schepen
van Capul
op 13. grad.
15. minit.

Den 2. dito des morgghens / de wint nootdrwest / waren wy ontrent vier mylen van Capul, het was vant een Eplandt totte andere/ ontrent drie mylen wijt / en wy sagen de Hooghe Dyck aen stuerboort / die wy inde Bay la baye ghesien hadden/ ende in desen Docht machmen inde Wap over landt inde rechte reysen. Het was al den dach calm/ soo dat wy ghedwonghen werden aende zyde te Ankeren/ alwaer wy om water aen lanc voeren/ dan het was een woest onbewoont Landt.

Den 3. dito des morgghens quammer een weynich coelte upt den 3. w. wy lichten het Anker / ende zeplden voortaen n. w. aen/ hielen dien streck ontrent vier oft vyf mylen/ tot dat wy doot calmt wederom genootsaect werden/ aende nootzyde op 23. badem te setten.

Den 4. dito/ morgens zijn wy wederom t' zepl gegaen/ de wint n.o. met tamelycke coelte/ onsen cours was al n. w. ten w. alsoo haer hier de passagie wist/ dan also wy geen Piloten en hadden/ die hier bedreven waren/ moe-
ten wy ons na de Schyften reguleren/ die wy hadden int zepl gaen/ hoe wetsulck heel onseker was. De Ge-
nerael heeft de Bloupe boot upt gesonden/ die sagen een Canoe die ondert last was/ uae de weleke sy roepden / die vande Canoe stranden/ al het volck daer upt loepende/ die terstont nae het Bosch toevluchtende / soo dat wyse niet en konden ter spzacke comen: sy brochten de Canoe aenboordt / inden welken wy anders niet en vonden
als een

als een wepmich Rijs ende Victualie booz volck die der in waren: wy hebben t' selve daer upt ghenouen / ende de Canoe inden gront ghedreven.

De wint liep vanden n. w. waer dooz de schepen ghenootsaecte werden te Ankeren: wy liepen aende noot-
mal daer eenen hoeck oft punct lach/daer hebben wyt achter gheset op ontrent 22. vadem.

Stemmen een
Canoe met
neggen In-
dianen.

Den 5. dito waelt calm weder/ de Locht upten westen seer onghestadich: (moogghens metten dach laghen wy wederom een Canoe vanden n. w. die nae eenighe Eplanden) hier ontrent ghelegghen) wilde zijn. De Generael heeft de Sloup daer nae toe ghelonden/ diese achterhaelt ende aen boort ghebracht heeft: Inde selve waren negghen Indianen van Manille comende/ dan wy en condense niet verstaen. Het goet heeft den Generael daer upt doen lossen/ doch wy en vonden anders niet in/ als eenighe clepne kistgens met wat Lijntwaet/ datse in Ma-
nille gecocht hadden/ en eenige van hare cleederen van clepnder weerden/ so dattet hem de Generael wederom ge-
gheven ende onbescadicht met al haer goet laten varen heeft haerder verden/ behoudende alleenlick twee Indianen om ons den wech te wysen na Manille, hoe wel wy heur dooz woorden niet verstaen en konden. Wy bonden eenighe Brieven met een authorisatie vanden Gouverneur/ daer des Konincs van Spaignien Segel onder stont.

De selve authorisatie was aen eenen Daep/ op een plaetse woonende / bovillan ghenamt / ontrent 60. mylen van Manille ghelegghen. D'inhout was / datter eenighe clachten ghecomen waren over ettelijcke Spaengiaer-
den/ die d'Indianen grooten overlast ghedaen hadden: Ende dat de selve Daep opt selve stuck goet regard nemen soude/ende die sulcx beden/ de selve soude hy naer Manille op des Conincs costen senden: daer toe wert desen Daep sulcken volle macht ghelonden.

Verhooren
een Barch.

Den 6. dito / alkooy hier dooz calme ende contray windt laghen / hebben wy des moogghens een half ure boorden dach een Roer hoozen afschieten / waer dooz wy stracks een Sloup met eenen Bock / met ontrent twintich Musquetiers ghemant hebben / daer wy mede naer de plaetse daer ons dochte de schoot ghehoort te hebben/ roepden soo dat wy een Barche int ghesicht cregghen: de selve ons ghewaer wordende/ is naer t' Lande toe gheroept/ opt welke sy bloden ten Boffewaerts in/ latende de Barch alleen ligghen / dan soo ons volck nae heur schoot/ soo schoten sy wederom: want daer waren vier Spaengiaerden in / ende veel Indianen / doch ten laetsten isser eenen Spaengiaert booz upt gecomen/ die met ons volck sprack hiel: wy seiden hem dat hy aen boort soude comen / hem en soude mischien / het welke hy nae veel woorden ghedaen heeft. Onderpraechte synde/ seyde dat hy niet noch andere drie Spaengiaerden van Manille ghecomen was/ ende wilde tot een plaetse Soubon ghenamt/ wesen/ inde welke veel Spaengiaerden vergaerden / om op de Polnische Eplanden te soelloghen: want die waren op eenighe dese Eplanden gheballen/ ende hadden die heel berboft / ende den Daep die der op was/ doot ghesmeten / waer dooz in Manille groote preparatie ghemaect werde/ om aldaer te gaen soelloghen. De dese hadden een half Dat Bulcrup in / met vele kogghels: wy vonden oock een Musquet / dat grooter

grooter ende swaerder koghels droech als eenich van de onse/metter welcke dese Spaengiaerts seer wel wisten om te gaen. Doozts hadde dese Barrck anders niet gheladen dan eenighe stucken Piers / boven over de cleederen bande andere Soldaten die geblycht waren mette Virtualie tot haer Reple noodich: het welcke al t'samen de Generael daer upt het lossen/ ende de Barrck inden grondt bozen / op datter de Spaengiaerts ghem nut meer van en hadden/ sy hadden ontrent thien daghen van Manille ghewerst.

Den 7. dito / smorghens ontrent ten neghen uren/ hebben wy een zepl ghesien oostwaerts vande Wap daer wy laghen. De Generael sout de Sloup ende den Boot daer nae toe / het was heel calm / soo datse met zeplen niet ontkomen en souden/waer dooz ons volck t'selve zepl ghetregen hebben/ dat sy aen boort vanden Admirael drochten: het was een Chinees Schip in Manille toebehoozende / waer op seven Chinesen waren/ in hebbende 215. Besters Rys/ met eenich Loot ende Schelpen/ het welcke sy in Manille brenghen wilden. Zy quamen van een plaetse Conbou ghenoeit/ wel 20. mylen van Manille verscheyden / alwaer zy van weghen den Gouverneur 40. Spaensche Soldaten ghebrocht hadden tot de boven gemelde oorloghe. Het scheepken mocht ontrent vijft oft ses Last groot zijn/ synde op de Chinese manier ghemaect / vooz als een Schou/ houte Anckers ende Watte oft Riete zeplen hebbende / van binnen seer ghemackelick / met eenen waterback ende buystede / wel propys ende gheriefftelick: sy zijn oock seer puntich in haer Schepen / dan sy en ghebruycken anders niet als houte Anckers en Watte seplen/ al waren schepen van twee hondert Last. De Meester oft Schippers van dit Scheepken was oock een Chinees van Canton, ende de Piloot mette andere waren Chinesen van Chicheo, het welck een verscheyden Natie is/ die een Sprake spreken / nochtans d'een d'ander seer haten. Dese waren seer bekende in dese Eplanden ende seer goede Piloots/ principalijcken de Meester / die langhen tijt byde Portugezen in Mallacca ende Macca ghewoont hadde/ soo dat sy oock seer goet Portugees sprack / wende op al dese plaetsen ende ghewesten een erbaren Piloot/ soo dat sy ons seer wel ter handt quam: want sonder dat en souden wy ons Wopagie niet wel hebben connen volbrengen. De Generael heeft den Meester metten Piloot aen boort ghehouden/ ende mit Chinese schip/ (het welcke sy Champan noemen) thien oft twaelf man van ons volck geset/ over welcke Stierman Jacob Theunisz gebodt hadde/ mit selve warē noch vijft Chinesen om dat te stieren/ dooz dien dat ons volck daer mede niet en wisten om te gaen. Dit dese Champan hebben wy 50. t' Besters Rys gheloft vooz ons virtualie/ de reste altsamen heeft me ghehouden.

Den 8. dito bleven wy om de calnte wille noch aen dese Caep ligghen. De Generael heeft den Chineeßen Schipper ende Piloot in presentie vanden gantschen Krichsraede doen crammeren ende ondertraghē / aengaende de ghelegghenheyt van Manille: waer op sy ons aenghedient hebben/ datter twee groote Schepen van Nova Spaigna laghen/ die Jaerlijcks op Mexico varen: Ende noch laetser een Dupts Scheepken/ het welcke sy ghetocht hadden van die van Malacca, dese laghen inde Haven van Cubite, het welck de Haven van Manille is/ twee mylen 3. ende n. daer van liggende daer liggen twee Blockhusen tot defentie van dese schepen die daer nu ganssch

Verzoeken
noch eenen
Chines.

Wat piloot
datse opgem
ende jor.

nu gantsch ledich waren. Aertgaende de Stadt van Manille, die is nu seer beboet / met steenen Wallen / sonder om/ende bryten de selve woonen meer dan vyfthien duysent Chinesen, die daer al t'samen heeren handel dyven / ende allerley Handwercken doen: boven men comender noch Jaerlijcks meer als vier hondert Schepen van China wpt de Stadt ende Provintie van Chincheo, met Zyde ende alderley Waren en Coopmanschappen geladen/die hier vertiert worden/waer vooz sy wederom zilveren gelt voeren / ende de selve Schepen comen op eenen sekeren tijt vant Jaer/als van December oft Kerstins tot Paesthen toe. Noch seyde hy ons datter twee schepen souden comen van Iapan, die anders niet als Alser ende Heel gheladen en hebben/behalven wat Speck ende andere victualie/die oock ontrent den tweeden deser Maent in Manille souden comen.

De Generael metten krijsstraet voornemt hebben goet ghebonden tot vooz de Wap van Manille te loopen/maer op de voorsz Piloot seyde datter een Eplandeken lach/Marabille's genoemt/ontrent 15. mylen van Manille, aen selve souden wijt bequameklich comen setten en anchoren om de ghelegentheyt wyder in te sien.

Den selfden duto den wint upren o. n. o. hebbende/ zijn wy metten dagheraet van dese Wap oft Camp t'seyl gegaen/aende selve hadden wy vooz stilte ende contrarie windt vyf dagen gelegen. Middeltijt wachtende nae den windt/hadden wy de voorsz Barcke ende Canoc verkregghen.

Den 9. duto zijn wy van dese plaetse ghescheppen/onzen cours n. w. aen settende / de windt was oostelijck met tamelijcke roelte/ende wy hebben aen baghoort het Eplandt van Massabate ghelaten / ende aen stuerboort het groote Eplandt van Manille, het welcke voorsz heeren met groote Inwijcken streckt/daer eenighe Eplanden lagghen. Ontrent den middach quamen wy by het eynde van Massabate, ende deden onzen cours w. ten n. so dat wy (de wint goet wesende) den gantschen nacht onder zeyl hielen.

Den 10. duto de wint als vozen/seyliden wy w. n. w. en zijn also des avonts by een groot Eplandt ghecomen/ dat Bankingle genoemt was. Soo wy daer onder quamen/ist heel stil geworden/soo dat wy de Reede niet cryghen en konden/daerom dreeven wy al den nacht met ongestadighen variabelen windt.

Den 11. duto des mooghens / waren wy wel een myl beneden het voorsz Eplandt / ende alsoot dien dach heel calm was/conden wy qualijck op de Reede comen/doch hebben wy des avonts noch onder het voorsz Eplandt Bankingle geset/ontrent een half mylten daer van op 18. vadem goeden Anckerzont.

Den 12. duto voert wy mette Sloup en den Bock aen lant/om water te halet/want daer op verschepte plaetsen versch water genoegh te crygen is: Tot bescherminghe der gener die het water haelden / hebben wy een deel volcx met haer ghewap verduich ghestelt/op datse vande Indianen (die wpt de Boschagie comen mochten) niet overvallen en werden: het was seer regenachtich weder/en des avonts zijn wy wederom aen boort gheromen.

Den 13. duto snachts voer gaende/hadden wy eenen groutwelicken storm wpten o. z. o. so datter Zacht de Eendracht van zijn Anckers spilde/daerom het onder zeyl moest bonden: ons Plechtanckers rou brack mede in stukken/dan wy bleven vooz den lichten Ancker liggen. Op den middach claerde het weder/ende wy kregghen den Ancker

De coop-
handel der
Chinesen in
Manille.

Woopmen
om naer de
Wap van
Manille te
loopen.

Schepen
vande Wap

Tuften
Marabille's
in Manille.

Het Eplandt
Bankingle.

Het water

De Eendracht
nacht spilt
van zijn
Ancker.

Wicher wederom door de Bomp/daer na seplden wy met het schip wat voortwaerts/daer het Jacht weder ghe-
ancker lach/daer hebben wy niet mede geset onder het selve Eplandt van Bankingle, het Jacht was spien vlicht-
ancker gunt/vanden welken hy ghespilt was/ende de Generael heeft hem een Ancker ober ghedaen / hoe wel
dat wy selfs niet meer als twee Anckers met twee rouwen in Schip en behielen.

Den 15. dach aent voorsz Eplant liggende/hebben wy so veel waters ingenomen als wy van doot hadden/ wel-
kende alle de ledige Pypen/soo dat wy wel versien waren de bequaemheyt deser plaatsen ons daer toe dienende/
de want was seer variabel met veel regghens. Ende op desen dach bequaamen wy twee Warchen met Hoenders/
ende Derckens geladen/die na Manille wilden/die zy aldaer tot Tribuut brengen wy eenige Dozen en plaet-
sen/die onder de subiectie der Spaigmarcken staen/ inde selve kringhe wy ontrent 250. Hoenders/ en 50. Der-
ckens: de Generael gaf den Indianen wat Lijnwaerts tot betalinghe / ende eenen Bries aen den Gouverneur
van Manille, inhoudende dat wy hem soude comen besoecken. Dese Virtualie quam ons weder wel te pas
om dief wils dat wy vanden Indianen niet becomen en konden, want sy vluchten al wech.

Den 16. dach hebben wy ons Ancker gelicht ende zijn t'zepl ghegaen van dit Eplandt Bankingle, het welcke
een hoogh groot Eplandt is, wel 12. oft vyfthien mylen wyt int rinde, met Indianen bewoont / die al onder de
subiectie vande Spaengiaerden staen: daer plach eenen Paep te woonen / van wasser nu van daer: wy setten
onsen cours n. n. w. nae het Eplandt van Mindore toe/ wiens nooytpunt ontrent acht mylen hier af seide. Te-
gghen ober het selve leyt noch een Eplant (Lombou ghenoemt) ontrent twee mylen van daer/ so datse een enghet
oft strate maken/ int midden van welcke een cleyn Eplandchen leyt / daermen een beyde zyden om mach se-
len. Onder zepl wesende hy het Eplant Bankingle, hebben wy noch twee Canoes becomen/ inde welcke ontrent
30. Derckens/ ende 100. Hoenders waren: zy wouden mede tot Manille zijn/die hebben wy oock overghenomen
tot ons provisie/ ende hebben een partie Derckens gesouten want sy dueren seer wel int sout. Voorts lieten wy
het volck henem varen/ met noch eenen bries aenden Gouverneur van Manille, wiens Tribuut wy aengehaelt
hadden want de Heere haddet van doen. In nachts merdes heel calm/ soo dat wy gints en weder dach in hie-
ker voegghen dat wy door de engte van Mindore niet raken en konden.

Den 21. dach laghen wy noch en drien door stacte ende variabelen windt/ tusschen de engte van Mindore en
Bankingle, daer wy ontrent vier daghen gelegen hadden/ sonder yet te vorderen/ so dat wy ghezwongen waren
wederom na het Eplandt te loopen: daer zijn eenighe Warchen ende Champans met de enghet van Manille af-
gheromen: de Generael heeft de Sloep na toe ghesonden / met 12. mannen met heur Wapenroeten/ om die te
veroveren / op dat wy eenich bescheyt van Manille mochten kringhen / ende het Schip van Biesmanijer mede
naer toe ghezeyt/ tot bescherminghe vande Sloep: Wy die inde Sloep waren roeyden naer een Bepl / wip-
nende het selve Landt te onderbaren / dan r'is voor ons een Landt gheromen / soo dat alle het volck daer
wagheblycht is ten Woschwaerts int / niemanden vernemende als het leghe Schip/ het welcke oock een

Eplandt na
nige Warchen
met Hoenders
ende
Derckens.

het Eplant
Mindore.

Eplant noch
twee Warchen
met Derckens
en Hoenders

Chinees Champan was/ men gemaect met Datten overdeckt/ mit welcke eenen Daep gheweest was/ met zijn Ornamenten / vande welcke wyer een deel kregghen : middeler tydt isser noch een groote Bark van Manilla ghecomen / de welcke den Admirael met syn Schip heeft naeghejaecht / dan de Spaengiaerts mette Indianen die der inne waren / hebbense ghestrant / nemende de vlucht / ende om diel wille dat des Admiraelis Sloup van hem was / en heeft hyt niet connen becomen. Voorts heeft de Admirael hier aen Ancker gheset / de wint was op de wal / ende het water ginck seer hol. Des nachtes is het Chinees Champan (daer Bevelhebber op was Jacob Thuenisz Stierman / met noch vijf van ons volck) onder zepl gheweest / aenden Admirael roepende / of spot om de zupdt nemen wil den / om te sien waer Capiteyn Biesmap met onse Sloup ghebleven was. De Admirael liet hem toe roepen door den Schipper / dat hy by hem blyben soude / ende daer wederom Anckeren : het welck wy meyniden dat hy doen soude / dan om de dypster hejdt des nachtes en hebben wy hem sint niet vernomen : want noch des morghens daer nae en sagghen wy niet waer hy ghebleven was / het welck ons een groot naedencken gaf / datse door de vijf Chinesen (die der mede in waren) den hals af ghesneden waren / door quade wachst dielse souden mogghen ghehouden hebben.

Den 21. dito des morghens / alsoo het schip de Eendracht om eenen anderen hoek vant Eplandt aen Ancker ghelegghen hadde / wylt het ghesicht vanden Admirael door contrarie wint / hebben spot Ancker ghelicht om nae den Admirael te zeplen / met de groote Sloup vanden Admirael die mede by haer was / de wint wylten zupdt oosten / met weynich coelte : ondertusschen zijn sy een Sepitgen gewaer ghe worden dat van Manille quam / nae het welcke de voorsz Sloup toegheroept is / dan eer de onse daer by quamen / hadden spot ghestrant / ende al het volck was daer wylt nae het Bosch toegheloopt : Wy cregen de Fregate, die Galepsche wyle seer aerdyck ghemaeckt was / inde selve waren oock eenighe Spaengiaerden gheweest / onder dien een Waendzagher / dat wy aen een Spaens Vaendel niet sommighe clederren vermerkten / die der inne waren / de selve naemen wy daer wylt / ende hebben voorts inden mont ghelouwen / keerende metter voorsz goet aent boort vanden Admirael / die onder zepl was / overmits den tamelijcken goeden wint / soo dat wy onsen cours w. n. w. aen setten / om door de Enghte van Mindore te zeplen / ende soo voorts na Manille toe / het welcke van hier ontrent 30. mylen mocht wesen / dan wy musten noch de Champan, daer ons volc in was / die den voorszeden nacht vanden Admirael gearicht waren / als boven gheseyt is / gheheelyck niet wetende hoe het met hunlieden is vergaen / dan wy hielden daer voor / dat de Chinesen hem den hals af gesneden hebben / ende dat de selve alsoo ghevlucht zijn / doch en wisten gheen sekerheyt. Wy hadden den Schipper metten Pilot van Champan aen ons boort / die seiden datse niet en wisten hoer toeghegaen was / ende claechden seer over het verlies van haer Schip ende goet. Hier volghen de Namen vande ses Personen / die wy daer mede verlozen / te weten : Jacob Thuenisz Oostervyck Stierman. Cornelis Dircxsz van Wrecht Adelsboort. Cent Adriaensz van Vlissingen. Nicolaes Cassier, Jan Iansz Aep. Adelsboort op de Eendracht. Pieter Iansz Trompetter.

Den 23. dito regen wy des morgens eenen n.o. wind/dan den voorszeden nacht hadden wy meest in Riste gelyden/wy setten onsen cours w.n.w. ende ontrent den middach zijn wy inde enghete van Mindore ghecomen/latende het Eylant Mindore, mettet ander Eylant dat int midden leyt/aen baghboort legghen/ en het Eylant Loubou aen stuerboort/de wyde was hier tusschen een myl weeghs / byten synde liepen wy wat noordelijcker aen/om den opper wal te cryghen de wind was upten n.o. met harde roete/daer nae comen aen vaste landt van Manille dat aen stuerboort lach/ende aen baghboort lachmen de wyde Zee/met sommighe Eylanden/wy zeyden al dien dach mette nacht / onsen cours meest n. n. w. hondenbe / mettet Landt aen stuerboort / meest int ghesichte.

Comt inde enghete van Mindore.

Den 24. dito/morgens waren wy ontrent 10. mylen vande Bap van Manille, de wal streckt hier bycans 3. en n. tot aende hoeck vande Bap/by den weicken wy ontrent nae middach ghecomen zijn/wy lagen daer een grote openinghe n.o. instreckende/wel 4. oft 5. mylen wyte / de selve is de mont vande Bap van Manille, int midden des selfs leyt een lanckwozpych Eylant o. ende w. Mirabilis genaemt / ende noch wat voorder siemen noch een roet Eylant/als oft eenen hoet waer/van hier leyt de stadt van Manille 8. mylen innewaerts n. o. ende 3. w. wy sijn voorsz de voorsz openinge gesept aende west zyde/want wy en conden het Eylant mirabilis niet becomen/aende selve westzyde vande Bap hebben wy achter eenen hoeck Lants geset/die ontrent 12. mylen vande stadt was hier ontrent was het lant seer woest ende wozych betwoont/ende hier strecket lant noch w. n. w. ontrent 10. mylen/tot een Caep toe/daer hem weder om den noort onbalt/ende is al aent vaste Landt van Manille, wy cregghen hier eenighe Canoas daer Indianen in waren/dan en conden vande selve als gheen befehpt van manille hebben/spelden datse van mirabilis quamen/opt welcke 5. oft 6. Spaengiaerts waren/met eenighe Indianen.

En comt in de Bap van Manille

Den 26. dito is int Schip vande Admirael den geheelen cruystraet vergadert/om resolutie te nemen opt gene dat ons voort beste te doen stont/tot oorbare vande voyagie ende gantsche Compagnie / waer op een pegelijck stemme int particulier ghehoort wert/wat de welke sannen stemminghe generalijck besloten en goet gebonden wert/darmen de selve Cust houden soude/tot inde maent Februarius 14. daghen min oft meer ongheweertich/voorts alsoo wy veradverteert waren dooz onsen Chineese Pilot/(die soo op dese plaetse als ooc in Oost-Indien seer wel bekend was) datter binnen 8. oft 10. daghen twee Schepen van Iappan in Manille soude comen/met hier ende heel geladen/waer nae ontrent Ianuarius, Februarius, tot in Meert toe/de Schepen van China oock aencomen/als vooren verhaek is/was te meer onsen sin nae de selve te wachten/om te sien dat wy met de selve handel den/mo dese resolutie ghenomen synde, soo werts de selve by gheschysse gheset / ende by een pder onderteekene.

Resolutie om de Oost te gheuen te gheuen.

Wy hebben hier by gheloude/sompts met zeyl/maer meest aent Ancker liggende, want om desen tijts siers want hier de wind upten n. o. sonder eenighe anderen wind. Hier is een opperwal daer verseyden Bapen ende smijcken zijn/daer goede Ancker gront is ende vande Bap van Manille strecket lant w. n. w. tot een Caep ofte hoeck/die op 15. graden by noogden de Linie leyt/ende is ontrent 12 mylen vande Bap/en aldaer loopt lant

Wat

van Manille n. 15. naer dat lant vā Pagefmany toe/het welcke mede aent vasse lant van Manille is/het selve Epland is ooc Luffon genoemt/en is grooter als Engellant ende Schorlant t'samen/daer rontom liggen noch menichte van Eplanden/die ooc seer groot zijn/ende altsamen onder het tribuut vande Spaengiaerden, diese niet wepnich volck onder haer subiectie brengen/want het is een arm volcken dat al naecht gaet / dan nu ten tyden vande Spaengiaerts gebuycken sy eenighe linne cleedinge. Dese Eplanden in haer selben en hebben geen rijkdom/van het treffelijckste is den handel der Chinesen, die daer ober al comen huir roopmanschap byven/daer se seer subijt in zijn.

Den 3. December also wy aen Ancker lagen/en Capiteyn aefman onder seyl was/zijn wy een groot seyl upte Zee comende gewaert geworden/het welcke de Jacht becomen heeft/bringende den Capiteyn met eenige bootneemste vant selve aenden Admirael/dit was een vande Schepē van Iappon, vande welke ons de Meester verabberteert hadde/niet anders als Hser ende Weel met sommige Hammen gheladen hebbende die sy in Iappon laden/ende in Manille comen vercoopen/dit Schip was ontrent 55. last groot/ende hadde 20. dagen upt Iappon geweest in Compagnie van noch 3. Schepen/die door tempest van hem vercleken waren. Dese Schepen zijn van een seer breedte lastoen/voor plat als een Schou/hebbende Riete ofte Warte seyl by nae Smatte wyse/die sy met een Windaes op gysen booten hebbense houten Anckers/ende de Cabels zijn van Strooghemaectt/soo dat se hem op huir maniere wonderlijcken wel daer mede weten te helpen.

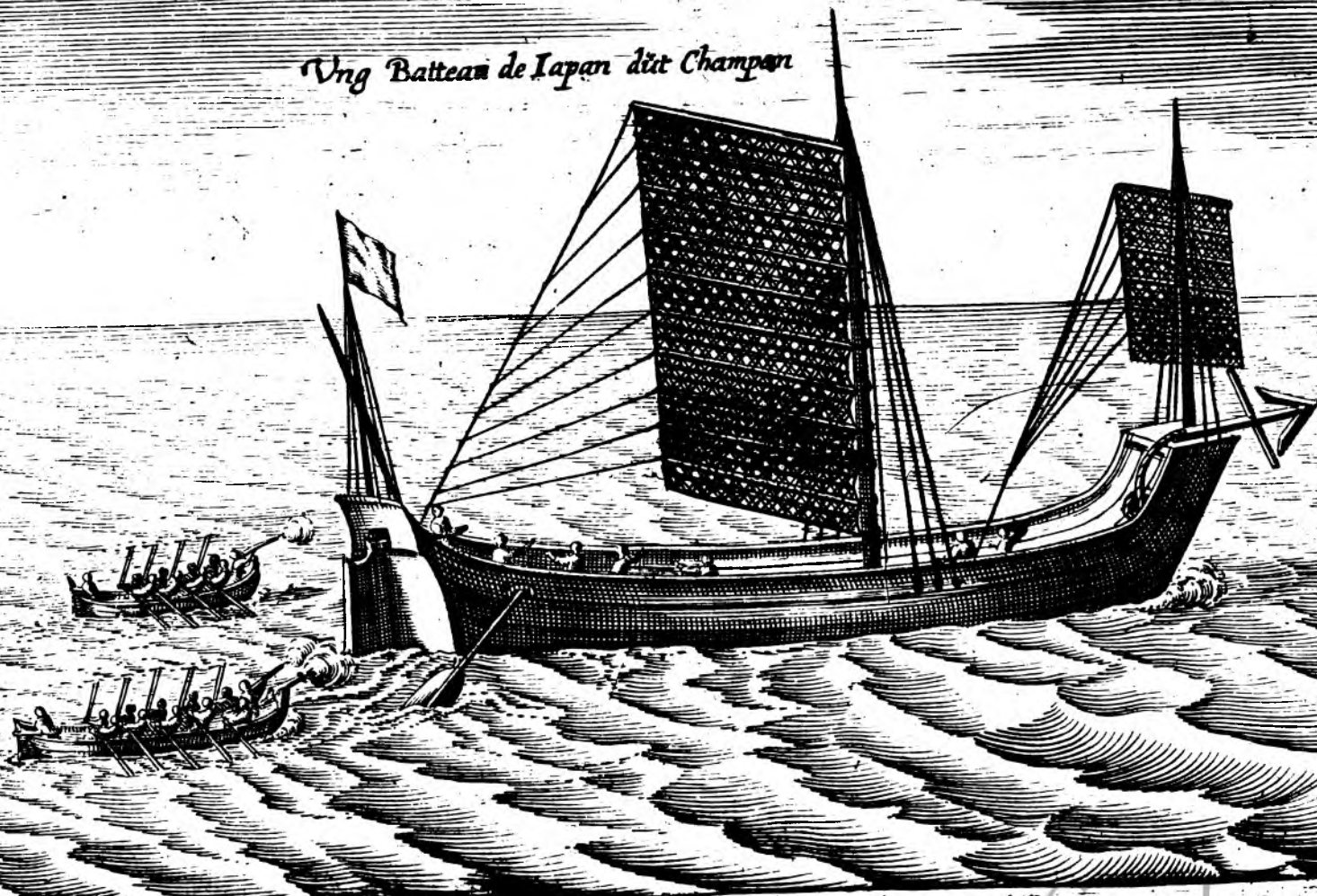
De Generael heeft den Capiteyn seer wel ghetraectert. Hy was een ghebooren Iappon, Iamasta Cirissamundo was sijnen naem/sy gaen met langhe cleederen ghecleet bycans als de Polacken, Des Capiteyns cleederen (die een Edelman was) waren van lichte Eyde/wet alderley looffweret en bloemen gheschildert/seer constich daer op ghemaectt/ende al de Iappanen sijn op het hooft heel cael gheschooren/met een schaermes / behalven inden neck daer hun hayr lant blyft. E't seer cloect volck ter oorloghe en van groote stature. In Iappon worden de beste wapenen van heel Oost Indien gemaectt/so Cabels/Noers/Booghen als Pylen/vande welke wy eenighe cregghen/de Cabels zijn seer snydende seerp / sy seyden ons datter in Iappon zijn die drie Wans met eenen houw door snyden/ende int vercoopen doen sy de proeve daer van op eenighe Slaven / de selve zijn oock veel weerdich/ende worden in groote estimie ghehouden. De Landen van Iappon hebben huir eyghen Coninghen die groote oorloghe tegghen den anderen pleghen te voeren/dan nu ist meest onder de subiectie van eenen Coninck ghebrocht/de Portuguesen comen daer vry handelen/dan sy en hebbender geen ghewelt/uytgenomen de Iesuvvyten die oock den meesten handel doen. De Iesuvvyten die in Iappon woenen sijn al Portuguesen ende hebben daer veel Heeren ende groote menichte van volck aende Papiste Metighe ghebrocht/want sy maecten hun wonder wys/soo dat se daer gheacht en gheert worden als cleprie Goddē/den meesten rijkdom vant Lande hebbende/sy en laten ooc geen ander Monicken Widen daer in comen/ sy seyden ons dat de Coninck mede op goeden wech was om Christen te worden/de Portuguesen comen daer werlijck met een groot schip om te coopmanschappē/daer was certys groot profijt te doen/dan nu ist en isser oer Eent par Eent niet te winnen/oovermāts dat sy nu sels daer veel dinghen maken/ende de Chineezen van Chinchao comendē ooc met Eyde ende alderley Coopmanschap/

Wanneer
om Schip
met Jappon.

Wanneer
pauze
ende geset
wilt.

Wconterfeptinge van een ſchip Champan comende uyt Japan, door gelijcken ſchou-
 platarchich/daer op ſp hebben houe ankers/ en ſeker kabels van ſtroo geblochten/haer
 ſeplen zijn van riet ende van baſten/ſeer aerlich door den anderen gebreicht/ by na ſma-
 ſche wijſe, die ſp met een windaets oprijſen/ zijn van binnē met veel gemak/ als een vper-
 ſtede ende een waterbaſ/ hebben de een ſeer vzeet Roer ter ſijden/achter noch een Roer met
 twee vzeede Rlemen daer ſp t' ſchip mede ſtuert. Het Jacht heeft dit becomen/ en gebjacht
 by den Admirael/ geladen zijnde met Meel/ Wijn/ ende veel Hammen/ ſijn houten anker
 hebben wy tot Rotterdam ghebjacht.

Vng Battean de Japan dūt Champan

Letter A. Is een Capiteyn ofte Edelman van Japan/ gecleet in lichten sijde/ met alle-
 ren loofmerck ende bloe-ten geschildert/ hebbende een hooft in sijn rechterhand/ met een sa-
 bel op sijn sijde/ welke sabels op Japan gemaecht worden/ so snijden de dat men een Man
 daer mede can miide doot houwen. B. Is het gemeen volc/ gaende met lange cleederen/

bycans ghelijck de Polacken/ zijnde opt hooft met een scheermes heel kael geschozen/ be-
 halven in de neck/ daer sijn haer hangen/ lanch laten blijven/ sijn al intten bynnen/ ooc lanch
 van statueren/ ende over sulcx bequaem tot den oozloghe/ en gebuycken inden oozloghe vogen
 spitsen/ en sabels/ beginnen nu oec met Roers om te gaen/ twels sijn de Portugesen affien.

schap / dan die van Iappon en moghen in China niet comen/want sy hebben teghens malcanderen oorloghe / oock en laet de Coninck van China geenderley natie van volck in sijn Landt comen/waer op seer nau regard ghenomen wort / dese Schepen hietten oock op haer spraeck Champan. De Generael heeft vanden Capiteyn eenich Meel ende Visch begeren / om hem selve te betalen / het welcke hy vywillich aen boort heeft ghesonden / soo veel als wy begeerden / soo dat wy 29. Korven Meel ende 8. Korven Visch ontfinghen / met ettelijcke Hammen / noch hadden wy daer upt eenen houten Anker ende souwe / om ons daghelijck daer mede te behelpen / want wy seer qualieken van Anckers versien waren / de Capiteyn heeft in betalinghe eenighe stuken Lijnwaet met drie Roers tot vollen contentemente vande Iappon ghegeuen / die boort dien vande Generael en Paspoort begeret heeft / met een Banier / de welcke hy hem ghedaen heeft / inden naem van sijn Princelijcke Excellencie. ende daer mede afscheyt ghegheuen / soo dat hy sijnen wech nae Manille met Schip ende goet ghevaren is / ende wy bleuen op de Custe op den Anker.

Noch heeft de Capiteyn den Generael met eenen Jonghen upt haer Landt vereert / die op haer maniere gheskiet ende gheschooren was / ontrent 8. Jaren oudt wesende / sy sijn al witten bruynen / ende hebben een cloecke spraecke / oock schryvense met Caractieren ghelijck de Chinesen, in sulcker voeghen / hoewel de Chinesen ende Iapponen malcanderen niet een woort en comen verstaen / datse nochtans malcanders schrijft connen lesen / ende een oder in sijn spraecke verstaen connen.

Den 9. dito hadden wy noch eenen n. 6. wint / met een harde coelte / wy laghen an de opperwal / boort eenen houten Anker / die wy vanden Iappaen ghetreghen hadden / maer alsoo de selve boort ginch / ginghen wy oock onder seyl / ende het Nachts was ober eenen dach oft twee om de Caeyp gheloopen / het welcke wederom by ons quam upt een Barcke met Wijn gheladen / upt welcke de Spaengiaerts ghevlucht waren. Dese Wijn is by nae als Randewijn / van seckere Coques boomen ghebrant / was in groote Portisen, die wy overnamen tot provisie vande Schepen / de Barck boorden wy voorts inden groont / ende voorts bequamen wy noch eenighe Barcken met hoenderen ende Rys / al den Spaengiaerden toebehoorende / waer mede wy ons ghenoech konden provisieren / aldus bleuen wy op de Custe houdende / ende verwachtten den voorszeyden tydt dat de Schepen upt China comen / die hier al hoort passeren moeten / merre welcke wy verhoopten wel te handelen.

Den 12. dito hebbende seer harden wint upten n. 8. alsoo wy boort t'houe Anker laghen / is het Couto aen stucken ghebroken / soo dat wy wederom onsen anderen Ankeren hebben moeten avontueren / de Generael mette Capiteyn Biesman hebben voort goet ghewonden om wat minnertende Straet te loopen / alsoo het noch tyds ghenoech was / om alsoo wat better Reede te soeken / ende sijn soo overgheseyt / wederom verby de Baay van Manille naer de westzijde / daer wy achter een punt op 30. baden goeden Anker gront gheset hebben / het waer by eenen harden storm upten Noordtollen / soo dat wy de singhen doorszjitten moesten /

Beront den
Barck met
Wijn.

ende

ende snachts roepde onse Sloup naer een Wap inde welke twee Chinceische Champanen lagē d'ene was met ongepelde Rips gheladen/ende d'ander wort ghetimmerd/sy hebbende inde gront gheboort/het volck/zijn al in Boscht ghevolcht/soo dat wyse niet te spraeck konden comen/de Roym continueerde siet hart uften n. v.

De Schepen
di Manille
comen ons
aenboort.

Den 14. dito/op eenen donderdach smorgens/noch hart uften o. n. o coelende / alsoo wy met beyde de stenghen doorgeschoten laghen/ hebben wy twee seylen wy het gat van Manille sien comen/die welcke wy meynden ten eersten dattet eenighe Fregatien ware/ de Generael sant de Sloup met een deel volck acht Jacht/ seggende dat hy sijn Ancker soude lichten om die te besichtighen/maer alsoo sy wat naerder quamen saghen wy dattet groote Schepen waren/die met ons wilde sprecken/so wy daer nae wel ghewaer worden/deshalven hebben wy strack onse stenghen ghehuyt/ende al ons gheschut ende gheveer reet ghemaect/om te ghen die van Manille te campen/ende alsoo ons volck mette Sloup weder aenboort quam/ hebben wy ghearbeyt om het Ancker op te winden/dan wy en condender gren vadem Louws van in crighen/soo dat wy ghenootsaect werden de touw af te houwen/ende het Ancker te verlaten/overmidts dat ons de Schepen seer ghenaecken/ende saghen wel dattet Schepen van oorlooghe wyt Manille waren/mette vlagghen binnen. Onsen Admirael onder seyl sijnde liep wat naer het Jacht toe / ende riep hā eerst dat wy soeckens voor den wint soudē houden om ons gheschut wel te ghebruysen/dan naeder hant riep de Admirael wes

Manille to
ge de boort
Schepen.

hier gaet
om.

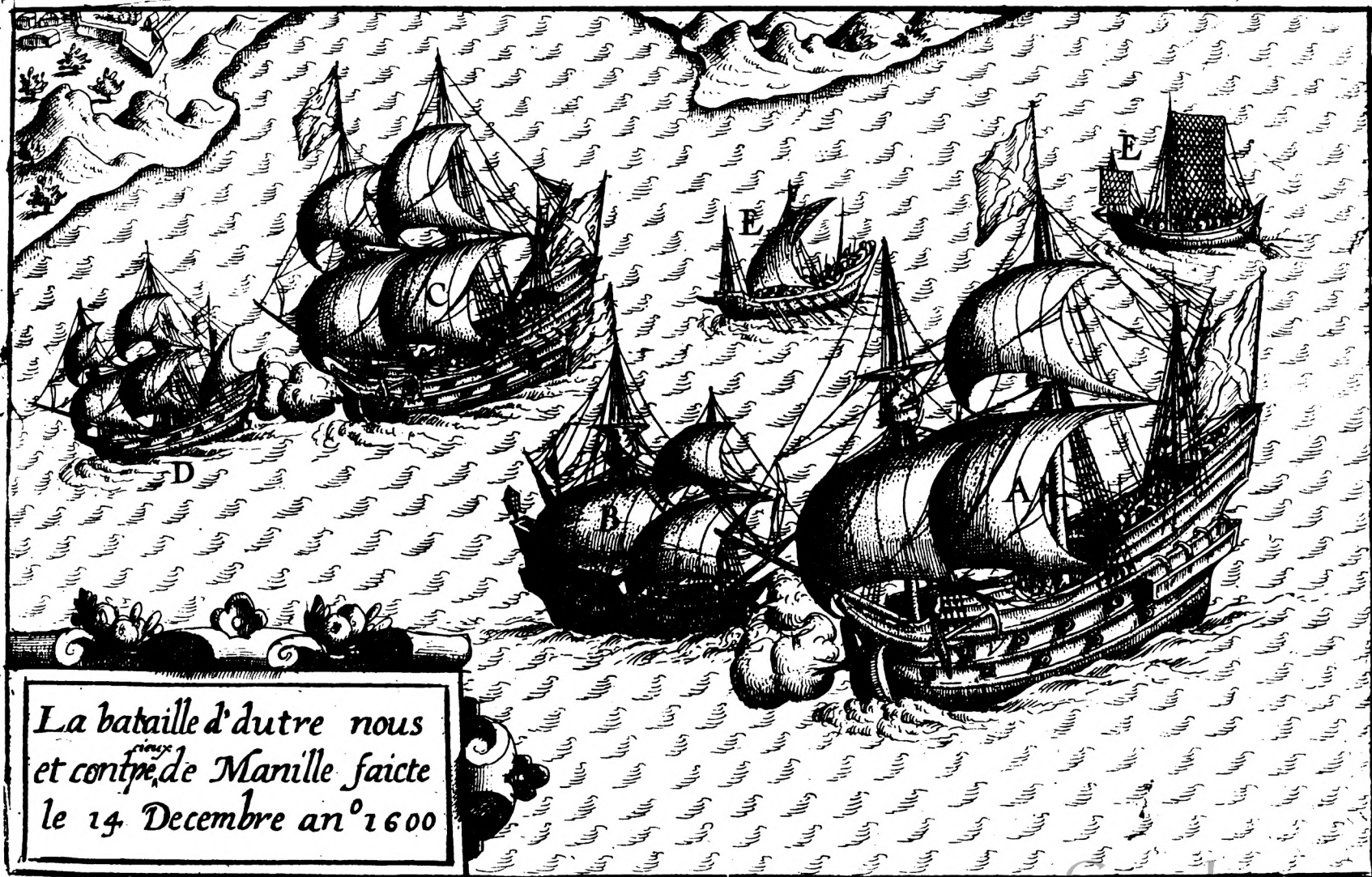
derom dat wy hū het hooft soudē bieden/door dien datse te loefwaerts van ons waren/waer op hy strackten naesten by ghesloeft is/d'Admirael van Manille de voorste zijnde/ is na ons toe ghecomen/ende nae dat wy ons gheschut op hem gheloft hadden/is hy ons van stonden aen aen boort gheclamt/met een deel volck ons Schip entrende/die seer furicus aen quamen met vergulde Helmen ende Schilden seer wel ghemoniceert/schietwende en roepende maina Peros, soo dat wy ons onder het bordes niet begaven/waer door sy meynden het Schip al in te hebben/overmidts datse wel 6. oft 7. mannen teghen ons tene waren/dan wy hebbense van onderen met Spiessen en Doers so willecom gheheeten/dat haer furie dapper vercoelde / want daer bleefse fer een deel op den rugghe ligghen/daer en uiffchen quam hunkeder Vice-Admirael mede nae ons toe/maer meynde dat sijn volck ons Schip al in hadde (soo wy vermoeyden) is hy onse Jacht ghevolcht/die sijn Marsseyls hy gheset ende voordē wint vanden Admirael afgeloopen was/verhoyende(nae ons vermoeden) het alsoo te onseylen/dan de Vice-Admirael van Manille is hem gevolcht/d'Admirael van Manille lach merst den heelen dach door aen ons boort vast/door dien dat sijn boort Ancker aen het boevenet dat voor onse Mast stont vast was/sy dattet het selve seer in stukken brack/ende ons seer eper maecte / sy schooten dapperlijck met Doers ende grof gheschut door ons Schip door/ende aen onse zijde en stenden wy mede niet stille/soo dat wy over moede ende mat werden/overmits datter veel van ons volck ghequetst werde/ dit merckende de Admirael is hy beneden gegaen/dreygende sijn eygen volck/soofte niet vechten en wilden/dat hy den brant int Buiseruyt steken soude/waer door sy wederom eenen moet grepen/soo dat enighe ghequetste mette andere voordē dach quamen/om totten lesten man toe te houden/de vpant began mede seer te slauwen/en veel van sijn volck raecte over boort. 'Tis waer datse noch twee Chinceische Champanen vol volck hadden byde hant ligghen/ dan de selve en dorften niet aencomen/om ons gheschuts wille/ soo dat pie van Manille heel moedeloos geworden sijn/arbeydende allenlijck om van ons boort te raeden/daer over sy veel moeyten hadden/onderwyschen hebben wyer ons grof gheschut in gheiaecht/ten laetsten so sy van ons boort gheraecht waren/een weynich

Wetste de
Hollanders.

tijts/

Wcontersyftinge hoe den Admirael van Manille seer stout aen ons doopt quam/ daer
 per schietende en daer nae ons schip innam/ also dat wy onbert doemenet moesten bluch-
 ten/ ons weerde met spietfen en Roers/ van des moggens tot savonds/ also dat vyanden
 en vyanden moede woyden / so dat den Admirael van Manille alle middel aenwende om
 van ons doopt te gemen/ maar doen hy ons verlaten wilde/ hebben wy hem met ons grof

geschut den habieu so geseyt dat hy niet lange daer nae als een steen te gronde ginc. Den
 Vice Admirael haecte ons Jaecht nae dat doopt liep. Letter A is den Admirael van Ma-
 nille. B. Is onsen Admirael. C en D. Is den Vice Admirael van Manille met ons
 Jaecht. E. Zijn Chineseze Champans vol volck/ die niet aen en doypfen comen om
 het schietens wille.

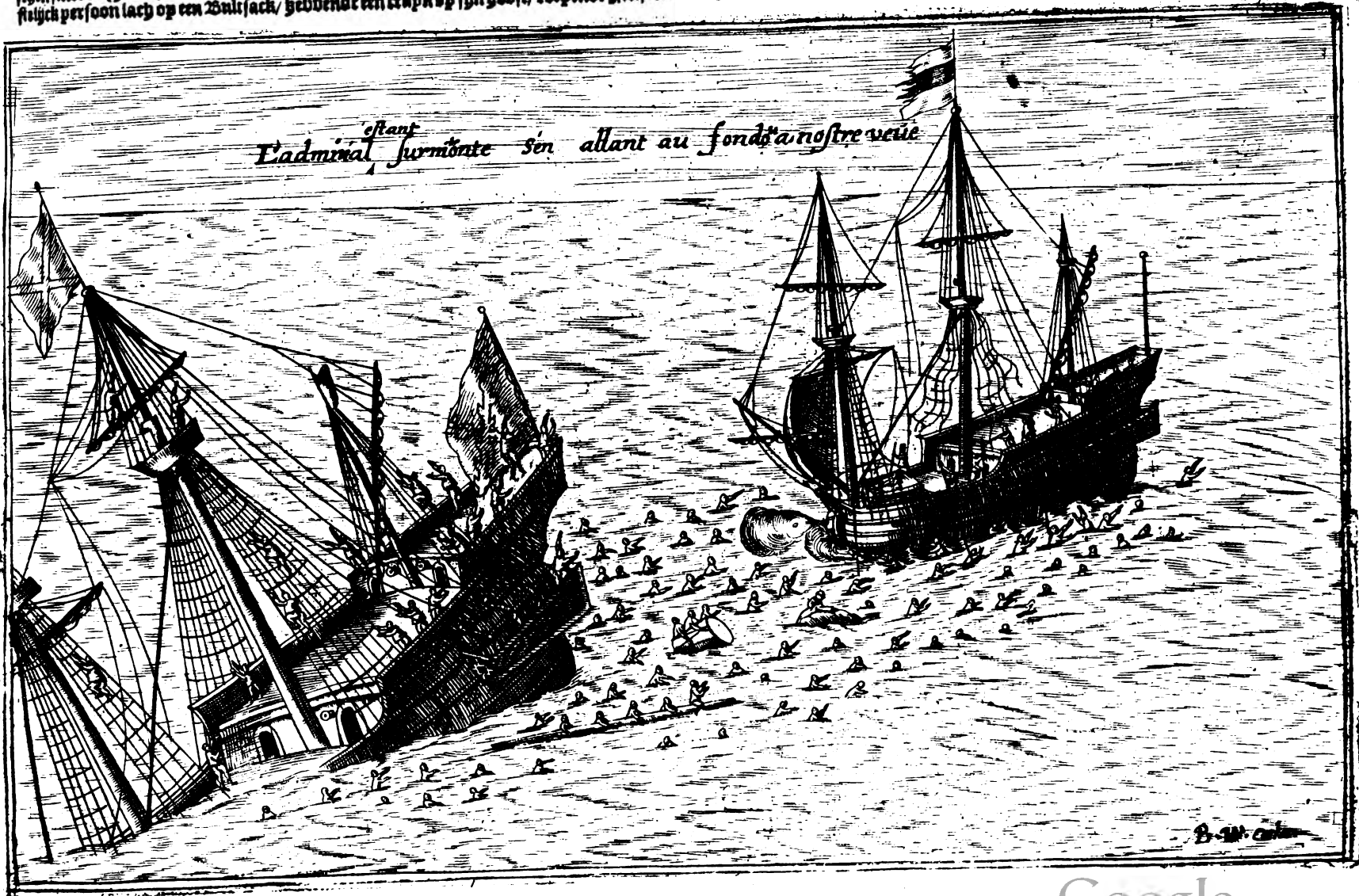

La bataille d'autre nous
 et contre de Manille faicte
 le 14 Decembre an^o 1600

Wconterfeptinge hoe den Admirael van Manille (op hebbende hier hondert mannen)
doos ons gefchut doornageit zynde, na de giont ginc, op defe manier, groot getal van in-
fchen fiende byeen, sommige op de groote Raas, noch die op een Crommel, ende een Ge-
felych perfoon lach op een Wulfsack, hebbende een crupn op syn hooft, roepende, Wier-

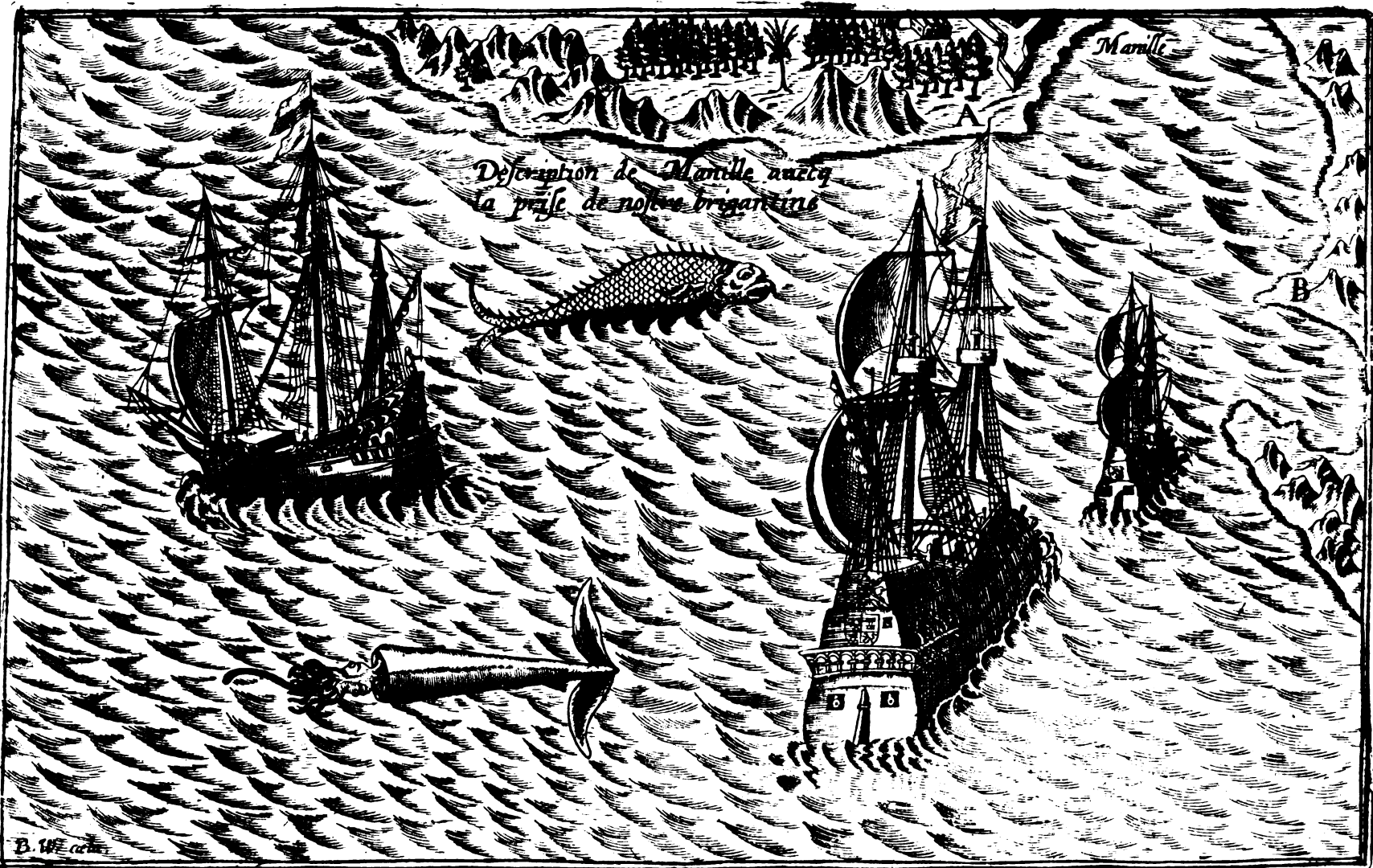
ezdia. Al die doos ons bouch quamen byeen, wajden met fpietsen doot ghefeken, in de
refte die daer swor, me schoten wy met ons gefchut, wy waren oec in noot, doos dien dat
doos ons gefteadich fchuten ons fchip aen byant flant, dan werde gelest, Godt dankende
dat hy ons upt dat dangier verlost hadde.

L'admiral ^{stant} surmonte s'en allant au fond d'a nostre veue

Afconterseptinge van het Land Manille/ten onder sept zijnde/sagen den Hieronderaet
aercomen/met ons Vacht gebangen/ende zijn Vlagge afgenomen/maer condent niet ont-
setten/want ten qualijck ghesiet waren. B. Is een Casteel der Spaengiaerts / ghe-
naemt Cabite. In dit gevecht bleeffen van ons volck doot byf man/ende 26. gequetst, ende

verloren ons Vacht met 25. Man/ den byant verloor int ghevecht heel volck/want wyder
sonnighe in ons Schip bonden/bis ten overboort smeten/de reste verdooncken/efi dat ge-
weldighe costelick Schip ginck te gronde / welck Schip in dat Landt een groote schat
waerdich is.

1992

SECRET

lijfs/maer daer nae hebben wy hem sien te gronde gaen / hy sonck in een corte stont steyl neder/soo datmen noch top noch **Wast** meer saghen/daer saghen wy onse vanden voer: onse ooghen naect swemmen/roepende misericorde, nae ons vermoeden wazender noch wel 100. int water swemmende/besloven die int Schip verdroncken ende doot ghebleven waren / wy velden onse **Spelt** / want ons groote **Aerde** was afgehouwen / ende al de hooft touwen in stukken / ende dat ons noch meest quelde/was den brand/die soo gheweldich door ons schieten tusschen boort inghecomen was / dat wy noch vreesde altsamen te verbranden/doch wy hebben ten laetsten noch gheleest/soo dat ons **Godt** almachtich seer genadelijck heeft bewaert / ende beschermt voor die perijckel / ende swaer genstoet / daer van wy hem niet ghenoech dancken ende loven en connen / om soo onghehoosijcke groote **viktorie**/die hy ons soo miraculeuslijcken ghegunt heeft.

De Admiral
de Manille
sien gront
afstijgen.

Alsoo wy vanden brand ontslagen waren/hebben wy ons Schip weder wat ghereddet so veel wy konden/ende zijn metter sockgen door de hooften dieder laghen en swommen/gesplit/vande welke wy noch somnige dootstaken met **Spiecken**/ende grof geschut daer onder schiet ende/onder dien was oock een **Daep** oft **Doninck** die wy aen zijn krupn kenden. Op ons Schip bleven vyf doode **Spaengiaerden** liggghen/die wy over boort smeten/hy de selve hebben wy een **Silveren** **Bolken** met clepne **bricks** ghebonden vol besweeringe van alderley **Sancten** ende **Sancinnen**/op datse soude bewaert wesen/want op sulck versekeren haer de **Wapen** en **Donicken** haer lijf/soo datse in dese **Landen** **supersticiens** totte **Papistighe** **Religie** zijn / als binnen **Romen** oft **Spagnien**.

Van ons volck synder vijf doot ghebleven/ende 26. man gequetst/dese naevolghende waren doot ghebleven/**Huybert** **Iansz** van **Troyen** **Schipper**, **Symon** **Iansz** van **Opdam** **Schieman**. **Wouter** **Adriaensz** van **Woerden**, **Jacob** **Lock** van **Amsterdam**, **Adriaen** **Claesz** **Coninck** van **Hoorn**.

Op waren te boopen in ons Schip in als 53. man ionck ende ont/vande welke wy dese voornoemde personen verlooren/boorts werden de ghequetste verbonnen/door een goet **Chirurgijn** die wy op hadden/gheenaemt **Alexander** **Courtman** van **Antwerpen**. Alsoo wy onder seyl waren hebben wy den **Vice-Admirael** van **Manille** met ons **Jacht** gesien/die wi twee mylen van ons waren/dan en wisten geen sekerheyt hoe het daer mede was/nae ons vermoeden is onse **Jacht** in haer ghewelt getweest/want ons docht dat zijn vlagh die boor af woep naeder ghestreken was ende die van **Manille** boven/oock en dunct ons niet mogghelijck te 3. in sulcken ghewelt der **Spaengiaerts** te wederstaen/overmits dat hy boven 24. oft 25. mans wette **Jongers** met op en hadde / ende dat seer swack volck/ende de **Schepen** van **Manille** waren wel 300. last groot/daer op elck een wel 4. oft 5. hondert mans moghten zijn/soo **Spaengiaerden** als **Indianen**, met noch wel 10. stukken geschut/op elck Schip.

Dese **Schepen** van **Manille** zijn door den **Gouverneur** toeghemaeckt/alsoo hy verstaen hadde/dat wy op de **Cust** waren/en zijn de selve twee **Schepen** die iaerlijck van **Manille** naer **Mexico** seplen/hol syde ende andere **comelijcke** waren gheladen / dese haddense nu toegherust om ons vande **Custe** te drijven/ want sy niet hebben en willen dattet eenighe andere **natie** comt handelen/sy hebbender een deel **Spaensche** **Soldaten** op ghescheyten/

Daerom den
ganc die de
dese jacht
naet ghebleven
was.

met andere Indianen, die seer wel met Roers ende gheweer (dooz hier misrueren en onderrichten der Spaengiaerden) weten om te gaen. De Gouverneur van Manille is ghenoecht Francisco Telo, die daer gheset is van wegen den Coninc van Spaengien, houdende binnen Manille zijn principael Hof/al dees Eplanden gontverreder/latende d'Indianen tribuyt betalen/als hier vooz verlaert is/dybbende haren handel met die van China, die daer comen ende brengender Spde/Gout/Muscus ende meer andere costelike waren/die van Manille wederom op Mexico dooz dese voorsz Schepen ghelonden worden.

Seplen van
de Cust van
Manille na
Borneo.

Des haften hebben wy onsen cours vanc Eplant afgheset nae het Eplant van Borneo toe / om ons daer wat te repareren/ende veruullen/want wy ganis ontselt ware/ dooz dien dat ons groot Epl ende Want in stuck ghelouwen was/ende den gantschen Boot misgheliet in stucken/so dat wy geenswis gestelt waren om het ander Schip van Manille te verwachten.

Teghens den avont setten wy onsen cours 3. w. ende inden nacht liepen wy tusschen twee Eplanden dooz/de wint vanden n. o. comende. Het Eplant van Borneo leyt van Manille ontrent 180. mylen/op de hoodyte van 5. graden/ende Manille leyt op 14. graden 45. minuten by noorden de Linie Equinoctiael.

Want groote
Eplant Bo-
hicon onder
de Spaen-
giarden.

Den 16. dito de wint n. o. deden wy onsen cours 3. w. wy waren neffens een groot Eplant/dat wy aen dag boozt hien legghen/her welck wel 180. mylen inde lenghde heeft/naer het oosten wyt heen streckende / dat mede onder subiectie vanden Spaengiaerden is/onder t' ghebiet van een Conberneur Sermiento ghenoecht / ende dit Eplant oft dese Cust is Boluton genoemt/wy seplender op 5. ofte 6. mylen by heenen/t' is een supbere Cust/wy hadden twee Chineetche Piloten in/die tot Borneo wel bekend waren.

Seple eler
een droochte

Den 19. dito smorgens setten wy onsen cours 3. w. misdien dat de Chineetche Piloots aldaer een droochte vermoeden/des middaeghs saghen wy barningh inde Lp van ons / ende seplden over een droochte / dar men de gront perfect sach/van warender stracke over/wesende ontrent 6. mylen vanc groote Eplandt / wy setten ons cours w. n. w. tot dat wy over de droochte waren/soo dattet hier seer periculus seplen is / vooz de geene die der niet beproben en is/daer nae setten wy onsen cours al zuydwest ten zuyden / den wint noozdoost / met goede corste.

Comt by of
Eplant by
Borneo.

Den 23. dito hadden wy het Eplant van Borneo al op de spde van ons aen baghboozt / vanc welcke eermen aende stad van Borneo comt/noch sommighe Eplanden ligghen/2. oft 3. mylen vanc Lant verscheyden/ acnde welcke wy goet vonden te loopen/om te sien oft wy daer ons water soude connen incipghen/hoe wel wy ganis gheen Sloup noch Boot hadden/overmits dat die van Manille ons Sloup int bluchten hadden afghelonden/ en daer mede wech gheroeyt waren/maer souden ons nu met een Vlot hebben moeten behelpen/des middaeghs liepen wy naer het Eplant toe/ende by het selve op twee mylen na comende/lieten wy een droochte van Clippen en steenen ter Zeewaerts van ons ligghen/daer wy op geen vierendeel myls af waren/des avonts quamen wy ontrent

ontrent anderhalf myl by het Eylant/ende alsoo de wind sekerp ende calm was/ hebben wyt geset op 15. baden goede Clep gront/daer wy al den nacht zyn blyven ligghen/met goet weder ende slecht water.

Den 25. dito waren wy by die Eylande gheset/daer wy meyniden water in te nemen/ dan ten was niet doenslych/om dattet seer black was/ende dat wy verre van Landt laghen/wy saghen een seyl vanden noorde oosten comende/wy vermoeden dattet van Manille quam/om in Malacca tydighen van ons te brenghen/dan dooz dien dattet teghens den nacht ginch/ende om dat hy onder de Wal liep en konden wy hem niet betomen.

Wy ginghen vant Eylant wederom t'seyl/om nae de stadt van Borneo te loopen/die noch ontrent 15. mylen van hier lach/dit is een enghete van een punt lech Landt/dar voer Borneo af streckt/ende tusschen het Eylant is een myl wyde/maer almen vanden oost comt/schymet vast.

Den 26. dito des naemiddaechs zyn wy in de Wap van Borneo gekomen/dit is een seer groote Wap/met een enighen inbocht/ende eenighe Eylanden ter zeewaerts ligghende/soo dat de Wap int ronde in haer begynn wel twee ofte drie mylen besluyt/t'is seer slecht water/ende een seer goeden Anker gront van Clep over al/soo datter gheen holle Zee gaet/niet te meer als in eenighe Rivieren/daer oock uitermaten veel Viscch ghevanghen wort/want het is aen dese Eylanden vol Viscchers bewoont/die ons met menichte aen boort quamē/ons Viscch voer t'ynwaert vercoopende/wy laghen aent weste vande Wap/by een punck oft hoek/ontrent een Goringh schoot vant Landt/de Coninck van Borneo hadde hier een Armade op een hoek vande Eylanden/ligghende om wacht te houden/ende om de Viscchers te bevyden/de Wacht-meester quam ons aen boort/ende seide dooz de Chincese Piloots/die de spraeke seer wel konden/dat hy hier vanden Coninck ghessek was/om wacht te houden/ende dat hy den Coninck van ons adverteren soude/voorts lach de stadt van Borneo noch drie mylen het opwaerts in een Riviere.

Comen inde Wap van Borneo.

De Generael heeft den eenen Chincees die in ons Schip was/met een present aenden Coninck van Borneo ghesonden/met bootshap dat wy hier in zyn Landt ghecomen waren als vrienden/ende dat wy niemant vanden sijnen yet te con doen souden/begeerende niet hem ende de sijnen voor coopmanschap ende waren te handelen/dat hy ons van victualie ende water voor gelt oft waren versien liet/dit was t'ghene dat wy vriendelijc van hem versochten ons te willen toelaten/wilden hem niet Schip ende goet weder ten dienste staen.

Comen aen vande Eylanden ende Coninck van Borneo.

Des anderen daechs quamender seer veel Prauven aen boort bienghende Fruyten/Hoenderen/water ende Viscch/dat welcke de Generael voor t'ynwaert liet coopen/sy waren seer begeerich vant Chincees t'ynwaert vant welcke wy een weynich voor Manille ghecreghen hadden/maer het t'ynwaert wt ons Landt en wildense niet hebben. Daer quamen eenighe Edeluyden aen boort/om het Schip te besien/die den Generael alle vruntshap bewees/met schendagie ende anderffins/op dat wy met vybruyt met haer moghten handelen.

Eenen van
weghen den
Coninck van
borneo comt
aen boort.

Den 28. dito quam de Chineetsche Pilot die d'Admirael aenden Coninck van borneo ghesonden hadde/met hem quam in een groote Prauvv een van des Coninck dienaers/op de Prauvv stont des Coninck Banier/ met twee Metale Bassen voor uyt/daer onder was eenen Chinees uyt Patana, die by den Coninck in groot credit was. Onse Chineetsche Pilot heeft ons aengheseyt dat die van borneo ons niet wel ghelooven en wilde/meynende dat wy Spaengiaerts waren/met welke sy oorloch hebben/want sy seydten datter noch een Schip op de Eust was/het welke sy meynden van onse Compagnie te wesen / daer was oock een Portugesehe Barel voor by borneo ghepasseert/die eenen man in borneo ghesonden hadden/om heur te waerschouwen dat wy geen Cooplieden en waren/waer door sy ons niet wel vertrouwen en dorsten/dan des Coninck dienaers seyden datse nu wel contratie saghen dat wy geen Spaengiaerts en waren/dat welc haer lief was / ende wilden t'selue den Coninck aen dienen/seyden oock dat de Coninck verstaen hadde dat wy andere natie waren/ende wilde gaerne eenen man van ons volck aen Landt hebben/om dien te sien/waer op de Generael antwoorde het selue gaern te willen doen/ mids dat de Coninck een Man van sijn volck in ostagie laten soude/het welke sy seyden hem aen te dienen/daer op heeft hun de Generael eenighe schencklagie vereert/van Wapenen ende Roers/om die aenden Coninck te brenghen/wantet hier een ghebruyc is/wat vereendelingen datter comen/datse eenighe vereeringhe doen. Aldus sijn de selue wederom ghevoaren / ende wy hebbense met eenighe eerschooten vereert. De voorij Chineetsche Pilot is wederom mede ghevoaren nae Borneo, om te besien ofter eenighe coopmanschap voor ons te doen ware/dan hier in borneo en valt gants geen Specerije/wel isser de beste Champfer van gheheel Oost-Indien, die se heel dier houden / estimerde het pont wel op 20. Realen van achten/ende noch en soudenen geen ; .ofte 400. pont erijghen connen/anders en isser niet besonders daer groot profijt op te doen ware/want het wouter vande Portuguesen al op gebocht. Voorts hebben wy mette Visschers ende Landtunden ghehandelt/die met veelderley fruyten en Hoenders aen boort quamen/waer mede wy ons versaghen/ende cregghen oock al onse Pypen vol waters.

In Borneo
seyt ez schip
uyt China
te Patana
aenboort.

Den 30. dito smorgens quam onse Chineetsche Pilot wederom aen boort/met sommighe Chineetsche Cooplieden die in borneo laghen/met een Schip daerse 60. Picos Peper in gheladen hadden/dese haddense uyt Patana ghebracht om hier te vercoopen/den selue hebbense ons gheveylt.

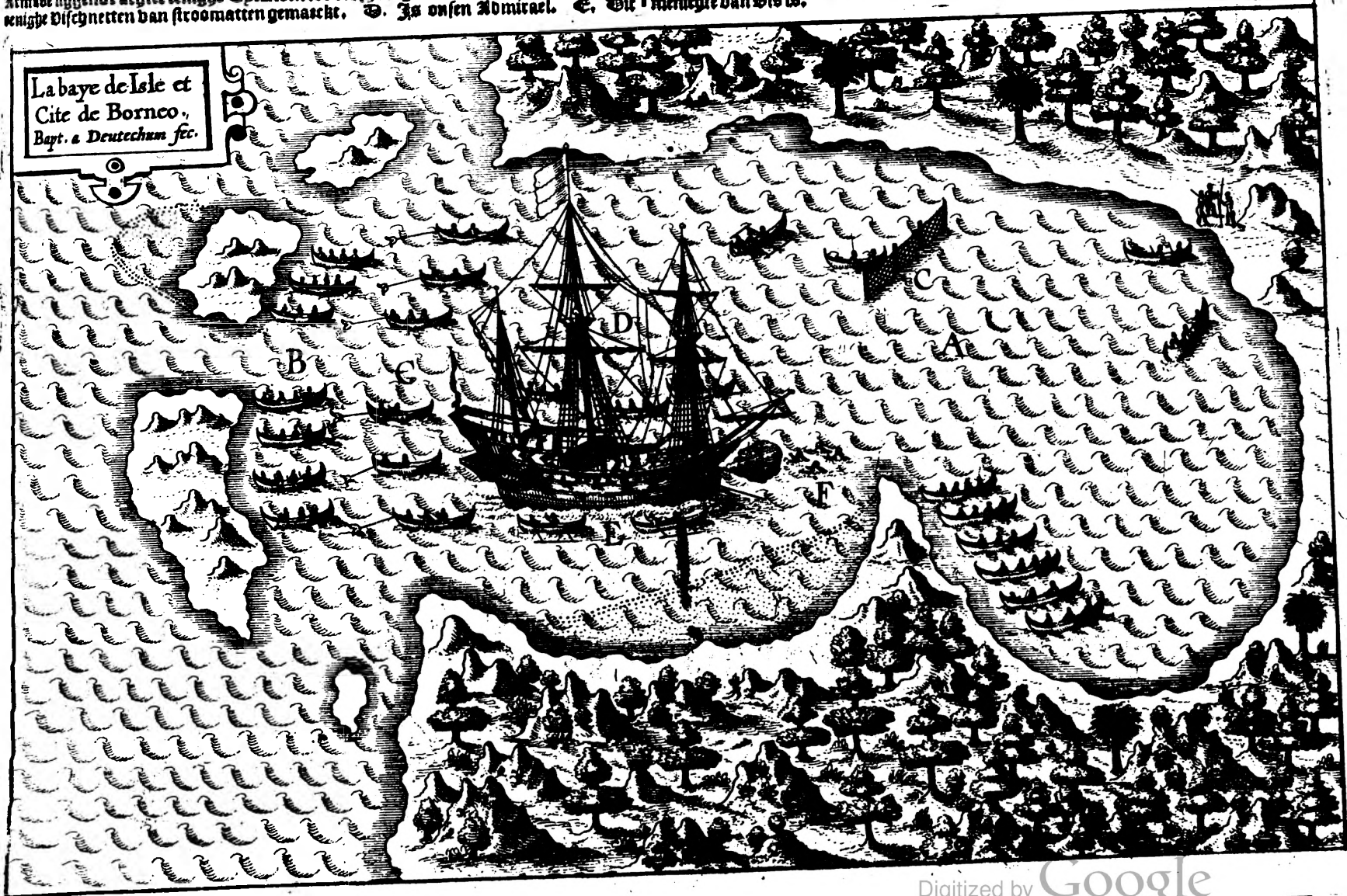
Dese Chinesen en sijn onder de subiectie vanden Coninck van China niet/maer woonen in een Landtschap Patana ghe-noemt/aende Eust van Sian leggende/daer sy haer onthouden/op haer seluen eenen Coninck hebbende/ doch hebbense de selue Wetten van die van China, want het sijn oec Chineetsen die uyt haer Landt gheloopten ofte ghebannen sijn/overmits datse wel eer Verbuypers waren/ende heur nu in Patana onthouden / dat een sterck onwinbaer Landt is/haer principaelste stadt is Patana ghenoeemt/daerse een goede Haven voor Schepen hebben/van waer sy op verschede plaetsen in Oost-Indien handelen/ende alsoe haer voordeel sien/nemen ende berooven sy alle Schepen/so wel Chineetsen als andere/diese in Zee meester-commen worden/maer binnen haer Haven houdense een neghetijck vry/want dese seyde dat de Parana een Chineets Cham-pan ghenomen hadde/dat van lava quam/die mette Hollantsche Schepen die daer laghen ghehandelt hadden / hebbende voor haer waer Realen van achten gheefghen/daer door verstonden wy hoe dat de Schepen van Hollant ende Zeelant nae Oost-Indien gheseylt aen ghecomen waren/ende in lava maior ghehandelt hadden.

Dese

Woonterfepinge van de Bape van Bozne/ groot zijnde wel dyle mijlen in zijn omme-
 gang/boort beschut met sommige Eplandē/daer binnen seer stil water/met goede anchor-
 gront is/ ende goede clep-aerde. A. Is de yntcipale Bap. B. Is des Coninck
 Armade liggende achter eenighe Eplanden tot beghijdinge van de Wiffchers. C. Zijn
 eenighe Wiffchennetten van stroomatten gemacht. D. Is onsen Admirael. E. Dit

zijn Wraumen die aen boort comen met Wif ende andere nootduft. F. Zijn
 hier swimmers die ons cabel stilwijgende wilden afhouten/maer naer haer schietende
 worden sp delet/ soo dat sp moesten wijcken. G. Wese Wiffchers wiffchen met roo-
 bekens daer eenighe beeren met hoercken aen zijn/ sie des Wif opbalende/ want hier goote
 meniche van Wif is.

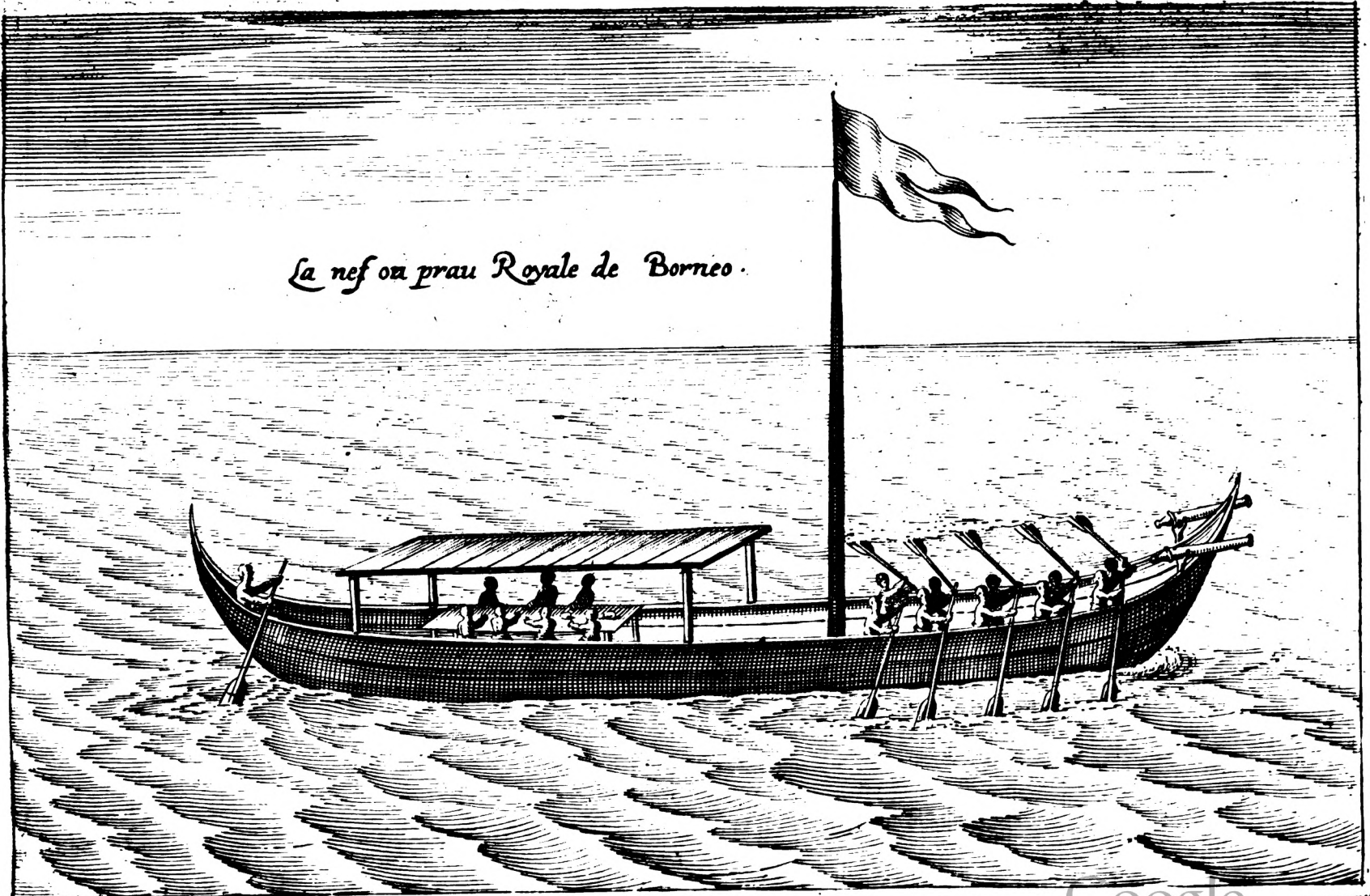
La baye de Isle et
 Cite de Bornco.
 Bayt. a Deutechum fec.

Afcounterfenting van de Koninklijke Prau des Conincs van Borneo/hoar op hebben de twee metalen baffen/met des Conincs Banierre boven op de mast/achter overdeekt met matten/daer onder een Tafel staet/daar op sp hebben sommighe si:uttre baten met berele/daer sp staets een knaunwen/daer op dat was een Chinees upt Patana/die by den Coninc

in groot credijt was: Onse «weefche Wploot waerscheude ons dat wy wel boog ons sien souben/want die van Borneo daer wel een hant van hadden om sulcke schepen te nemen daer sp haer meester van condon maken/ dat wy wel ghetwaer woerden hier nae / dan op ons goede;jnde bleven meester van ons schip. Leest byeder int Journael.

La nef ou prau Royale de Borneo.

057-001

Deſe Chineſe Patani verſden haeren Peper / moer hielden die ſeer hoog van prijs / en begeerden daer Aalen van achten voor / wette welcke wy niet ſeer beſeten en waren / dan hebben haer onſe Coopmanſchappē laen ſien / als Laken / Kaſſe / Sapē / ende Lijnwaet / maer hadden daer weynich weel toe / nochtans hebben wy int laeſte met haer gehandelt / voor twintich Picos Peper een derde part Gelt / ende twee derde part waren / als Laken en Harnaffen te geven / En yeder Pico voor dertien Aalen van achten / elck Pico weghende 120. pond. Zy beloofden op oermorghen den Peper aen Doort te brenghen / ende zijn alſoo niet goet beſcheyt wederom van boot ghevaren:

Maerſchou-
winghe van
onſen Eſ-
kops.

Alſoo deſe Chineſe Patani aen boot gheweert waren / heeft de Chineſe Schipper (die by ons was) den Generael aenga- dient / dat hy wel op ſyn hoeſe ſoude weſen / want die van Borneo mochten ons wel comen verraffen / ſo ſpēt met eenige beſcheyt maer eonden te weghe brenghen:

Voorts rochten ende ruſden wy daghelijcs allerhande Fruyten / Hoenderen ende Eperen / die met cheene Parauven door de Landſtuyden gemaect aen boot quamen. Daer quam eenen Man uit Borneo aen ons boot / dat inde een Chintes was van Canton, doch eenen ſlechten Quadam / die badt ons / dat wy hem in ons Schip wilden verbergen / want hy was in Borneo wat ſchuldich dat hy niet betalen en conde / daerom ſpēt hem voor een Slave vercoopen ſoude. Deſe ſcheyde dat in Borneo groot ghetrechtſchap van volck ende anders ghemaect wert / waer uit wy vermoede datſe ons wel ſouden mogen beſpynghen / want zy meynden groot acces te hebben / vermeynende onder deſſel van Coopmanſchap ons Schip te overmannen / en alſo heuren aenſloech te eſſenieren / dan als wy op ons hoeſe waren / ſo en hadde ſy niet al heur machi geen kans aen ons.

Anno 1601 / den eerſten Ianuarius.

Den eerſten dits ſaghen wy des ſmorgens veel Parauven de Day over en weer roeyen / de welcke by malcanderen vergaaderden achter eenen ſeleeren haet / ontrent een myl van onſe Schip / daer wy meer als hondert Parauven eonden ſien / waer door wy d'ooch int zeet hielden / en dapper op ons hoeſe waren / al ons Gheſchut ende gheweert claer makende. Daer nae iſſen een Parau aen boot ghecomen / die twee ſacken Peper in hadde / ende ſeyde ons dat de Coninc van Borneo die ſonde / ſeggende dat wy ernighe Harnaffen daer voor ſouden gheven / het welcke de Generael dede / ſonder te laten blijcken dat wy yet van haeren aenſloech gemaect hadden / dan wy en lieten maer twee man over comē. Terſont quammer noch een Parau aen boot / daer wel 80. mannen in waren / dan zy ſaten meest al bedekt onder eenige matten / dieſe gemeyulijc op heur Parauve voert. In deſe Parau was eenen Da ende veel Fruyten / die ſy ſeyden dat den Coninc ons tot een vereeringhe ſonde / ende wilden ſtrafcs met alle man opelommen / presenterende dat ons volck den Da ſoude over hyſen: voorts preſenteerden ons de Koepers de Fruyten / meynde ons alſoo te bedodden en doen vergapen / om ondertuffche heur perſonnagie te ſpelen: maer wy hebbe opt punct gelet / haer ſtraf verblevende niet over te comen / nochtans drongenſe ſeer aen / doch alſo ſy ſagen dat de Coninc ge- reet waren om yter te gheven / ſijn zy ſtilgebleven / vragende wat ons begeeren was / daer op d'Admirael ſeyde datter wel twee oft drie mochten over comen / en dat ſy wat ſouden van boot liggen / dat ſy deden. Ende de voorſ Chineſe Patany niet noch

Die van
Borneo co-
men aen
boot als
vrienden.

enighe

Wenſch
ontdekt.

eenige andere Edelliedē vanden Coninc is over gecomen/en ſach wel dat wy op ons hoede wart/waer door zy heurt aenſlach miſſen: zy hebben ſo veel excuſen gedaet alſſe mochtē/ſeggende dat des Conincs Dom (die zijn Boecht was/ en in ſyn plaetſe regeerde) met alle de Parauſ opt water ghecomen was met ſyn Vrouwen/om hem wat te vernemen/en hadden ons ſchip van verre geſien ſonder arch: daer op ſeyden wy/waerom hy ons ſulcx niet en hadde ontboden/nietemin heitint voorts ongemerct en bewezen haer alle vrientſchap diemē conde/met ſommige geſchreef en anders/aenden Coninc oft ſijn Luyſenau: waer mede de Generael haer wederom verlof gaf/want hy get cleen vreeſe en hadden/dat wyſe na haer verdiende voſſeyd enighe ſtraffe opgeleyt ſouden hebbē/want wy merctē ſekerlyc datſe ons dūs bedriegelijc ſocht te overvallen/daer deſe Chinoes Patani Antheur af was/die dat meer gecuyſt hadde:want zy hadden met haer 4. oft 5. een Portugeſche Varc voortwaddet/daerſe mede overvoeren/quanſups als Paſſagiers/en ſneden al de Portugeſt die der in waren den hals afmaect daer na verſtaten ſe door ſtorm aen bornco, daerſe wederom genomen werden/en waren nu in dienſte vanden Coninc van bornco. Die van bornco merckende dat heuten aenſlach ghemilt was/zijn hy met alle de Parauſ wech gheroyt.

Beſchryv
ge vant Ep
lande/en de
Gradt van
Bornco.

Dit Eylant van Borneo, is een vande grootſte Eylanden van Oſt-Indien/en de Stadt leit in een morafch/want men moeter al met Parauſſen oft ſchuyten van huys tot huys varen:daer ſtaen ontrent 2. oft 3000. huysen,daerenbove hebbenſe noch te Landwaerts in/veel huysen en Hoven/tis ſeer volcrijck/en t'zjn groote cloecte mannen/hebbende alijt haer geweyz hy hun/al waert maer de ſlechtſte Boer oft Viſſcher. Dit ſekor gheweyz zijn Bogen en langhe Epatten/aenwielkes eynde yſer is/als in ons Lant een Javelijn:hy hebben eenē Koſer daer 20. oft 30. Nylen in zjn/al ſennich/die blaſt hy ſeer crachtelijck wyt/en alſſer yemant wede gequetſt is/dat hy bloeyt/ſo moet hy ſtervē door de cracht van ſennyn/daer de Nyltgenſ mede beſtrefen zijn. Zy zijn al ſamen Moors,van Mahomets ghelooſe/en en ſouden om de doot te lyden/get Spect eit/daerom en zijn hier geen Verckens:hy nemen oock ſoo veel Vrouwen alſſe connen voeden/de Vrouwen zijn hier ſeer cloect/daer quammer vele aen boort om handelen/daer mede hy ſoecten proffijt te doen/en als ons volc haer ongeſchietelijck aenwelen/oft aentafſen/ſelden hy haer daer tegens ter weyria ſouden wel met een Epies oft Epime inde huyt geſtelen hebben:hy ſien wy ten bruyden als andere Indianen/en gaen gecliet met eenich Lijwaet om het Lijf/dan de gemene Mans gaemeeſt naect/doch hebben die oock gemenlijck eenen Koef van Geel of ander couleur/dieſe onſheit lijf trecken te winde op verſcheyden manieren/voorts hebbenſe opt hooft eenen Bant/ooch van dan Catoren Lijtwaet. De Coninc van Borneo is een Jonckman/die noch onder Voochdye ſtaet/want ſyn Dom regeert in zjn plaetſe/dat een ont Mah is:hy houden Hof inde ſtade van Borneo, met vele Slaven ende grooten aenhand. De Edellieden oft die van Marafſ op vanden Coninc zjn/houde haer ſeer magnifiqu. Van dien quamender ſommighe aen boort/met overdece Parauſſen voor de Conue/die int ſprecken haer graviteyt ſeer hielen/ende hadden groot aenſien/hebbende int midden een Tafel/daer eenighe ſilvere Baiten op ſtonden/daerſe haer Beetele en Katē in hebben/datſe doorgaens knaawen.

Wardē Co
mick van
Bornco.

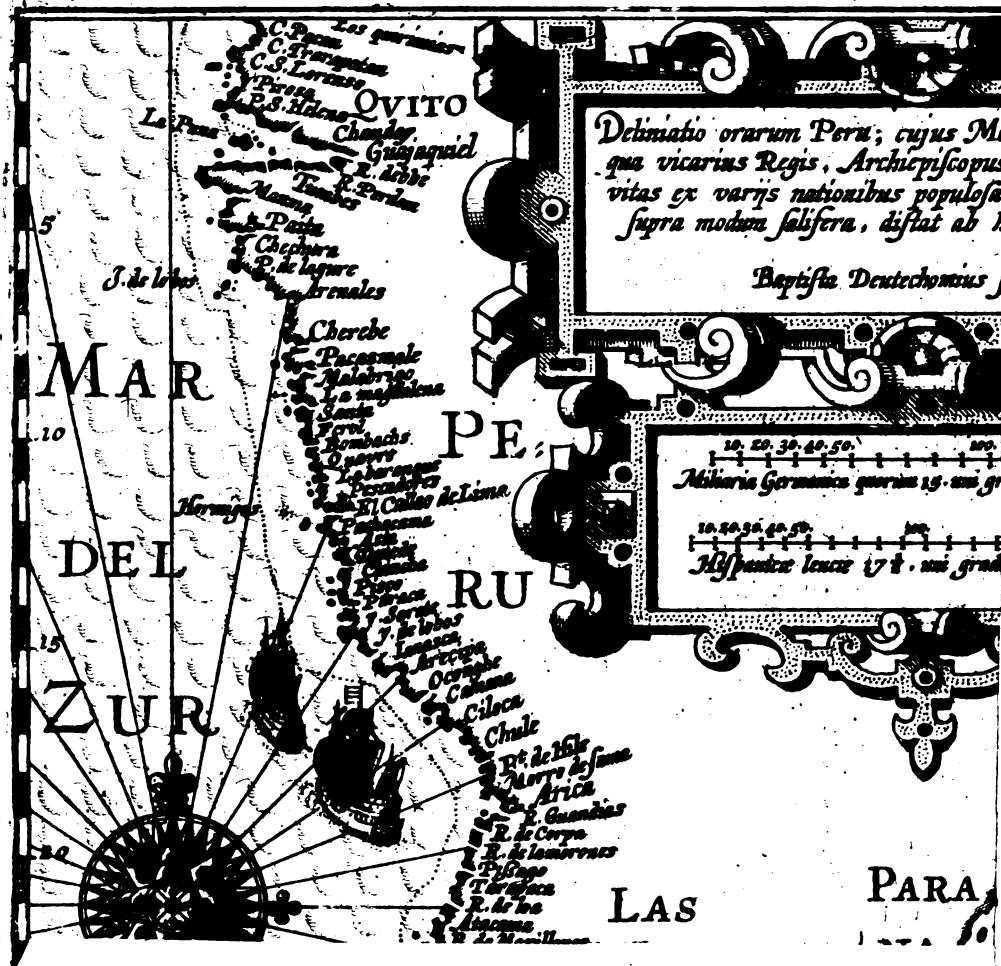
Alſo wy hier inde Bay van Borneo lagen/en ons redelijck verſien hadden van verſeffinge en water/ocē datier get voordeel vā Coopmanſchap voor ons te doen was/overmits daer niet en valt/want de voorſy pepet vā Patane,was daer gebreicht om te vercoopen/en en hadden ooc niet meer als 60. Picos,daerſe ons 20. van verſeffe hadden/en op huyden beſeofd te leſeren/

Afcounterfeytinge bant Eplandt Soemed een van de grootte Eplanden van Oost Indien/de stad leyt in een moeras/also dat men van hups tot hups met Pjautwen moet baren/ zyn de ontrent van drie duysent hupsen groot/ dan het heele Land is bevolkt en eene volckrijck/ t'zjn seer groote cloecke mannen/ hebben de alre haer geweer op hui/al

maect maer de slechtsten Boer oft Diefcher/haer geweer is bogen/ende lange spatten/aen welck eynde een pfer is als een Jabelijn/haer uyt sp spatten met seppnige pijlen/sp zyn al te samen Mooren van Nachumits gelede/bat seide seer sterck houdende/liever te stercken als dat te overtrecken.

Geete en nieuwe teekeninge van de costen van Peru, van den 29. maart/ by wyden de
 Linie, toe op de Linie Equinoctiaal. De gantsche beschryvinge hier van/ bindt p. Falto 39. alle de
 40. 41. 42. 43. seer beduydelijk/ naer desen tijt beschryven. Hier is Lima in gheleggen

73
 Of Republie
 van na Bano
 van te jeph.

inde Dings den
 iser Papet noch
 aco;
 heur
 met
 deel
 nco
 niet
 nen/
 Boet
 dere

den Enighe
 l wy Stelmers
 e be overen toe
 ons af te fupden
 van
 den/

nen/
 i een Een Cham
 igen pan comen
 in de de upi Japh
 in Domes
 verfcken.

Ema-
 stede
 n/sijn

le van
 Pictes

veren/maer en quamen niet dan op de maniere als vooren verhaelt is. So heeft de Generael geresolveert mette ghemeyne Officiers/om van daer te zeplen na Java ende de stadt Barram toe/om te besien of wy daer noch eenige handelinge oft Coopmanschap voor onse Waren couden kryghen/daerom hebben wy ghereetschap ghemaect om van hier te zeplen.

Resolutoe om na Java te zeplen.

Den 2. dito heel calm zijnde/soo dat wy niet tzepl conden gaen/ quam dien dach noch een Parau van Borneo aen boort/inde welcke de Chinese Patani Coopliden waren/die ons den Peper brochten/diese ons vercocht hadden/segghende datse op gister niet en hadden comen comen/om de revolte wille die der metten Coninc gevallen was/ende exauferden eerst die van Borneo, datse geen arch en hadden/maer daer na versonden wy wel dattet een entrepuse was. Voorts hebben wy den Peper van hure ontfangen/te weten byde 10. Picos, en de selve betaelt na den coop hier vooren verhaelt. De Chinesen wegen al haer Goet met eenen Evenaer oft Romance, en rekenen 100. Catten voor een Pyck, en een yeder Catte is so veel als 1. pont en een vierendeel Spaens gewicht. Also wy dese Chinesen betaelt hadden/hebbt zy oorlof genomen / en zijn met haer Parau weder nae Borneo geroeyt. Ons een Pilot die wy by Manille hadden gekregen/die de Generael na Borneo toe ghesonden hadde / en quam niet wederom/maer schreef eenen Brief dat hy heel siec was aent Konde loop/hem daer door exauferende van niet te comen comen/ en badt datmen hem eenige recompense soude doen/voor zijn lange diensse aen ons ghedaen / alsoo hy nu van Schip en Goet versteken was/ende niet en hadde om by te leven/heeft hem de Generael een stuck Ras ghesonden / met noch eenighe andere Waren voor tghene hem beloofd was/want hy hadde ons voor Pilot ende Soldt seer wel ghedient.

Wacht om Peper noch.

De Chinese Pilot blijft in Borneo.

Den 3. dito den voorgaende nacht int doncker/zijn vier Swimmers voor onsen Bouch ghecomen/die onse Kabel meyneden of te snyden/ op dat wy aen kant souden dryven/het welc so gebeurt soude hebben/hadden sy te wege comen brenghen/want wy en hadden maer eenen Ancker int schip/en dat was de gene die te gronde kich/maer wy zijnt gewaer gheworden/en hebben besiet met schieten/waer door sy hun wech maecten. Zy hadden een Parau by haer daerse wy ghespronghen waren / die voorhy ons schip quam dryven/sonder datter yemant in was: zy hadden ons oock voor twee nachten een Parau af ghesneden / die wy van hure gecocht hadden/daerom moesten wy weder een ander coopen/want wy waren onse Slomp in Manille quyt gheworden/doen wy int slacn waren/soo dat wy ons nu met sulcken Parau behelpen moesten.

Enighe Swimmers waren comen of te snyden.

Herten dach de windt wyter landt hebbende/hebben wy onsen Ancker ghelichte / ende zijn te sepl ghoghaen/alsoo wy onder zepl waren/saghen wy een Schip achter ons gheset / daer wy nae toe zeplden. Het was een Champan dat van Iapan quam/ende nae Manille wilde/maer door storm was hy verstreken/ende ghedwongen hier in Borneo in te comen/om hem te verstercken/ende moeste aldaer noch niet maenden vertoeven / om de Monsons, eer dat hy in Manille conde comen.

En Champan comende upt Iapen in Borneo verstreken.

De Generael liet den Capitayn aen boort comen/het welcke een oude dierf man was / een Portugees van Port a Port, Emanuel Lewis ghenoemt. Hy had lange in Malacca en Maccan in China ghewoont/maer nu woonde hy in Iapan, in een stadt Languasacque genoemt. Hy was van een Haven oft Eylant wt gesept Colhinochoe genoemt/twee maanden gheleden/zijn vockt waren meest al gheboien Iappoenen, op de maniere van Landt gheschoren. Haer Pilot was een Chinee.

Dese Capitayn heeft ons te frunt gegent daer in Iapan een groot Hollants Schip gecomen was/vande Compagnie van

Pierce

Den 14ten
Verhaghens
Schip/ dat
in Japan was
geen was.

Pieter Verhaghen, het was daer seer miserabelijck verstercken want sy waren meest al van hongher en sieckte ghestorven / so oft daer aen quamen en waren se maer 25. man sterck / vande welke sint noch elf waren gestorven / so datter noch maer 14. int leven waren. De plaetse daer se eerst arriveerden / is ghenoecht Bongo, liggende op 34. graden 40. minuten: Ende de Coninck van Japan heeft het selve schip in een ander Haven doen voeren / Atonza genoemt / op 36. en een half grad liggende / daer het schip op vier Anders in een goede Haven leydt.

Defen voornomenden Capiteyn seyde oock dat al het volck vuy ende liber ghinc daert hun gheliefde: dat heur oock toeghe laten was een cleyn Schip te maken / om te zeplen daert hun gheliefde / dan waren soo machtich niet. Wy verstonden wel soo veel dattet den Admirael was vande Compagnie van Verhaghens Schepen / een Schip van entrent 230. Last / sy waren met twee Schepen van Chili overghesceeken / vande welke sy het eene hadden moeten verlaten want soo hy seyde / hadden veel Gheschuts op / met veel Realen van achten ende Coopmanschap. De Generael heeft den Capiteyn seer wel ghetrackteert nae vermoeghen / ende heeft eenighe Hammen ende andere Viualie van hem gecocht / ende betaelt tot sinen contentement / hem biddende / dat hy (wanneer hy weder in Japan quam) den Hollanderen alle faveur wilde doen / die hem moghelijck ware / het welke hy beloofde te doen / ende begheerde seer vanden Admirael / dat hy hem een Blagghe van ons landt doen soude / met een Passpoort / dat hem ghegeven wert inden naem van zijn Exellentie, daer mede is hy na sijn Schip ghevaren / segghende dat hy inde Haven van Borneo soude loopen / ende aldaer den tijt vertoeven vande Monson, om naer Mauille te seylen / wy bleven al den nacht hier aen Ancker ligghen / de windt calm zijnde / dat alsoo den anderen dach oock was.

Den 5. dito
de 5. dach van
Japan.

Den 5. dito des morgens / de windt oost zijnde / lichten wy ons Anckers en zeilden vut het gat van Borneo noorden aen / aen bagboort laghen eenige droochten / daer wy op vijf en ses vadem overliepen. Wyten de Bap spnde / hebben wy onsen cours n. w. te Zeewaert in geset / ende een stuc in Zee wesende / setten wy hem w. den windt banden n. o. met een goede coelte hebbende.

Den 6. dito smorgens / waft calm / ende sagen noch het lant van Borneo noort o. van ons / wy setten onsen cours west aen / het is hier seer sozgelijck te zeplen: want aende noortzijde liggen eenige droochten / en aende zupzijde veel Eplanden / wy en hadden geen en Pilotoot die hier bekend was / en de Caerten en liggen ooc niet al te correct / so dat wy op Gods genade zeplen moesten / wy setten onsen cours meest w. ende w. 3. w. de windt banden n. o. met dupster weder / ende mottighen reghen.

Den 9. dito smorgens / setten wy onsen cours zuyt w. aen met camelijcke coelte. De Generael heeft mette Scuerlieden goet gebonden om het vaste lant van Mallacca hy n. Pulo Tymon aen te gaen / in drie graden / op dat wy het Epland Pulo Tymon niet missen en souden / het welke wy eerst int ghesicht moesten loopen / want van daer af voorts was onse Chinese Pilotoot bekend tot Lava toe. Wy gingen onsen cours 3. w. ten w. des middaechs de hoochte vande Sonne op 3. gra. hebbende / wy sagen een Epland zuyden van ons / het welke wy meynden Pulo Tymon te wesen / liggende op 2. gra. 15. minuten / wy liepen daer nae toe om selve te bekennen / dan daer hy comende / en hadden onse Chinese die wy op hadden / geen kennisse af / sy vermoeden

Wollet niet
het Epland
van Pulo
Tymon.

Den dattet de Eplanden van Borneo waren/wp worpē het Loot op 19. badem santgront/wesende ontrent noch een myl vant Eplandt/soo dat wp op een banck waren/wp setten onse halsen toe/seplende ten naefte by n. w. aende wint/die vanden n. n. o. quam/en lieten te loufwaert oock een groot Eplandt ligghen: Ons hebben wp al den nacht op Godes ghenade mer groote breefe gheseylt/houdende diepte van veertghien tot seventghien badem/al sandtgront.

Den 10. dito smorgens/sagen wp noch een groot Eplant ten n. n. w. van ons/ ende werden een barning en droochte achter inde Lp van ons gewaer/niet noch eenen ronden keubel als eenen Hopyberch: vooz by dien wesende/cregen wp wederom diepte van 24. en 25. badem clepgront/wp hebbent daer geset op anderhalf mijl na byt lant aenden 3. o. hoer op 30. badem clepgront/wp lieten een houten Ancker vallen / die onse Timmerlieden van eenich hout op de Chinese manier gemaect hadde/want wp en hadden noch maer eenē Ancker en touw / die wp niet waghen en dorsten/de wint quam upten n. met harde coelte / ende het hout te Ancker heeft tot savonts toe gehouden/dattet so grooten storm waepde/dattet door ginck/so dat wp genootsaect waren onder zepl te gaen tegen onsen danck. Wp meynden hier aen landt te varen / om eenighe Indianen oft visschers ter spraeck te comen:want wp hadden ondert lant een zepl ghesien/wp waren heel bekaept en wisten niet wat gat upt/want wp verwarden meer en meer in d' Eplanden.

Comen noch
by eenighe
Eplanden.

Dattet by
een onbekende
Eplande.

Den 11. dito smorgens/waet seer dupster weder met gestadigē regē/de wint vanden n. o. en breeven sonder zepl/so wp al den nachts gedaen hadden:want wp en dorsten by nacht onder d' Eplanden niet zeplen/nietemīn wp hadden gestadige diepte van 28. en 30. badem/met modder gront/vooz gedurigē regen en wint/so dat wp op den dach ons fock gehyft hebben/ ende onsen cours w. ten n. aen geset:des middaechs sagen wp noch lant ten 3. 3. w. van ons/oor Eplanden/dan snachts hebben wp wederom onse seplen ingenomē/dryvende met eenen n. n. o. wint ende ghedurighen reghen.

Eyden son-
der zepl.

Den 12. dito smorgens/en sagen wp geen landt/maecten zepl/en setten onsen cours w. ten n. hebbende de wint upten n. n. o. met harde coelte:des middaechs waren wp op de hooghde van een graet 50. minutē/de Seuerlupden meynden nu upt de Eplanden te zijn/en hebben heuren cours 3. 3. w. aen geset/oock 3. w. ten 3. Des avonts sagen wp wederom lant vooz upt 3. w. van ons/het welck oock Eplanden waren/waer upt wp genoeghsaem mercten dat wp niet genoeg om de west en waren / ende dat dese Eplanden de Cust van Borneo naest ligghen/hoe wel wp aende Cust van Malacca oft Pochan moesten zijn/om int rechte vaerwater te wesen/meyndē door goet duncken der Sierlupdē dattet niet noodich was 10. oft 12. mylen wt den wech te zeplen/maer best waer hier door onbekende bramen te loopen.

Sien weder-
om Eplanden.

Den 13. dito smorgens/waet calm/en waren neffens de Eplanden die wp sanderdaechs ghesien hadden/om de zuyt van ons liggende/ontrent 3. oft 4. mylen/daer lagen eenige ghebroken landen / loopende om de zuyt en w. n. w. ontrent 7. oft 8. mylen van daer lagen noch drie clepne Eplanden oft Chippen: wp zeplden w. ende

Comen op
7. 8. 1. 5. 11.

W. ende n. om daer tuschen dooz te seplen: des middaechs hadden wy de hoochste vande Son op 1. gra. 15. minn. Wy seplden boorts al den nacht/ en deden onsen cours 3. w. ten w. met goede coelte/ smorghens saghen wy noch eenighe Clippen daer wy dooz heenen zeplden/ met eenen 3. w. ten w. cours: Daer nae en saghen wy gheen Eplanden meer/ soo dat wy meyniden daer dooz te wesen/ dan noch zijn wy snachts met eenen n. o. wint ghedreven. Wy giffen nu booz de derdemael onder de Linie Equinoctiael te wesen.

Second van
Malaphe
Jouck van
30.

Een
Dooz
loot.

Den 16. dito des mozghens waft heel ducht weder/ wy hadden den vorighen dach ende nacht 3. west ten 3. onsen cours ghedaen/ sonder eenich Landt ghewaer te worden/ de wint noozdt oost hebbende/ dan alsoo het weder op claerde/ hebben wy een groot Eplandt zupden van ons ghesien/ waer na wy zupden aen gheseyt zijn/ hebben oock in ons vaerwater een zepl vernomen/ nae het welcke wy gheloopen zijn/ om eenen Piloot daer wy te become: des middaechs zijn wy daer by ghesomen/ ende saghen dattet een Ioncke was/ die wy deden stricken/ ende de principaelste daer van aen boort comen. Hy seide dat hy van Ior quam/ een Coninckrijck by Malacca ghelegghen/ willende hier nae eenighe Eplanden, om synen handel te bypen. De Generael heeft den Meester aen boort ghehouden om dies wille dat hy een goet Piloot was op alle dese ghewesten/ ende oock inde Molucken: Hy bleef met synen Soon aen ons boort/ belastende sijn volck datse mette Ionck ons Schip souden volghen. Alsoo wy het Eplandt seer ghemaecten/ ende dattet een lagher Wal was/ waren wy seer verblift/ dat wy dus miraculeuslijcken desen Piloot bekommen hadden: want sonder hem soude ons Schip verseyt hebben/ dooz dien dat wy onse passagie qualijck naemen/ overmits dat wy daer niet bekent en waren: De Piloot seide dat wy om de west vant Eplandt heenen moesten na Bantam toe/ dan de wint was heel scherp upten noorden/ ende seplende w. n. w. aen/ om het Eplandt boven te zeplen/ maer wy en condon boven den hoeck niet raken/ soo dat wy des nachtes wederom vande Wal moesten wenden. Dit Eplandt wort Bancka ghenoemt/ het strecte hem hier noozdt west ende zupdoost/ ende is ontrent seiven oft acht mylen/ ligghende op de hooghde van vier graden. Des nachts coeldest seer hare/ soo dat wy in groote vreesen waren van teghens de Wal aen te zeplen: de Ionck van Ior raecte van ons upt ons ghesichte/ die ontrent 5. oft 6. Last groot was.

Seplen om
de n. o. van
Bancka.

Den 17. dito laeerden wy noch af ende aen/ om den n. w. hoeck vant Eplandt Bancka boven te seplen/ maer de windt noozdelijck spnde/ en waft niet wel doenlijck/ jae condon qualijck van lagher Wal houden/ waer over de Piloot te kennen gaf dat hy een ander passagie wist/ wat verder om den oost vant Eplandt/ het welck seer goet ghebonden wert: want wy en condon niet langher pozs van sepl hoeren/ dooz dien dat al de hooft-toutwen vanden fockemaet in stucken gheseyt waren. Te loufwaert hebben wy onsen cours o. ende o. n. o. aen gheset/ des middaechs oock continuerende/ de diepte van 19. en 20. badem houdende.

En het
Eplandt
Crimati.

Den 19. dito continueerden wy noch onsen cours oost noozdt oost/ de windt noorden/ ende ontrent den negen uren hebben wy een Eplandt ten n. o. van ons ghesien/ het welcke Crimati hiet/ onder de Cust van Borneo ghelegghen/ ontrent vier oft byf mylen daer van/ doen setten wy onsen cours o. 3. o. ende des abonts 3. w. aen/ hebben wy een-

Wp tenighe Eylanden inde Ip van ons gesien/die aent eynde van Banca liggen/daer oock veel droochten ende Clippen liggen/wp setten onsen cours zuytwest tusschen dese Eylanden ende Crimati. Alle dese Eylanden zijn bewoont met Indianen; Ende in Crimati vallen eenighe Diamanten/die sy in Malacca te coop brengen/ dan en willender gheen vreemde volck op laten. Wp hielen onsen cours zuyt west/ met een doorgaende coelte.

Den 10. dito smorgens een paer uren vooz den dach/hebben wp een droochte rechte vooz ons gesien/ daer wp geen half mijl af en waren:so het nacht ghewerst hadde/wp souden der op gheslept hebben / nochtans en wist onse Malayische Pilot van dese droochte niet:wp bonden noch 25. badem diepte / dan en sagghender geen landt ontrent/zeilden voozts onsen cours/de wint liep n.w.

En hooft
te die den
ghewest on-
bekent was.

Den 22. dito waren wp neffens een Epland dat ontrent 10. mylen vande Cust van Java leyd / oock sa- gen wp het hooge landt van Java 3.3. w. van ons/wp seilden voozts w.3. w. ende zuytwest ten naesten bp/ des avonts zijn wp bp eenen hoer vant laghe landt verballen/Curabon genoemt/de selve is ontrent 25. my- len bp oosten Bantam,ende rhyen oft twaelf mylen van Iaccarra,daer hem de Cust west noozdt west/ende oost zuydoost streck/de wint quam vanden noozdtwesten/soo dat wp ghenooclaecte waren te ankeren op 10. badem goede clepgront/wel 2. mylen vant lant:hier moesten wp wederom onsen besten Ancker aboutueren/ want het houten Ancker en wilde om de safticheyt des gronts niet houdē. Dit lant van Java leyt hier op 6. graden stijf/ende streck hem meest o.ende w. vant eenē eynde tottet andere/na onse gissinge ist ontrent 200. mylen lanck/maer niet seer breed.

Comen on-
der het lant
van Java.

Den 23. dito/des morgens cregghen wp de wint wpt de Wal met een propere coelte/en seilden nooztwest om wederom wat in Zee te comen/dan en hebben niet vel gewonnen. Des middaechs quam de wint wpt noozt noozt west/deben onsen cours west aen/dan des avonts hebben weder gheset/door dien dat de windt scherpte:Wp lieten onsen pieren Ancker vallen/ende des avonts zijn ons volc gewaer gheworden / dattet een strenghe inde Cabel in stucken was/waer van wp seer verschycten:want hadde wp dit Ancker verloorē/wp en hadden niet waer mede ons Schip te berghen/en dit was quaet genoegh/want dese eenige tou was dooz de lanckheyt vande Keyse heel verstickt:wp hebben de breuck vande tou wat ingewonden / ende zijn tot smiddernachts blyben liggghen/de wint was zupelijck met weynich coelte/wp gingghen wederom tzepl om onsen cours naer Bantam te vervolghen.

De windt
contrarie na
Bantam.

Den 24. dito kregghen wp den wint smorghens vanden west noozdt west / met harde coelte op den dach/ soo dat wp niet stoppen ende laderen niet winnen en costen. Des avonts setten wijs weder byden hoer van Curabon op 15. badem.

Wen hem
best om naer
Bantam op
te loopen.

De 25. smorgens cregē wp de wint wpt w. met tamelijcke coelte/dan bp was juyt contrary na Bantam.
De Generael heeft alle de Officiere vant Schip doen vergaderen/om te resolveren wat best en oozbaerlic te doen

Resolutie
om naer de
oostzyde van
Java te zey-
len.

te doen stont: want also wy maar eenen Ancker en tou en hadden ende die seer swack / soo was der Scherlieden ende Zeevarende volcks meyninghe / dat ons die Tou nootzakelijck soude begheben / dooz dien dat wyt int la-
beren te veel ghebruycken moesten / synde de wint op desen tijt vant Jaer / merst upten westen / waer op met ghe-
meynen adbs geresolveert wert / om na de oostzyde van Java na de enghete van Balamboam te zeilen / middeler
tijt ernich oort te soccken om ons te ververschen.

Den 25.
Jouck
van Java
bon.

Den 25. dito / nae dat dese resolutie ghenomen ende dooz een yeghelijck onderterckent was / hebben wy ons
Ancker ghelicht / dat wel drie ofte vier bzeucken hadde / ende setten onsen cours o. 3. o. aen / ende zyn by den hoeck
van Chirabon ghecomen / daer wy twee loncken saghen ligghen / die wy gisten nae Bantam te wille. Des avonts
hebben wy de zeilen inghenomen / ende lietent byppen / om dies wille dat wy by nacht niet en dorsten zeilen.

Seplen nae
den Jonck
van Java.

Den 26. dito / onsen cours noch o. 3. o. houdende met goede coelte / de wint w. n. w. wy seplden een Javaensche
loncke na / maar om dat hy booz den wint harder seplden als wy / en konden hem niet becomen / ende ghinghen
voorts onsen cours: Wy waren ontrent tusschen Chirabon ende lapare, daer de Cust o. zuydt o. ende west noorde
west streckt.

Den 27.
Epland
Mandale
ca.

Den 27. smorghens waren wy by een hooch landt / daer oostwaerts lach eenen blacken Inwijck / waer booz-
der twee Eplandekens saghen / aldaer de loncken ankeren / ende daer lept lapare, wy ghinghen al den dach on-
sen cours oost aen / de wint n. w. hebbende / en des avonts zyn wy by eenen hoeck gecomen / vanden welken een
rondt Eplandt leydt Mandalecca ghenoemt / ende van daer af streckt de Cust zuyt o. ten 5. ende n. w. ten w. tottet
Eplandt Madura toe. Des nachts zeplden wy met cleppen zeple o. 3. o.

Het land van
Cindaye.

Den 28. dito smorghens / waren wy een stuck vande Wal af soo dat wy het Eplandt niet en saghen / wy sepl-
den 3. aen / ende des middaechs hebben wy het landt van Cindaye ghesien / daer een rondt Berchl ken leydt / als
oftet eenen Hoet ware, onder bzeert. De boomen staen hier seer kennelijck ende wint / als oftet rechte staerken wa-
ren. Seplende dus voorts langs de Cust van Cindaye, seplde ons de Indiaensche Pilot dat wy in een plaetse lor-
tan ghehoemt / wel goede ververschinghe becomen souden / sy was aent vaste landt Java ghelighen / teghen over
het Eplandt van Madura, dat daer een goede Haven maect: want ten isser niet boven een myl wint / noch eens
seplde hy datter tusschen beyde wel 5. oft 6. vadem diepte was / soo dat wy daer ghenoech in mochten.

Het Epland
Madura.

Den selven dach ontrent nae middach / saghen wy het Eplandt van Madura, dat een groot Eplandt is / wel
acht oft thien mylen inde lenghde hebbende: Wy liepen recht op het Eplandt aen / na de openinghe die tusschen
het vaste Landt en het Eplandt in leydt / dan wy vondent daer soo ondiep / dat wy op derdalf vadem quamen /
op welke ondiepte wy wel ses uren liepen / het was heel sachte water / oock sachte grondt / soo datter ons Roer
wel dooz heenen sleepte / ende meynden somtijds vast te blyven sitten hebben / dan noch dus sleppende zyn wy
by de boozseplde openinghe tusschen het vaste landt ende Madura ghecomen / daer wy weder diepte kregghen van
5. 6. 7. 8. tot 14. vadem toe / het isser ontrent een myl wint / ende tusschen beyden leydt noch een cleyn Eplandeken /
dat wy

Seplen tus-
sich Madu-
ra en Java
op derdalf
vadem.

dat wy aen stuerboort lieten liggen/ en Madura aen baghboort/ ende boort drie mylen innewaerts 3. 3. 0. aen
lept de Stadt van Iortan, daer wyt recht voor geset hebbe/ op 15. baden/ en Godelingh schoots vande Stadt/
wy sagen op de Reede wel 8. oft 10. loncken ligge/ ooc eenige opt slyck drooch sitten/ want hier is een seer be-
quame Haven en Reede om de Schepen te setten en kalfaten. Daer worden oock veel loncken getimmerd/
die van seer vreedse fatsoen zijn/ achter seer hooch en scherp toegaende/ zijn 20. 30 40. en 50. last groot/ so dat
hier een groote vaert op de Molucken is/ ooc de passagie van veel loncken, die nae de Eplanden van Molucke
en Banda varen/ hier comense heur versien van spysse Looch/ Aijm en andere nooddruft totte reple/ want het
is een seer bequame plaetse. Des avonts en iset geen volc vant landt aenboort gecomen/ dan een Prau van
een geladen loncke die daer op de Reede lach/ die van Ior was/ die quam ons aen/ en seyde dat hier nu ter tijt
gans geen Specerje en was/ dattet al na Bantam verboert was / om de trec vande Hollantsche Schepē/ dan
dattet nu de rechte tijt was om wederom nae de Molucken te seplen/ welken tijt maer eens t'waers comt/ en
dat de Specerje aldaer maer eerst over 4. oft 5. maenden arriveert.

Den 19. dito de wint westelijcke zijnde/ met harde coelte/ lagē wy hier voor de Stadt Iortan, op sterchte Ree-
de/ daer harde stroom Ebbe en bloet ginck/ wy hebben hier ons Schip en Want beginnen te repareren/ het
Want vande fockemast was heel ghebroken/ ende moesten daer ander op legghen van een Cabel touw.

Des middaeghs quamen eenighe Porteguesen aen boort / die daer in Iortan liggen/ om haren handel te
druven/ sy brachten eenighe Porcelleyn ende andere snijpsteringe te coope/ dat ondert volck ghecocht wert.
Dese seiden oock dattet gans geen Specerje nu ter tijt in Iortan was/ oock dat de loncken nu eerst upboe-
ren nae de Molucken toe.

Boorts zijn hier noch eenige Canoas aen boort gecomen/ van upter Stadt/ met Bonnanes en andere fruyt/
en hoenderen tot verberfinge/ de welke de Generael onder volc heeft laten ruplen/ op dat hem een peder
met verberfinge versaghe.

Des anderen daeghs quamen de selve Porteguesen wederom aen boort/ en seiden datse een Barre Foellie
hadden/ die hebben wy van haer gecocht voor Laken/ dan seiden datse de selve voor over morgen niet con-
den leveren/ alsoo synse wederom van boort ghevaren.

Den 31. dito quamen de voornoemde Porteguesen wederom aen boort/ met noch een ander / diese seiden
dat de principaelste onder hun in Iortan was/ sy hebben een stuc weeghs vande Stadt en hups met en Tren-
che daerom/ int welke spieden ontrent onder hun 7. oft 8. personen sijn/ hun daer onthoudende / om haer
soopmanschap en hanteringe te druven/ coopende goederen op diese na Malacca voeren/ sy seiden ooc datse
alsannē in Malacca woondē/ hier iaerliex comende om heur profijt te doe. Sy hebbe de Generael bereert met
eenige fruyt en ander snijpsteringe fray met bloemē en crupde bestekē/ het welc door haer Slave gebrocht
wert/ de Generael heeft hun wederom eenige bereeringhe gedaen / van wat opwaerts en anders/ ende vant
doort

Comt op de
Reede van
Iortan.

Op de reede
van Iortan.

Enige dag
te jusem co-
me aē boort.

boort varende/hebben heur eenighe eerschoten ghedaen.

Den 1. Februarius zijn de Porteguesen smorgens met hant drien wederom aenboort gecomen/met sommighe Slaven by heur/esi sijn al Mestises oft half wit swaert/hier te Lande ghebooren/dan daer onder was een Portegues wpt Portegael ghebooren/die seide dat hy in Hollandt gevangen was geweest doe de Spaensche vloot daer quam/esi dat hy een Jongen was geweest van Don Diego, hy sprack eenige Duytsche woorzen/oor eenighe Franchopfle/welende noch boven de 30. Jaer niet oudt/dan hy scheen een van Calis brude/hoe magnifick dat hy aentoonde. De principaelste was aen Lant gebleven/wp meenden datse de Soelle nu souden gebocht esi gelevert hebben/dan seiden datse noch niet gereet en was/dan op morggen souden se die leveren/waer wpt de Generael achterdencken creergh/datse ons sochten te trapneren/om middelertijt eenige schelmerpe oft verraderie teghens ons te vrouwen en wpt te rechten/also wp maer een Schip waren/esi seer swack door den slach van Manille,daerom hebben wp sulcx inleide de Porteguesen aen boort ghehouden/om alle verraderie te beletten/daerentegghen hebben wp den Chinceesche Pilot aen Lant gesonden/om te sien of hy eenen Pilot conde achterhalen/die ons in Balamboam conde brengen/want de Malayse Pilot seide dat hy daer niet bekend en was maer sonde geern ontslagghen gheweest hebben/dan alsoo wp geen Pilot crighen en costen/waren wp genootsaecht hem te houden/overmits dat hy noch wel een stuk werghs bekend was. Middeler tijt hebben wp niet die van Iortan gherupt/als frupten ende Hoenderen/om ons volck te verversticht door de selve eenige Noerenberger Meskens/Spiegelskens/Aelden/Lpwaert esi wolle cleederen/esi andere verschepte swaeteringe gebende/dan noch zijnder de Kealen van achten de beste ware. Die van Iortan quamen ghenoch niet ons ripen/soo wel Vrouwen als Mans.

Den selven dach quam daer een Javaensche Ionck op de Keede/die wel 5. oft 6. schooten schoot.

Den 2. dach de wint west noordt west/met harde coelte/gelijck hier de Monsons op dese tijt Jaers waert.

Den selven dach heeft de Generael den Chinceesche Pilot aen Landt ghelonden/met zijn verlof/door dien datmen hem niet meer van doen en hadde/hy heeft den selven met eenighe waren/als Laecken/Lpwaert ende andere roopmanschap bereert/alsoo hy ons groote diensten gedaen hadde voor Tolck ende Pilot/waer voorwaert soo wp dese Piloots niet betomen en hadden/ten ware ons niet inoghelijck gheweest ons vopagie te verbruyngen/door soo veel droochten en Sanden die wp ghepasseert zijn/die was de selve die wp inde Straet van Manille in een Champan cregghen/met Rijs gheladen/de welcke niet onse 6. mans verlooren ghebleven is/wpt welke wp hem metten Pilot ghenomen hadden/om ons tot Piloots te dienen/ende den werch te wijzen/want hy daer seer bedrven waren/d'ander alsoo binnen verclaert is/was in Borneo aen Landt ghebleven. Dor lieten wp hier metten selven den anderen Chincees ghaen die in Borneo hy ons gheromen was/ende hebben heur goet tractement ghedaen.

Des abonds quam een Portegues aenboort/bragghende twee Balen met Soelle/twelck ontrent een halve Bar

Denken de
Porteguesen
dat hier een
schip is.

Denken alle
bezoekers.

De Chincees
se Pilot in
Manille des
samen/das
ghelonden aen
Landt.

he Bar was/bpde 200. pont weghende / hy seyde datter niet meer en was/en dat hy groote moeyte ghedaen hadde om dese te becomen/om zijn woort te houden/dan nae ons vermoeden warent heur oude treken/ die wy ghenoech ghewaer worden.

Portuguesen
leeren twee
half Forde

Den selven dach smorgens hebben wy ons geschut beneden geset / ende gereetschap gemaect om t'zepl te gaen/also wy redelijc verberst waren van fructe/als Bonannas, Limbenen, Granaten, ende sommige andere vruchten vant Landt/met veel Tamarindes, die seer goet vooz den Scheurbuck zijn/voozts van spysse en cregghen wy niet anders als Hoenderen/ want het zijn alsamen Machometisten, die geen Speck en eten/ iae om sterben en soudeuse geen Vercken willen aentoeeren.

Gereetschap
om troet te
jeplen.

Den 3. dito heeft de Generael de gemeyne Officieren doen vergaderen/als Stuerlieden / Hoofthoofdsman/en Quartier-meester/met sommige andere/en heeft haer voozgehouden/te wetē / also wy nu wel verberst waren/en datter geenen schijn en was om eenige ladinghe aldaer te becomen / oft ernich profijt te doen/oft wy nu ons reyse souden verhoorden/oft wel/oft wy genoech gestelt waren om voozder inde Molucke Eplanden te vare/waer op so Stuerlieden als ooc het ander Zeevarende volc geantwoort hebben/ dat wy gants niet versien en waren van Ancker noch touw/noch van veel meer ander Scheeps dinghen die der noodich waren/het welc den Admirael genoechsaem bekennt synde/heeft hy sulcx insiende mette gemeyne Officieren vant Schip geraetsaem gebonden/van hier nae het Vaderlant ten aldernaesten te seplen/nemende tot dien eynde onsen cours dooz de straet van Balamboam, aende oostzyde vant Eplandt lava Maior, en so voozts om de Caep de Bona Esperanza, nae Holland toe/oft ten minsten nae eenige andere bequame plaetse/daer ons de wint ende ghelegentheyt toe dienen/en daryn soude. De Heer almachtich wil ons daer toe verleenen gheluck ende voozspoet/tot salicheyt Amen.

Verantschap
gen na hant
reysse.

Resolutie
om na hant
te seplen.

De Generael heeft de Portuguesen ontslagen/die nae Landt ghevaren zijn/latende eenen van haer aen ons boort/Augustyn Nunges ghenoecht/de andere beloofden dien te halen/dan sy en quamen niet.

Dese Stadt van Iortan leyt aenden watercans op een punct/inde selve moghen ontrent 1600. Huisen staen/al van hout ghemaect/ten heeft geen Huragie. De Coninck vande Stadt ende vant Landt / was nu ter tijt in Passarvan, daer hy hem oock meest onthout/t is de selve Coninck die ober vijf Jaten de Stadt van Balamboam belegghert hadde/doen de Schepen van Amsterdam daer waren/die hy onder zijn sublectie ghebrocht heeft/ende d'oude Coninck die daer ober regeerde is doot / ende is niet alle sijn gheslachte uyt gheuoert.

Beschryfinghe
de de Stadt

vande Coninck
vande aldaer.

Inde selve beleggeringhe van Balamboam, is een groote menichte van volck ghebleven/daer is een onghesonde lucht/soo datter veel volck of sterft/oft sieck wort/het welc de Portuguesen beduyden d'oorlaet daer van te wesen/de groote bloetstoppinge die daer geschiet is/slaende d'infectie der dooden/dieder verflaghen zijn/wederom uyt de aerde/die nu de levende besmet.

Wolffpbin
ghe hand en
Conrick
van Japan.

Dese Coninc laet hem noemen Rey de Sorbay, dat oec een stadt is niet verre van Iortan geleghen/ soo dat hy nu Coninc van Sorbay, Iortan, Passarvan ende Balamboam is alsamen Machomettise, aende welken dese Landen meest al hanghen/ ende zijnder so superstiteus in/ datse om leven oft sterven niet een punct van haer Wet souden te bukten gaen/ principelijc in geen Verckens vleesch te eten/ hebben haer Pagoden ende Tempelen meest al in Boffchen ende hoecken van straten/ daer se op den rechten middach haer ghebeden gaen doen/ ende hebbender eenighe Deelden in staen/ als eenen mismaeckten Duyvel/ met ups stekende hoornen/ en een drie dobbel kroone opt hoest. Hier in Iortan woonde haer principaelste Pape/ die so veel was als Paus van dese Landen/ hy hadde een Hoff met veel huysen/ een stuek weeghs bukten de stadt staende/ ende is wel 120. Jaren out/ noch hout hy veel vrouwen/ die hem moeten verwarinen/ ende met haer Welck vorden/ want hy door ouderdom geen ander spys nutten/ oft anders leven can/ hy is groot vyant vande Christenen/ dan de Coninc laet even wel de Portuguesen hier vryheyt/ oock ander natie/ om datse groot profijt en welvaeren in zijn Land brenghen/ oock en neemt hy van geen vreemdelinghen Sol oft schattinghe. Dese Iavanen sijne volck/ maer schelmaerdich/ want daer se eenen man alleen vinden/ souden de selven om sijn gelt oft cleederen om brenghen/ ende aengaende haer Vrouwen/ by de selve en machmen op een schree weechs oft wec niet comen/ oft souden heur daer teghen stellen/ ic swych aenroeten/ de selve vrouwen gaen met Linnen ghecleet/ van Kattoen en Lauwen gestadelijck Verel.

Japan wt
de hand van
Japan.

Den 4. dito Sondaeghs smorgens/ mercken dach zijn wy met een achter Ebbe t'seyl ghegaen/ vande stadt Iortan, wy hadde den Malayssen Pilot in/ met een Portugues om te vertolcken en de passage te wysen vande Straet Balamboam, oock voor Lootsman het gat wy te brenghen/ want wy wisten wederom aen d'ander syde tusschen het Eylant van Madura en Iava door seylen/ nae het oosten toe/ wy waren vande westsyde ingheromen/ ende seylde tusschen het Eylant van Madura ende Iava, ende een myl oft twee inde Straet gheseylt hebbende/ so strecket Eylant van Madura o. ende w. ende het Landt van Iava onthalt hem om de 3. o. dan hier wist wederom seer ondiep/ soo dat wy op 2. en 3. vadem schaers quamen/ waer op wy wel 6. uren lanck seylde met eenen n. w. wint ende harde coelte/ onsen cours o. 3. o. aen. Het was rechte water/ ende sachte Clep gront/ dan de vloet quam ons teghen/ niettemin des nae middaechs zijn wy ober de droochte ghecomen/ aen oock eynde van Madura lept een ront Eylanteken ontrent een half myl daer van/ waer tusschen door wy seylde/ het wasser diep ghenoech/ vordender geen gront/ aldus quamen wy voorts in Zee/ ende setten onsen cours 3. o. ten o. nae de Straet van Balamboam, de wint was n. w. met harde coelte/ soo dat wy des avonts onse seylen in namen/ ende al den nachte voorts dreven.

Small in

Den om
grote Crant
ende gront
Japan.

Den 5. dito smorgens maecten wy seyl/ de wint als vooren/ wy waren neffens Passarvan, latende Panerucan al te rugghe setten onsen cours 3. 3. w. aen/ ende ontrent den middach hebben wy een Schip ter getwaert van ons ghesien/ het welck eenen grooten Mast op hadde/ ende lach reddeloos/ wy hielden daer na toe/ en een vierendeel myls daer op toecomende/ mercken wy dat hy vast aenden gront sat/ op eenighe blinde Clippen/ die hier ondert water ligghen/ want wy anders gheen droochte oft Eylant daer ontrent sagghen/ waer af wy seer verwondert waren

waren / het was een groot Schip / wel van vijf oft ses hondert last / op het welck wy noch eenich volck saghen.

De Portegues Francisco munges die wy op hadden / heeft ons vant selve onderricht ghegeven / seggende dattet het Gallioen van Malacca was / dat daer toe gherust was / om nae het Eylant Amboyna te trecken / om de Porteguesen die daer een Fort hebben te ontfetten / door dien dat de selve door d' Inwoonders seer benaut werden / vermeynende voorts haer die so te fortificeren ende te versieren / metiet Eylant van banda datter niemant voortaan meer soude moghen handelen / als sy lieden / van waer sy voorts nae de Molucken trecken souden. Naer Godt almachtich heeft haer voornemen belet / door dese Schipbrekinge / hoe wel het volck hem ghenoech salveren conde / want het Schip sat heel boven water / mette Kiel vast / sy hadden alreede het Schip achter af ghesleten / soo dat wy vermoeden dat hy daer wel 2. oft 3. daghen gheseten most hebben / nu waren se doende om het goet te berghen. Ons vermoeden was mede dat hy hier ghecomen was / om ons te ontmoeten ende waer te nemen / ende datse aduys van ons over Land ghecregen hadden / wel wetende dat wy door de Straet van Balamboam mosten passeren / overmits de Monsons van winden aldus waeyen / anderssins was dit uyt heuren wech om naer Amboyna te varen / waer door wy tsele ve voor ghewis hielden / ende dat de Portuguesen haer van sulcx wel veradveteert hadden / maer Godt heeft belet / ende zijn barmhertighe hant heeft haer opset te niet ghebrocht.

Want die
doogt of schip
was / ende
waer toe sy
gaen.

De Portuguesen seiden oock datse int eerste in malacca van meyninghe waren / een gansche Armade van vier groote Schepen / ende eenighe Fregaten op te rusten / om de Eylanden Molucken en banda onder haer te brengen / dan de over groote costen diert behoeven soude / hadden den aenslach veracht / daer en boven liep het volck datse alreede aengenomen hadden wech / door faute van betalinghe / ende vlozes / oock zijn dese Eylanden van Molucken seer onghesont / ende niet wel versien van victualie / voor soo veel volcx / soo datter niemant geern heenen wilde / waer door haren aenslach mette groote gedane costen verlooren waren / dit was een groot Schip / dat wel 7. oft 800. mannen op hadde / en veel victualie en cleedren / om inde Molucken te voeren en haer intrepuse uyt te richien / als verhaelt is.

Portuguesen
enclach op
de Moluck.

Wy quamen heel dicht by het Gallioen / op ontrent twee Godelingh schoots daer by / maer naerder en doeste wy niet comen om vant selve Sop niet te suppen / want door de veranderinge van water werde wy de droochte / ende blinde Clippen merckende / hoe wel sy gants ondert water ligghen / sonder eenich trecken van droochte te sien. Onse Malayse Piloot seide dat hy hier dick mael ghebaren hadde / maer dat hy van dese droochte niet en wiste / sy leyt ontrent twee mylen en een half vant Landt van Iava diuers af / wy lieten de droochte metter Schip ter Zeewaerts van ons ligghen / ende zijn by het Landt heenen gheseyt / ende zijn alsoo des avonts inden mont vande Straet van Balamboam ghecomen / de welcke zuden in treckt / tusschen het Eylant van Baly ende Iava Mayor. Het Eylant Baly een hooch Landt zijnde / streck alhier o. ende w. wy liepen op een Koers schoot byt Eylant Iava, alwaer wy groote diepte ende uytclippighe gronden vernamen / met eenige blinde Clippen dicht byt Landt / wy lieten onsen Ancker vallen op 30. baden / neffens eenen Berch Praccade ghenoemt / die metten voert tot aenden watercant toe come / de droochte daer het Gallioen sadt / leydt hier af n. ten w. ende 3. ten o. ontrent 4.

Sopn (schoot)
moet vande
Straet van
Balamboam.

mylen/want wy mochtent upte Mars noch sien. Des avonts werdet heel stil / ende de wint swerde uptet Landt.

Den 6. dito smorghens de wint n. w. met goede coelte/lichten wy ons Ancker om de Straet in te seplen/zijden van ons saghen wy als een openinghe die niet seer wijt en was/ende van hier tot aent Eplandt Baly was wel twee oft drie mylen/ende te middeweghe leyt een cleyn ront Eplandeken/het worde heel calm/soo dat wy ghenootsaecht waren weder te setten/daer quamen wel vyf oft ses Ioncken van Balamboam, die innewaert aen wilden/dan om de voorsz calmitte moesten sy oock by ons setten. De Generael heeft den Malaysen Piloot metten Portegues daer in gheset/alsoo wy by gheen Piloot meer behoefden/ende wy bleven hier al den nacht metten anderen dach liggen/want hoe wel wy ons Ancker wel twee oft driemael lichtē/moestent wederom laten vallen/door stilte ende contrarie wint/oock vonden wy seer onghelycke diepte en schorre gronden.

Malaysien
en Portegues
se Piloots
laten gaen.

Sept d'ongt
de richte vā
Ba. nboā.

Den 9. dito isser een coelte upte noozdelijcke hant ghecomen/waer ober wy ons Ancker ghelicht / en soo voorsz gheseylt zijn nae de engte/ die zijden ten westen/en 3.3. w. in streck/ontrent drie oft vier mylen vande openinge/so dat wy des middaechs inde rechte engte gecomen zijn/het Eplandt Baly aen baghboort/en Lava aen stuerboort hebbende/daert een myl wijt is/ende 2. ofte 3. mylen lanc/de coelte was cleyn upten n. n. w. so dat wy effen den stroom moghten verseplen/wy bleven oock al den nacht onder sepl/hebbende labbercoelte/en verwonderde ons dat ons de stroom niet te rugge en sette/want hy hier seer dweerlich loopt/doch raecten wy dien nacht door de enghete/die uptwaerts streckt zuyt zuyt oost/neffens het Eplant Baly heenē/men liet eenen ronden heubel die eerstmael een Eplant schijnt/achter den selven streck een grooten inbocht oft arm/met laegh Landt/daer leyt de Stadt van Balamboam. 'Tis d'uperste hoeck aent oosteynde van Lava Maior.

Comt byt
de straat vā
lamboam.

Den 10. dito smorghens waren wy byten de Straet van Balamboam, en sagen de engte achter ons besloten/mettet Eplant Baly, dat daer teghen aencomt als eenen ellebooch/ wy hadden de Werckens hoeck van Baly oost zuyt oost van ons/en deden onsen cours zuydwest aen/om in Zee te loopen/de wint vanden west noozdwesten/met goede coelte ende moy weder. Het Landt van Lava ontvalt hem hier om de west/so verre wy sien konden.

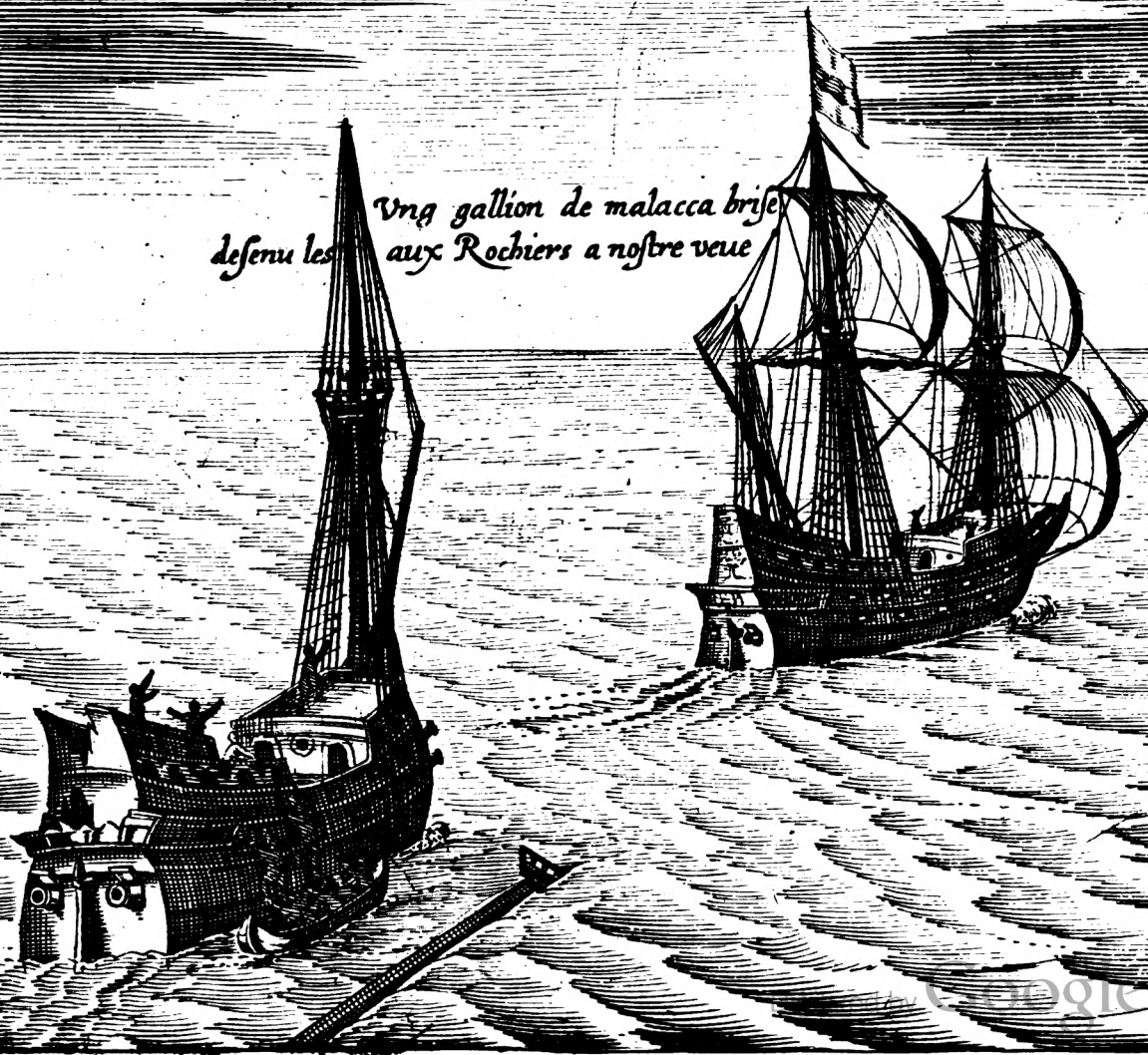
Den 11. dito smorghens de wint westelijck/ hebben wy het Landt van Lava noozdt noozdt oost van ons ghesien/hebbende harde coelte met sommighe bupen/de windt continuerende / int westen zijn wy om de zuyde gheseylt/ tot op de hoochte van 13. graden/ende soo weder een stuck om de noozdt pareerende/door den contrarie windt/want onsen cours was totten Caep de Bona Esperanca, west ten zuyden/ende west zuyt west.

Den 12. dito de wint westelijck/met wepnich coelte/hier hadde wy op de middach de Son recht bove ons hooft/

Woonterfeytinge van een groot Gallion/gheromen zijnde van Malacca/op hebbende
acht hondertman/sittende op sekere blinde Clippen uit den in Zee/haer meeninge was
inde straet van Salamboam ons te verwachten/efi ons te nemen maer den wind Mon-
son die daer veel waert/belette haer sulcx/so dat sy de straet niet konden passeren/dan haer
meeninge was mede naer Ambopna te trecke/om de Hollanders en ander natien die haer

handelen/haer haert te beletten/efi in ander plaetsen meer sonde haer noch ten Arm als
volgen/dan doo; dien dat haer de costen te groot vielen/ ende het volck wech liep doo; ge-
dreck van gelc en bitres/so ist nae gebleven/ende dit groot schip is hier bijben sitten/ dan
het volck met het beste goet is getwercht/dan haren aenslach is daer doo; te niet geworpen/
het welck een wonder schickinge Gods is/ die gebenedijt moet zijn in der ewighepepe.

*Vng gallion de malacca brise
desenu les aux Rochiers a nostre veue*

hooft/in onsen Zenith, en cregen hier calmte/wp hadden de Latitudo van 11. graden 20. minuten/dese stree continuueerde 10. daghen/dat wy wepnich vorderden.

Den 1. Marcy cregen wy des avonts een goeden wint upten zuydt zuydtoosten/met een proper coelte/de den onsen cours west zuytwest/en west ten zuyden/wesende op de hooghte van 12. gradē/ by zuyden de Linie Equinoctiael/de wint continuueerde met een doozgaende coelte/so veel als de Marsseps condē voert/upten zuyt oosten/ende sepliden meest staechachtich/de wint w. ten 3. w. ende w. cours.

Coelte was
de wint.

Den 14. dito de wint ende cours als voozen/wesende op de hooghte van 20. graden 44. minuten/hier bevonden wy dat wy meer om de zuydt raecten als onsen cours vereyschte ghynghen voozts onsen cours west aen.

Den 19. dito de wint oostelijc/ende onsen cours west ten noorden/hadden wy smiddaechs de hooghte der Sonne op 24. graden 45. minuten/dooz dese veranderinge der hooghten bevonden wy dattet Compas wel over de twee streken noozdtwestert/want also wy w. ende w. ten n. aengingen behielen nochtans niet meer als west zuydt west/wp continuerden onsen cours west ten noorden/ende quamen den 24. dito op 23. gradē 10. minuten.

Compas
was Compas.

Den 25. 26. dito hadden wy calmte/so dat wy niet en vorderden/de Son rees des smorgens op ons Compas oost zuydoost/soo zuyelijck/ende gingh onder noozdtwest/wel soo noozdelijck/ende waren 28. graden 45. minuten.

Op ende on
het ganc het
Sonnen.

Den 27. 28. dito/de wint weder upten oost zuyt oosten/met regen ende harde coelte / onsen cours west ten noorden/ende w. n. w.

Den 1. April. de wint o. 3. o. met harde coelte/onzen cours noch houdende w. ten n. ende west noozdt west/dan en behielden maer w. ten 3. dooz dien dattet Compas so veel declineert/smiddaechs de hooghte van 30. graden 50. minuten.

Den 4. dito de wint noch als voozen/de hooghte vande Son op 32. graden 15. minuten/het was harde coelte/dat onse Marsseps in moeten / onsen cours was west/ende west ten zuyden / om de hooghte vande Caep te becomen.

Den 5. 6. dito/de wint 3. 3. o. met harde storm/so veel twee Schipperseps mochten verdragen/onzen cours w. ten 3. gaende.

Den 8. dito de wint zuydt oost/met wepnich coelte/ende moy weder/des middaechs de hooghte op 34. gr. 45. minuten/gingen onsen cours west n. w. ende west ten n. op het Compas.

Den 12. dito / de wint noozdelijck / met slappe coelte / onsen cours was west noozdt west / ende west ten noorden/maer en behielen niet meer als west/smiddaechs de hooghte der Sonnen op 35. graden 30. minu.

de wint

de windt noozdelick met calmer.

Den 13. dito sabonts de wint w. 3. w. met storm/dreben dien nacht sonder sepl.

Den 14. dito / de wint als vooren/maeckten twee Schooversepls/ende ginghen ten naesten bp n. w. ten n. Hier gingh een helle Zee/simdaechs de hooghte van 35. graden 10. minuten.

Stantform
van water
bercept.

Den 19. dito voorgaens hadden wy variabel winden/met veel stilte ghehadt/het welc noch continueerde/ den selven dach heeft de Generael doen opteplen vooz rantsoen 4. Loorgens water daechs/het welck minder is als een halve pint/vooz dien de wint ons so contrarie viel/spnde op de hooghte van 34. graden 30. minuten/de wint noch variabel en westelick.

Den 22. dito smorghens/de wint upten w. n. w. met harde coelte ende storm/ons fock waepde upre Ziek/van onder tot boven/ende was een nieuwe zepl onlanct aengheslagghen/wy namen onse seplen in/ende hebben al den dach ende nacht vooz storm.

Den 23. 24. dito/de windt noch westelick/ende w. n. w. wy seplden n. aer/met tamelick weder/wy reghen herst water/met veel ghepogheite/het water veranderden upten groenen/des nachts waerder stil/ende sagghen des avonts int eerste quartier een blencke int n. o. van ons/maer ontgavent noch malkanderen/schpuende dattet herst water.

Den 25.
bper opt
ten Caep de
Bona Es-
peranca.

Den 26.
lant bp on-
den Caep
Bona Es-
peranca.

Den 25. dito / den voorgaenden nacht sach ons welck bescheepdelick een vper upten noordeosten / soo dat wy niet en wisten watter moghte zijn/dan metten dach vernamen wy het Landt ten noorden van ons / oock int noordeosten / vant welcke wy onrent vier mylen waren / nae ons gissinghe was dit het Landt tusschen de Caep Falso ende Bona Esperanca, so dat ons Godt almachtich seer wonderlijcken behoeft / vooz het vper dat wy op Landt sagghen / want waren noch noe ghissinghe vande Schuerkwyden 200. mylen bp oosten de Caep Bona Esperanca, ende met desen westelicken wint n. n. w. aengaende/ soo het hart gheroelt hadde/sonden rechte opt Landt ghelept hebben/ dan soo wy het vper vooz secker vernamen / soo hebben wy ter Zeewaerts in ghetwint/ende smorghens en waren wy boven de vijf mylen met vant Landt / alsoo wyte ghewaer worden/het was hooghachtich Landt/ende nae het noozdt oosten/ende oost was laech af gaende/met eenen ronden hemel / ende worde seer oplich / hoe wel claere Sonneschijn / met calmer / des middaechs hadden wy de hooghte vande Sonne op 34. graden 35. minuten / wy lagghen en dreben van stilte toe sabonts ende repareerden onse zeplen. Des nachts liep de wint west/wy maeckten zepl ende ginghen onsen cours 3. 3. w. ten naesten bp / des nachts sagghen wy wederom vper o. n. o. van ons.

Den 26. dito/smorghens sagghen wy het Landt noozdt noozdt oost van ons / de windt was west / met harde coelte / onsen cours zynde zuidwest / het waepde soo hart dat wy alle de seplen moesten in nemen / ende dreben al den dach sonder sepl / tot middernacht, dattet heel calm worde / zeplende ten naesten bp noozdt west ten noorden.

Den 27.

Anno 1601.

ende om den gantschen Werelt cloet.

April.

Den 27. dito des moorgens saghen wy noch het lande nooyt doost ende nooyt west van ons / de windt heel calm / smiddaechs hadden wy de hoochte vande Sonne op 34. graden 40. minuten. Wy waren ontrent ses oft seuen mylen vant Landt.

Sien noch
het Landt.

Den 28. dito de windt nooyt west / ende vooz dat hadden wy storm myten westen. Wy setten onse Mars seplen by / ende ginghen aende windt west zuyt west / ende smiddaechs hadden wy de hoochte van 37. graden 30. minuten. Wy troffen een seer slechte Zee / hoe wel daerent hant waerde myten nooyt westen / soo dat wy des naemiddaechs alle onse Seplen in namen / ende snaches in het tweede quartier liep de windt zuyt zuyt west / met sommige regen. buren. Wy hyssten onse Seplen op / ende gingen onsen cours w. n. w. met rupen schoot ende goeden voortganck.

Den eersten May hadden wy den windt zuyt west met bypachtich weder / deden onsen cours nooyt west aen / en gisten Caep bona Esperance nooyt nooyt west ontrent 45. mylen van ons te wesen. Smiddaechs de Sonne op 37. graden 15. minuten.

Wy ontrent
C. de bonne
Esperance.

Den 2. dito de windt west west / wy en conden niet hoogher seplen als nooyt. nooyt west ende nooydelijk aen met tamelijcke goelte al den dach. Des nachts was de windt zuyelick / ende deden onse cours west een nooyden met eenen harden voortganck / hebbende de hoochte vande Cruxer op 35. graden en vijftien minuten.

Goeden
voortganck.

Den 3. dito des morgens / saghen wy landt nooyt nooyt doost van ons / het welck een laegh landt was / ende scheyt eenen wychoek als een Eylandt te wesen / vant welcke wy noch wel ses mylen waren: wy wierpen het Looft ende bevonden tachtentich vadem diepte / doch hadden gheen tepcken aent Looft van wat goont het was / op den middach saghen wy noch het landt nooyt nooyt west van ons / hebbende hoochte van 35. graden en twintich minuten. Wy vermoeden dat wy neffens de Caep de bonne Esperance waren / ende setten onsen cours west aen / continuerende al den nacht met goeden voortganck / de windt oost zijnde. Desen dach sabonts saghen wy noch het Landt nooydelijk van ons / ende hadden alle den dach west ten nooyden langhs het Landt heeren gheleple ontrent ses oft seuen mylen daer af / met een harden voortganck. De windt oost zijnde met slecht water.

Sien de C.
de bonne
Esperance.

Den 4. dito smorghens en vernamen wy geen lande meer / daerom gisten wy by westen de uiterste Caep de bonne Esperance te wesen / ende de Sturlieden setten de cours n. w. ten w. naer het Eylandt van S. Helena toe / dat ons een groote vreucht maecte / biddende Godt Almachtich ons voortaan te willen gheleiden tot ons Vaderlandt. Snaches de hoochte der Sterre op 34. graden 30. minuten.

Comen by
west Caep
de bonne
Esperance.

Den 6. dito de windt nooydelijk nae het westen toe / de hoochte der Sonnen op 33. graden en thien minuten / daer bejelen wy den windt by oft ses daghen by den westelicken / ende w. nooyt west / tot dat wy op denich graden.

Den 11.

Den 11. dito smorghens / de windt noch n. w. met harde coelte / seplden ten naesten by om de 3. w. nament smiddaechs de hoochte op 30. graden 10. minuten.

Goede wint

Des avonts nae der Sonnen onderghanch / quam de wint weder goet upten zuydtwesten ende zuyden / ende deden onsen cours noor dt west ten westen nae S. Helena toe / wy hadden ses daghen inden windt ghehad / met sommighe storm upten noor dt westen.

Den 14. dito de wint zuyt oost niet harde coelte / deden onsen cours n. w. hadden de hoochte der Sonnen op 37. graden 15. minuten / hebbende harden boortganck.

Tropicus
Cancri ghe-
passert.

Den 18. dito hadden wy den windt zuydelijk met harde coelte / deden onsen cours n. w. de hoochte der Sonnen op 22. graden 30. minuten hebbende / ende waren wederom den Tropicus Cancri ghepasseert.

Den 22. dito de wint ende cours als vooren. Des middaechs de hoochte op 16. graden 30. minuten stijf.

Des nachts int tweede quartier gisten de Steuerlieden te wesen op ontrecht 16. graden / ende hebben onse cours west aenghesepit / gisten ontrecht 120. mylen by oosten S. Helena.

Den 23. dito den windt zuyelijc met tamelijcke coelte / hadden smiddaechs de hoochte der Sonnen op 16. graden stijf / ginghen onsen cours west ende west ten zuyden. Hier hadden wy wel sefen oft achtmael int etmael eenen mot reghen / en dan wederom moey weder.

Een het
Eylant van
S. Helena.

Den 26. dito smorghens metten dagheraet hebben wy het Eylant van S. Helena w. n. w. van ons ghesien. Het was een hooch lant / schijnende wel twee myle inde lengte te hebben / om den n. eenen steplen berch hebbende na den selven seplden wy toe den gantschen dach met eenen 3. o. wint en goede coelte / tot dat wy ontrecht tegens den avont op de Keede vant Eylant S. Helena voorsz quamen. Dese Keede was aende n. zyde / en wy hadden het lant 3. o. van ons / daer setten wy op 14. vaden / neffens een Wap die d' eerste is na dat wy den hoogen hoet omquamen / daer boven op eenē hoogen berch staet een krups: En de Wap daer het kercken staet en het water af loopt / is ontrecht een Godeling schoots varder / daer wy lander daechs na toe liep. De Generael is selfs na Lant gevaren / en heeft ordre gestelt tottet innemē van ons water / en alsoo de Zee daer wat aenbrant / en wy niet meer als een Canoe upt Borneo hadden / hebben wy niet wyppen moeten afstooten / en t'versch water loopt neffens kercken heenen / ontrecht eenen steen woy tot inde Zee. Daer by staen veel Wygheboomen daer wy seer veel Wyggen op ponden / maer wy en vonden geen Orangie boom: noch wasser eenen Vadelboom / anders van Fruyten en hebben wy hier niet ghevonden. Voorts hebben wy opt Eylant eenige Namē bande Oost-Indievaerders upt Hollant vant Jaer 99. ghevonden / dan van dit Jaer en warent geen Schepen noch kraken gheweest / uptgenomen eenighe schepen upt Portugael die nae Angola wilden / die daer gheweest waren inde Maent van Februarius, Anno 1601.

De 28. dito zijn wy weder aē lant gevarē omwater te halē / dā dooz die dattet die nacht seer geregent hadde was het water gants troubel en dic / so dattet niet dymckelijc en was / maer des middaechs doē de 30. rees worde

woorde het water ooc claer/so dat wy dien dach en voorsz den anderen volgende al onse Pypen vol waters haelden. Ons volck vingh ondertusschen groot planteyt van Witsch/die het beste voetsel was oar wy daer kregghen/want al is daer veel Boucken en Ghebogelte/die cammen om haer groote wildicheyt qualijck achterhalen.

Den 30.dito heeft de Generael een peder verloff ghegheben om aen landt te varen/die maer wilde hem vermaecken / ende sien oft sy eenich Ghedierte oft Groente soude connen becomen / waer over het meeste volck aen landt liep tot opt hoogste vande Berghen daer hun de Boucken en Werckens onthouden/dan t'is seer moeplijck ende hoog om climmen. Sy achterhaelden ende cregghen twee oft drie Boucken/ende quamen soo des naemiddaechs weder aenboort. Ende ontrent 2. uren voorsz der Sonnen onderganch zijn wy vant Eylant S. Helena t'sepel ghegaen/het selve Eylant leydt (namentlijck de Reede daer wy laghen) op 15. grad. 50. minut. Wy setten onsen cours n. w. ten n. de wint 3. o. met goede coelte en wy op weder.

Den 31.dito smorgens en conden wy geen Landt meer sien/hebbende den wint en cours als vooren.

Den eersten Juny de windt upten 3. o. deden wy onsen cours n. w. ten w. ende gisten dattet Compas hier eenen halven streck tijf Noordestoostert.

Den 5.dito de wint als vooren/op de hoogste smiddaechs van 10. gra. 30. min. hebben wy onsen cours n. w. ten n. aen gheset/overmits dat wy niet veel om de noort en wonnen/nae advenant onses voortganc.

Den 7.dito de wint oostelijck met labbercoelte/hebben wy des morgens dat Eylant Ascension ghesien noorzen van ons/waren noch vant selve verschepten ontrent 6. oft 7. mylen. Smiddaechs hadden wy de hoogste van 8. gr. 20. min. ende wy gisten dit Eylant op 8. gr. schaers te legghen/deden voorsz onsen cours n. w. aen.

Den 14.dito de wint noch oostelijck met camelijcke coelte/zijn wy smiddaechs op de hoogste van 5. oft 6. min. by noorzen de Linie Equinoctiael getomen/ende hebben alsoo dien dach voorsz de vierdemaal de Linie gepasseert in dese Wopagie/ende spinder n. n. w. af gelept.

Den 15.dito de wint o. 3. o. met goede coelte/de cours als vooren/zijn wy smiddaechs op de hoogste van 15. gra. 15. min. by noorzen de Linie ghecomen.

Den 16. dito smorgens lagen wy ses Seplen ten noorzen van ons comen/tegens ons aen: wy hieldender oock recht na toe/daer by comende/hebben wy vernomen dattet Hollantsche Schepen van Amsterdam waren / daer Generael op was Jacob Heemskerck, zijnde ses groote schepen die nae Oost-Indien wilde wesen. Sy hadden ontrent twee maende upt Hollant geweest/en leyden ons datse heuré Vice-Admirael metter Jacht verloze hadde/also sy met 13. Spaensche Oeyloghs schepen daechs waren geweest/diese ontrent de Houte Eylanden ontmoet hadden. Haer Jacht was wech oft genomen/maer de Vice-Admirael hoopten sy dat noch behouden was.

Wy hebben hier ooc verstaen vande uptnemende triumphante Victorie/die de Doopluchtige Voort en Heere van Pr. Exel. op de vanden en Spaengiaerden in Vlaenderen vercrege hadde/in eenen generalé Velslach/inden welken hy selver persoonlijck was geweest/en door Godes ghenade de Victorie behouden hadde/daer wel 8000. vanden

Eygen hier
verschijnt
ter op Sint
Helena.

De Gene-
rael laet aen
landt daer
die toll/om
bestersinge

Schepten
van Sint
Helena

Noort-
stern vant
Compas el
halve ster.

Sien het
Eylant
Ascension

ghaessen de
vierdemaal
de Linie.

Comt by 6.
Hollantsche
Oost-Indische
vaert.

byanden int Velt waren blyden ligghe/ende d'Admirael van Arragon selfs ghevanghen/met meer andere grote Heeren ende Capiteynen/het welcke ons gheen clepne vzeucht en veroorlaecte int hoozen.

Noch hebben wy verstaen datter eenighen Troubel in Enghelandt ghewerst was/inden welcken Milloort Exeter het hooft was afghehouwen/met meer andere groote Heeren/waer mede den brandt gheleest was. Waer door de Generael goet ghevonden heeft/om onsen cours achter Enghelant ende Yrlandt om nae Hollandt te nemen. Teghens den avont zijn wy nae behoorlicke eerschoten vande Schepen gheschepden/ende hebben onsen cours n.n.w.aen geset/ende seyliden ten naesten by 3.3.w.de wint vande 3.0.zijnde. Wy hadden de hooch-
te van 2.graden 40.minuten by noozden de Linie.

Den op 2.
gr. 40. min.
by noozden
de Linie.

Den 19. dito de windt zyde zyde oost met slapachtighe coelte/deden onsen cours noozdt noozdtwest. Des middaechs hadden wy de hoochte van seven graden schaers:des naemiddaechs wierdet heel calm met variabel winden soo dat wy wel eens oft tweemaal wenden. Des nachts hadden wy veel reghen/die drie oft vier daghen continueerde met eenen westelicken winde.

Den 24. dito hadden wy den windt noozdekijck met wermich coelte ende claren Sonneschijn/hebbent over bagh hoozt ghewent/ende onsen cours ten naesten by west ten noozden aen gheset. Des avondts kregghen wy eenen noozdt oost ten noozden windt/met doorghaende coelte/hielen onsen cours ten naesten by noozdt west ten noozden. Desen nacht hebben wy wedcromme de Noozdisterte ghesien/op de hoochte van elf graden en thien minuten.

Den de
dooz:sterte
wedcrom.

Den 25. dito de windt noozdroost/wy setten onsen cours noozdt noozdt west aen/hebbende de hoochte van elf graden 45. minuten.

Den vijfden Iulius, de windt oost noozdt zijnde met harde coelte/deden wy onsen cours noozdt noozdt west ende hebben smiddaechs de Sonne ander werf recht boven ons hooft inden Zenith ghehadt/ende waren ontrent onder den Tropicum Capricorni.

Den 8. dito de windt oostelijck/deden ons cours n. ten w. ende hadden smiddaechs de hoochte van 27. graden. Hier sagghen wy seer veel vane Cruyt Saragossa dnyven.

Den 13. dito de hoochte op 32. grad. 30. minu. hebbende/hier cregghen wy calmte/t welc wel 15. daghen duerde. Sagghen hier noch veel Saragossa.

Den
laeste by

Den 22. dito wesende Sondagheeft de Generael alle het Bzoot dat int Schip was/om doen deplen/vant welcke peder man ontrent twee pont hadde in als noch was het meestendeel daer af vande Wozenen geten en vermaile/dies de helft niet en docht/soo dat wy voortaan niet als Rijs en hadden/daer mede wy ons moesten behelpen.

Den 28. dito des avondts/de windt westelijck zijnde met cleyn coelte/deden onsen cours noozden aen om boven Corves ende Floris te seplen. Waren des anderen daechs op 36. graden/ende hadden tot desen tijdt van
den 13.

Den 13. dito meest stilte ghehad / soo dat wy boven 32. graedt 20. minuten niet vertiert en waren / dan cregghen nu wederom een voorgeende coelte upten westen. Saghen noch veel vant Cruys Saragossa d'ypen.

Erlophen
goet i wint

Den eersten Augusti was de windt west noozdt west met harde coelte / wy deden onsen cours noorden ten oosten / ende hadden smiddaechs de hoochte op 40. graden stijf wesende ontrent 45. mylen by westen d' Eplanden Corves ende Floris. De Generael merce Stierlieden hebben goet ghevonden dat wy onsen cours door het Canael van Enghelandt ende Franckrijck nae Hollandt nemen souden / want onse Victualie ende ghereetschap vant Schip niet wel yden en mochte achter om te zeplen. Volghende die resolutie / hebben wy onsen cours n. o. ten o. aen gheset.

Op 40. gra.
ontrent 45
oosten 45
bes en flae
112

Den 11. dito hebben wy een Zepl oost van ons ghesien / daer wy nae toe zeplden / maer hy glnck synen cours boozt wpt / soo dat wy hem niet bespleen en souden / daerom deden wy tecken en si horen / lieten oock het Marssepl neder / ende staecten byde windt tot tweemaal / waer door hy ons inwachte eenen tijdt lanck: Ende als wy nu wat naerder quamen / dede hy tecken met schieten / waer op wy hem wilden antwoorden met een stuk dat boozt op den hals stont / het welck (loot afgeschoten wert) in stukken gheboosten is eenighe stukken met groote cracht inde Locht vliegende / andere twee tegen de groote Marsse-ke / soo dat de selve aen drie stukken spranck / boozts bloghen d'ander stukken wech / in sulcker voeghen / datmen qualijck sach waer het stuk ofte rapaere ghestaen hadde. De Constabel was wech gheslaghen door een gat tot boozt de Beringh / en zijn Been in stukken en op diverse plaetsen gequetst: Synen Jonghen Pieter Reynier ghenoemt bleef sticks door. Het was wonder datter geen volck meer en bleef: want de Admirael en stont met veel volcks niet verre af: onder het stuk waren twee groote Balcken vande koebrugghen in stukken vanden slach. Het Schip dat ons inwachte sulc siende / ghynck wederom synen cours ende wy moesten ons Marssepls innemen / ende maecte een ander Marsse-ke / vanden voostenge / ende ginghen voozts onsen cours o. n. o. de wint vanden west noozdt westen / ende des nachts raecten t' Schip voozt wech.

68 11 111

En stuk
gheschap
doet schade
int schieten
verstant.

Den 13. dito de wint west / deden onsen cours o. n. o. op de hoochte van 48. graden 15. minuten. De Stierlieden quamen met haer Caerten byden Generael / daer van dat d'een hiel dat wy noch ontrent 80. mylen vande Sorlingnes waren / ende d'ander ontrent 105. mylen. Wy seplden voozts onsen cours o. n. o.

Den 14. dito des morgens hebben wy het Loot gheworpen / meynende gront te hebben op 110. baden / maer daer en bleef geen gront aent Loot hanghen. Des middaechs hebben wy de hoochte van 49. graden ghesnomen. Naes middaechs zeplden wy oost a. 1.

Den 17. dito smorgens meynen wy lant te sien ten n. o. van ons / en daer na wierpen wy gront op ontrent 90. bad. sijn wit lant. De Stierman Jacob (die hem vermette hadde hier seer wel bedzeven te zijn) septe dat wy by Engelant oft Lyfart des avonts souden wesen. Wy waren smiddaechs op de hoochte van 49. gra. 25. mynu. en zijn dien nacht o. ten n. ende o. n. o. aengegaen / de windt zupeelijck zijnde met goede coelte.

Den 18.

92 Anno 1601. Schipvaert ghedaen door de Straet Magellanes, ende om den gantschen Werelt Cloot. Augusti.

Comen by
dise Emb-
den schepen/
en kuyghen
wat herboer-
schinge.

Den 18. dito smorgens metten dach/hebben wy drie Zeplen ten oosten van ons gesien. Wy liepen nae de selve toe/en spraken haer/sp sepdē datse van Embden quamen:de twee nae S. Lucas willende/ het andere (dat het grootste was) wilde nae Bresilien toe. Wy sette synen Boot upt/en heeft ons eenige victualie van Vleesch en Broodt ober gedaen/voor t'welcke de Generael wederom eenich Peper en Kips tot recompense ghegeven heeft. Wy verstonden hier wederom alle de voorszepde goede tydinghen. De Struerlieden hebben van haer vernomen dat wy noch huypen het Canael waren / hoe wel wy meenden al voorszp Goutsteert te zijn/want dese schepen waren noch den 15. by Pleymuyen geweest/en op eergisteren hadden se Heyssant ghesien/daer sy twee Etinael waren ontrent w.n.w. afgelept ofte n.w. behouden/soo datse gisten Engelanis eynde oft daer ontrent o. ten n. van ons te zijn wel 12. oft 15. mylen. Wy ginghen des naemiddaechs weder onsen cours/en seplden al den nacht o. ten 3. aen/wierpen het Loot op ontrent 80. vadem nae vermoeden/maer aent Loot en bleeff niet hanghen/de wint vanden 3. w. met goede coelte.

Settint nae
den hoer vā
Kiffaert toe.

Den 19. dito des morgens hebben wy landt gesien oost ten noorden van ons/de wint vanden 3. w. seplden ten naesten by 3. o. aen/soo dat wy een miyl bobent landt quamen/en bekenden dattet de Sorlinges was/daer wy op de Rudslen ende Clippen genoech mochten sien de Zee branden / soo dat ons Godt hier wonderlijk behoeft. Alsoo wy de Sorlingen n. van ons hadden/gingen wy daer nae onsen cours oost zuyt oost/ten zuyden nae den hoek van Lysaert toe/maer des avonts en conden wy dien niet sien/ ende zijn soo snachts onsen cours o. ten n. aen ghegaen/de wint liep nae den w.n.w.

Den 20. dito na middach/seplden wy voorszp den hoek van Goutsteert ontrent drie mylen vant Landt.

Den 21. dito de wint w. 3. w. niet reghen ende motachtich weder/deden onsen cours o. n. o.

Comt onder
Dachben.

Den 24. dito smorgens vordēch ontrent 6. uren saghen wy Doeveren en Calis, ende een halve ure daer nae een Zepl dat nae ons toe quam/synde een schip van Oorloge van Amsterdam, vant welke de Capiteyn af boort quam/en sprac metten Generael/vragende oft wy pets gebret hadden/ende assisteerden ons met een Couw ende eenen Pilot om de Maes in te comen/ende schepden ontrent den middach van ons/deden onse cours als vozen.

Comen inde
Maes.

Den 25. dito quamen wy voor de Maes, alwaer wijt op de Zp worpen/verwachende het ghetp tot op de middach/zeplende also de Maes in/ dan deur dien de wint scherpte/waren wy genootsaect te setten by westē den Briel, daer wyt by nae aen laegher Wal gheballen waren.

Den 26. dito de wint als vozen 3. ende 3. 3. west/lichten wy ons Ancker/smorgens vordēch om na Rotterdam te zeplen/waer voor wyt ontrent den middach settē/met groote blijtschap/God lobende en danckende van zijn genadige bewaringe/sijnde binnen Rotterdam groote blijtschap/soo wel vande principaelste als vande ghemepne Bozgerpe met groote willecom ende feestelijke onthalinghe.

Eynde deses Boecks.

¹³
Cat/n = 94 f60.-

Handwritten notes in the top right corner:
...ad m...
Cath. prod. of ...
T...g.

